

Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет педагогічної освіти та соціальної роботи
Кафедра спеціальної та інклюзивної освіти

СПЕЦІАЛЬНА ОСВІТА
навчально-методичне забезпечення
освітньо-професійної програми
Спеціальна освіта. Інклюзивна освіта
освітнього ступеня «Магістр»

Луцьк
2023

УДК 378.043.2-056.2/.3(072)

С 71

*Затверджено вченою радою
факультету педагогічної освіти та соціальної роботи
Волинського національного університету імені Лесі Українки
(протокол № 1 від 28 серпня 2023 року)*

Рецензенти:

Вітюк В.В. – заступник декана з навчальної роботи факультету педагогічної освіти та соціальної роботи, доктор педагогічних наук, професор кафедри теорії і методики початкової освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки;

Луканьова Л. О. – вихователь-методист Крупівського навчально-реабілітаційного центру.

Авторський колектив:

Доктор педагогічних наук, професор Кузава І. Б.; доктор педагогічних наук, професор Сидорук І. І.; кандидат педагогічних наук, доцент Брушневська І. М.; кандидат філологічних наук, доцент Мацюк З. С.; кандидат педагогічних наук, доцент Сергеева В. Ф.; кандидат педагогічних наук, доцент Стасюк Л. П.

Спеціальна освіта : навчально-методичне забезпечення
ОПП Спеціальна освіта. Інклюзивна освіта освітнього ступеня
С 71 магістра [Електронний ресурс] / [кол. авторів; за заг. ред. І. Сидорук,
З. Мацюк]. Луцьк : Волинськ. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2023. 203 с.

Навчально-методичний посібник укладено відповідно до освітньо-професійної програми *Спеціальна освіта. Інклюзивна освіта* підготовки здобувачів освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 016 Спеціальна освіта галузі знань 01 Освіта / Педагогіка. У посібнику зібрані інформаційно-дидактичні матеріали забезпечення окремих освітніх компонентів за освітньо-професійною програмою відповідно до навчального плану, з урахуванням особливостей кредитно-модульної системи організації освітнього процесу. Видання розраховане на науково-педагогічних працівників та здобувачів освіти закладів вищої освіти, слухачів закладів післядипломної освіти, фахівців зі спеціальної та інклюзивної освіти.

УДК 378.043.2-056.2/.3(072)

© Сидорук І.І. та ін., 2023

© Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2023

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	5
1. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТНІХ КОМПОНЕНТІВ ЦИКЛУ ЗАГАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ.....	7
1.1. Навчально-методичне забезпечення освітнього компонента «Методика науково-педагогічних досліджень у спеціальній та інклюзивній освіті» (автор <i>Валентина Сергєєва</i>).....	7
1.2. Навчально-методичне забезпечення освітнього компонента «Актуальні проблеми теорії та практики спеціальної та інклюзивної освіти» (автор <i>Ірина Кузава</i>).....	23
2. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТНІХ КОМПОНЕНТІВ ЦИКЛУ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ...	35
2.1. Навчально-методичне забезпечення освітнього компонента «Інклюзивна педагогіка» (автор <i>Ірина Кузава</i>).....	35
2.2. Навчально-методичне забезпечення освітнього компонента «Дидактика інклюзивної освіти» (автор <i>Ірина Сидорук</i>).....	47
2.3. Навчально-методичне забезпечення освітнього компонента «Теорія і практика інклюзивного виховання» (автор <i>Людмила Стасюк</i>).....	59
2.4. Навчально-методичне забезпечення освітнього компонента «Освітній менеджмент у закладах із інклюзивним навчанням» (автор <i>Ірина Сидорук</i>).....	76
2.5. Навчально-методичне забезпечення освітнього компонента «Доступність і універсальний дизайн у закладах спеціальної та інклюзивної освіти» (автор <i>Ірина Сидорук</i>).....	92
3. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАКТИК	107
3.1. Наскрізна програма практичної підготовки (автор <i>Зоряна Мацюк</i>).....	107
3.2. Навчально-методичне забезпечення освітнього компонента «Навчальна (організаційно-методична) практика в спеціальних закладах освіти, закладах освіти з інклюзивним навчанням, інклюзивно-ресурсних центрах» (автор <i>Ірина Сидорук</i>).....	117
3.3. Навчально-методичне забезпечення освітнього компонента «Виробнича (педагогічна) практика на посаді вчителя-дефектолога, фахівця (консультанта) інклюзивно-ресурсного центру» (автор <i>Зоряна Мацюк</i>).....	127
3.4. Навчально-методичне забезпечення освітнього компонента «Виробнича (адміністративно-управлінська) практика у закладах освіти з інклюзивним навчанням, інклюзивно-ресурсних центрах» (автор <i>Ірина Брушинецька</i>).....	138
3.5. Навчально-методичне забезпечення освітнього компонента «Науково-дослідницька практика» (автор <i>Валентина Сергєєва</i>).....	147
3.6. Навчально-методичне забезпечення освітнього компонента	

«Переддипломна практика» (автор Ірина Сидорук).....	161
4. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АТЕСТАЦІЇ	170
4.1. Навчально-методичне забезпечення освітнього компонента «Кваліфікаційна робота» (автор Ірина Сидорук).....	170
ДОДАТКИ	182
Додаток А. Навчальний план.....	182
Додаток Б. Освітньо-професійна програма <i>Спеціальна освіта. Інклюзивна освіта</i> підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 016 Спеціальна освіта.....	185

ПЕРЕДМОВА

Інтеграція України в європейський та світовий освітній простір зумовлює реформи в напрямі розвитку інклюзивної освіти в Україні та зміни в законодавстві; актуалізує роботу з організації інклюзивного освітнього простору на різних рівнях; розбудову системи професійної підготовки фахівців для сфери інклюзивної освіти. Щорічне збільшення кількості дітей із порушеннями психофізичного розвитку, потреба в забезпеченні рівних прав на освіту для всіх, гостра нестача кваліфікованих спеціалістів у галузі спеціальної та інклюзивної освіти зумовили необхідність започаткування підготовки фахівців за освітньо-професійною програмою *Спеціальна освіта. Інклюзивна освіта* за спеціальністю 016 Спеціальна освіта за другим (магістерським) рівнем у Волинському національному університеті імені Лесі Українки.

Волинський національний університет імені Лесі Українки нині є провідним регіональним центром здобуття вищої освіти за спеціальністю 016 Спеціальна освіта. Це стало можливим завдяки досвіду підготовки фахівців за освітніми ступенями бакалавра (ОПП Корекційна психопедагогіка та логопедія, з 2017 р.) та магістра (ОПП Корекційна психопедагогіка (олігофренопедагогіка), з 2019 р.) за спеціальністю 016 Спеціальна освіта.

Реалізацію освітньо-професійної програми *Спеціальна освіта. Інклюзивна освіта* за спеціальністю 016 Спеціальна освіта за другим (магістерським) рівнем вищої освіти у Волинському національному університеті імені Лесі Українки розпочато на факультеті педагогічної освіти та соціальної роботи у 2022 р. Під час розробки освітньо-професійної програми та навчального плану враховано Закон України «Про вищу освіту», Стандарт вищої освіти за спеціальністю 016 Спеціальна освіта для другого (магістерського) рівня вищої освіти (Наказ МОН № 28 від 05.01.2021 року). Створення освітньо-професійної програми стало можливим внаслідок реформування системи вищої освіти та надання більшої автономії ЗВО щодо конструювання освітніх програм з метою запровадження компетентнісного методологічного підходу та принципів студентоцентрованого навчання.

Пропонований навчально-методичний посібник передбачає забезпечення підготовки здобувачів другого (магістерськи) рівня вищої освіти спеціальності 016 Спеціальна освіта галузі знань 01 Освіта / Педагогіка за освітньо-професійною програмою *Спеціальна освіта. Інклюзивна освіта* 2023 року за окремими освітніми компонентами відповідно до навчального плану.

Пропоноване видання дасть змогу здобувачам вищої освіти, молодим фахівцям сфери спеціальної та інклюзивної освіти опанувати основи роботи з дітьми різних вікових груп з порушеннями психофізичного розвитку, інноваційні

підходи у професійній діяльності, сприятиме формуванню загальних та фахових компетентностей, професійному саморозвитку та самовдосконаленню.

Посібник уключає навчально-методичне забезпечення окремих освітніх компонентів циклу загальної підготовки (нормативні освітні компоненти); циклу професійної підготовки (нормативні освітні компоненти); навчально-методичне забезпечення практик; навчально-методичне забезпечення кваліфікаційної роботи.

У додатках розміщені навчальний план (додаток А) та освітньо-професійна програма *Спеціальна освіта. Інклюзивна освіта* (додаток Б) підготовки здобувачів другого (магістерськи) рівня вищої освіти за спеціальністю 016 Спеціальна освіта.

1. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТНІХ КОМПОНЕНТІВ ЦИКЛУ ЗАГАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ

1.1. Навчально-методичне забезпечення освітнього компонента «МЕТОДИКА НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У СПЕЦІАЛЬНІЙ ТА ІНКЛЮЗИВНІЙ ОСВІТІ»

Автор: Валентина Сергеева

I. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна форма навчання	Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка Спеціальність 016 Спеціальна освіта Освітньо-професійна програма Спеціальна освіта. Інклюзивна освіта Освітній рівень: другий (магістерський)	Нормативна
Кількість годин/кредитів <u>90/3</u>		Рік навчання 1
ІНДЗ: €		Семестр 2-ий
		Лекції <u>12</u> год.
		Практичні (семінарські) – <u>24</u> год.
		Лабораторні – год. Індивідуальні – год.
		Самостійна робота – <u>48</u> год.
	Консультації – <u>6</u> год.	
	Форма контролю: залік	
Мова навчання		Українська

II. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧА

Прізвище, ім'я та по батькові: *Сергеева Валентина Федорівна*

Науковий ступінь: *кандидат педагогічних наук*

Вчене звання: *доцент*

Посада: *доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти*

Контактна інформація: *0501087179, valentina.sergeeva@live.com*

Дні занять: <http://94.130.69.82/cgi-bin/timetable.cgi>

III. СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Таблиця 2

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.	Форма контролю/Бали
Змістовий модуль 1. Методологічні засади та науковий апарат педагогічного дослідження						
Тема 1.1. Сутність, особливості та види науково-педагогічних досліджень	9	1	2	6	-	УО, ДС, РМГ, ІРС, Т / макс. кі-сть

Перспективні напрямки досліджень у спеціальній та інклюзивній освіті						балів за практичне заняття – 8
Тема 1.2. Основи методології педагогічного дослідження. Методологічні підходи у педагогічних дослідженнях. Методологічні принципи педагогічного дослідження	9	1	2	6	-	УО, ДС, РМГ, ІРС, Т / 8
Тема 1.3. Визначення і формулювання наукового апарату педагогічного дослідження	10	1	2	6	1	УО, ДС, РМГ, ІРС, Т / 8
Разом за модулем 1	28	3	6	18	1	
Змістовий модуль 2. Організація і методика науково-педагогічного дослідження у спеціальній та інклюзивній освіті						
Тема 2.1. Організаційні етапи педагогічного дослідження. Загальна характеристика методів дослідження у спеціальній та інклюзивній освіті	13	2	4	6	1	УО, ДС, РМГ, ІРС, Т / 16
Тема 2.2. Загальнологічні методи та методи теоретичного рівня науково-педагогічного дослідження	13	2	4	6	1	УО, ДС, РМГ, ІРС, Т / 16
Тема 2.3. Експериментально-емпіричні методи науково-педагогічного дослідження	13	2	4	6	1	УО, ДС, РМГ, ІРС, Т / 16
Тема 2.4. Соціологічні методи та методи статистичної обробки даних педагогічного дослідження у спеціальній та інклюзивній освіті	13	2	4	6	1	
Тема 2.5. Оформлення результатів науково-педагогічного дослідження. Предмет захисту	10	1	2	6	1	УО, ДС, РМГ, ІРС, Т / 16
Разом за модулем 2	62	9	18	30	5	
ІНДЗ						ІНДЗ/4
Всього годин/Балів	90	12	24	48	6	100

Примітки:

^{1/} Moodle, Zoom, Meet – може застосовуватися одна з платформ або їхній симбіоз для здобувачів освіти з індивідуальним планом навчання та/або під час реалізації освітнього процесу в Університеті у дистанційному режимі, відповідно до Положення про електронний курс освітнього компонента у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, Положення про дистанційне навчання у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, наказів ректора.

^{2/} Методи та форми контролю: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач/кейсів, ІНДЗ/ІРС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота здобувача освіти, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, аналітичне есе, УО – усне опитування тощо.

IV. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЗМІСТОВИХ МОДУЛІВ

Змістовий модуль 1. Методологічні засади та науковий апарат педагогічного дослідження

Тема 1.1. Сутність, особливості та види науково-педагогічних досліджень. Перспективні напрямки досліджень у спеціальній та інклюзивній освіті (2 год.)

Основні поняття: наукове пізнання, педагогіка, педагогічна наука, наукове дослідження, науково-педагогічне дослідження, актуальні й перспективні напрями розвитку педагогічної науки, оцінювання ефективності і якості науково-педагогічних досліджень, фундаментальні науково-педагогічні дослідження,

прикладні науково-педагогічні дослідження, практичні науково-педагогічні дослідження (розробки), об'єкт науково-педагогічного дослідження, предмет науково-педагогічного дослідження, функції науково-педагогічне дослідження (комунікативна, пізнавальна, соціальна), наукова стаття, магістерська (кваліфікаційна) робота, дисертація, пріоритетні напрями наукових досліджень у спеціальній та інклюзивній освіті.

Перелік питань на практичне заняття:

1. Педагогічне дослідження як процес і результат наукової діяльності.
2. Класифікація педагогічних досліджень за їх характером і змістом.
3. Зміст, об'єкт, предмет, функції науково-педагогічного дослідження.
3. Особливості науково-педагогічного дослідження.
4. Наукова стаття, магістерська робота, дисертація як види науково-педагогічного дослідження.
5. Пріоритетні напрями наукових досліджень у галузі спеціальної та інклюзивної освіти.

Завдання для самостійного опрацювання:

1. Опрацюйте педагогічні публікації, які є прикладом трьох видів наукового дослідження. Заповніть таблицю.

Тип дослідження	Завдання дослідження	Результат дослідження	Адреса користувача	Вид публікації
Теоретичні				
Прикладні				
Розробки				

2. Використовуючи бібліотечний каталог, складіть перелік періодичних видань України, які публікують результати науково-педагогічних досліджень.

3. Складіть список англomовних науково-педагогічних видань.

4. Перелічіть основні актуальні напрями досліджень у спеціальній та інклюзивній освіті.

5. Складіть 10 тестових завдань з теми різного рівня складності.

Література для вивчення теми: 1; 5; 6; 9; 12; 14; 15.

Тема 1.2. Основи методології педагогічного дослідження. Методологічні підходи у педагогічних дослідженнях. Методологічні принципи педагогічного дослідження (2 год.)

Основні поняття: методологія педагогіки, завдання і функції методології в педагогічному дослідженні, рівні методології педагогічного дослідження (філософський, загальнонауковий, конкретнонауковий, технологічний), методологічні підходи у педагогічних дослідженнях (цілісний, особистісний, діяльнісний, системний, антропологічний, діалогічний), методологічні принципи науково-педагогічного дослідження, методологічні параметри та критерії якості педагогічного дослідження, метод, методика, методологічна компетентність учителя-дефектолога, компоненти методологічної компетентності.

Перелік питань на практичне заняття:

1. Методологія педагогіки як вчення про педагогічне знання, методи пізнання й перетворення дійсності. Види методології.

2. Завдання і функції методології в педагогічному дослідженні.
3. Рівні методології.
4. Методологічні підходи у педагогічних дослідженнях.
5. Методологічні принципи науково-педагогічного дослідження.
5. Методологічні параметри і критерії якості науково-педагогічного дослідження.
6. Співвідношення понять «методологія», «метод» і «методика» педагогічного дослідження.
7. Методологічна компетентність і методологічна культура учителя-дефектолога.

Література для вивчення теми: 1; 2; 5; 6; 9; 13; 15.

Завдання для самостійного опрацювання:

1. Проаналізуйте педагогічні дослідження різних типів (наукова стаття, магістерська робота, автореферат дисертаційного дослідження) та вкажіть рівні методології, використаної дослідником. Завдання можна оформити у вигляді таблиці.
2. Оцініть опубліковані педагогічні дослідження (2–3 статті, 2–3 автореферати дисертаційних робіт) за критеріями якості (актуальність, новизна, теоретичне і практичне значення). Завдання можна оформити у вигляді таблиці.
3. Дайте роз'яснення: що виступає в якості філософської основи наукового пошуку?
4. Складіть 10 тестових завдань з теми різного рівня складності.

Тема 1.3. Визначення і формулювання наукового апарату педагогічного дослідження (2 год.)

Основні поняття: програми науково-педагогічного дослідження, проблемна ситуація, педагогічне явище, науковий (категоріальний) апарат педагогічного дослідження (методологічні параметри): актуальність, проблема, тема, об'єкт, предмет, мета, завдання, наукова гіпотеза, методи, етапи (організація) дослідження, наукова новизна, теоретичне значення, практичне значення результатів, вірогідність результатів, особистий внесок здобувача, апробація результатів, база, структура науково-педагогічного дослідження.

Перелік питань на практичне заняття:

1. Розробка програми дослідження.
2. Методологічні параметри і критерії якості (елементи) наукового апарату дослідження:
 - 1) Визначення і формулювання актуальності, проблеми і теми дослідження.
 - 2) Визначення і формулювання «об'єкта» і «предмета» дослідження.
 - 3) Методологічний параметр «мета дослідження». Формулювання завдань дослідження.
 - 4) Гіпотеза дослідження і її формулювання.
 - 5) Методологічні і теоретичні основи дослідження та варіанти їх представлення в науковій роботі.
 - 6) Зміст методологічного параметра «методи дослідження».
 - 7) Зміст методологічного параметру «етапи (організація) дослідження».

8) Критерії якості дослідження: «наукова новизна», «теоретичне значення» результатів дослідження.

9) Практичне значення результатів дослідження та їх впровадження.

10) Методологічний параметр «вірогідність результатів дослідження». Формулювання положень, які виносять на захист.

11) Особистий внесок здобувача.

12) База науково-педагогічного дослідження.

13) Апробація результатів педагогічного дослідження.

14) Структура науково-педагогічного дослідження.

Література для вивчення теми: 1; 4; 5; 6; 7; 8; 9; 10; 14; 15.

Завдання для самостійного опрацювання:

1. Опрацюйте дидактично-методичну літературу з спеціальної та інклюзивної освіти (наукові статті, автореферати, рукописи магістерських робіт) і розгляньте приклади формулювання актуальності, проблеми і теми педагогічного дослідження.

2. Опрацюйте дидактично-методичну літературу з проблематики, близької до теми вашої магістерської роботи. Визначте навчально-методичний потенціал власного магістерського дослідження.

3. Сформулюйте мету і завдання власного магістерського дослідження.

4 У формі таблиці (схеми) визначте критерії оцінки якості науково-педагогічного дослідження.

5. Проаналізуйте прийом експертизи наукової роботи щодо параметру «вірогідність результатів», запропонований академіком В. С. Ледньовим.

6. Складіть 10 тестових завдань з теми різного рівня складності.

Питання для самоконтролю до змістового модуля 1

1. Педагогічне дослідження. Класифікація педагогічних досліджень за їх характером і змістом.

2. Зміст, об'єкт, предмет, функції науково-педагогічного дослідження.

3. Наукова стаття, магістерська робота, дисертація як види науково-педагогічного дослідження.

4. Пріоритетні напрями наукових досліджень у галузі спеціальної та інклюзивної освіти.

5. Методологія педагогіки як вчення про педагогічне знання, методи пізнання й перетворення дійсності. Види методології.

6. Завдання і функції методології в педагогічному дослідженні.

7. Рівні методології.

8. Методологічні підходи у педагогічних дослідженнях.

9. Методологічні принципи науково-педагогічного дослідження.

10. Визначення і формулювання актуальності, проблеми і теми дослідження.

11. Визначення і формулювання «об'єкта» і «предмета» дослідження.

12. Методологічний параметр «мета дослідження». Формулювання завдань дослідження.

13. Гіпотеза дослідження і її формулювання.

14. Зміст методологічного параметру «методи дослідження».

15. Зміст методологічного параметру «етапи (організація) дослідження».

16. Критерії якості дослідження: «наукова новизна», «теоретичне значення» результатів дослідження.

17. Практичне значення результатів дослідження та їх впровадження.

18. Методологічний параметр «вірогідність результатів дослідження».

Змістовий модуль 2. Організація і методика науково-педагогічного дослідження у спеціальній та інклюзивній освіті

Тема 2.1. Організаційні етапи педагогічного дослідження. Загальна характеристика методів дослідження у спеціальній та інклюзивній освіті (4 год.)

Основні поняття: логіка і компоненти науково-педагогічного дослідження (підготовчо-організаційна робота, збирання та обробка інформації, педагогічний експеримент, аналіз та інтерпретація інформації, впровадження наукових результатів у практику), фази, стадії та етапи науково-педагогічного дослідження, метод педагогічного дослідження, класифікації методів науково-педагогічного дослідження, принципи відбору методів науково-педагогічного дослідження.

Перелік питань на практичне заняття:

1. Послідовність, логіка і компоненти науково-педагогічного дослідження.
2. Організування науково-педагогічного дослідження (фази, стадії, етапи).
3. Структурні елементи науково-педагогічного дослідження.
4. Метод науково-педагогічного дослідження. Класифікації методів науково-педагогічного дослідження.
5. Сутність і завдання методів педагогічного дослідження на різних етапах наукового пошуку.
5. Принципи відбору методів науково-педагогічного дослідження.
6. Вимоги до методів науково-педагогічного дослідження у галузі спеціальної та інклюзивної освіти.

Література для вивчення теми: 5; 6; 9; 11; 14; 15.

Завдання для самостійного опрацювання:

1. У формі таблиці визначте послідовність етапів виконання науково-педагогічного дослідження. Вкажіть на специфіку кожного з них.
2. Охарактеризуйте зміст діяльності дослідника на стадії моделювання і конструювання.
3. Перелічіть вимоги до методів науково-педагогічного дослідження у галузі спеціальної та інклюзивної освіти.
4. Схематично окресліть завдання методів науково-педагогічного дослідження на різних етапах наукового пошуку.
5. Складіть 10 тестових завдань з теми різного рівня складності.

Тема 2.2. Загальнологічні методи та методи теоретичного рівня науково-педагогічного дослідження (4 год.)

Основні поняття: загальні (загальнологічні) методи (аналіз і синтез, індукція і дедукція, абстрагування, узагальнення, моделювання, аналогія, історичний метод, логічний метод), методи теоретичного дослідження (сходження від абстрактного до конкретного, ідеалізація, уявний експеримент, формалізація, аксіоматичний метод або дедуктивно-аксіоматичний), методи емпіричного дослідження, методи (способи) вивчення психолого-педагогічних джерел з предмета дослідження

(створення бібліографії, оглядове читання, конспектування, цитування, анотування, реферування).

Перелік питань на практичне заняття:

1. Характеристика за рівнем пізнання трьох груп загальнонаукових методів дослідження.

2. Загальні методи, що застосовуються і на емпіричному, і на теоретичному рівні дослідження

- аналіз і синтез,
- індукція і дедукція,
- абстрагування,
- узагальнення,
- моделювання,
- аналогія,
- історичний метод,
- логічний метод.

3. Методи теоретичного рівня науково-педагогічного дослідження:

- метод сходження від абстрактного до конкретного,
- ідеалізація,
- уявний експеримент,
- формалізація,
- аксіоматичний метод або дедуктивно-аксіоматичний метод.

4. Методи (способи) вивчення психолого-педагогічних джерел з предмета дослідження (створення бібліографії, оглядове читання, конспектування, цитування, анотування, реферування).

5. Критичний аналіз літератури з обраної проблеми.

Література для вивчення теми: 1; 5; 6; 9; 11; 14; 15.

Завдання для самостійного опрацювання:

1. Назвіть три основних види або групи, на які поділяються усі наукові методи залежно від того, у вузькій чи більш широкій сфері вони застосовуються.

2. Складіть таблицю: Теоретичні методи науково-педагогічного дослідження.

3. Складіть схему-характеристику методів, за допомогою яких вивчають літературу з предмета дослідження.

4. Охарактеризуйте синтез як метод логічного пізнання педагогічних явищ. Наведіть приклад його застосування.

5. Охарактеризуйте та покажіть на прикладі індивідуального дослідження застосування теоретичних методів.

6. Складіть 10 тестових завдань з теми різного рівня складності.

Тема 2.3. Експериментально-емпіричні методи науково-педагогічного дослідження (4 год.)

Основні поняття: емпіричні методи в педагогіці, спостереження, види спостереження, кваліфіковане протоколювання, щоденник спостережень, вивчання документів і результатів діяльності, групи педагогічних документів (письмові, статистичні, іконографічні, офіційні), контент-аналіз, критерії і правила контент-аналізу, рейтинг, критерії рейтингу, тестування, види тестів, валідність тесту, педагогічний досвід (педагогічна практика), передовий педагогічний досвід,

педагогічна майстерність, педагогічне новаторство, педагогічний експеримент, експеримент природний, експеримент лабораторний, експеримент комплексний, експеримент констатувальний (першого порядку), експеримент формувальний (навчальний), експеримент контрольний (констатувальний другого порядку), експеримент короткотривалий експеримент довготривалий, етапи педагогічного експерименту, програма педагогічного експерименту, науково-педагогічна експедиція.

Перелік питань на практичне заняття:

1. Суть емпіричних методів наукового дослідження.
2. Спостереження.
3. Метод вивчення документів і результатів діяльності.
4. Контент-аналіз як метод виявлення й оцінки різних носіїв інформації.
5. Рейтинг.
6. Тестування.
7. Вивчення та узагальнення педагогічного досвіду.
8. Педагогічний експеримент:
 - 1). Загальна характеристика педагогічного експерименту.
 - 2). Види експерименту:
 - за умовами проведення (природний, лабораторний, комплексний);
 - за метою проведення (констатувальний, формувальний, контрольний);
 - за тривалістю проведення (короткотривалий, довготривалий).
 - 3). Чотири етапи експериментального дослідження.
 - 4). Алгоритм дій під час педагогічного експерименту.
 - 5). Опрацювання програми експерименту.
9. Науково-педагогічна експедиція.

Література для вивчення теми: 1; 3; 5; 6; 9; 11; 14; 15.

Завдання для самостійного опрацювання:

1. Охарактеризуйте особливості та можливості використання емпіричних методів в педагогічному дослідженні.
2. Розробіть щоденник спостережень відповідно до теми власного магістерського дослідження.
3. Визначте та охарактеризуйте види тестів за їх функціональною ознакою.
4. Назвіть відомих вчителів-новаторів, вчителів-раціоналізаторів, чий досвід вивчається у процесі освітньої роботи. Наведіть конкретні приклади.
5. Назвіть найпоширеніші форми впровадження передового педагогічного досвіду.
6. Надайте обгрунтовану відповідь на запитання: У чому полягає різниця між природним й лабораторним експериментом?
7. Складіть 10 тестових завдань з теми різного рівня складності.

Тема 2.4. Соціологічні методи та методи статистичної обробки даних педагогічного дослідження у спеціальній та інклюзивній освіті (4 год.)

Основні поняття: соціологічні методи науково-педагогічного дослідження, анкетування, види анкет, обгрунтованість (валідність) анкетування, дослідна бесіда, інтерв'ю, види інтерв'ю, соціометричне опитування, соціометричні критерії, соціограма, етапи соціометрії, соціоматриця, метод експертних оцінок,

етапи експертної оцінки, різновиди методу експертних оцінок, педагогічний консиліум, методи статистичної обробки даних педагогічного дослідження (кількісні методи), вимірювальні шкали, види шкал вимірювання (номінальні, порядкові, інтервальні, відношень), середнє арифметичне, медіана, мода, модальне значення, дисперсія, коефіцієнт варіації, кореляційний аналіз, коефіцієнт кореляції (К), статистичні гіпотези, нульова гіпотеза (H₀), експериментальна гіпотеза (H₁), рівень статистичної значимості, статистичні критерії, графічний метод, діаграма, види діаграм (лінійчата, стовпчикова, гістограма, секторна), графіки.

Перелік питань на практичне заняття:

1. Суть соціологічних методів науково-педагогічного дослідження.
2. Анкетування.
3. Метод дослідної бесіди, інтерв'ю.
4. Соціометрія.
5. Методи експертних оцінок.
6. Педагогічний консиліум як «колективний» варіант методу оцінювання.
7. Методи статистичної обробки даних і проблема їх застосування в педагогічних дослідженнях у спеціальній та інклюзивній освіті.
8. Вимірювальні шкали.
9. Знаходження величин, які характеризують вибірку.
10. Знаходження міри зв'язку між змінними (кореляційний аналіз).
11. Статистичні гіпотези і критерії.
12. Графічний метод відображення результатів дослідження.

Література для вивчення теми: 1; 5; 6; 9; 11; 14; 15.

Завдання для самостійного опрацювання:

1. Складіть таблицю: Методи опитування.
2. Розробіть запитальник для бесіди з учителем-дефектологом (асистентом учителя, логопедом, психологом, медичним працівником, завучем тощо) відповідно до теми власного магістерського дослідження.
3. Складіть анкету для визначення пізнавальних інтересів дитини старшого дошкільного віку з особливими потребами.
4. Складіть питання для інтерв'ю, метою якого є вивчення стану трудового виховання школярів у сім'ї.
5. Наведіть приклад соціометричного опитування у закладі дошкільної освіти з інклюзивною формою навчання.
6. Складіть опитувальний лист, який буде використано під час написання психолого-педагогічної характеристики учня початкової школи з порушенням інтелектуального розвитку.
7. Складіть 10 тестових завдань з теми різного рівня складності.

Тема 2.5. Оформлення результатів науково-педагогічного дослідження.

Предмет захисту (2 год.)

Основні поняття: результати науково-педагогічних досліджень (усний виклад, друкована праця), рукопис наукової праці, науковий текст, наукова мова, наукова термінологія, рубрикація тексту, прийоми викладення наукових матеріалів (послідовний, цілісний, вибіркового), остаточний варіант рукопису, наукова етика і культура, добросовісність наукової праці, бібліографічний опис друкованих праць,

цитування, кваліфікаційне науково-педагогічне дослідження на здобуття о/с «магістр», мета, завдання, вибір теми, послідовність виконання; керівництво; структура кваліфікаційної (магістерської) роботи, правила оформлення рукопису кваліфікаційної (магістерської) роботи, процедура захисту.

Перелік питань на практичне заняття:

1. Форми узагальнення результатів наукових досліджень (усний виклад, друкована праця).
2. Вимоги до результатів науково-педагогічних досліджень.
3. Наукова етика, культура, добросовісність наукової праці.
4. Рукопис наукової праці. Мова, стиль, прийоми викладу змісту науково-педагогічного дослідження.
5. Правила бібліографічного опису друкованої праці. Цитування у науковому тексті.
6. Оформлення результатів кваліфікаційного науково-педагогічного дослідження на здобуття о/с «магістр»:
 - мета, завдання, вибір теми, послідовність виконання;
 - керівництво;
 - зміст, структура та обсяг кваліфікаційної роботи;
 - правила оформлення кваліфікаційної роботи;
 - підготовка до захисту і процедура захисту кваліфікаційної роботи.

Література для вивчення теми: 1; 4; 5; 6; 7; 9; 11; 14; 15.

Завдання для самостійного опрацювання:

1. Опишіть правила оформлення рукопису магістерського дослідження.
2. Складіть список джерел до теми власного магістерського дослідження.
3. Надайте розширену відповідь на запитання: Які вимоги висуваються до результатів науково-педагогічних досліджень?
4. Складіть 10 тестових завдань з теми різного рівня складності.

Питання для самоконтролю до змістового модуля 2

1. Послідовність, логіка і компоненти науково-педагогічного дослідження.
2. Організування науково-педагогічного дослідження (фази, стадії, етапи).
3. Структурні елементи науково-педагогічного дослідження.
4. Метод науково-педагогічного дослідження. Класифікації методів науково-педагогічного дослідження.
5. Сутність і завдання методів педагогічного дослідження на різних етапах наукового пошуку.
6. Принципи відбору методів науково-педагогічного дослідження.
7. Вимоги до методів науково-педагогічного дослідження у галузі спеціальної та інклюзивної освіти.
8. Характеристика за рівнем пізнання трьох груп загальнонаукових методів дослідження.
9. Загальні методи, що застосовуються як на емпіричному, так і на теоретичному рівні дослідження: аналіз і синтез, індукція і дедукція, абстрагування, узагальнення, моделювання, аналогія, історичний метод, логічний метод.

10. Методи теоретичного рівня науково-педагогічного дослідження: метод сходження від абстрактного до конкретного, ідеалізація, уявний експеримент, формалізація, аксіоматичний метод або дедуктивно-аксіоматичний метод.

11. Методи (способи) вивчення психолого-педагогічних джерел з предмета дослідження (створення бібліографії, оглядове читання, конспектування, цитування, анотування, реферування).

12. Критичний аналіз літератури з обраної проблеми.

13. Емпіричні методи наукового дослідження: спостереження, метод вивчення документів і результатів діяльності, контент-аналіз як метод виявлення й оцінки різних носіїв інформації, рейтинг, тестування, вивчення та узагальнення педагогічного досвіду, педагогічний експеримент, науково-педагогічна експедиція.

14. Соціологічні методи науково-педагогічного дослідження: анкетування, метод дослідної бесіди, інтерв'ю, соціометрія, методи експертних оцінок, педагогічний консиліум як «колективний» варіант методу оцінювання.

15. Методи статистичної обробки даних і проблема їх застосування в педагогічних дослідженнях у спеціальній та інклюзивній освіті.

16. Форми узагальнення результатів наукових досліджень (усний виклад, друкована праця).

17. Наукова етика, культура, доброчесність наукової праці.

18. Рукопис наукової праці. Мова, стиль, прийоми викладу змісту науково-педагогічного дослідження.

19. Правила бібліографічного опису друкованої праці. Цитування у науковому тексті.

20. Оформлення результатів кваліфікаційного науково-педагогічного дослідження на здобуття о/с «магістр».

Оцінювання знань здобувачів освіти під час аудиторних занять

Робота на практичному занятті комплексно оцінюється науково-педагогічним працівником, враховуючі такі критерії: правильність одержаних відповідей; повнота та логічність відповіді; наявність висновків та ілюстративних прикладів.

Таблиця 3

К-ть балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень
8 балів	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки. Завдання для самостійної роботи виконані в повному обсязі
7-6 балів	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються водночас окремі неістотні неточності та незначні помилки. Завдання для самостійної роботи виконані
5-4 балів	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який відтворює значну частину

	навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень. Але при висвітленні окремих питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому неточності, помилки. Завдання для самостійної роботи виконані частково
3-2бали	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який має фрагментарні знання, здатний відтворити меншу частину навчального матеріалу, під час відповіді припускається фактичних помилок. Практичні завдання виконано, проте наявна значна кількість помилок і неточностей, завдання виконуються несвоєчасно. Завдання для самостійної роботи не виконані
1-0 балів	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань. Завдання для самостійної роботи не виконані

V. ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАУКОВО-ДОСЛІДНЕ ЗАВДАННЯ (ІНДЗ)

Індивідуальне науково-дослідне завдання – це вид науково-дослідної роботи здобувача освіти, яка містить результати дослідницького пошуку, відображає певний рівень його навчальної компетентності.

Мета науково-дослідного завдання: самостійне вивчення частини програмового матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування теоретичних знань із ОК, удосконалення навичок самостійної науково-дослідної діяльності.

Завдання: під час вивчення ОК «Методика науково-педагогічних досліджень у спеціальній та інклюзивній освіті» здобувачам освіти пропонуються індивідуальні науково-дослідні завдання з навчальною, науковою, науковопопулярною та довідковою літературою; підготовка творчих відповідей на запитання; опрацювання проблемних питань; підготовка доповідей, конспектів, тематичних розвідок, рефератів тощо.

Критерії оцінювання ІНДЗ

Таблиця 4

Максимальна кількість балів	Критерії оцінювання роботи
0,5 бал	Актуальність обраної проблеми
1,5 балів	Якість, чіткість, повнота виконання ІНДЗ
1,5 бали	Творчий підхід до виконання ІНДЗ
0,5 бали	Якість оформлення роботи
4 бали	Разом

VI. ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ З ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА (форма контролю – залік)

Таблиця 5

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90–100	Зараховано
82–89	
75–81	
67–74	
60–66	
1–59	Не зараховано (необхідне перескладання)

VII. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

1. Бобилев В.П., Іванов І.І., Пройдак Ю.С. Методологія та організація наукових досліджень. Підручник. Дніпропетровськ : ІМА-прес, 2014. 643 с.
2. Бруханський Р.Ф. Методологія наукових досліджень. Тернопіль : Осадца Ю.В., 2022. 208 с.
3. Заболотна О.А. Застосування методу контент-аналізу у порівняльно-педагогічних дослідженнях альтернативної освіти. Педагогічні науки. 2014. Вип. 66. С. 122–127.
4. Курсова робота : методичні рекомендації до написання та захисту для студентів освітнього ступеня «бакалавр» галузі знань 01 Освіта/Педагогіка спеціальності 016 «Спеціальна освіта» / Укл. Сергеева В.Ф. Луцьк : ФОП Іванюк В.П., 2021. 26 с. (36 с. з додатками).
5. Лаврук М.М. Методика науково-педагогічних досліджень : навчально-методичний посібник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2021. 148 с.
6. Лимар Ю.М. Основи науково-педагогічних досліджень : навчально-методичний посібник. Чернігів: Чернігівський національний педагогічний університет імені Т.Г. Шевченка, 2011. 56 с.
7. Магістерська робота : методичні рекомендації до написання та захисту для студентів освітнього ступеня «магістр» галузі знань 01 Освіта/Педагогіка спеціальності 016 «Спеціальна освіта», що навчаються за освітньо-професійною програмою «Корекційна психопедагогіка (олігофренопедагогіка)» / Укл. Сергеева В.Ф. Луцьк : ФОП Іванюк В.П., 2021. 25 с. (39 с. з додатками).
8. Марушкевич А. А., Кузьменко Н. М., Плахотнік О. В., Спіцин Є. С. Професійно-педагогічна компетентність науково-педагогічного працівника. К. : Київ. ун-т, 2018. 204 с.
9. Науково-педагогічне дослідження : навчальний посібник для магістрантів. Укладачі : Н.Н. Чайненко, О.М. Семенов, Л.М. Артюшкіна, О.М. Рудь. Суми : СОШПО, 2015, 190 с.
10. Освітологія: фахова підготовка: навчально-методичний посібник / За ред. В. О. Огнев'юка; Авт. кол.: В.О. Огнев'юк, С.О. Сисоєва, О.О. Драч, К.О. Линьов, Л.В. Гонюкова, І.М. Зеліско, Ю.М. Жукова, М.Ю. Фещук, Т.Г. Купрій, М.М. Галицька. Н.А. Побірченко, Л.В. Козак, О.М. Кузьменко, І.І. Тригуб. К.: ВП «Едельвейс», 2014. 612 с.
11. Патійчук В.О. Основи наукових досліджень. Луцьк : Іванюк В. П. 54 с.
12. Сисоєва С.О., Кристочук Т.Є. Методологія науково-педагогічних досліджень: Підручник. Рівне: Волинські обереги, 2013. 3, 60 с.
13. Цюра С. Методологія порівняльних педагогічних досліджень: принципи, особливості. *Український педагогічний журнал*. Київ, 2015. № 4. С. 65–72.
14. Яроцук Л. Основи наукових досліджень. Навч. посібник. 2-ге вид., оновл. Saarbrücken-Riga, 2019. 162 с.
15. <https://zakon.rada.gov.ua/>

VIII. ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Особлива форма процесу пізнання, систематичне, цілеспрямоване вивчення об'єктів, у якому використовують засоби і методи науки, в результаті якого формулюють нове знання про досліджуваний об'єкт – це: 1) педагогічний експеримент; 2) наукове дослідження; 3) науково-педагогічне дослідження.

2. Науково-педагогічне дослідження виконує такі функції: 1) навчальну, 2) комунікативну, 3) роз'яснювальну, 4) пізнавальну, 5) соціальну.

3. Процес формування нового педагогічного знання, вид пізнавальної діяльності, спрямований на відкриття об'єктивних закономірностей навчання, виховання і розвитку це: 1) об'єкт науково-педагогічного дослідження; 2) предмет науково-педагогічного дослідження; 3) науково-педагогічне дослідження.

4. Відповідно до наукознавчого підходу педагогічні дослідження поділяють на: 1) фундаментальні, прикладні, методичні; 2) фундаментальні, прикладні, розробки; 3) фундаментальні, прикладні, теоретичні, практичні; 4) фундаментальні, теоретичні, діагностичні, практичні.

5. Первинний письмовий жанр наукового дискурсу, завданням якого є постановка і рішення однієї наукової проблеми, що має середній обсяг, систему посилань і вихідні дані, це: 1) реферат; 2) автореферат; 3) наукова стаття; 4) методична розробка; 5) наукове есе.

6. Виділяють такі типи педагогічних наукових статей за цілями їх написання: 1. теоретична, постановочна (проблемна), підсумкова; 2) теоретична, прикладна, підсумкова, критична; 3) теоретична, проблемна, підсумкова, навчально-дослідницька, пошукова.

7. Магістерська робота це: 1) комплекс теоретичного аналізу, аргументованих суджень, упорядкованих наведених даних прикладного змісту; 2) самостійна випускна навчально-дослідницька робота, яка виконує кваліфікаційну функцію, тобто готується з метою публічного захисту і отримання академічного ступеня магістра; 3) творча наукова праця, що виконана самостійно і спрямована на вирішення актуальних проблем педагогічної науки і практики.

8. Структура магістерської роботи включає: 1) титульну сторінку, зміст, вступ, розділи і підрозділи основної частини, висновки, список використаних джерел, додатки; 2. зміст, вступ, розділи і підрозділи основної частини, висновки, методичні рекомендації, список використаних джерел, додатки.

9. Обов'язковими структурними елементами наукової статті є: 1) назва; зазначення актуальності, постановка проблеми, виклад основного тексту, висновки; список використаної літератури; 2) назва, анотація (українською та англійською мовами); ключові слова (терміни, які найчастіше використані в тексті), аналіз публікацій з проблеми дослідження, основний текст, результати дослідження, список використаної літератури; 3) назва, анотація (українською та англійською мовами), ключові слова (терміни, які найчастіше використані в тексті), постановка проблеми, аналіз публікацій з проблеми дослідження, мета

дослідження, основні результати дослідження, висновки, список використаної літератури.

10. Рівнями методології педагогічного дослідження є: 1) філософський рівень, загальнонауковий рівень, конкретнонауковий рівень, технологічний рівень; 2) філософський рівень, загальнонауковий рівень, конкретнонауковий рівень, технологічний рівень, методичний рівень; 3) філософський рівень, системний рівень, технологічний рівень, функціональний рівень.

11. Методику дослідження складають: 1) сукупність дослідницьких прийомів і методів, які складають базис наукової праці; 2) сукупність дослідницьких прийомів і методів, які дослідник описує у тексті відповідного підрозділу; 3) комплекс засобів, які дозволяють забезпечити науковий пошук; 4) методи і прийоми, поєднання яких дозволяє досліджувати освітній процес.

12. Методи педагогічного дослідження – це ... вивчення педагогічних явищ, отримання наукової інформації про них з метою встановлення закономірних зв'язків, відношень і побудови наукових теорій.

13. Предмет дослідження – це: 1) та частина, сторона, особливість чи властивість об'єкта, на яку спрямоване дослідження, стосовно якої немає теорії, або теорія якої неповна; 2) це процес або явище, яке вибране для дослідження, через виявлену в ньому проблемну ситуацію; 3) пізнавальна проблема, що потребує вивчення.

14. Предметом педагогічного дослідження можуть бути: 1) прогнозування, вдосконалення і розвиток навчально-виховного процесу та управління загальноосвітньої і вищої школи; 2) зміст освіти; 3) форми і методи навчальної діяльності; 4) діагностика навчально-виховного процесу; 5) шляхи, умови, чинники вдосконалення навчання і виховання; 6) особливості і тенденції розвитку педагогічної науки; 7) педагогічні взаємовідносини.

15. Очікуваний результат, те, чого необхідно досягнути після завершення наукового дослідження, це: 1) проблема дослідження; 2) мета дослідження; 3) гіпотеза дослідження.

16. Практична значимість результатів науково-педагогічного дослідження залежить: 1) від числа і складу користувачів результатів роботи; 2) масштабу впровадження; 3) творчого підходу автора; 4) ступеня готовності результатів до впровадження; 5) передбачуваного ефекту від впровадження.

17. До теоретичних методів педагогічного дослідження належать: 1) абстракція і конкретизація; 2) лабораторний експеримент; 3) аналіз і синтез; 4) порівняння, узагальнення, класифікація; 5) контент-аналіз; 6) індукція і дедукція.

18. Метод наукового дослідження – це: 1) спосіб здобуття та обґрунтування наукового знання; спосіб пізнання предмета науки; 2) концептуальна ідея процесу пізнання; 3) вид дослідницької діяльності.

19. Дослівний запис фрагмента тексту з літературного джерела – це: 1) анутовання; 2) оглядовий опис; 3) елемент бібліографії; 4) цитування; 5) інформування.

20. Метод пізнання, сутність якого полягає в тому, що дослідник подумки виділяє в досліджуваному об'єкті тільки певні властивості, ознаки, характеристики, свідомо відволікаючись від інших властивостей, ознак і

характеристик, називається: 1) абстракція; 2) аналогія; 3) конкретизація; 4) аналіз; 5) моделювання.

21. Емпіричні дослідження спрямовані на: 1) вивчення явищ і залежностей між ними; 2) визначення сутності явищ; 3) отримання інформації про нові явища в педагогічній діяльності.

22. Спостереження як науковий метод – це: 1) цілеспрямований процес наукового пошуку, спрямований на фіксацію і вивчення педагогічних фактів; 2) цілеспрямований і планомірний процес безпосереднього дослідження реальності, спрямований на ідентифікацію, найменування, порівняння, описання і класифікацію окремих явищ чи їх сукупності.

23. Контент-аналіз (англ. content – зміст, analysis – розкладання на частини) – це: 1) метод незалежного вивчення наукової інформації; 2) метод смислового аналізу тексту; 3) метод виявлення й оцінки особливих характеристик текстів та інших носіїв інформації.

24. Педагогічне новаторство – це: 1) власна педагогічна творчість, знахідки і відкриття; 2) власний педагогічний стиль; 3) власна система педагогічних знань, умінь і навичок; 4) раціональне використання положень педагогічної науки у освітній практиці.

25. Метод анкетування належить до: 1) теоретичних методів; 2) соціологічних методів; 3) емпіричних методів; 4) загальнологічних методів.

26. Метод опитування, який дозволяє визначити особистісні характеристики суб'єктів спостереження, виявити в них наявність певних компетентностей, здібностей, інтересів, мотивацій, емоційних реакцій тощо – це: 1) метод анкетування; 2) метод тестування; 3) метод інтерв'ю; 4) метод бесіди.

27. За умовами проведення розрізняють: 1) природний, лабораторний, комплексний та навчальний експерименти; 2) природний, лабораторний та комплексний експерименти; 3) комплексний, формувальний та завершальний; 4) природний, лабораторний, проміжний та завершальний.

28. У проведенні експериментального дослідження умовно виділяють такі етапи: 1) підготовчий; 2) організаційний; 3) попередній; 4) проведення експерименту; 5) підведення підсумків експерименту; 6) впровадження результатів в освітню практику.

29. Шкала вимірювання – це: 1) числова система, в якій співвідношення між якостями об'єктів виражаються якостями числового ряду; 2) спосіб отримання кількісних даних у наукових дослідженнях; 3) вид документації наукового дослідження.

30. Стиль писемної наукової мови – це: 1) авторське накопичення наукової інформації в зв'язний текст; 2) безособовий монолог, тому виклад ведеться від третьої особи, так як увага зосереджена на змісті та логічній послідовності повідомлення, а не на суб'єкті; 3) логічний цілісний текст; 4) особливі засоби вираження наукової інформації.

1.2. Навчально-методичне забезпечення освітнього компонента «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ СПЕЦІАЛЬНОЇ ТА ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ»

Автор: Ірина Кузава

I. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна форма навчання	<p style="text-align: center;">Галузь знань <u>Освіта/Педагогіка</u></p> <p style="text-align: center;">Спеціальність <u>Спеціальна освіта</u></p> <p style="text-align: center;">Освітньо-професійна програма <u>Спеціальна освіта.</u> <u>Інклюзивна освіта.</u></p> <p style="text-align: center;">Освітній рівень: другий <u>магістерський</u>)</p>	Нормативна
Кількість годин/кредитів		Рік навчання 1
ІНДЗ: <u>немає</u>		Семестр 1-й
		Лекції 22 год.
		Практичні 20 год.
		Самостійна робота 42 год.
		Консультації 6 год.
	Форма контролю: <u>екзамен</u>	
Мова навчання		Українська

II. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧА

Прізвище, ім'я та по батькові: *Кузава Ірина Борисівна*

Науковий ступінь: *доктор педагогічних наук*

Вчене звання: *професор*

Посада: *завідувач кафедри спеціальної та інклюзивної освіти*

Контактна інформація: +38(095) 6062346, Kuzava.Irina@vnu.edu.ua

Дні занять: <http://94.130.69.82/cgi-bin/timetable.cgi>

III. СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Таблиця 2

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Лаб.	Конс.	Сам.роб.	*Форма контролю/ Бали
Змістовий модуль 1. Теоретичні аспекти спеціальної та інклюзивної освіти							
Тема 1. Загальні питання спеціальної та інклюзивної освіти				-	-		ДС/4 макс. к-сть балів за практичне заняття – 4
Тема 2. Методологічні й теоретичні основи спеціальної та інклюзивної освіти				-			ДС/4
Тема 3. Загальна характеристика особливостей розвитку, навчання і				-			ДС/4ТР/4

виховання дітей з різними порушеннями розвитку							
Разом:				-			16 балів
Змістовий модуль 2. Методичні основи спеціальної та інклюзивної освіти дітей з особливостями психофізичного розвитку в загальноосвітньому просторі							
Тема 4. Проблема формування ключових компетенцій корекційно-розвиткової роботи у майбутніх здобувачів спеціальної та інклюзивної освіти				-	-		ДС/4
Тема 5. Особливості психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивних закладах				-			ДС/4
Тема 6. Комплексна диференціальна діагностика відхилень у психофізичному розвитку його моніторинг				-			РМГ/4
Тема 7. Сучасна система спеціальних освітніх послуг для дітей раннього і дошкільного віку				-			ДС/4
Тема 8. Загальні вимоги до організації і змісту корекційно-педагогічного процесу				-			РГ/4
Тема 9. Завдання розвитку дітей із особливими потребами в загальноосвітньому просторі				-	-		ТР/4
Разом:				-			24 бали
Усього				-			40 балів
Види підсумкових робіт (за потреби, на розсуд викладача, кафедри)							60 балів
Модульна контрольна робота 1							
Модульна контрольна робота 2							

Примітки: ^{1/} Moodle, Zoom – може застосовуватися одна з платформ або їхній симбіоз для здобувачів освіти з індивідуальним планом навчання та/або під час реалізації освітнього процесу в Університеті у дистанційному режимі, відповідно до Положення про електронний курс навчальної дисципліни у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, Положення про дистанційне навчання у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, наказів ректора

^{2/} Методи та форми контролю: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач/кейсів, ІНДЗ/ІРС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота здобувача освіти, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, аналітичне есе, УО – усне опитування тощо.

ІV. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЗМІСТОВИХ МОДУЛІВ

Змістовий модуль 1. Теоретичні аспекти спеціальної та інклюзивної освіти

Тема 1. Загальні питання спеціальної та інклюзивної освіти (2 год.)

Основні поняття: спеціальна освіта, інклюзивна освіта, корекційна педагогіка, інклюзивна педагогіка, корекція, компенсація, соціалізація, інтегроване навчання, інклюзивне навчання.

Перелік питань на практичне заняття:

1. Сутність і зміст понять «спеціальна» та «інклюзивна» освіта.
2. Нормативно-правове забезпечення спеціальної та інклюзивної освіти.
3. Огляд міжнародних документів щодо забезпечення рівного доступу до освіти. Об’єкт, суб’єкт, предмет, мета і завдання корекційної та інклюзивної педагогіки.

4. Основні поняття і терміни корекційної та інклюзивної педагогіки.
5. Зв'язки корекційної та інклюзивної педагогіки з іншими науками.
6. Поняття про інтегроване та інклюзивне навчання.

Література для вивчення теми: 5; 10; 12; 18; 19; 20

Завдання для самостійного опрацювання:

1. Скласти понятійно-термінологічний словник корекційної та інклюзивної педагогіки.

2. Підготувати реферати за нижче вказаною тематикою:

- «*Етапи становлення спеціальної / інклюзивної освіти в Україні та в зарубіжних країнах*»

- «*Сучасні тенденції розвитку спеціальної / інклюзивної освіти в Україні*».

- «*Нормативно-правова база спеціальної та інклюзивної освіти*»

Тема 2. Методологічні й теоретичні основи спеціальної та інклюзивної освіти (2 год.)

Основні поняття: методологія, концепція, норма, патологія, супровід, психолого-педагогічний супровід.

Перелік питань на практичне заняття:

1. Методологічна база спеціальної освіти.
2. Концепція про культурно-історичне походження психіки.
3. Концепція про закономірності психічного розвитку в нормі й патології.
4. Концепція про провідну роль навчання в розвитку дитини.
5. Історичні аспекти інклюзивної освіти.
6. Форми інтегрованого та інклюзивного навчання і виховання.
7. Психолого-педагогічний супровід як умова успішної інтеграції в соціум дитини з особливими освітніми потребами.

Література для вивчення теми: 12; 18; 19; 20

Завдання для самостійного опрацювання:

Скласти схему «*Методологічна база корекційної педагогіки*»

Тема 3. Загальна характеристика особливостей розвитку, навчання і виховання дітей з різними порушеннями розвитку (4 год.)

Основні поняття: дитина з порушеннями психофізичного розвитку, розумова відсталість, деменція, олігофренія, затримка психічного розвитку, порушення мовлення, косоокість, амбліопія, поліомієліт, ДЦП, девіантна поведінка, адиктивна поведінка.

Перелік питань на практичне заняття:

1. Особливості розвитку, навчання і виховання дітей з порушеннями інтелектуального розвитку.
2. Особливості розвитку, навчання і виховання дітей із затримкою психічного розвитку.
3. Особливості розвитку, навчання і виховання дітей з порушеннями зору.
4. Особливості розвитку, навчання і виховання дітей з порушеннями слуху.
5. Особливості розвитку, навчання і виховання дітей з порушеннями опорно-рухового апарату.
6. Особливості розвитку, навчання і виховання дітей з порушеннями мовлення.

7. Особливості розвитку, навчання і виховання дітей з порушеннями емоційного розвитку.

8. Особливості розвитку навчання і виховання дітей з порушеннями поведінки і діяльності.

Література для вивчення теми: 3; 5; 12; 14; 18; 19; 20

Завдання для самостійного опрацювання:

Підготувати презентацію про особливості психофізичного розвитку (на вибір одна нозологія).

Питання для самоконтролю до змістового модуля 1

1. Сутність і зміст понять «спеціальна» та «інклюзивна» освіта.
2. Нормативно-правове забезпечення спеціальної та інклюзивної освіти.
3. Огляд міжнародних документів щодо забезпечення рівного доступу до освіти.
4. Об'єкт, суб'єкт, предмет, мета і завдання корекційної та інклюзивної педагогіки.
5. Основні поняття і терміни корекційної та інклюзивної педагогіки.
6. Зв'язки корекційної та інклюзивної педагогіки з іншими науками.
7. Поняття про інтегроване та інклюзивне навчання.
8. Предмет і завдання корекційної дошкільної педагогіки.
9. Зв'язки корекційної та інклюзивної педагогіки з іншими науками.
10. Методологічна база спеціальної та інклюзивної освіти.
11. Концепція про культурно-історичне походження психіки.
12. Концепція про закономірності психічного розвитку в нормі й патології.
13. Концепція про провідну роль навчання в розвитку дитини.
14. Особливості розвитку, навчання і виховання дітей з порушеннями інтелектуального розвитку.
15. Особливості розвитку навчання і виховання дітей із затримкою психічного розвитку.
16. Особливості розвитку навчання і виховання дітей з порушеннями зору.
17. Особливості розвитку навчання і виховання дітей з порушеннями слуху.
18. Особливості розвитку навчання і виховання дітей з порушеннями опорно-рухового апарату.
19. Особливості розвитку навчання і виховання дітей з порушеннями мовлення.
20. Особливості розвитку навчання і виховання дітей з порушеннями емоційного розвитку.
21. Особливості розвитку навчання і виховання дітей з порушеннями поведінки і діяльності.

Змістовий модуль 2. Методичні основи спеціальної та інклюзивної освіти дітей з особливостями психофізичного розвитку в загальноосвітньому просторі.

Тема 4. Проблема формування ключових компетенцій корекційно-розвиткової роботи у майбутніх здобувачів спеціальної та інклюзивної освіти (2 год.)

Основні поняття: компетенція, компетентність, корекційно-виховна

спрямованість, фахівець спеціальної та інклюзивної освіти, функції фахівця.

Перелік питань на практичне заняття:

1. Проблема корекційної спрямованості навчання.
2. Корекційно-виховна спрямованість навчально-виховного процесу у закладі спеціальної та інклюзивної освіти.
3. Проблема підготовки кадрів в системі спеціальної та інклюзивної освіти.
4. Професійні функції фахівця спеціальної та інклюзивної освіти та їх характеристики.

Література для вивчення теми: 11; 16; 18; 19; 20

Завдання для самостійного опрацювання:

Підготувати презентацію «*Організація інклюзивного навчання у закладах освіти*» (вік, нозологія, тип закладу – за вибором здобувача освіти)

Тема 5. Особливості психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивних закладах (2 год.)

Основні поняття: супровід, психолого-педагогічний супровід, психологічна готовність, професійна готовність.

Перелік питань на практичне заняття:

1. Напрями та завдання роботи психологічної служби закладу освіти в умовах інклюзивного навчання.
2. Формування психологічної готовності в учасників освітнього процесу.

Література для вивчення теми: 18; 19; 20

Завдання для самостійного опрацювання:

Підготувати презентацію «*Особливості психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивних закладах*».

Тема 6. Комплексна диференціальна діагностика відхилень у психофізичному розвитку його моніторинг (2 год.)

Основні поняття: діагностика, диференціальна діагностика, ІРЦ, діагностична робота.

Перелік питань на практичне заняття:

1. Поняття диференціальної діагностики в корекційній педагогіці та спеціальній психології.
2. Значення ранньої діагностики для розвитку і соціалізації дитини.
3. Організація діагностичної роботи в діяльності ІРЦ різних рівнів.
4. Діагностична робота в корекційно-педагогічному процесі ЗДО та ЗЗСО.

Література для вивчення теми: 5; 10; 12; 18; 19; 20

Завдання для самостійного опрацювання:

Здійснити добір дидактичного матеріалу для комплексної диференціальної діагностики відхилень у психофізичному розвитку.

Тема 7. Сучасна система спеціальних освітніх послуг для дітей раннього і дошкільного віку (2 год.)

Основні поняття: система спеціальної та інклюзивної освіти, дошкільні навчальні заклади компенсуючого типу, Центри розвитку дитини, Центри ранньої соціальної реабілітації дітей-інвалідів.

Перелік питань на практичне заняття:

1. Загальна характеристика закладів для дітей з порушеннями розвитку.

2. Дошкільні навчальні заклади компенсуючого типу.
3. Центри розвитку дитини.
4. Центри ранньої соціальної реабілітації дітей-інвалідів.

Література для вивчення теми: 5; 10; 12; 18; 19; 20

Завдання для самостійного опрацювання:

Підготувати презентацію на тему: «Сучасна система спеціальних освітніх послуг для дітей раннього і дошкільного віку»

Тема 8. Загальні вимоги до організації і змісту корекційно-педагогічного процесу (2 год.)

Основні поняття: спеціально організоване навчання, корекційно-педагогічний процес, принципи корекційно-педагогічного процесу.

Перелік питань на практичне заняття:

1. Спеціальноорганізоване навчання як умова привласнення дитиною з особливими освітніми потребами суспільно-історичного досвіду.
2. Особливості організації і змісту корекційно-педагогічного процесу в закладі дошкільної та середньої освіти.
3. Принципи корекційно-педагогічного процесу.

Література для вивчення теми: 1; 3; 16; 18.

Завдання для самостійного опрацювання:

Підготувати конспект з питання особливостей організації і змісту корекційно-педагогічного процесу в закладі дошкільної та загальної середньої освіти.

Тема 9. Завдання розвитку дітей із особливими потребами в загальноосвітньому просторі (2 год.)

Основні поняття: розвиток, соціально-особистісний розвиток, емоційний розвиток, фізичний розвиток, пізнавальний розвиток, мовленнєвий розвиток

Перелік питань на практичне заняття:

1. Мета й основні завдання спеціальної освіти дітей з особливими потребами.
2. Завдання соціально-особистісного розвитку дитини.
3. Завдання емоційного розвитку дитини.
4. Завдання фізичного розвитку дитини.
5. Завдання пізнавального розвитку дитини.
6. Завдання мовленнєвого розвитку дитини.
7. Методичні рекомендації для педагогів закладів дошкільної та середньої освіти щодо організації корекційно-розвивальної роботи з дітьми, які мають порушення розвитку.

Література для вивчення теми: 5; 10; 12; 18; 19; 20

Завдання для самостійного опрацювання:

Скласти завдання розвитку дітей із особливими потребами в загальноосвітньому просторі.

Питання для самоконтролю до змістового модуля 2

1. Нормативно-правове забезпечення спеціальної та інклюзивної освіти.
2. Міжнародні документи щодо забезпечення рівного доступу до освіти.
3. Міжнародні організації, які формують політику в галузі спеціальної та

інклюзивної освіти.

4. Аналіз українського законодавства щодо забезпечення рівного доступу до освіти.

5. Поняття диференціальної діагностики в корекційній педагогіці та спеціальній психології.

6. Загальна характеристика закладів для дітей з порушеннями розвитку.

7. Дошкільні навчальні заклади компенсуючого типу.

8. Центри розвитку дитини.

9. Центри ранньої соціальної реабілітації дітей-інвалідів.

10. Спеціально організоване навчання як умова привласнення дитиною з особливими освітніми потребами суспільно-історичного досвіду.

11. Особливості організації і змісту корекційно-педагогічного процесу в закладі дошкільної та середньої освіти.

12. Принципи корекційно-педагогічного процесу.

13. Мета й основні завдання спеціальної освіти дітей з особливими потребами.

14. Завдання соціально-особистісного розвитку дитини із особливими потребами в загальноосвітньому просторі.

15. Завдання емоційного розвитку дитини із особливими потребами в загальноосвітньому просторі.

16. Завдання фізичного розвитку дитини із особливими потребами в загальноосвітньому просторі.

17. Завдання пізнавального розвитку дитини із особливими потребами в загальноосвітньому просторі.

18. Завдання мовленнєвого розвитку дитини із особливими потребами в загальноосвітньому просторі.

19. Загальні вимоги до організації і змісту корекційно-педагогічного процесу в закладі спеціальної та інклюзивної освіти.

Оцінювання знань здобувачів освіти під час аудиторних занять

Робота на практичному занятті комплексно оцінюється науково-педагогічним працівником, враховуючі такі критерії: правильність одержаних відповідей; повнота та логічність відповіді; наявність висновків та ілюстративних прикладів.

Таблиця 3

Кількість балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень
4 бали	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.

бали	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.
1-2 бали	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.
балів	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

V. ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ З ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА (форма контролю – іспит)

Таблиця 4

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка	Оцінка за шкалою ECTS	
		оцінка	пояснення
90–100	Відмінно		відмінне виконання
82–89	Дуже добре		вище середнього рівня
75–81	Добре		загалом хороша робота
67–74	Задовільно		непогано
60–66	Достатньо		виконання відповідає мінімальним критеріям
1–59	Незадовільно		необхідне перескладання

VI. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

Основна:

1. Болюбаш Я.Я. Організація навчального процесу у вищих закладах освіти: Навчальний посібник. К.: ВВП «Компас», 1997. 64 с.
2. Закон України «Про вищу освіту». К., 2002.
3. Кобернік Г.М., Синьов В.М. Основи дефектології. К.: Вища школа, 1994. 135 с.
4. Колупаєва А. А. Педагогічні основи інтегрування школярів з особливостями психофізичного розвитку в загальноосвітні навчальні заклади: Монографія. К.: Педагогічна думка, 2007.
5. Колупаєва А. А., Савчук Л. О. Діти з особливими потребами та організація їхнього навчання. К.: 2010.
6. Кузава І. Б. Інклюзивна освіта дітей дошкільного віку: монографія. Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2020. 345с.
7. Кузава І.Б. Інтегрований підхід до інклюзивної освіти осіб із

порушеннями зору: монографія [Кол.авт.: Н. А. Савчук, Ю. П. Симончук, Л. П. Стасюк, І.Б. Кузава, В. В. Терпелюк, Ю. Й. Тулашвілі] / за заг. ред. Ю. Й. Тулашвілі. Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2019. 344 с.

8. Кузава І.Б. Психолого-педагогічні аспекти організації дошкільної інклюзивної освіти. Напрями та перспективи інклюзивного навчання людей з порушеннями зору в українському освітньому просторі : монографія. Науково-методична лабораторія з питань дидактичних технологій інклюзивного та інтегрованого навчання суб'єктів освіти з порушеннями зору Інституту педагогічних технологій (Луцьк) АПН України / за ред. Ю. Й. Тулашвілі. Луцьк: ВМА «ТЕРЕН», 2019. 264 с.

9. Кузава І.Б. Інклюзивне навчання в Україні: теоретико-методичні та нормативно- правові засади. Edukacja włączająca na Ukrainie: zasady teoretyczne i metodologiczne oraz regulacyjne Inclusive education in Ukraine: theoretical, methodological and regulatory principles : monografie [Text] // redakcja naukowa Marian Zdzisław Stepulak ; Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji w Lublinie. 2018. С. 125-133. ISBN 978-83-64527-95-1.

10. Кузава І.Б., Краглик О.Я. Організація ігрової діяльності дітей із порушеннями інтелектуального розвитку. Сучасні теоретичні й прикладні контексти спеціальної та інклюзивної освіти. Збірник тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції (18-19 травня 2022 р., Луцьк) / за заг. ред. проф. І.Б. Кузави / І. М. Брушневська, Г. О. Гац, Н.С. Карабанова, З. С. Мацюк, В.Ф. Сергєєва, І.І. Сидорук, Л. П. Стасюк. Луцьк : ФОП Іванюк В. П., 2022. С.161-164.

11. Миронова С.П. Підготовка вчителів до корекційної роботи в системі освіти дітей з вадами інтелекту. Монографія. Кам'янець-Подільський: абетка-Нова, 2007. С.202-207.

12. Миронова С.П., Гаврилов О.В., Матвєєва М. П. Основи корекційної педагогіки : навчальний посібник. Кам'янець-Подільський державний університет, редакційно- видавничий відділ, 2015. 117 с.

13. Підготовка до школи дітей з особливими потребами в умовах сім'ї: поради батькам. За ред. В.І. Бондаря, В.В.Засенка. К.: Наук, світ, 2005. 256 с.

14. Синьов В.М. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка: Підручник. Частина І. Загальні основи корекційної психопедагогіки (олігофренопедагогіки). К.: Видво НПУ імені М.П. Драгоманова, 2007. – 238 с.

15. Синьов В., Шевцов А. Нова стратегія розвитку корекційної педагогіки в Україні. *Дефектологія*. 2004. №2. С.6-10.

16. Синьов В.М. До побудови загальної теорії корекційної педагогіки: визначення предмету науки. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова*. Серія №19. Корекційна педагогіка та психологія: зб. наукових праць. К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2004. №1. 299 с.

17. Спеціальна педагогіка : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О.В. Мартинчук, І.М. Маруненко, К.В. Луцько та ін. К. : Київ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2017. 364 с.

18. Пантук. Т.І., Невмержицька О.В., Пантук М.П. Основи корекційної педагогіки: навчально-методичний посібник. Дрогобич: Редакційно-видавничий

відділ ДДПУ, 2009. 324с.

19. Спеціальна педагогіка: Понятійно-термінологічний словник. Луганськ: Альма-матер, 2003. 436 с.

20. Український дефектологічний словник /Л.В. Вавіна, А.М. Висоцька, В.В. Засенко та ін.; За ред. В.І. Бондаря. К: Милосердя України, 2001. 211 с.

Інтернет-ресурси

1. Положення про навчально-реабілітаційний центр [Електронний ресурс]. Режим доступу : zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0120-93.

2. Положення про спеціальні класи для навчання дітей з особливими освітніми потребами у загальноосвітніх навчальних закладах [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1412-10>.

3. Положення про спеціальну загальноосвітню школу (школу-інтернат) для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку [Електронний ресурс]. Режим доступу : // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0120-93>.

4. Порядок організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах // Урядовий кур'єр. 20.08.2011. № 153. С. 3.

5. Про організаційно-методичні засади забезпечення права на освіту дітей з особливими освітніми потребами [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://osvita.ua/legislation/other/36815/>

Інформаційні ресурси:

1. <https://ispukr.org.ua/>

2. <https://mon.gov.ua>

VII. ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. **Наука про виховання, навчання та освіту дітей з порушеннями слуху називається:** 1) сурдопедагогіка; 2) логопедагогіка; 3) олігофренопедагогіка; 4) тифлопедагогіка; 5) ортопедагогіка.

2. **Наука про виховання, навчання та освіту дітей з розладами емоційно-вольової сфери називається:** 1) сурдопедагогіка; 2) тифлопедагогіка; 3) корекційна психопедагогіка; 4) логопедагогіка; 5) логопедія.

3. **Наука про виховання, навчання та освіту дітей з порушеннями інтелекту називається:** 1) ортопедагогіка; 2) тифлопедагогіка; 3) корекційна психопедагогіка; 4) логопедагогіка.

4. **Наука про виховання, навчання та освіту дітей з порушеннями зору називається:** 1) сурдопедагогіка; 2) тифлопедагогіка; 3) корекційна психопедагогіка; 4) ортопедагогіка; 5) логопедія.

5. **Визначте основні поняття категоріального апарату корекційної педагогіки.** 1) розвиток; 2) профілактика; 3) виховання; 4) навчання; 5) управління; 6) формування особистості; 7) корекція; 8) компенсація; 9) абілітація.

6. **Оберіть відповідь.** Корекційна педагогіка – це наука про закономірності та особливості освіти, виховання й навчання дітей з порушеннями психофізичного розвитку. 1) Так; 2) Ні.

7. **Оберіть відповідь.** Компенсація – сукупність психолого-педагогічних та лікувальних заходів, спрямованих на поліпшення або послаблення недоліків психофізичного розвитку та відхилень у поведінці дітей. 1) Так; 2) Ні.

8. **Процес, який полягає у відновленні недорозвинених чи порушених психічних функцій шляхом використання збережених чи перебудови частково порушених функцій» називається:** 1) корекція; 2) реабілітація; 3) компенсація; 4) абілітація; 5) соціалізація

9. **Доповніть речення.** _____ основоположник дефектології (корекційної педагогіки) як науки.

10. **Визначте науки, з якими найтісніше пов'язана корекційна педагогіка.** 1) психологія; 2) історія України; 3) філософія; 4) порівняльна педагогіка; 5) логопедія; 6) історія корекційної педагогіки; 7) соціальна педагогіка; 8) вікова фізіологія; 9) дошкільна педагогіка; 10) дитяча психологія; 11) спеціальна психологія; 12) отоларингологія; 13) невропатологія; 14) психопатологія; 15) естетика.

11. **Доповніть речення.** _____ – стійке порушення пізнавальної діяльності, що виникає в результаті органічного ураження головного мозку дитини.

12. **Вкажіть пріоритетні напрями розвитку спеціальної освіти на сучасному етапі в Україні.** 1) рання діагностика і корекція порушень психофізичного розвитку впровадження інклюзивної освіти; 2) рання діагностика і корекція порушень психофізичного розвитку розвиток системи спеціальних дошкільних закладів для дітей з вадами розвитку; 3) розвиток інтегрованих та інклюзивних форм навчання, розробка ефективних методів психодіагностики порушень психофізичного розвитку.

13. **Освіта осіб, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку в спеціальних умовах, називається:** 1) спеціальна освіта; 2) інклюзивна освіта; 3) загальна освіта.

14. **Навчальний заклад, створений для освіти дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, називається:** 1) спеціальний навчальний заклад; 2) спеціальний навчальний підрозділ; 3) загальноосвітній навчальний заклад; 4) заклад інтегрованого навчання.

15. **Вкажіть форми затримки психічного розвитку:** 1) конституційно зумовлена форма ЗПР; 2) психогенно зумовлена форма ЗПР; 3) психічно зумовлена форма ЗПР; 4) соматично зумовлена форма ЗПР; 5) органічна форма ЗПР; 6) церебрально-органічна форма ЗПР; 7) корекційно зумовлена форма ЗПР.

16. **Процес і результат активного засвоєння індивідом соціального досвіду який вміщує в себе соціальне пізнання, соціальну адаптацію, соціальне перетворення себе і навколишньої дійсності, називається:** 1) соціалізація; 2) адаптація; 3) інтеграція.

17. **Стійка втрата слуху, при якій розбірливе сприймання мовлення неможливе, – це:** 1) глухота; 2) туговухість; 3) пізня втрата слуху.

18. **Доповніть речення.** Назвіть види порушень мовлення у дітей відповідно до психолого-педагогічної класифікації порушень мовлення _____

19. **Доповніть речення.** Назвіть види порушень слуху _____

20. **Доповніть речення.** Назвіть види порушень інтелекту _____

21. **Спеціальна освіта – це:** 1) надання комплексної медико-педагогічної, фізичної, трудової, соціальної реабілітації дітям упродовж усього періоду їхнього навчання; 2) навчання та виховання осіб із психофізичними порушеннями; 3) спеціальні навчальні заклади, які забезпечують середню освіту; 4) дошкільні спеціальні заклади.

22. **Нормальною дитиною вважаємо:** 1) коли рівень розвитку дитини відповідає більшості дітей або старших дітей, враховуючи рівень суспільства; 2) якщо вона розвивається до загальних напрямів, що визначають розвиток індивідуальних якостей, здібностей і можливостей, долаючи можливі негативні впливи з боку власного організму та оточення; 3) коли вона розвивається згідно з суспільними вимогами, що визначають її як актуальні норми поведінки, так і подальші перспективи її адекватного соціального існування; 4) дитину з нормально розвинутим головним мозком

23. **Аномальні діти – це...** 1) діти з порушеним загальним розвитком, який викликаний психічним чи фізичним порушенням; 2) діти, які мають значні відхилення від нормального фізичного чи психічного розвитку, зумовлені вродженими чи набутими дефектами і потребують спеціальних умов навчання й виховання; 3) діти, які мають психічні, фізичні, аналізаторні вади, що виникають внаслідок органічних та функціональних порушень розвитку; 4) діти з інтелектуальними порушеннями.

24. **Поняття про первинність і вторинність дефекту розвитку вперше було введено:** 1) О.Р. Лурія; 2) Л.С. Виготським; 3) І.Г. Єременко.

25. **Причини, які спричиняють виникнення олігофренії:** 1) функціональні мовленнєві порушення; 2) інфекційні захворювання вагітної жінки; 3) токсоплазмоз та алкоголізм батьків; 4) пологові травми та асфіксія.

26. **Ким були розроблені класифікації олігофренії?** 1) Л.С. Виготським; 2) М.С. Певзнер; 3) Г.І. Россолімо; 4) В.П. Кащенко.

27. **Скільки форм олігофренії виділила М.С. Певзнер?** 1) одну; 2) дві; 3) три; 4) чотири.

28. **Типи порушення психофізичного розвитку:** 1) вроджені, набуті; 2) генетичні, соціальні; 3) емоційно-вольові, опорно-рухові; 4) тілесні та мовленнєві.

29. **Корекційна педагогіка – це:** 1) наука про навчання і виховання дітей з відхиленнями у розвитку в умовах спеціальних корекційних закладів; 2) психолого-педагогічні знання про особливості навчання і виховання дітей з відхиленнями психічного розвитку та поведінки; 3) наука, що досліджує психофізіологічні особливості розвитку аномальних дітей; 4) наука про закономірності та особливості освіти, виховання й навчання дітей з порушеннями психофізичного розвитку.

30. **Особлива форма психічного недорозвитку, яка виникає внаслідок спадковості, органічного ураження центральної нервової системи тощо – це:** 1) деменція; 2) олігофренія; 3) ідіотія; 4) імбецильність.

2. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТНІХ КОМПОНЕНТІВ ЦИКЛУ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

2.1. Навчально-методичне забезпечення освітнього компонента «ІНКЛЮЗИВНА ПЕДАГОГІКА»

Автор: Ірина Кузава

I. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна форма навчання	Галузь знань Освіта/Педагогіка	Нормативна
Кількість годин/кредитів		Рік навчання 1
ІНДЗ: €	Спеціальність Спеціальна освіта Освітньо-професійна програма Спеціальна освіта. Інклюзивна освіта. тній рівень: другий (магістерський)	Семестр 2-й
		Лекції 18 год.
		Практичні 16 год.
		Лабораторні 18 год.
		Самостійна робота 60 год.
		Консультації 8 год.
Мова навчання		Форма контролю: <u>екзамен</u> Українська

II. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧА

Прізвище, ім'я та по батькові: *Кузава Ірина Борисівна*

Науковий ступінь: *доктор педагогічних наук*

Вчене звання: *професор*

Посада: *завідувач кафедри спеціальної та інклюзивної освіти*

Контактна інформація: +38(095) 6062346, Kuzava.Irina@vnu.edu.ua

Дні занять: <http://94.130.69.82/cgi-bin/timetable.cgi>

III. СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Таблиця 2

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Лаб.	Конс.	Сам.роб.	*Форма контролю / Бали
Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні основи інклюзивної педагогіки							

Тема 1. Предмет і завдання інклюзивної педагогіки								УО/2, ДС/2 макс. к-сть балів за практичне заняття – 2
Тема 2. Дитина з ООП як суб'єкт інклюзивної освіти								УО/2 ДС/2
Тема 3. Нормативно-правова база інклюзивної освіти								ДС/2 ТР/2
Тема 4. Професійна діяльність учителя в умовах інклюзивного середовища								УО/2, ДС/2 ТР/2
Разом:								18 балів
Змістовий модуль 2. Теорія інклюзивної освіти, навчання та виховання								
Тема 5. Дидактика як загальна теорія інклюзивної освіти та навчання								ДС/2 УО/2
Тема 6. Особливості організації та управління навчанням учнів з особливими освітніми потребами								ДС/2 ТР/2
Тема 7. Універсальний дизайн та пристосування простору в умовах інклюзії								ДБ/2 ТР/2
Тема 8. Теорія інклюзивного виховання								РМГ/2 Т/2
Разом:								16 балів
Усього								бали
Види підсумкових робіт (за потреби, на розсуд викладача, кафедри)								
Модульна контрольна робота 1								
Модульна контрольна робота 2								
ІНДЗ								
6 балів								

Примітки: ^{1/} Moodle, Zoom – може застосовуватися одна з платформ або їхній симбіоз для здобувачів освіти з індивідуальним планом навчання та/або під час реалізації освітнього процесу в Університеті у дистанційному режимі, відповідно до Положення про електронний курс навчальної дисципліни у Волинському національному університеті імені Лесі Українки. Положення про дистанційне навчання у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, наказів ректора ^{2/} / *Методи та форми контролю:* ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв'язування задач/кейсів, ІНДЗ/ІРС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота здобувача освіти, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, аналітичне есе, УО – усне опитування тощо.

IV. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЗМІСТОВИХ МОДУЛІВ

Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні основи інклюзивної педагогіки

Тема 1. Предмет і завдання інклюзивної педагогіки (8 год.)

Основні поняття: педагогіка, інклюзія, інклюзивна педагогіка, дидактика, предмет інклюзивної педагогіки, інклюзивна освіта, інклюзивне навчання, принципи інклюзивної освіти, принципи інклюзивного навчання, методи інклюзивного навчання.

Перелік питань на практичне заняття:

1. Філософія інклюзії.
2. Об'єкт, суб'єкт, предмет, мета і завдання інклюзивної педагогіки.
3. Понятійно-термінологічний апарат інклюзивної педагогіки.

4. Зв'язки інклюзивної педагогіки з іншими науками.

Література для вивчення теми: 6; 7; 11; 18; 19

Тема 2. Дитина з ООП як суб'єкт інклюзивної освіти (12 год.)

Основні поняття: особливі освітні потреби, діти з ООП, діти з психофізичними порушеннями, соціалізація.

Перелік питань на практичне заняття:

1. Особливості психофізичного розвитку дітей з ООП.
2. Технологія застосування Міжнародної класифікації функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я дітей і підлітків (МКФ-ДП) в освіті для визначення особливих потреб дитини.
3. Соціалізація дитини з ООП в умовах інклюзії: індивідуальний підхід та етапи соціалізації.

Література для вивчення теми: 5; 15; 16; 18; 31

Завдання для самостійного опрацювання:

Скласти презентацію «Соціалізація дитини з ООП в умовах інклюзії: індивідуальний підхід та етапи соціалізації».

Тема 3. Нормативно-правова база інклюзивної освіти (15 год.)

Основні поняття: концепція інклюзивної освіти, законодавство.

Перелік питань на практичне заняття:

1. Національне законодавство у сфері інклюзії.
2. Механізми забезпечення інклюзивної освіти у міжнародних документах і законодавстві

Література для вивчення теми: 5; 10; 17.

Завдання для самостійного опрацювання:

Підготувати реферат на тему «Національне законодавство у сфері інклюзії»

Тема 4. Професійна діяльність учителя в умовах інклюзивного середовища (13 год.)

Основні поняття: соціально-педагогічна діяльність, фахівець інклюзивної освіти, професійна діяльність, професійна компетентність, принципи соціально-педагогічної діяльності, закономірності соціально-педагогічної діяльності, функції соціально-педагогічної діяльності.

Перелік питань на практичне заняття:

1. Методологічна основа соціально-педагогічної діяльності як засобу інклюзивного навчання.
2. Сутність соціально-педагогічної діяльності фахівця інклюзивної освіти.
3. Закономірності, принципи, функції та напрями соціально-педагогічної діяльності.
4. Професійна компетентність фахівця інклюзивної освіти при виконанні соціально-педагогічної діяльності в інклюзивному класі (групі).

Література для вивчення теми: 2; 3; 4; 14.

Завдання для самостійного опрацювання:

Законспектувати тему «Методологічна основа соціально-педагогічної діяльності як засобу інклюзивного навчання» (З.Шевців. Основи інклюзивної педагогіки)

Питання для самоконтролю до змістового модуля 1

1. Об'єкт, суб'єкт, предмет, мета і завдання інклюзивної педагогіки.
2. Основні поняття і терміни інклюзивної педагогіки.
3. Предмет і завдання інклюзивної педагогіки.
4. Зв'язки інклюзивної педагогіки з іншими науками.
5. Дитина з ООП як суб'єкт інклюзивної освіти.
6. Особливості психофізичного розвитку дітей з ООП.
7. Технологія застосування Міжнародної класифікації функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я дітей і підлітків (МКФ-ДП) в освіті для визначення особливих потреб дитини.
8. Соціалізація дитини з ООП в умовах інклюзії: індивідуальний підхід та етаписоціалізації.
9. Національне законодавство у сфері інклюзії.
10. Механізми забезпечення інклюзивної освіти у міжнародних документах і законодавстві.
11. Методологічна основа соціально-педагогічної діяльності як засобу інклюзивного навчання.
12. Сутність соціально-педагогічної діяльності фахівця інклюзивної освіти.
13. Закономірності, принципи, функції та напрями соціально-педагогічної діяльності.
14. Професійна компетентність фахівця інклюзивної освіти при виконанні соціально-педагогічної діяльності в інклюзивному класі (групі).

Змістовий модуль 2. Теорія інклюзивної освіти, навчання та виховання

Тема 5. Дидактика як загальна теорія інклюзивної освіти та навчання (24 год.)

Основні поняття:

Перелік питань на практичне заняття:

1. Виникнення і розвиток інклюзивної освіти та навчання.
2. Предмет і завдання дидактики інклюзивного навчання, її категорії.
3. Система закладів освіти для дітей з ООП.
4. Особливості організації інклюзивного навчання у закладі загальної середньої освіти.

Література для вивчення теми: 10; 11; 30; 31.

Завдання для самостійного опрацювання:

Підготувати тести з теми «Дидактика інклюзивної освіти».

Тема 6. Особливості організації та управління навчанням учнів із особливими освітніми потребами (28 год.)

Основні поняття: командний підхід, індивідуальна програма розвитку, індивідуальний навчальний план, інклюзивний процес.

Перелік питань на практичне заняття:

1. Структура та організація цілісного освітнього інклюзивного процесу.
2. Командний підхід та асистування в реалізації інклюзивного навчання.
3. Підготовка вчителя до організації навчального процесу в умовах інклюзивного середовища закладу загальної середньої освіти.
4. Індивідуалізація освітнього процесу: ІНП, ІПР.
5. Методи, засоби й форми організації навчального процесу в умовах

інклюзії.

Література для вивчення теми: 1; 3; 11; 28; 31.

Завдання для самостійного опрацювання:

Скласти ППР на дитину (нозологія за вибором здобувача освіти).

Тема 7. Універсальний дизайн та пристосування простору в умовах інклюзії (24 год.)

Основні поняття: дизайн, універсальний дизайн, будівельні норми, пандус.

Перелік питань на практичне заняття:

1. Сутність і зміст поняття «універсальний дизайн».
2. Організація простору школи.
3. Організація простору класу.

Література для вивчення теми: 4; 5; 10.

Завдання для самостійного опрацювання:

Спроекувати організацію простору інклюзивного класу (відповідно до нозологій дитини).

Тема 8. Теорія інклюзивного виховання (26 год.)

Основні поняття: виховання, інклюзивне виховання, методи інклюзивного виховання, форми інклюзивного виховання.

Перелік питань на практичне заняття:

1. Сутність інклюзивного виховання.
2. Основні методи і форми інклюзивного виховання.

Література для вивчення теми: 1; 3; 11; 30; 31.

Завдання для самостійного опрацювання:

Скласти схему «Методи і форми інклюзивного виховання».

Питання для самоконтролю до змістового модуля 2

1. Дидактика як загальна теорія інклюзивної освіти та навчання.
2. Виникнення і розвиток інклюзивної освіти та навчання.
3. Предмет і завдання дидактики інклюзивного навчання, її категорії.
4. Система закладів освіти для дітей з ООП.
5. Особливості організації інклюзивного навчання у закладі загальної середньої освіти.
6. Структура та організація цілісного освітнього інклюзивного процесу.
7. Командний підхід та асистування в реалізації інклюзивного навчання.
8. Підготовка вчителя до організації навчального процесу в умовах інклюзивного середовища закладу загальної середньої освіти.
9. Індивідуалізація освітнього процесу: ІНП, ППР.
10. Вимоги до складання ППР.
11. Методи, засоби й форми організації навчального процесу в умовах інклюзії.
12. Сутність і зміст поняття «універсальний дизайн».
13. Організація простору школи.
14. Організація простору класу.
15. Сутність інклюзивного виховання.
16. Основні методи і форми інклюзивного виховання.

Оцінювання знань здобувачів освіти під час аудиторних занять

Робота на практичному занятті комплексно оцінюється науково-педагогічним працівником, враховуючі такі критерії: правильність одержаних відповідей; повнота та логічність відповіді; наявність висновків та ілюстративних прикладів.

Таблиця 3

К-ть балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень
бали	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
балів	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.
бал	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки
балів	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

V. ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАУКОВО-ДОСЛІДНЕ ЗАВДАННЯ (ІНДЗ)

Індивідуальне науково-дослідне завдання – це вид науково-дослідної роботи здобувача освіти, яка містить результати дослідницького пошуку, відображає певний рівень його навчальної компетентності.

Мета науково-дослідного завдання: самостійне вивчення частини програмового матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування теоретичних знань із ОК, удосконалення навичок самостійної науково-дослідної діяльності.

1) *Підготувати реферати за нижче вказаною тематикою:*

- «Етапи становлення інклюзивної педагогіки в Україні».
- «Становлення інклюзивної педагогіки в зарубіжних країнах».
- «Сучасні тенденції розвитку інклюзивної освіти в Україні».
- «Загальні та специфічні особливості розвитку дітей з особливими потребами».
- «Характер та зміст взаємодії дорослих з дітьми в різні періоди дитинства».
- «Перспективні напрямки розвитку інклюзивної педагогіки в Україні».

- «Формування спілкування дітей з особливими потребами».
- «Робота корекційного педагога з батьками, які виховують дитину із порушенням інтелекту».
- «Система корекційно-педагогічної роботи з формування сприймання дошкільників із ООП».
- «Особливості психічного розвитку дитини ООП в ранньому віці (1-3 роки)».
- «Корекційно-педагогічна робота з розвитку мовлення у дітей із ООП».

Обсяг реферату – 8-10 сторінок тексту комп'ютерного набору. Робота має складатись з таких основних частин: титульна сторінка (на ній вказати кафедру, тему, прізвище студента, ім'я, рік); зміст, висновки, список використаних джерел (не менше 15 найменувань).

2) Охарактеризуйте види діяльності методиста інклюзивної освіти в групі закладу дошкільної освіти.

3) Дайте обґрунтування необхідності та можливості реалізації інтегрованого підходу щодо виховання дітей із особливими потребами.

4) Складіть схему форм корекційної допомоги дітям із особливими освітніми потребами.

Критерії оцінювання ІНДЗ

Таблиця 4

Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів
Чіткість, обґрунтованість добору дидактичного матеріалу для роботи з дітьми, які мають порушення інтелектуального та мовленнєвого розвитку.	
Творчий підхід до виконання ІНДЗ	
Якість оформлення роботи	
Разом	

VI. ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ З ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА (форма контролю – іспит)

Таблиця 5

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка	Оцінка за шкалою ECTS	
		оцінка	пояснення
90–100	Відмінно	A	відмінне виконання
82–89	Дуже добре	B	вище середнього рівня
75–81	Добре	C	загалом хороша робота
67–74	Задовільно	D	Непогано
60–66	Достатньо	E	виконання відповідає мінімальним
1–59	Незадовільно	Fx	Необхідне перескладання

VII. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

Основна:

1. Асистент вчителя в інклюзивному класі: навчально-методичний посібник / Н. М. Дятленко, Н. З. Софій, О.В. Мартинчук, Ю. Н. Найда, під заг. ред. М. Ф. Войцехівського. К.: ТОВ Видавничий дім „Плеяди”, 2015. 172 с.
2. Данілявічюте Е.А., Литовченко С.В. Стратегії викладання в інклюзивному навчальному закладі: навч-метод. посіб./за ред. А. А. Колупаєвої. Київ : вид. гр. «А.С.К.», 2012. 360 с. (Серія «Інклюзивна освіта»).
3. Дмитрієва І. В. Командна взаємодія фахівців у процесі індивідуального супроводу дитини в умовах інклюзивного навчання : Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки). Збірник наукових праць. 2016. No 7. URL: <http://aqce.com.ua/vypusk-7-t-1-t-2/dmitrijeva-ivkomandna-vzajemodija-fahivciv-u-procesi-individualnogo-suprovodu-ditini-umovah-inkluzivnogo-navchannja.html> (дата звернення: 05.05.2019).
4. Єфімова С. М. Як зробити школу інклюзивною? Досвід проектної діяльності: метод. посіб. Київ : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2012. 152 с.
5. Інвалідність та суспільство: навч. посіб. / Байда Л., Красюкова – Еннс О. та ін.; під заг. ред. Л. Байди, О. Красюкової-Еннс. Київ : видавн. поліграф. Центр «Київський університет», 2012. 188 с.
6. Індекс інклюзії: дошкільний навчальний заклад: навч-метод. посіб. / Кол. авторів: Патрикеева О. О., та ін./ під заг. ред.. В. І. Шинкаренко. Київ : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2011. 110 с.
7. Індекс інклюзії: загальноосвітній навчальний заклад: навч.метод. посіб. / Кол. упорядників: Патрикеева О. О. та ін./ Під заг. ред. В.І. Шинкаренко. Київ : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2013. 96 с.
8. Інклюзивна освіта. Підтримка розмаїття у класі: практ. посіб. / Тім Лорман, Джоана Блейз, Девід Харві, перекл. з англ., 2013.
9. Інклюзивне навчання: партнерські стосунки з родинами / Колупаєва А. та ін. Київ : Директор школи. Шкільний світ. 2011. № 10. С. 1, 20–25.
10. Інклюзивне навчання: організаційне, змістове та методичне забезпечення : навчально-методичний посібник / кол. авторів ; за заг. ред. С. П. Миронової. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2015. 236 с.
11. Індивідуальне оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами в інклюзивному класі: навч-метод. посіб. /Сак Т. Київ : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2011(Серія «Інклюзивна освіта»).
12. Інклюзивна освіта від А до Я: poradnik для педагогів і батьків / укладачі Н. В. Заєркова, А. О. Трейтяк. Київ, 2016. 68 с.
13. Інклюзивна освіта в теорії і практиці діяльності школи. Колупаєва А. та ін.. Київ : Директор школи. Шкільний світ. 2011. № 7. С. 17–22.
14. Колупаєва А. А., Данілявічюте Е. А., Литовченко С. В. Професійне співробітництво в інклюзивному навчальному закладі: навч-метод. посіб. / Колупаєва А. А., Данілявічюте Е. А., Литовченко С. В. Київ : вид. гр. «А.С.К.», 2012. 197 с.
15. Колупаєва А. А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи: монографія. А. А. Колупаєва. Київ : Самміт-Книга, 2009. 272 с. (Інклюзивна освіта).

16. Колупаєва А. А., Таранченко О. М. Діти з особливими потребами в загальноосвітньому просторі: початкова ланка. Путівник для педагогів: навч.-метод. посіб. Київ, 2010. 96 с. (Серія «Інклюзивна освіта»)

17. Концепція розвитку інклюзивної освіти [Електронний ресурс] : наказ Міністерства освіти і науки України від 01.10.2010 № 912 // Міністерство освіти і науки України : [сайт]. Текст. дані. Київ, 2017. Режим доступу: http://ru.osvita.ua/legislation/Ser_osv/9189.

18. Кузава І. Б. Інклюзивна освіта дітей дошкільного віку: монографія. Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2020. 345с.

19. Кузава І.Б. Інтегрований підхід до інклюзивної освіти осіб із порушеннями зору: монографія [Кол.авт.: Н. А. Савчук, Ю. П. Симончук, Л. П. Стасюк, І.Б. Кузава, В. В. Терпелюк, Ю. Й. Тулашвілі] / за заг. ред. Ю. Й. Тулашвілі. Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2019.344 с.

20. Кузава І.Б. Психолого-педагогічні аспекти організації дошкільної інклюзивної освіти. Напрями та перспективи інклюзивного навчання людей з порушеннями зору в українському освітньому просторі : монографія. Науково-методична лабораторія з питань дидактичних технологій інклюзивного та інтегрованого навчання суб'єктів освіти з порушеннями зору Інституту педагогічних технологій (Луцьк) АПН України / за ред. Ю. Й. Тулашвілі. Луцьк: ВМА «ТЕРЕН», 2019. 264 с.

21. Кузава І.Б. Інклюзивне навчання в Україні: теоретико-методичні та нормативно- правові засади. Edukacja włączająca na Ukrainie: zasady teoretyczne i metodologiczne oraz regulacyjne Inclusive education in Ukraine: theoretical, methodological and regulatory principles : monografie [Text] // redakcja naukowa Marian Zdzisław Stepulak ; Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji w Lublinie. 2018. С. 125-133. ISBN 978-83-64527-95-1.

22. Кузава І.Б., Дем'янюк С. Організація інклюзивного середовища у закладі дошкільної освіти. Сучасні теоретичні й прикладні контексти спеціальної та інклюзивної освіти. Збірник тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції (18-19 травня 2022 р., Луцьк) / за заг. ред. проф. І.Б. Кузави / І. М. Брушневська, Г. О. Гац, Н.С. Карабанова, З. С. Мацюк, В.Ф. Сергєєва, І.І. Сидорук, Л. П. Стасюк., Луцьк : ФОП Іванюк В. П., 2022. С. 43-46.

23. Кузава І. Роль інклюзивної освіти у формуванні професійної готовності майбутніх учителів-дефектологів. Становлення особистості дитини в умовах сучасного розвитку суспільства: соціально-педагогічний, психологічний, корекційний і медичний аспекти : матеріали всеукр. наук.-практ. конф., м. Полтава, 12– 13 трав. 2022 р. / за заг. ред. Н. Г. Пахомової, В. І. Березан. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2022 С. 121-128.

24. Мартинчук О. В. Основи корекційної педагогіки : навч.-метод. посіб. для студ. напряму підг. «Дошкільна освіта». Вид. 2-ге. Київ./ ун-т ім. Бориса Грінченка, 2011. 288 с.

25. Навчально-методичний посібник «Інклюзивне навчання в закладах загальної середньої освіти : керівництво для тренерів», 2018. 174 с.

26. Нова українська школа : поради для вчителя / за заг. ред. Н. М. Бібік Київ : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017.

27. Організаційно-методичний супровід дитини з особливими освітніми потребами в умовах ДНЗ. Навчально-методичний посібник / Компанець Н. М., Луценко І. В., Коваль Л. В. Київ : Видавнича група «Атопол», 2018. 100 с.

28. Організаційно-методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів : навч- метод. посіб. / за заг. ред. М. А. Порошенко та ін. Київ, 28. 2018. 252 с.

29. Організаційні засади діяльності асистента вчителя в інклюзивному класі : метод. посіб. / уклад. : О. В. Коган та ін. Харків : «Друкарня Мадрид», 2019. 110 с.

30. Основи інклюзивної освіти : Навч. метод. посіб. / МОН молодь спорту України, НАПН України, Ін-т спец. Педагогіки/під заг.ред. А. А. Колупаєвої. Київ : вид. «А.С.К». , 2012. 308 с. (Серія «Інклюзивна освіта»).

31. Шевців З. М. Основи інклюзивної педагогіки : підручник. Київ : «Центр учбової літератури», 2019. 248 с.

32. Iryna Kuzava, Liudmyla Stasiuk, Nataliia Savchenko. Peculiarities of Implementing Inclusive Education in Ukraine. Наука і освіта. 2017. №12. С. 85-90.

33. Svitlana STEBLJUK, Yuliia BONDARENKO, Kristina TOROP, Nataliia YARMOLA, Iryna KUZAVA, Dina SHULZHENKO. Formation of Communication Skills in Junior Schoolchildren with Intellectual Disabilities in the Conditions of Inclusive Education. BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience. 2021, 12 (4), 329-345.

Додаткова:

1. Інклюзивний клас : асистенти вчителя допомагають учням з особливими освітніми потребами. URL: <https://studway.com.ua/inklyuzivniyklas/> (дата звернення: 15.08.2019).

2. Індекс інклюзії: розвиток навчання та участі в життєдіяльності шкіл: посіб./ [Тоні Бут]; перекл. З англ. Київ.: ТОВ Видавничий дім «Плеяди», 2015.190 с. URL:<http://www.ussf.kiev.ua/images/news/2015.09.03/2/IndexForInclusion.pdf> (дата звернення: 15.05.2023).

3. Інклюзія [Електрон. ресурс] : коротка версія фільму. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=hnbLzK63-Hcö>

4. Лист Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України № 1/9-384 від 28.07.2021 р. «Організація навчально-виховного процесу в умовах інклюзивного навчання».

5. Методичні рекомендації «Особливості організації освітнього процесу у закладах освіти з інклюзивною формою навчання»: URL:<http://www.svyatoshinruo.kiev.ua/2018-02-23-07-43-52/2018-02-23-07-58-53/6740--q-> (дата звернення: 13.08.2019).

6. Мінрегіон затвердив нові ДБН «Інклюзивність будівель і споруд». URL:<http://ud.org.ua/novini-ta-podiji/349-minregion-zatverdiv-novi-dbninklyuzivnist-budivel-i-sporud> (дата звернення: 07.08.2019).

7. Про затвердження Положення про інклюзивно-ресурсний центр: постанова Кабінету Міністрів України від 12 липня 2017 року № 545 // Кабінет Міністрів України: [сайт]. – Текст. дані. – Київ, 2017. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/545-2017-%D0%BF>.

8. Організація навчально-виховного процесу в умовах інклюзивного

навчання [Електрон.ресурс] : Лист Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України № 1/9-384 від 18.05.2012 // Міністерство освіти і науки України : [сайт]. – Текст. дані. Київ, 2017. Режим доступу: old.mon.gov.ua/ua/about-ministry/normative/1287-

9. Огляд ролі асистентів учителів у канадських школах. Досвід провінцій Манітоба, Нова Шотландія та Альберта : посіб./ Чорнобой Е., Красюкова-Еннз О.Київ : Паливода А. В., 2012. 32 с.

10. Луценко І. В., Найда Ю. М. Диференційоване викладання: реалізація підходу URL:<https://www.slideshare.net/ippo-kubg/ss-30566945> (дата звернення: 03.08.2022).

Інформаційні ресурси:

1. <https://ispukr.org.ua/>
2. <https://mon.gov.ua>

VIII. ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. **Про необхідність усім країнам здійснити зміни у сфері спеціальної освіти влітку 1994 року заявили понад 300 учасників:** а) Джонт'єнської конференції; б) Саламанкської конференції; в) Канадської конференції.

У якому році Україна ратифікувала Конвенцію ООН про права дитини: а) у 1991 р.; б) у 2009 р.; в) у 2010 р.

3. **Відвідування учнем з психофізичними порушеннями вікової групи в режимі повного дня самостійно чи з супроводом:** а) класична інклюзія; б) зворотня інклюзія; в) повна інклюзія.

4. **Інтегроване навчання – це _____**

5. **Зворотня інклюзія передбачає, що:** а) діти з особливостями психофізичного розвитку включаються у середовище здорових однолітків; б) здорові діти з включаються у середовище однолітків із особливостями психофізичного розвитку; в) правильної відповіді немає.

6. **Виберіть відповідь, у якій правильно визначено види інклюзії:** а) епізодична, часткова, дистанційна, повна; б) епізодична, часткова, зворотня, повна; в) часткова, зворотня, домашня.

7. **Терпимість до чужих думок, вірувань, поведінки:** а) сегрегація; б) толерантність; в) мейнстримінг.

8. **Адаптація освітнього середовища до індивідуальних потреб і особливостей дитини із психофізичними порушеннями:** а) інтегроване навчання; б) інклюзивне навчання; в) індивідуальне навчання.

9. **Вибіркове переміщення дітей з психофізичними порушеннями у загальноосвітні заклади:** а) інклюзія; б) інтеграція; в) сегрегація.

10. **Інклюзивна освіта:** а) альтернатива спеціальної освіти; б) паралельно існуюча освітня модель; в) процес розвитку загальної освіти.

11. Спільне навчання учнів із психофізичними вадами у спеціальному класі (групі) закладу загальної середньої освіти за спеціальними програмами, адаптованими методами і засобами: а) інклюзія; б) сегрегація; в) інтеграція.

12. Індивідуальна програма розвитку учня з особливими освітніми потребами, що навчається в інклюзивному класі може переглядатись: а) раз на рік; б) раз на навчальний рік; в) за потреби, але не менше, ніж двічі на рік.

13. Наповнюваність інклюзивного класу може бути: а) не більше як 15 учнів; б) не більше як 20 учнів; в) як у звичайному класі.

14. За якого виду інклюзії учень включається у колектив однолітків лише на свята, короткочасно в ігри чи на прогулянці: а) епізодична; б) часткова; в) домашня.

15. Інклюзивна освіта – _____

16. Процес і результат включення (об'єднання) дітей з особливостями психофізичного розвитку та дітей, які не мають таких порушень, до навчання в одному класі загальноосвітнього закладу: а) інтегроване навчання; б) інклюзивне навчання; в) індивідуальне навчання.

17. Ідея спільного навчання і виховання дітей належить: а) Л. С. Виготському; б) В. О. Сухомлинському; в) К. Д. Ушинському.

18. Відвідування учнем із психофізичними порушеннями вікової групи в режимі повного дня самостійно чи з супроводом: а) класична інклюзія; б) зворотня інклюзія; в) повна інклюзія.

19. Вибіркове переміщення учнів із психофізичними порушеннями у загальноосвітні заклади: а) інклюзія; б) інтеграція; в) сегрегація.

20. Виберіть відповідь, у якій правильно визначено види інклюзії: а) епізодична, часткова, дистанційна, повна; б) епізодична, часткова, зворотня, повна; в) часткова, зворотня, домашня.

2.2. Навчально-методичне забезпечення освітнього компонента «ДИДАКТИКА ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ»

Автор: Ірина Сидорук

I. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна форма навчання	Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка Спеціальність 016 Спеціальна освіта Освітньо-професійна програма Спеціальна освіта. Інклюзивна освіта Освітній рівень: другий (магістерський)	Нормативна
Кількість годин/кредитів <u>90/3</u>		Рік навчання 1
ІНДЗ: €		Семестр <u>2-ий</u>
		Лекції <u>16</u> год.
		Практичні (семінарські) – <u>24</u> год.
		Лабораторні – год. Індивідуальні – год.
		Самостійна робота – <u>44</u> год.
	Консультації – <u>6</u> год.	
	Форма контролю: екзамен	
Мова навчання		Українська

II. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧІВ

Прізвище, ім'я, по батькові: *Сидорук Ірина Ігорівна*

Науковий ступінь: *доктор педагогічних наук*

Вчене звання: *доцент*

Посада: *професор кафедри спеціальної та інклюзивної освіти*

Контактна інформація: *+380953092902, Sudoryk_Ira@ukr.net*

Дні занять: <http://94.130.69.82/cgi-bin/timetable.cgi>

III. СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Таблиця 2

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.	Форма контролю/Бали
Змістовий модуль 1. Дидактика як загальна теорія інклюзивної освіти та навчання						
Тема 1. Предмет, завдання, цілі ОК «Дидактика інклюзивної освіти»	2	2	-	-	-	ДС
Тема 2. Дидактика як наука та загальна теорія інклюзивної освіти та навчання	4	2	2	-	-	ДС, РМГ, ІРС, Т / макс. к-ть балів за практ. занят. – 2 / 2
Тема 3. Сутність, структура та зміст	8	2	2	4	-	ДС, РМГ, ІРС, Т / 2

навчання дітей з порушеннями психофізичного розвитку в з закладі освіти з інклюзивним навчанням						
Тема 4. Форми організації інклюзивного навчання дітей з порушеннями психофізичного розвитку в закладах освіти з інклюзивним навчанням	8	2	2	4	-	ДС, РМГ, ІРС, Т / 2
Тема 5. Методи і засоби інклюзивного навчання	8	2	2	4	-	ДС, РМГ, ІРС, Т / 2
Тема 6. Сутність і завдання оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами. Дидактичне діагностування учнів в інклюзивному класі	8	2	2	4	-	ДС, РМГ, ІРС, Т / 2
Разом за модулем 1	38	12	10	16	-	10
Змістовий модуль 2. Навчання дітей з порушеннями психофізичного розвитку в умовах закладу освіти з інклюзивним навчанням						
Тема 7. Навчання дітей з особливими освітніми потребами (за нозологіями): організація, стратегії, методи	52	4	14	28	6	ДС, РМГ, ІРС, Т / 14
Разом за модулем 2	52	4	14	28	6	14
ІНДЗ						16
Модульна контрольна робота 1						МКР/30
Модульна контрольна робота 2						МКР/30
Всього годин/Балів	90	16	24	44	6	100
Всього годин/Балів	90	12	20	52	6	100

Примітки: ^{1/} Moodle, Zoom – може застосовуватися одна з платформ або їхній симбіоз для здобувачів освіти з індивідуальним планом навчання та/або під час реалізації освітнього процесу в Університеті у дистанційному режимі, відповідно до Положення про електронний курс освітнього компонента у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, Положення про дистанційне навчання у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, наказів ректора.

^{2/} *Методи та форми контролю:* ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач/кейсів, ІНДЗ/ІРС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота здобувача освіти, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, аналітичне есе, УО – усне опитування тощо.

IV. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЗМІСТОВИХ МОДУЛІВ

Змістовий модуль 1. Дидактика як загальна теорія інклюзивної освіти та навчання.

Тема 2. Дидактика як наука та загальна теорія інклюзивної освіти та навчання (2 год.)

Основні поняття: педагогіка, інклюзія, інклюзивна педагогіка, дидактика, дидактична система, предмет дидактики інклюзивного навчання, освіта, розвиток, корекція, інклюзивна освіта, навчання, інклюзивне навчання, принципи інклюзивної освіти, принципи інклюзивного навчання, методи інклюзивного навчання, форми інклюзивного навчання, компетентності (знання, уміння, навички), викладання, учіння, мотивація, потреби, інтереси, закономірності інклюзивного навчання.

Перелік питань на практичне заняття:

1. Предмет і завдання дидактики інклюзивного навчання.

2. Головні поняття і категорії дидактики інклюзивного навчання.
3. Дидактична система.
4. Закономірності та принципи інклюзивного навчання.
5. Характеристика принципів спеціальної дидактики.

Література для вивчення теми: 1; 3; 16; 18.

Тема 3. Сутність, структура та зміст навчання дітей з порушеннями психофізичного розвитку в закладі освіти з інклюзивним навчанням (2 год.)

Основні поняття: цілі інклюзивного навчання, базовий компонент дошкільної освіти, державні стандарти, навчальний план, освітні галузі, компетентність, курикулум, типова освітня програма, навчальна програма, підручник, шрифт Брайля, мова жестів, українська дактильна абетка, адаптація, модифікація, індивідуальна програма розвитку, асистент вчителя, команда психолого-педагогічного супроводу.

Перелік питань на практичне заняття:

1. Організація інклюзивного навчання в закладах освіти.
2. Цілі інклюзивного навчання як системотвірний елемент дидактичної системи. Базовий компонент дошкільної освіти.
3. Державний стандарт початкової загальної середньої освіти.
4. Нормативні документи змісту інклюзивної освіти (ЗДО, ЗЗСО).
5. Особливості організації та управління навчанням учнів з особливими освітніми потребами.
6. Командний підхід та асистування в реалізації інклюзивного навчання.

Література для вивчення теми: 3; 7; 10; 13; 14; 18.

Завдання для самостійного опрацювання:

1. Скласти 15 тестових завдань з теми різного рівня складності.
2. Пройти тестування (самоконтроль).

Тема 4. Форми організації інклюзивного навчання дітей з порушеннями психофізичного розвитку в закладах освіти з інклюзивним навчанням (2 год.)

Основні поняття: форми організації навчання, спеціальні форми навчання, урок, традиційне інтенсивне навчання, кооперативне навчання, формування когнітивних стратегій, диференційоване навчання,

Перелік питань на практичне заняття:

1. Форми організації навчання.
2. Спеціальні форми навчання в інклюзивному класі.

Література для вивчення теми: 3; 18.

Завдання для самостійного опрацювання:

1. Скласти 15 тестових завдань з теми різного рівня складності.
2. Пройти тестування (самоконтроль).

Тема 5. Методи і засоби інклюзивного навчання (2 год.)

Основні поняття: метод, засіб, методи навчання, структура методу навчання, загальні методи навчання, інноваційні методи навчання, спеціальні методи навчання, інтенсивні методи розвитку, методи корекційно-розвивального впливу, методичні прийоми, засоби навчання, предметні засоби навчання, ілюстровані засоби навчання, технічні засоби навчання.

Перелік питань на практичне заняття:

1. Методичні підходи до навчального процесу.
2. Сутність, функції та структура методу.
3. Класифікація методів навчання.
4. Інноваційні методи навчання.
5. Інтенсивні методи розвитку когнітивної сфери.
6. Методи розвитку і корекції емоційної сфери.
7. Методичні прийоми корекції конативної сфери.
8. Критерії вибору методів навчання.
9. Засоби навчання.

Література для вивчення теми: 3; 18.

Завдання для самостійного опрацювання:

1. Скласти 15 тестових завдань з теми різного рівня складності.
2. Пройти тестування (самоконтроль).

Тема 6. Сутність і завдання оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами. Дидактичне діагностування учнів в інклюзивному класі (2 год.)

Основні поняття: навчальні досягнення, оцінювання, види контролю, функції контролю, функції оцінювання, навчальні досягнення, складові навчальних досягнень, дидактичне діагностування, перевірка, портфоліо, моніторинг.

Перелік питань на практичне заняття:

1. Особливості оцінювання досягнень дітей з ООП.
2. Функції контролю та оцінювання навчальних досягнень учнів.
3. Складові навчальних досягнень учнів.
4. Сутність компонентів діагностування в умовах інклюзивного навчання.
5. Портфоліо учнів як засіб оцінювання індивідуальних досягнень.
6. Моніторинг успішності освітнього процесу.

Література для вивчення теми: 3; 8; 10; 17; 18; 19.

Завдання для самостійного опрацювання:

1. Скласти 15 тестових завдань з теми різного рівня складності.
2. Пройти тестування (самоконтроль).

Питання для самоконтролю до змістового модуля 1

1. Предмет і завдання дидактики інклюзивного навчання.
2. Головні поняття і категорії дидактики інклюзивного навчання.
3. Дидактична система.
4. Закономірності та принципи інклюзивного навчання.
5. Характеристика принципів спеціальної дидактики.
6. Організація інклюзивного навчання в закладах освіти.
7. Цілі інклюзивного навчання як системотвірний елемент дидактичної системи.
8. Базовий компонент дошкільної освіти. Державний стандарт початкової загальної середньої освіти. Нормативні документи змісту інклюзивної освіти (ЗДО, ЗЗСО).
9. Особливості організації та управління навчанням учнів з особливими освітніми потребами. Командний підхід та асистування в реалізації інклюзивного навчання.

10. Форми організації навчання. Спеціальні форми навчання в інклюзивному класі.
11. Методичні підходи до навчального процесу дітей з ООП.
12. Сутність, функції та структура методу.
13. Класифікація методів навчання дітей з ООП.
14. Інноваційні методи навчання дітей з порушеннями психофізичного розвитку.
15. Інтенсивні методи розвитку когнітивної сфери.
16. Методи розвитку і корекції емоційної сфери.
17. Методичні прийоми корекції конативної сфери.
18. Критерії вибору методів навчання дітей з порушеннями психофізичного розвитку.
19. Засоби навчання.
20. Особливості оцінювання досягнень дітей з ООП.
21. Функції контролю та оцінювання навчальних досягнень учнів.
22. Складові навчальних досягнень учнів.
23. Сутність компонентів діагностування в умовах інклюзивного навчання.
24. Потрфоліо учнів як засіб оцінювання індивідуальних досягнень дітей з ООП.
25. Моніторинг успішності освітнього процесу дітей з ООП.

Змістовий модуль 2. Навчання дітей з порушеннями психофізичного розвитку в умовах закладу освіти з інклюзивним навчанням

Тема 7. Навчання дітей з особливими освітніми потребами (за нозологіями): організація, стратегії, методи (14 год.)

Основні поняття: діти, особливі освітні потреби, порушення психофізичного розвитку, навчання.

Перелік питань на практичне заняття:

1. Діти з ООП (когнітивні порушення): підтримка, організація та стратегії навчання в інклюзивному середовищі/класі.
2. Діти з ООП (Синдром Дауна): підтримка, стратегії навчання в інклюзивному класі.
3. Діти з ООП (наскрізні (первазивні) порушення розвитку): підтримка, організація та стратегії навчання в інклюзивному середовищі/класі.
4. Діти з ООП (розлади аутистичного спектра (РАС)).
5. Діти з ООП (розлади мовлення та мови): підтримка, організація та стратегії навчання в інклюзивному середовищі/класі.
6. Діти з ООП (сенсорні порушення: слуху, зору): підтримка, організація та стратегії навчання в інклюзивному середовищі/класі.
7. Діти з ООП (порушення фізичного розвитку: ДЦП): підтримка, організація та стратегії навчання в інклюзивному середовищі/класі.
8. Діти з ООП (емоційні: тривожні розлади, депресія, опозиційно зухвалий розлад та поведінкові розлади: синдром дефіциту уваги та гіперактивності (СДУ/СДУГ)): підтримка, організація та стратегії навчання в інклюзивному середовищі/класі.

Література для вивчення теми: 2; 3; 4; 5; 6; 9; 12; 15.

Завдання для самостійного опрацювання:

Опрацювати науково-методичну літературу до кожного практичного заняття, запропоновану викладачем.

Опрацювати посібники:

1. Дидактичні основи навчання дітей з порушеннями інтелектуального розвитку / Укл. Л.О.Прядко, О.О.Фурман / Методичний посібник. Суми. 2015.

2. Рібцун Ю. В. Учні початкових класів із тяжкими порушеннями мовлення: навчання та розвиток : навч.-метод. посіб. Львів : Світ, 2020. 264 с.

3. Костенко Т. М., Гудим І. М. Навчання дітей із порушеннями зору: навчально-методичний посібник. Харків : Вид-во «Ранок», 2019. 184.

4. Навчання дітей із порушеннями слуху : навчально-методичний посібник / С. В. Кульбіда та ін. Харків : Вид-во «Ранок», 2019. 216 с.

5. Кінезіологічні вправи, як засіб розвитку для дітей з особливими освітніми потребами: збірка. Укладачі: Полупанова Я.М. та ін. Дніпро. 2022.

6. Недозим І.В. Учні початкових класів із розладами аутистичного спектра : навчання читання та розвиток : навч.-метод.посібн. Харків : Вид-во «Ранок», 2020. 96 с.

Питання для самоконтролю до змістового модуля 2

1. Діти з ООП (Синдром Дауна): підтримка, стратегії навчання в інклюзивному класі.

2. Діти з ООП (наскрізні (первазивні) порушення розвитку): підтримка, організація та стратегії навчання в інклюзивному середовищі/класі.

3. Діти з ООП (розлади аутистичного спектра (РАС)).

4. Діти з ООП (розлади мовлення та мови): підтримка, організація та стратегії навчання в інклюзивному середовищі/класі.

5. Діти з ООП (сенсорні порушення: слуху, зору): підтримка, організація та стратегії навчання в інклюзивному середовищі/класі.

6. Діти з ООП (порушення фізичного розвитку: ДЦП): підтримка, організація та стратегії навчання в інклюзивному середовищі/класі.

7. Діти з ООП (емоційні: тривожні розлади, депресія, опозиційно зухвалий розлад та поведінкові розлади: синдром дефіциту уваги та гіперактивності (СДУ/СДУГ)): підтримка, організація та стратегії навчання в інклюзивному середовищі/класі.

Оцінювання знань здобувачів освіти під час аудиторних занять

Робота на практичному занятті комплексно оцінюється науково-педагогічним працівником, враховуючі такі критерії: правильність одержаних відповідей; повнота та логічність відповіді; наявність висновків та ілюстративних прикладів.

Таблиця 3

Кількість балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень
2 бала	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, наводить аргументи на

	підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки
1,5 бала	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки
1 бал	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень. Але при висвітленні окремих питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому неточності, помилки
0,5 бала	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який має фрагментарні знання, здатний відтворити меншу частину навчального матеріалу, під час відповіді припускається фактичних помилок. Практичні завдання виконано, проте наявна значна кількість помилок і неточностей, завдання виконуються несвоєчасно
0 балів	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань

V. ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАУКОВО-ДОСЛІДНЕ ЗАВДАННЯ (ІНДЗ)

Індивідуальне науково-дослідне завдання – це вид науково-дослідної роботи здобувача освіти, яка містить результати дослідницького пошуку, відображає певний рівень його навчальної компетентності.

Мета науково-дослідного завдання: самостійне вивчення частини програмового матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування теоретичних знань із ОК, удосконалення навичок самостійної науково-дослідної діяльності.

Завдання: підготуйте та проведіть опитування, анкетування на власноруч обрану проблему, що стосується будь-якої теми з ОК. Для цього: сформулюйте проблему, відповідно до обраної теми. Розробіть питальник (анкету). Здійсніть кількісну обробку отриманих даних та проаналізуйте отримані Вами результати опитування (анкетування). Запропонуйте власне бачення виявлених в результаті анкетування проблем та шляхів їх розв'язання.

Критерії оцінювання ІНДЗ

Таблиця 4

Максимальна кількість балів	Критерії оцінювання роботи
1 балів	Актуальність обраної проблеми
6 балів	Якість розробленої анкети
6 балів	Якість, чіткість, повнота кількісної обробки отриманих даних та аналізу результатів анкетування
2 балів	Творчий підхід до виконання ІНДЗ
1 балів	Якість оформлення роботи
16 балів	Разом

VI. ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ З ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА (форма контролю – іспит)

Таблиця 5

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка	Оцінка за шкалою ECTS	
		оцінка	пояснення
90–100	Відмінно	A	відмінне виконання
82–89	Дуже добре	B	вище середнього рівня
75–81	Добре	C	загалом хороша робота
67–74	Задовільно	D	непогано
60–66	Достатньо	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
1–59	Незадовільно	Fx	Необхідне перескладання

VII. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

1. Березюк О.С., Власенко О.М. Дидактика: теорія і практика. Навчально-методичний посібник для студентів гуманітарних факультетів. Житомир : Вид-во ЖДУ імені І.Франка, 2017. 212 с.

2. Дидактичні основи навчання дітей з порушеннями інтелектуального розвитку / Укл. Л.О.Прядко, О.О.Фурман / Методичний посібник. Суми. 2015.

3. Електронний освітній ресурс: Сидорук І. І. Дидактика інклюзивної освіти. URL: <https://moodle.vnu.edu.ua/course/view.php?id=2609> (рекомендовано науково-методичною радою Університету, протокол № 10 від 21 червня 2023 р.).

4. Кінезіологічні вправи, як засіб розвитку для дітей з особливими освітніми потребами: збірка. Укладачі: Полупанова Я.М. та ін. Дніпро. 2022.

5. Колупаєва А. А. Навчання дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному середовищі: навчально-методичний посібник / А. А. Колупаєва, О. М. Таранченко. Харків : Вид-во «Ранок», 2019. 304 с.

6. Костенко Т. М., Гудим І. М. Навчання дітей із порушеннями зору: навчально-методичний посібник. Харків : Вид-во «Ранок», 2019. 184.

7. Лаврінченко Л. І. 13 Школа для кожного (окремі аспекти інклюзивної освіти): навчально-методичний посібник для керівників закладів освіти, учителів та вихователів ЗДО, ГПД, шкіл-інтернатів, методистів. Чернігів: Чернігівський національний технологічний університет (ЧНТУ), 2017. 168 с.

8. Миронова С.П., Гаврилов О.В., Матвєєва М.П. Основи корекційної педагогіки : навчальний посібник. URL: <file:///C:/Users/HP%20840/Downloads/%D0%9E%D1%81%D0%BD.%D0%BA%D0%BE%D1%80%D0%B5%D0%BA%D1%86.%D0%BF%D0%B5%D0%B4%D0%B0%D0%B3%D0%BE%D0%B3%D1%96%D0%BA%D0%B8%20%D0%A1.%D0%9F.%D0%9C%D0%B8%D1%80%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0.pdf> (дата звернення: 15.07.2023 р.).

9. Навчання дітей із порушеннями слуху : навчально-методичний посібник / С. В. Кульбіда та ін. Харків : Вид-во «Ранок», 2019. 216 с.

10. Наказ МОН України «Про деякі питання документів про загальну середню освіту» № 1109 від 16.10.2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1279-18#n6> (дата звернення: 15.07.2023 р.).

11. Наказ МОН України «Про деякі питання документів про загальну середню освіту» № 1279/32731 від 12.11.2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1279-18#n6> (дата звернення: 15.07.2023 р.).

12. Недозим І.В. Учні початкових класів із розладами аутистичного спектра : навчання читання та розвиток : навч.-метод. посібн. Харків : Вид-во «Ранок», 2020. 96 с.

13. Порядок організації інклюзивного навчання у закладах дошкільної освіти: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/530-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення: 15.07.2023 р.).

14. Постанова Кабінету Міністрів України «Порядок організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти» № 957 від 15 вересня 2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/957-2021-%D0%BF/conv#n13> (дата звернення: 15.07.2023 р.).

15. Рібцун Ю. В. Учні початкових класів із тяжкими порушеннями мовлення: навчання та розвиток : навч.-метод. посіб. Львів : Світ, 2020. 264 с.

16. Середа І. В., Кисличенко В. А. Спеціальна педагогіка з основами спеціальної дидактики: навчально-методичний посібник для самостійної роботи студентів з курсу. Частина І. Миколаїв: МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2020. 164 с.

17. Теорія і практика інклюзивної освіти [навчально-методичний посібник] / Упорядник Бондар К. М. [2-ге вид., доп.]. Проект «Підтримка інклюзивної освіти у м. Кривий Ріг», 2019. 170 с.

18. Шевців З. М. Основи інклюзивної педагогіки: підручник. Видання 2-ге, виправлене, доповнене. Львів: «Новий світ – 2000», 2019. 264 с.

19. Як оцінювати дітей з особливими освітніми потребами. URL: <https://nus.org.ua/articles/yak-otsinyuvaty-ditej-z-osoblyvymy-osvitnimy-potrebamy/> (дата звернення: 15.07.2023 р.).

VIII. ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Зміна методів і способів навчання, рівня складності завдань з урахуванням індивідуальних потреб учнів з особливими освітніми потребами без зміни загального обсягу навчального навантаження та очікуваних результатів навчання – це: 1) адаптація змісту навчального предмета (інтегрованого курсу); 2) модифікація змісту навчального предмета (інтегрованого курсу); 3) оцінка потреби учня в наданні підтримки.

2. Форми організації інклюзивного навчання поділяються на: 1) колективні, групові, мікрогрупові та індивідуальні; 2) масові, інтегровані; 3) урочні; позашкільні.

3. Спеціальна форма організації навчальної та комунікативної діяльності, в якій учні є залученими в процес навчання, мають можливість

розуміти і рефлексувати з приводу того, що вони знають і думають – це ... форма взаємодії вчителя та учнів.

4. Навчання, яке спрямовується на активізацію навчальної діяльності усіх учнів класу, незважаючи на їх індивідуальні світні потреби, допомагає їм більш повно і чітко зрозуміти поняття та виробити базові навички – це така спеціальна форма навчання в інклюзивному класі, як: 1) традиційне інтенсивне навчання; 2) кооперативне навчання (навчання у співпраці); 3) диференційоване навчання.

5. Форма організації навчання в інклюзивному класі, яка передбачає навчання учнів в малих групах, об'єднаних загальною навчальною метою – це: 1) традиційне інтенсивне навчання; 2) кооперативне навчання (навчання у співпраці); 3) диференційоване навчання.

6. Один із способів досягнення всіма дітьми загальноосвітньої мети у навчанні з урахуванням їх індивідуальних особливостей – це: 1) традиційне інтенсивне навчання; 2) кооперативне навчання (навчання у співпраці); 3) диференційоване навчання.

7. «Розмірковування у групах», графічні організатори (схеми-павутинки, дерева сортування, ланцюжки послідовностей, кругові діаграми, матриці для категоризації тощо), «Знаємо – Хочемо дізнатись – Дізнались», мнемічні/ейдетичні прийоми та інші – це методики, котрі використовуються: 1) для формування когнітивних стратегій; 2) під час диференційоване навчання; 3) під час традиційного навчання.

8. Упорядкована за певним принципом спільна цілеспрямована діяльність вчителя (викладання) та діяльність учнів (учіння), яка спрямована на розв'язання педагогічних задач на уроці – це:

9. Компонент методу, який спрямовує учнів на розв'язання часткової дидактичної задачі – це:

10. Адаптація змісту навчального матеріалу до індивідуальних можливостей школяра, врахування темпу роботи та динаміки втомлюваності; контроль як стимулювальна функція учіннєвої діяльності учня; дотримання охоронного режиму – це:

11. До часткових (спеціальних, вузькопрофільних) здоров'язберезувальних технологій навчання дітей з ООП належать:

12. До комплексних (інтегрованих) здоров'язберезувальних технологій навчання дітей з ООП належать:

13. Допоміжні матеріально-технічні матеріали та різноманітне обладнання з їх специфічними дидактичними функціями, а також види діяльності, які допомагають вчителю успішно і раціонально досягти поставлену мету уроку; матеріальні та ідеальні об'єкти, які використовуються в освітньому процесі як носії даних, відомостей та інструменти діяльності викладачів й студентів, що застосовуються ними як окремо так і спільно – це:

14. Із запропонованого переліку оберіть предметні засоби навчання дітей:

15. З'ясування причин труднощів, виявлення прогалин у знаннях та вміннях; внесення коректив, спрямованих на подолання цих прогалин, у діяльність учнів і вчителя; своєчасна допомога – це ... функція контролю та

оцінювання навчальних досягнень учнів із психофізичними порушеннями: З запропонованого переліку оберіть методи розвитку і корекції емоційної сфери:

16. Із запропонованого переліку оберіть методи розвитку когнітивної сфери:

17. На другому рівні підтримки дитини з ООП в освітньому процесі у закладах загальної середньої освіти проведення поточного, семестрового та річного оцінювання здійснюється:

18. На третьому рівні підтримки дитини з ООП в освітньому процесі у закладах загальної середньої освіти проведення поточного, семестрового та річного оцінювання здійснюється:

19. Розвиток тіла дитини з ООП, зміцнення її м'язів – це: 1) фізичний/моторний розвиток; 2) когнітивний розвиток; 3) розвиток мовлення; 4) соціальний/емоційний розвиток.

20. Розвиток мислення дитини з ООП на основі інформації, отриманої через зір, слух, смак, нюх та на дотик – це: 1) фізичний/моторний розвиток; 2) когнітивний розвиток; 3) розвиток мовлення; 4) соціальний/емоційний розвиток.

21. Коли дитина починає розуміти й використовувати мову та мовлення – це: 1) фізичний/моторний розвиток; 2) когнітивний розвиток; 3) розвиток мовлення; 4) соціальний/емоційний розвиток.

22. Формування в дитини з ООП навичок співвідносити себе з людьми й оточенням, контактувати, реагувати, взаємодіяти тощо – це: 1) фізичний/моторний розвиток; 2) когнітивний розвиток; 3) розвиток мовлення; 4) соціальний/емоційний розвиток.

23. Оберіть сфери у яких дитина з порушеннями когнітивного розвитку має низькі показники: 1) розумове функціонування; 2) адаптивне функціонування (здатність самостійно діяти в соціальних умовах і вирішувати відповідні проблеми); 3) фізичне функціонування; 4) фізіологічне функціонування.

24. Когнітивні порушення – це: 1) довічне порушення розвитку; 2) тимчасове порушення розвитку.

25. Визначте категорію освітніх труднощів: обмеження функціонування різного ступеня прояву передумов інтелекту (пам'яті, уваги, мислення, мовлення, вольових процесів, мотивації тощо), власне інтелекту (здатності до узагальнення, абстрагування, міркування; продукування думки, судження; здатності робити висновки тощо), інвентарю інтелекту (набутих знань, умінь, навичок) – це: 1) інтелектуальні; 2) функціональні (сенсорні, моторні, мовленнєві); 3) фізичні; 4) навчальні; 5) соціоадаптаційні (особистісні, середовищні /соціокультурні).

26. До якого рівня в ієрархічній структурі типології освітніх труднощів належать навчальні труднощі? 1) ієрархічно нижчий рівень; 2) ієрархічно вищий рівень.

27. Визначте ступінь прояву інтелектуальних освітніх труднощів, якщо у дитини є наявність особливо сильно виражених особливостей функціонування когнітивної сфери різного ступеня прояву в поєднанні з іншими особливостями функціонування рухової, мовленнєвої, емоційної сфер:

1) труднощі I ступеня прояву; 2) труднощі II ступеня прояву; 3) труднощі III ступеня прояву; 4) труднощі IV ступеня прояву; 5) труднощі V ступеня прояву.

28. Визначте ступінь прояву навчальних труднощів, якщо у дитини є наявність глибокої своєрідності особливостей пізнавальної діяльності, активності та продуктивності в поєднанні з іншими особливостями функціонування, що створює суттєвий бар'єр в успішному опануванні знань і взаємодії; є потреба у здійсненні комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку дитини в ІРЦ та в подальших рекомендаціях щодо організації освітнього процесу: 1) перший ступінь прояву поодиноких незначних труднощів; 2) другий ступінь прояву труднощів (легкого ступеня); 3) третій ступінь прояву труднощів (помірного ступеня); 4) четвертий ступінь прояву труднощів (тяжкого ступеня); 5) п'ятий ступінь прояву труднощів (найтяжчого ступеня).

29. Один із найефективніших підходів до навчання дітей з розладами аутистичного спектру (РАС) – це: 1) використання унаочнення; 2) використання ігор; 3) фізичні навантаження.

30. Корекційно-розвивальна робота з дітьми з порушеннями з порушеннями слуху забезпечується на основі проведення специфічних корекційно-розвиткових занять: 1) розвитку мовлення, ритміки, лікувальної фізкультури, соціально-побутового орієнтування та ін.; 2) розвитку слухового (слухо-зорового, слухо-зоро-вібраційного) сприймання та формування вимови, розвиток мовлення (усного, писемного) (сурдопедагог, логопед), розвитку здатності орієнтуватися у просторі, координації, розвитку почуття ритму (ЛФК, музично-ритмічні заняття, фонетична ритміка), формування жестомовної комунікативної компетентності та ін.

2.3. Навчально-методичне забезпечення освітнього компонента «ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ІНКЛЮЗИВНОГО ВИХОВАННЯ»

Автор: Людмила Стасюк

I. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна форма навчання	Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка Спеціальність 016 Спеціальна освіта Освітньо-професійна програма Спеціальна освіта. Інклюзивна освіта Освітній рівень: другий (магістерський)	Нормативна
Кількість годин/кредитів <u>90/3</u>		Рік навчання 2
ІНДЗ: немає		Семестр <u>3-ий</u>
		Лекції <u>16</u> год.
		Практичні (семінарські) - <u>24</u> год.
		Лабораторні – <u>10</u> год
		Самостійна робота – <u>34</u> год.
	Консультації – <u>6</u> год.	
	Форма контролю: <u>екзамен</u>	
Мова навчання		Українська

II. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧА

Прізвище, ім'я, по батькові: *Стасюк Людмила Павлівна*

Науковий ступінь: *кандидат педагогічних наук*

Вчене звання: *доцент*

Посада: *доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти*

Контактна інформація: +380996260162, stasuk.ludmila@vnu.edu.ua

Lust.Stasuk1991@gmail.com

Дні занять: <http://94.130.69.82/cgi-bin/timetable.cgi>

III. СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Таблиця 2

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Лаб.	Сам. роб.	Конс.	Форма контролю/Бали
Тема 1. Предмет, завдання, цілі ОК «Теорія і практика інклюзивного виховання»	7	2	2		3	-	ДС, РМГ, ІРС, Т/ 2/ макс. к-ть балів за пр. занят. – 2/3, лабор. занят. – 1
Тема 2. Розвиток і виховання особистості	7	2	2		3		ДС, РМГ, ІРС, Т / 3

Тема 3. Методика виховної роботи.	7	2	2		3	-	ДС, РМГ, ІРС, Т / 3
Тема 4. Закономірності та принципи виховання.	7	2	2		3		ДС, РМГ, ІРС, Т / 3
Тема 5. Методика реалізації методів виховання в сучасній школі	8	2	2		3	1	ДС, РМГ, ІРС, Т / 3
Тема 6. Технології виховного процесу в сучасному закладі освіти	10	2	2	2	3	1	ДС, РМГ, ІРС, Т / 3 / 1
Тема 7. Сучасні форми організації виховного процесу	11	2	2	2	4	1	ДС, РМГ, ІРС, Т / 3 / 1
Тема 8. Особистість і колектив	11	2	2	2	4	1	ДС, РМГ, ІРС, Т / 3 / 1
Тема 9. Взаємодія школи та сім'ї	9		2	2	4	1	ДС, РМГ, ІРС, Т / 3 / 1
Тема 10. Позакласна робота вчителя-класовода	9		2	2	4	1	ДС, РМГ, ІРС, Т / 3 / 1
Тема 11. Позашкільна робота вчителя у ЗЗСО	2		2				ДС, РМГ, ІРС, Т / 3
Тема 12. Народна педагогіка як засіб виховання дітей	2		2				ДС, РМГ, ІРС, Т / 3
Модульна контрольна робота							МКР/60
Всього годин/Балів	90	16	24	10	34	6	100

Примітки: ^{1/} Moodle, Zoom – може застосовуватися одна з платформ або їхній симбіоз для здобувачів освіти з індивідуальним планом навчання та/або під час реалізації освітнього процесу в Університеті у дистанційному режимі, відповідно до Положення про електронний курс освітнього компонента у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, Положення про дистанційне навчання у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, наказів ректора.

^{2/} Методи та форми контролю: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв'язування задач/кейсів, ІНДЗ/ІРС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота здобувача освіти, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, аналітичне есе, УО – усне опитування тощо.

ІV. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Тема 1. Предмет, завдання, цілі виховання (2 год)

Основні поняття: методологічні основи теорії виховання: детермінований характер виховання; залежність розвитку особистості від соціального впливу, в тому числі виховання; активність дитини в особистому розвитку; кожна людина, її життя як найвища цінність суспільства.

Основні категорії педагогіки: виховання, розвиток, формування. Використання педагогічною наукою міждисциплінарних понять: особистість, діяльність, спілкування, формування, соціалізація, інклюзія, інклюзивна педагогіка, інтелектуальні порушення, форми інклюзивного виховання, компетентності, мотивація, потреби, інтереси, закономірності інклюзивного виховання.

Перелік питань на практичне заняття:

1. Предмет і завдання теорії виховання.
2. Головні поняття і категорії інклюзивного виховання.
3. Зв'язок теорії виховання з іншими науками.
4. Виховання як процес формування особистості дитини.
5. Структурні компоненти виховного процесу.

Завдання для самостійного опрацювання:

1. Скласти 15 тестових завдань з теми різного рівня складності.
2. Пройти тестування (самоконтроль).

Тема 2. Розвиток і виховання особистості (2 год)

Основні поняття. Вплив чинників на формування особистості. Сучасні теорії розвитку особистості. Технологія розвитку критичного мислення. Характеристика дітей з особливими освітніми потребами і їх урахування в процесі розвитку особистості. Структурні компоненти процесу виховання: мета, завдання, зміст, форми, методи, діагностика особистої вихованості індивіда.

Перелік питань на практичне заняття:

1. Чинники виховання особистості.
2. Сучасні теорії розвитку особистості.
3. Особливості виховного процесу, його основні риси. Відмінність процесу виховання від процесу навчання.
4. Аксіологічна культура виховного процесу.
5. Технологічна культура розвитку.

Завдання для самостійного опрацювання:

1. Скласти 15 тестових завдань з теми різного рівня складності.
2. Пройти тестування (самоконтроль).

Тема 3. Методика виховної роботи (2 год.)

Основні поняття: Методика виховної роботи, її сутність та завдання. Мета виховання в НУШ. Діагностичність постановки мети виховання дітей з порушеннями психофізичного розвитку в закладі освіти з інклюзивним навчанням, базовий компонент дошкільної освіти, державні стандарти, навчальний план, освітні галузі, компетентність, типова освітня програма, навчальна програма, плани виховної роботи класного керівника, асистент вчителя, вихователя, команда психолого-педагогічного супроводу.

Перелік питань на практичне заняття:

1. Організація інклюзивного виховання в закладах освіти.
2. Мета інклюзивного виховання як системотвірний елемент. Базовий компонент дошкільної освіти.
3. Державний стандарт початкової загальної середньої освіти.
4. Нормативні документи змісту інклюзивної освіти (ЗДО, ЗЗСО).
5. Методика виховної роботи з учнями з особливими освітніми потребами.

Завдання для самостійного опрацювання:

1. Скласти 15 тестових завдань з теми різного рівня складності.
2. Пройти тестування (самоконтроль).

Тема 4. Закономірності та принципи виховання (2 год)

Основні поняття: пріоритетні завдання виховання на сучасному етапі розвитку суспільства, сутність принципів національного виховання, шляхи їх реалізації, закономірності.

Перелік питань на практичне заняття:

1. Закономірності виховного процесу
2. Принципи виховного процесу.
3. Загальні вимоги до принципів виховання.

4. Принципи національного виховання.
5. Характеристика основних принципів виховання. Інтегративний підхід до організації виховання.

Завдання для самостійного опрацювання:

1. Скласти 15 тестових завдань з теми різного рівня складності.
2. Пройти тестування (самоконтроль).

Практичний блок :

Ознайомитись із сучасними документами, законами, концепціями виховання і виписати ті положення, які стосуються завдань і принципів виховання. За результатами заповнити таблицю:

Назва принципу	Назва документу	Сутність принципу	Шляхи реалізації принципу в практиці

Тема 5. Методика реалізації методів виховання в сучасній школі (2 год)

Основні поняття: Класифікація методів виховання. Характеристика груп методів виховання. Засоби виховання. Критерії відбору методів виховання. Методика реалізації вчителем-дефектологом методів виховання в ЗЗСО.

Перелік питань на практичне заняття:

1. Поняття про методи, прийоми та засоби виховання.
2. Методи формування свідомості у загальній системі методів виховання.
3. Педагогічна техніка навіювання як способу впливу на дитину.
4. Бесіда у формуванні особистості учня. Види бесід та їх виховні завдання.
5. Роль прикладу у вихованні дітей: різновиди та педагогічні функції.
6. Методи організації діяльності та формування досвіду суспільної поведінки у дітей з ООП.
7. Методи стимулювання і корекції поведінки
8. Методи самовиховання.

Завдання для самостійного опрацювання:

1. Скласти 15 тестових завдань з теми різного рівня складності.
2. Пройти тестування (самоконтроль).

Тема 6. Технології виховного процесу в сучасному закладі освіти (2 год)

Основні поняття: методика реалізації технологій методики національно-патріотичного виховання в закладах загальної середньої освіти для базової школи, методика профілактики булінгу, діяльність вчителя-дефектолога з формування здоров'язберезувальної поведінки учнів.

Перелік питань на практичне заняття:

1. Технології національно-патріотичного виховання учнів.
2. Методика профілактики булінгу у дитячому колективі.
3. Роль емоційного чинника в педагогічному процесі.
3. Народно-педагогічні методи стимулювання та гальмування дитячої поведінки.
5. Здоров'язберезувальні технології у НУШ.
6. Новаторський досвід використання методів виховання.

Завдання для самостійного опрацювання:

1. Скласти 15 тестових завдань з теми різного рівня складності.
2. Пройти тестування (самоконтроль).

Практичний блок:

Створити модель формування здорового способу життя учнів з інтелектуальними порушеннями (мета, завдання, напрями, методи, засоби, форми, очікуваний результат).

Тема 7. Сучасні форми організації виховного процесу (2 год)

Основні поняття: Класифікація форм виховної роботи. Характеристика інноваційних форм виховної роботи. Методика проведення основних форм виховної роботи з школярами. Урахування специфіки проведення різних форм виховної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами.

Перелік питань на практичне заняття:

1. Поняття про форми виховної роботи.
2. Групові форми виховної роботи.
3. Індивідуальні форми виховної роботи.
4. Масові форми виховної роботи.
5. Критерії вибору форм виховної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами.

Завдання для самостійного опрацювання:

1. Скласти 15 тестових завдань з теми різного рівня складності.
2. Пройти тестування (самоконтроль).

Тема 8. Особистість і колектив (2 год)

Основні поняття: Колектив, стадії розвитку учнівського колективу, колективні творчі справи, шляхи згуртування учнівського колективу, командна робота у вихованні дитини з особливими освітніми потребами.

Перелік питань на практичне заняття:

1. Поняття про виховний колектив, його ознаки, функції.
2. Види і структура учнівського колективу.
3. Шляхи розвитку колективу: діалектика вимоги педагога; створення суспільної думки; постановка перспектив; організація спільної діяльності дітей, встановлення правильного тону і стилю; створення традицій, метод паралельної дії.
4. Шляхи згуртування учнівського колективу в інклюзивному класі: сумісна колективна діяльність, постановка перспектив, накопичення і розвиток традицій колективного життя.
5. Учніські колективи та громадські, дитячі, юнацькі організації.

Практичний блок:

1. Скласти 10-15 правил для асистента вихователя з керівництва дитячим колективом.
2. Скласти 10-15 правил роботи асистента вчителя з органами учнівського самоврядування.

Завдання для самостійного опрацювання:

1. Скласти 15 тестових завдань з теми різного рівня складності.
2. Пройти тестування (самоконтроль).

Тема 9. Взаємодія школи та сім'ї (2 год)

Основні поняття: сім'я, типи сімей, види та форми роботи вчителя із родиною, стратегії співпраці закладу освіти та сім'ї, яка виховує дитину з порушеннями розвитку, цінності сімейного життя, педагогізація батьків.

Перелік питань на практичне заняття:

1. Сім'я як інститут суспільного виховання, її вплив на розвиток дитини.
2. Особливості змісту родинного виховання: розумового, морального, трудового, естетичного, економічного, фізичного.
3. Методи виховання в сім'ї: переконання, вправи і привчання, організація різних доручень і обов'язків дітей, режиму їхнього навчання, праці та відпочинку, заохочення, покарання.
4. Педагогічні умови успішності родинного виховання: знання батьками своїх дітей; особистий приклад батьків; спільна діяльність, розумне спілкування; педагогічна культура.
5. Форми взаємодії школи з батьками: вивчення особливостей кожної сім'ї (структура, вік членів сім'ї, професія батьків, їх освіта, побутові умови, матеріальна забезпеченість та ін.), педагогізація батьків (бесіди, лекції, конференції, збори та ін.), участь батьків у виховній діяльності учнівського колективу.

Завдання для самостійного опрацювання:

1. Скласти 15 тестових завдань з теми різного рівня складності.
2. Пройти тестування (самоконтроль).

Тема 10. Позакласна робота вчителя-класовода (2 год)

Основні поняття: урахування специфіки проведення різних форм виховної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами, зміст позакласної роботи, завдання, форми роботи, гуртки, факультативи.

Перелік питань на практичне заняття:

1. Зміст та завдання позакласної роботи
2. Роль позакласної роботи у корекції порушень розвитку дітей та формуванні їхньої особистості
3. Форми організації позакласної корекційно-виховної роботи
4. Особливості гурткової роботи з дітьми з ООП.
5. Особливості позакласної роботи в умовах дистанційного навчання

Завдання для самостійного опрацювання:

1. Скласти 15 тестових завдань з теми різного рівня складності.
2. Пройти тестування (самоконтроль).

Тема 11. Позашкільна робота вчителя у ЗЗСО (2 год)

Основні поняття: позашкільна діяльність, закон України «Про позашкільну освіту», види позашкільної виховної роботи, специфіка проведення різних форм виховної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами.

Перелік питань на практичне заняття:

1. Поняття про позаурочну і позашкільну роботу як важливу ланку виховання.
2. Завдання позашкільного виховання та шляхи їх реалізації.
3. Види позашкільної виховної роботи.

4. Позашкільні навчально-виховні заклади і основні напрямки їх діяльності.
5. Виховна діяльність громадських організацій дітей.
6. Позашкільна виховна робота на засадах народної педагогіки.

Завдання для самостійного опрацювання:

1. Скласти 15 тестових завдань з теми різного рівня складності.
2. Пройти тестування (самоконтроль).

Тема 12. Народна педагогіка як засіб виховання дітей (2 год)

Основні поняття: народна педагогіка, засоби виховання, усна народна творчість, народний календар, національна символіка, родинно-побутова культура, народні традиції, методи і форми виховної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами.

Перелік питань на практичне заняття:

1. Принципи народної педагогіки.
2. Методи народної педагогіки.
3. Використання народного календаря у вихованні дітей.
4. Основні народно-педагогічні традиції сімейного виховання дитини.

Завдання для самостійного опрацювання:

1. Скласти 15 тестових завдань з теми різного рівня складності.
2. Пройти тестування (самоконтроль).

Лабораторні заняття

Тема 6. Технології виховного процесу в сучасному закладі освіти (2 год)

Питання для обговорення: методика реалізації технологій методики національно-патріотичного виховання в закладах загальної середньої освіти для базової школи, методика профілактики булінгу, діяльність вчителя-дефектолога з формування здоров'язбережувальної поведінки учнів.

Практичний блок:

1. Заповнити таблицю:

№ з/п	Критерії відбору методу	Значення у виховному процесі	Суть методу	Прийоми використання
Методи формування свідомості особистості				
Методи організації діяльності та формування досвіду суспільної поведінки				
Методи стимулювання і корекції поведінки				
Методи самовиховання				

2. Скласти опорну схему теми.

3. З метою формування вміння проводити індивідуальні бесіди зучнями, кожному студенту підготувати монолог вчителя для переконання учня в тому, що так слід або не слід чинити, діяти.

Тема 7. Сучасні форми організації виховного процесу (2 год)

Питання для обговорення: Класифікація форм виховної роботи. Характеристика інноваційних форм виховної роботи. Методика проведення

основних форм виховної роботи з школярами. Урахування специфіки проведення різних форм виховної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами.

Практичний блок:

1.Скласти план-схему виховного заходу на запропоновані теми:

- 1) виховання дисципліни поведінки в учнів.
- 2) взаємовідносини в колективі як рівень його згуртованості.
- 3) повага до протилежної статі – вияв власної гідності.
- 4) духовні цінності сучасних школярів.
- 5) роль покарання особистості в колективі.
- 6) дисципліна і порядок в системі самовиховання учнів.

2. Підготувати і провести індивідуальну бесіду (тема за вибором здобувача освіти).

Тема 8. Особистість і колектив (2 год)

Питання для обговорення: Колектив, стадії розвитку учнівського колективу, колективні творчі справи, шляхи згуртування учнівського колективу, командна робота у вихованні дитини з особливими освітніми потребами.

Практичний блок:

1.Скласти 10-15 правил для асистента вихователя з керівництва дитячим колективом.

2.Скласти 10-15 правил роботи асистента вчителя з органами учнівського самоврядування.

3. Змоделювати систему самоврядування для 4 класу (визначити мету, завдання, структуру, функції структурних компонентів; окреслити напрямки роботи з вчителя-класовода з органами самоврядування).

Тема 9. Взаємодія школи та сім'ї (2 год)

Питання для обговорення: сім'я, типи сімей, види та форми роботи вчителя із родиною, стратегії співпраці закладу освіти та сім'ї, яка виховує дитину з порушеннями розвитку, цінності сімейного життя, педагогізація батьків.

Практичний блок:

1.Сформулювати і обґрунтувати, на вашу думку, сім основних правил сімейного виховання.

2. Заповнити таблицю:

Сім'я суттєво впливає на	Зміст виховання в сім'ї	Основні умови успішності виховання в сім'ї	Форми взаємодії школи і сім'ї

3. Ознайомитись з різними системами роботи вчителя з батьками дітей молодшого шкільного віку (за матеріалами педагогічної періодики) та запропонувати власну систему педагогізації батьків (розробити тематику для батьків, які виховують дитину з інвалідністю, вказати форми, методи та засоби). На одну з тем написати доповідь на 5-7хвилин.

Тема 10. Позакласна робота вчителя-класовода (2 год)

Питання для обговорення: урахування специфіки проведення різних форм виховної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами, зміст позакласної

роботи, завдання, форми роботи, гуртки, факультативи.

Практичний блок:

1. Проаналізувати зміст позакласної роботи.
2. Схарактеризувати форми позакласної роботи.
3. Скласти план роботи гуртка на семестр.
4. Підготувати і провести 1 заняття.

Питання для самоконтролю

1. Виховання як спеціально організований і свідомо здійснюваний процес.
2. Методика організації виховної роботи в сучасній школі.
3. Закономірності процесу виховання.
4. Принципи виховання їх характеристика
5. Ідеал та мета виховання на різних етапах розвитку суспільства.

Діагностичність метивиховання.

6. Дитина з особливими освітніми потребами та сучасний дефектолог: основні ролі та компетентності.

7. Структура процесу виховання, її характеристика.

8. Поняття про методи та засоби виховання.

9. Методи формування свідомості особистості.

10. Методи організації діяльності та формування досвіду суспільної поведінки.

11. Методи стимулювання поведінки та діяльності

12. Методи контролю, самоконтролю та самооцінки у вихованні.

13. Планування роботи класного керівника. Види, структура планів.

14. Напрями національного виховання. Методика естетичного та етичного виховання, їх завдання, шляхи реалізації.

15. Методика морального виховання школярів. Зміст, методи та шляхи реалізації морального виховання. Профілактики булінгу серед школярів.

16. Методика розумового виховання школярів. Формування основ наукового світогляду школярів.

17. Мета, завдання та зміст трудового виховання школярів. Методика реалізації трудового виховання.

18. Мета, завдання та зміст та методика економічного виховання школярів.

19. Мета, завдання, зміст та методика статевого виховання школярів з інтелектуальними порушеннями.

20. Професійна орієнтація учнів в системі роботи класного керівника, її форми та методи.

21. Мета, завдання, зміст фізичного виховання школярів з інтелектуальними порушеннями.

22. Методика формування здоров'язберезувальної поведінки учнів.

23. Форми та засоби фізичного виховання. Основи здорового способу життя дітей з інвалідністю.

24. Завдання, основні принципи та зміст сімейного виховання.

25. Умови ефективності сімейного виховання, де виховується дитина з інтелектуальними порушеннями.

26. Класний керівник. Плани виховної роботи класного керівника з дітьми з

ООП.

27. Інноваційні форми виховної роботи класного керівника зі школярами та родинами школярів на засадах педагогіки партнерства.

28. Умови ефективності взаємодії асистента вчителя та батьків.

29. Командна робота класного керівника з іншими фахівцями у вихованні дитини зособливими освітніми потребами.

30. Сутність, ознаки та функції дитячого колективу.

31. Вплив дитячого колективу на особистість дитини з ООП.

32. Структура дитячого колективу.

33. Процес розвитку класного колективу.

34. Профілактика класним керівником, дефектологом негативних явищ в учнівському колективі.

35. Методична робота в школі по роботі з дітьми з ООП .

36. Упровадження в практику роботи школи інноваційного педагогічного досвіду по роботі з дітьми з ООП.

37. Методи формування суспільної свідомості.

39. Методи формування суспільної поведінки.

40. Методи стимулювання.

41. Методи самовиховання.

42. Групові форми виховної роботи.

43. Індивідуальні форми виховної роботи з дітьми з інтелектуальними порушеннями.

44. Засоби виховання дітей з інтелектуальними порушеннями.

45. Критерії відбору методів виховання у роботі з дітьми з інтелектуальними порушеннями.

46. Методика реалізації вчителем-дефектологом методів виховання в ЗЗСО.

47. Предмет і завдання теорії виховання

48. Методологічні основи теорії виховання

49. Основні категорії теорії виховання

50. Зв'язок теорії виховання з іншими науками.

Опрацювати науково-методичну літературу до практичних і лабораторних занять, запропоновану викладачем.

Опрацювати посібники:

1. Вержиховська О. М. Теорія і спеціальна методика виховання дітей з вадами мовлення: Навч.-метод. посібн. Кам'янець-Подільський:ТОВ «Друкарня Рута», 2013. 384 с

2. Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи. К. : Центр учбової літератури, 2018. 383 с.

3. Калашнікова Л. М., Жерновникова О.А. Педагогіка вищої школи у схемах і таблицях : навчальний посібник. Харків, 2016. 260 с.

4. Кінезіологічні вправи, як засіб розвитку для дітей з особливими освітніми потребами: збірка. Укладачі: Полупанова Я.М. та ін. Дніпро. 2022.

5. Недозим І.В. Учні початкових класів із розладами аутистичного спектра : навчання читання та розвиток : навч.-метод.посібн. Харків : Вид-во «Ранок», 2020. 96 с.

6. Рібцун Ю. В. Учні початкових класів із тяжкими порушеннями мовлення: навчання та розвиток : навч.-метод. посіб. Львів : Світ, 2020. 264 с.

Оцінювання знань здобувачів освіти під час аудиторних занять

Робота на практичному занятті комплексно оцінюється науково-педагогічним працівником, враховуючі такі критерії: правильність одержаних відповідей; повнота та логічність відповіді; наявність висновків та ілюстративних прикладів.

Практичне заняття (2 бали)

Таблиця 3

К-ть балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень
2 бала	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки
1 бал	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який має фрагментарні знання, здатний відтворити меншу частину навчального матеріалу, під час відповіді припускається фактичних помилок. Практичні завдання виконано, проте наявна значна кількість помилок і неточностей, завдання виконуються несвоєчасно
0 балів	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань

Практичне заняття (3 бали)

Таблиця 4

К-ть балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень
3 бали	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки
2 бала	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки
1 бал	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який має фрагментарні знання, здатний відтворити меншу частину навчального матеріалу, під час відповіді припускається фактичних помилок. Практичні завдання виконано, проте наявна значна кількість помилок і неточностей, завдання виконуються несвоєчасно.

0 балів	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.
---------	---

Лабораторне заняття (1 бал)

Таблиця 5

К-ть балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень
1 бал	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки
0,5 бала	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який має фрагментарні знання, здатний відтворити меншу частину навчального матеріалу, під час відповіді припускається фактичних помилок. Практичні завдання виконано, проте наявна значна кількість помилок і неточностей, завдання виконуються несвоєчасно.
0 балів	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту практичних завдань.

VI. ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ З ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА (форма контролю – іспит)

Таблиця 6

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка	Оцінка за шкалою ECTS	
		оцінка	пояснення
90–100	Відмінно	A	відмінне виконання
82–89	Дуже добре	B	вище середнього рівня
75–81	Добре	C	загалом хороша робота
67–74	Задовільно	D	непогано
60–66	Достатньо	E	виконання відповідає мінімальним
1–59	Незадовільно	Fx	Необхідне перескладання

VII. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

1. Державний стандарт базової загальної середньої освіти. [Електронний ресурс]. <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/nova-ukrayinska-shkola/derzhavnij-standart-bazovoyi-serednoyi-osviti>
2. Закон України «Про освіту». Освіта України : нормативно-правові документи : зб. норм док. К. : Міленіум, 2017.
3. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України

щодо протидії булінгу (цькуванню)»: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-19#Text>.

4. Асистент учителя в інклюзивному класі: навчально-методичний посібник / Н. М. Дятленко, Н. З. Софій, О. В. Мартинчук, Ю. М. Найда, під заг. ред. М. Ф. Войцехівського. Київ: ТОВ Видавничий дім «Плеяди», 2015. 172 с.

5. Безлюдний Р. Особливості застосування виховних технологій розвитку життєвої компетентності підлітків з особливими потребами у закладах освіти США [Електронний ресурс] / Р. Безлюдний // Психол.-пед. проблеми сіл. шк. : зб. наук. пр. / Уман. держ. пед. ун-т ім. Павла Тичини. – Умань, 2011. – Вип. 39 (2). – С. 294–300. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ppps_2011_39\(2\)_44](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ppps_2011_39(2)_44)

6. Бех І. Д. Особистісно зорієнтоване виховання – нова освітня філософія. *Позакласний час*. 2019. № 4. С. 42–54.

7. Бойчук Ю. Д. Методичні рекомендації щодо організації та змісту діяльності вчителя загальноосвітнього навчального закладу в умовах інклюзивного навчання; ХНПУ ім. Г.С. Сковороди ; уклад. К. І. Васильєва. Харків :ХНПУ, 2013. 177 с.

8. Брижак Н.Ю. Методика гурткової та клубної роботи в загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладах: навч. посібник. Київ: Логос, 2017. 126 с.

9. Буйняк М. Г. Особливості співпраці вчителя інклюзивного класу з сім'ями учнів [Електронний ресурс] / М. Г. Буйняк // Проблеми сучасної психології : зб. наук. пр. / Нац. ун-т ім. Івана Огієнко ; Ін-т психології ім. Г. С. Костюка НАПН України. – Кам'янець-Подільськ, 2016. – Вип. 34. – С. 59–68. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pspl_2016_34_7

10. Вержиховська О. М. Теорія і спеціальна методика виховання дітей з вадами мовлення: Навч.-метод. посібн. Кам'янець-Подільський:ТОВ «Друкарня Рута» , 2013. 384 с

11. Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи. К. : Центр учбової літератури, 2018. 383 с.

12. Вишневський О. Теоретичні основи сучасної української педагогіки [Текст] : навч. посіб. К. : Знання, 2018. 566с.

13. Зайченко І. В. Педагогіка. Навч. посіб. для студ. К.: Освіта України, 2017. 415с.

14. Калашнікова Л. М., Жерновникова О.А. Педагогіка вищої школи у схемах і таблицях : навчальний посібник. Харків, 2016. 260 с.

15. Кінезіологічні вправи, як засіб розвитку для дітей з особливими освітніми потребами: збірка. Укладачі: Полупанова Я.М. та ін. Дніпро. 2022.

16. Коваленко Є.І., Конончук А.І., Пінчук І.М, Солова В.М. Методика роботи в літньому оздоровчому таборі: навчальний посібник. 2-е вид. Київ : ІЗМН, 2017. 150 с.

17. Концептуально-технологічна модель підготовки майбутніх фахівців соціально-педагогічної сфери [монографія] упор. І. Лисоконь. Кривий Ріг : КДПУ, 2022. 169 с.

18. Колупаєва А.А., Таранченко О.М. «Інклюзивна освіта: від основ до практики»: [монографія] / А.А. Колупаєва, О.М. Таранченко К. : ТОВ «АТОПОЛ», 2016. 152 с.

19. Концепція Нової української школи. Управління школою. 2017. № 34-36. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
20. Концепція національно-патріотичного виховання дітей і молоді: Режим доступу: <https://nus.org.ua/news/mon-zatverdilo-novu-kontseptsiyu-patriotychnogo-vyhovannya/>
21. Лавріненко Л. І. Школа для кожного (окремі аспекти інклюзивної освіти): навч.-метод. посібн. для керівників закладів освіти, учителів та вихователів ЗДО, ГПД, шкіл-інтернатів, методистів. Чернігів: (ЧНТУ), 2017. 168 с.
22. Методика виховної роботи. Практикум : навчально-методичний посібник для студ. пед. ун-тів / кол. авт.; ред. О.О. Лаврентьева. Кривий Ріг : КДПУ, 2017. 102 с.
23. Недозим І.В. Учні початкових класів із розладами аутистичного спектра : навчання читання та розвиток : навч.-метод. посібн. Харків : Вид-во «Ранок», 2020. 96 с.
24. Організаційні форми виховної роботи, 2019. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://studentam.net.ua/content/view/2308/85/>
25. Професійний стандарт за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», 2020. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/news/zatverdzheno-profstandart-vchitelya-rochatkovih-klasiv-vchitelya-zakladu-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i-vchitelya-z-rochatkovoyi-osviti>
26. Рассказова О. І. Розвиток соціальності учнів в умовах інклюзивної освіти: теорія та технологія : [монографія]/ О. І. Рассказова. Харків : ФОП Шейніна О. В., 2012. 465 с.
27. Рібцун Ю. В. Учні початкових класів із тяжкими порушеннями мовлення: навчання та розвиток : навч.-метод. посіб. Львів : Світ, 2020. 264 с.
28. Стасюк Л. Інклюзивна компетентність вчителя як вимога сучасності. *Acta Paedagogica Volynienses*, 3, 137–144, doi: <https://doi.org/10.32782/apv/2022.3.20>
29. Стасюк Л. Підготовка спеціальних педагогів до екологічного виховання дітей. Актуальні проблеми педагогічної освіти : європейський і національний вимір : Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції (12-15 жовтня 2020 року / за заг. ред. В.З. Антонюка. Луцьк : ФОП Іванюк В. П., 2020. С. 248-250.
30. Стасюк Л.П. Професійна взаємодія різнопрофільних фахівців в умовах інклюзії. «Psychologiczne, socjologiczne, pedagogiczne, medyczne i etyczne-prawne uwarunkowania niepełnosprawności sensorycznej» : monografie / redakcja naukowa Marian Zdzisiaw Stepulak; Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji w Lublinie. 2018. С.135-141. ISBN 978-83-64527-95-1
31. Сухомлинська О. Колектив і особистість у контексті філософії освіти. *Шлях освіти*. 2017. № 4. С. 2-5.
32. Твердохліб Т. С. Педагогічна майстерність класного керівника в організації виховної роботи: навч.-метод. посіб. Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2017. 156 с.
33. Шевців З. М. Основи інклюзивної педагогіки. Київ : Центр учб. л-ри, 2018. 247с.

Інтернет-ресурси:

1. https://ircenter.gov.ua/static-pages/manuals_and_textbooks
2. <https://mon.gov.ua/ua/tag/novij-osvitnij-prostir>
3. <https://prometheus.org.ua/partnership/>
4. <https://vumonline.ua/>
5. <https://www.ed-era.com/>
6. <https://www.youtube.com/watch?v=2zbw4WcxvFc>
7. <https://www.youtube.com/watch?v=ic1KE0yESH0>

VIII. ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

I. Визначте правильні варіанти відповідей

1. **Цілісність виховного впливу забезпечується дотриманням при плануванні:** а) принципу народності; б) виховання особистості в колективі; в) принципу комплексності.
2. **Причиною низької результативності плану виховної роботи може бути:** а) перенасиченість плану; б) цілеспрямованість плану; в) дублювання виховних дій, заходів.
3. **Виховні задачі при плануванні виховної роботи у класі на конкретний період визначаються як:** а) діяльність учнів на певний період; б) певні досягнення в розвитку і вихованості дітей; в) зміст роботи учителя.
4. **Визначити правильну послідовність етапів технології планування виховної роботи:** а) структурно-змістовий; б) прогностичний; в) контрольньо-оцінний; г) діагностичний; д) орієнтаційно-пошуковий; е) конструктивний.

II. Виділіть та аргументуйте правильні твердження.

5. **Планування виховної роботи:** а) не впливає на результативність процесу виховання, оскільки неможливо передбачити, які заходи необхідно буде проводити; б) систематизує, цілеспрямовує роботу класного керівника, дає змогу прогнозувати конкретні результати; в) необхідне лише при проведенні окремих виховних заходів у вигляді їх сценаріїв.
6. **При плануванні роботи у дитячому колективі «стартова бесіда» проводиться з метою:** а) повідомлення класним керівником плану роботи на чверть, півріччя; б) вибору об'єктів та груп розвідки цікавих і корисних справ; в) вибору активу класу.
7. **Відтворіть правильний план проведення колективної творчої справи:** а) колективне підведення підсумків; б) колективне планування; в) попередня робота педагога; г) колективна підготовка справи, свята; д) передбачення найближчих наслідків; е) колективне проведення справи.
8. **Розумове виховання – це...** а) розвиток інтелектуальних умінь людини; б) систематичне навчання учнів, побудоване на принципах розвивального навчання; в) процес розвитку розуму, пізнавальних інтересів і здібностей дітей, озброєння їх знаннями, вміннями та навичками, формування світогляду.
9. **Пізнавальний інтерес – це...** а) складне психічне явище, що охоплює свідомість, волю та почуття людини; б) інтерес до пізнання, у процесі якого відбувається оволодіння змістом навчальних предметів і необхідними засобами або

вміннями та навичками, за допомогою яких учень отримує освіту; в) інтерес, що виникає у ході навчальної діяльності і стимулює школярів до пошуку відповіді на запитання.

10. Які з перерахованих далі засобів не формують пізнавальний інтерес: а) проблемність викладання; б) емоційність викладання; в) негативна оцінка; г) навчальні дискусії; д) порівняння та аналогії.

11. Які з наведених далі принципів навчання характеризують теорію розвивального навчання: а) здійснювати навчання на високому рівні труднощів, просуватися вперед швидким темпом, провідна роль практичних знань; б) проводити навчання на високому рівні труднощів, просуватися вперед швидким темпом, провідна роль теоретичних знань, принцип усвідомленого засвоєння знань учнями; в) здійснювати навчання на низькому рівні труднощів, просуватися вперед повільно, провідна роль теоретичних знань, принцип усвідомленого засвоєння знань учнями.

12. Сформулюйте завдання трудового виховання: а) профорієнтаційна підготовка учнів; б) виховання любові до праці та поваги до людей праці; в) ознайомлення учнів з такими поняттями, як виробнича праця, собівартість, оренда; г) формування культури праці, навичок і дотримання правил безпеки; д) формування в учнів трудових навичок і вмінь; е) формування бережливого та дбайливого ставлення до суспільного майна.

13. Яке з визначень є точнішим? Праця – це... а) суттєвий елемент вироблення у вихованців життєвої активності, укріплення характеру і громадянських рис; б) життєве самовизначення і правильний вибір професії; в) цілеспрямована діяльність людей по задоволенню своїх потреб, необхідна умова існування і розвитку суспільства, основа життєдіяльності людини.

14. Підкресліть основні форми трудового виховання: а) урок; б) лекція; в) бесіда; г) семінар; д) економічний тиждень; е) виробнича екскурсія; є) колективні творчі справи.

15. Яке з визначень є точнішим? Естетика – це... а) естетика – це наука про розвиток емоційної сфери людини; б) естетика є наукою про особливості соціальної поведінки людини в житті, її ставлення до природи; в) естетика – це наука, яка займається вивченням особливостей і закономірностей художньої творчості; г) естетика – це наука про загальні закономірності художнього освоєння дійсності людиною, про суть і форми відображення дійсності й перетворення життя за законами краси, про роль мистецтва в розвитку.

16. Вказати у якому із варіантів правильно визначено джерела естетичного виховання учнів: а) навчальні предмети художньо-естетичного циклу, різні жанри мистецтва, природа, художньо-естетична діяльність у різних творчих об'єднаннях; б) побут, природа, мистецтво, праця, навчальні предмети, ЗМІ, художньо-естетична діяльність у різних творчих об'єднаннях, гуртках, зовнішній вигляд оточуючих, спілкування; в) художньо-естетична діяльність, мистецтво, ЗМІ, оточуючий світ; г) правильної відповіді немає.

17. Колектив – це... а) група людей, об'єднаних на основі єдиної спільної для всіх мети; б) група, в якій люди об'єднані на основі спільної діяльності (наприклад,

виробничої, навчальної); в) добровільне об'єднання людей на основі єдиних інтересів, суспільно цінного й особистісно значущого змісту спільної діяльності.

18. Дитячий розвинений колектив визначають такі ознаки: а) наявність суспільно-значущих цілей діяльності; б) спільна навчальна діяльність; в) відчуття захищеності кожного члена в колективі; г) чітке виконання розпоряджень класного керівника; д) відносини взаємодопомоги, відповідальності за справи у класі; е) вироблені і прийняті дітьми закони і правила поведінки в групі.

19. Дисципліна в класі базується на... а) розпорядженнях класного керівника; б) самоуправлінні та самоорганізації; в) виконанні правил поведінки, передбачених статутом школи.

20. Розвиток дитячого колективу відбувається... а) під впливом вимог класного керівника; б) у процесі колективної діяльності, спрямованої на досягнення соціально цінних і особистісно значущих цілей.

21. При застосуванні методу «паралельної дії» вчитель/асистент повинен використовувати: а) негативне ставлення колективу до індивіда, що провинився; б) бажання дітей допомогти члену свого колективу, який очікує від них допомоги; в) свій авторитет, тиск на колектив.

22. Індивідуальний підхід це ... а) форма; б) засіб; в) принцип; г) процес.

23. Індивідуальну роботу від індивідуалізованої відрізняє: ... а) безпосередність впливу; б) опосередкованість впливу; в) спрямованість на кожного учня; г) гуманізм; д) місце використання.

23. Вставити пропущене педагогічне поняття ... організується як залучення учня до діяльності і засвоєння ним морального змісту відносин, які при цьому формуються. а) навчання; б) перевиховання; в) розвиток; г) виховання.

25. До джерел морального переконання відносяться: а) навчальні програми, підручники, твори, засоби масової інформації, особистий приклад дорослих; б) програми, посібники, приклад батьків, педагогів, старших товаришів, диспут; в) засоби масової інформації, диспут, дискусія, твори.

26. У процесі навчання дітей з синдромом Дауна необхідно максимально використовувати: а) логічну пам'ять; б) механічну пам'ять, в) здатність чуттєвого сприйняття навколишнього; г) здатність до наслідування.

27. Основні засоби фізичного виховання: а) природні фактори, гігієнічні умови праці, побут, ігри; б) фізичні вправи, природні фактори, гігієнічні умови праці і побут; в) ігри, фізичні вправи, природні фактори.

28. Основною формою організації фізичного виховання школярів є: а) гурток; в) змагання; б) урок; г) спортивні ігри.

29. Генетичне порушення, яке полягає у порушенні рівня розумового розвитку (різного ступеня), характерних рисах обличчя, вроджених вадах серця, порушеннях слуху та зору, інших медичних проблемах – це ... а) інтелектуальні порушення; б) ранній дитячий аутизм; в) синдром Дауна.

30. Вкажіть принципи виховання учнів з особливими освітніми потребами: а) неперервність виховного процесу; б) самостійність; в) вимогливість, поєднання з повагою до особистості; г) поєднання педагогічного керівництва з ініціативою та самодіяльністю учнів; д) єдність свідомості та поведінки у вихованні.

2.4. Навчально-методичне забезпечення освітнього компонента «ОСВІТНІЙ МЕНЕДЖМЕНТ У ЗАКЛАДАХ ІЗ ІНКЛЮЗИВНИМ НАВЧАННЯМ»

Автор: Ірина Сидорук

I. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна форма навчання	Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка Спеціальність 016 Спеціальна освіта Освітньо-професійна програма Спеціальна освіта. Інклюзивна освіта Освітній рівень: другий (магістерський)	Нормативна
Кількість годин/кредитів <u>90/3</u>		Рік навчання 1
ІНДЗ: €		Семестр 2-ий
		Лекції 12 год.
		Практичні (семінарські) – 20 год.
		Лабораторні – год.
		Індивідуальні – год.
	Самостійна робота – 52 год.	
	Консультації – 6 год.	
	Форма контролю: екзамен	
Мова навчання		Українська

II. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧА

Прізвище, ім'я, по батькові: *Сидорук Ірина Ігорівна*

Науковий ступінь: *доктор педагогічних наук*

Вчене звання: *доцент*

Посада: *професор кафедри спеціальної та інклюзивної освіти*

Контактна інформація: +380953092902, *Sudoryk_Ira@ukr.net*

Дні занять: <http://94.130.69.82/cgi-bin/timetable.cgi>

III. СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Таблиця 2

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.	Форма контролю/Бали
Змістовий модуль 1. Науково-теоретичні засади освітнього менеджменту у закладах із інклюзивним навчанням						
Тема 1. Предмет, завдання, цілі ОК. Питання теорії й методології освітнього менеджменту	2	2	-	-	-	Макс. к-сть балів за практ. занят. – 2
Тема 2. Державне управління системою освіти в Україні	2	-	-	2	-	ІРС, Т (самоконтроль)
Тема 3. Нормативно-правова база управління	4	2	-	2	-	ІРС, Т

освітою та правові засади регулювання діяльності закладу освіти з інклюзивним навчанням						(самоконтроль)
Тема 4. Заклад освіти з інклюзивним навчанням як об'єкт управління	4	2	2	-	-	ДС, РМГ, ІРС, Т, УО / 2
Тема 5. Система управління закладом освіти з інклюзивним навчанням	6	2	2	2	-	ДС, РМГ, ІРС, Т, УО / 2
Тема 6. Мистецтво управління закладом освіти. Менеджер освітніх організацій	8	-	-	6	2	ІРС
Тема 7. Кадровий потенціал закладу освіти з інклюзивним навчанням (ЗДО, ЗЗСО)	8	-	-	6	2	ІРС
Тема 8. Планування роботи закладу освіти з інклюзивним навчанням	4	2	2	-	-	РМГ, ІРС, Т, УО / 2
Тема 9. Організація освітнього процесу в закладі освіти з інклюзивним навчанням (ЗДО, ЗЗСО)	10	2	2	6	-	РМГ, ІРС, Т, УО / 2
Тема 10. Порядок організації інклюзивного навчання у закладах дошкільної освіти	7	-	2	5	-	РМГ, ІРС, Т, УО / 2
Тема 11. Порядок організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти. Класний менеджмент як послідовне продовження шкільного менеджменту	7	-	2	5	-	РМГ, ІРС, Т, УО / 2
Тема 12. Організація та керівництво методичною роботою в інклюзивній освіті	2	-	2	-	-	РМГ, ІРС, Т, УО / 2
Тема 13. Соціально-психологічні аспекти менеджменту освіти	7	-	-	6	1	ІРС
Тема 14. Особливості організації інклюзивного освітнього середовища (ЗДО, ЗЗСО)	8	-	2	6	-	РМГ, ІРС, Т, УО / 2
Тема 15. Індекс інклюзії як інструмент розвитку закладу освіти для забезпечення освітнього процесу і різноманіття (ЗДО, ЗЗСО)	10	-	2	6	1	РМГ, ІРС, Т, УО / 2
Тема 16. Особливості управління інклюзивно-ресурсним центром та особливості його діяльності як ресурсу для забезпечення додаткової підтримки закладів освіти з інклюзивним навчанням	2	-	2	-	-	РМГ, ІРС, Т, УО / 2
Разом за модулем 1	90	12	20	52	6	20
ІНДЗ						ІРС/20
Модульна контрольна робота 1						МКР/60
Всього годин/Балів	90	12	20	52	6	100

Примітки: ^{1/} Moodle, Zoom – може застосовуватися одна з платформ або їхній симбіоз для здобувачів освіти з індивідуальним планом навчання та/або під час реалізації освітнього процесу в Університеті у дистанційному режимі, відповідно до Положення про електронний курс освітнього компонента у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, Положення про дистанційне навчання у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, наказів ректора.

^{2/} Методи та форми контролю: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв'язування задач/кейсів, ІНДЗ/ІРС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота здобувача освіти, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, аналітичне есе, УО – усне опитування тощо.

IV. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЗМІСТОВИХ МОДУЛІВ

Змістовий модуль 1. Науково-теоретичні засади освітнього менеджменту у закладах із інклюзивним навчанням

Тема 2. Державне управління системою освіти в Україні. Державні заклади, що забезпечують освіту дітей з особливими освітніми потребами

Завдання для самостійного опрацювання:

1. Опрацювати самостійно с. 8-36, с. 59-62 посібника Тягур Р.С., Тягур Т.Р. Менеджмент в освіті: Курс лекцій для студентів вищих навчальних закладів. Івано-Франківськ: ВДВ ЦІТ Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2010. 300 с.

2. Скласти 10 тестових завдань з теми різного рівня складності.

Тема 3. Нормативно-правова база управління освітою та правові засади регулювання діяльності закладу освіти з інклюзивним навчанням

Завдання для самостійного опрацювання:

1. Опрацювати самостійно одне з питань:

- поняття про ліцензування освітньої діяльності та атестацію закладів освіти;
- система забезпечення якості освіти. Інституційний аудит (<https://sqe.gov.ua/diyalnist/instituciyniy-audit/>);

- цифрова трансформація у сфері освіти.

- проєкт: Програмно-апаратний комплекс «Автоматизований інформаційний комплекс освітнього менеджменту» (ПАК «АІКОМ») – електронна система управління освітою;

- поняття про стратегічне управління в освітньому менеджменті.

2. Скласти 10 тестових завдань з теми різного рівня складності.

Тема 4. Заклад освіти з інклюзивним навчанням як об'єкт управління (2 год.)

Основні поняття: заклад освіти, заклад освіти з інклюзивним навчанням, управління, об'єкт, система, закриті системи, відкриті системи, функції, освітня організація, педагогічні умови, психологічні умови, соціальні умови, взаємодія, зовнішнє середовище, структура закладу освіти, освітня система закладу освіти, освітня підсистема, інноваційна підсистема, управлінська підсистема, система забезпечення.

Перелік питань на практичне заняття:

1. Заклад освіти як педагогічна система й об'єкт управління.

2. Роль директора в організації інклюзивного навчання.

3. Взаємодія закладу освіти із зовнішнім середовищем.

4. Структура та освітня система закладу освіти.

5. Заклад освіти та його внутрішня побудова.

6. Основні підсистеми та процеси в закладі освіти.

7. Режим життєдіяльності закладу освіти.

8. Результати життєдіяльності закладу освіти.

Література для вивчення теми: 2; 3; 5; 27; 29.

Тема 5. Система управління закладом освіти з інклюзивним навчанням (2 год.)

Основні поняття: управління, заклад освіти, заклад освіти з інклюзивним навчанням, система, система управління, процес управління, планування, організація, керівництво, контроль, управлінський цикл, управлінське рішення, колегіальний орган управління закладу освіти, керівний склад закладу освіти, громадське самоврядування, наглядова (підкувальна рада), .

Перелік питань на практичне заняття:

1. Керівний склад закладу освіти.
2. Поняття процесу управління.
3. Управлінський цикл.
4. Ефективність процесу управління.
5. Організаційна структура та керівні механізми системи управління закладом освіти.
6. Управлінське рішення.
7. Управління персоналом.

Література для вивчення теми: 3; 4; 6; 9; 10; 11; 31; 32.

Завдання для самостійного опрацювання:

1. Опрацювати самостійно одне з питань:
 - сутність підготовки та прийняття управлінських рішень в закладах освіти з інклюзивним навчанням;
 - раціональність управління закладом освіти;
 - проблема якості та ефективності управління.
2. Скласти 10 тестових завдань з теми різного рівня складності.

Тема 6. Мистецтво управління закладом освіти. Менеджер освітніх організацій

Завдання для самостійного опрацювання:

1. Опрацювати самостійно питання: Професійна культура керівника закладу освіти (складники: педагогічна, управлінська, рефлексивна) з інклюзивним навчанням. Професійна компетентність керівника закладу освіти з інклюзивним навчанням. Професійне мовлення керівника закладу освіти. Творчість керівника закладу освіти. Імідж керівника закладу освіти. Керівник як лідер закладу освіти.
2. Професійний стандарт «Керівник (директор) закладу дошкільної освіти».
3. Професійний стандарт «Керівник (директор) закладу загальної середньої освіти».
4. Скласти 10 тестових завдань з теми різного рівня складності.

Тема 7. Кадровий потенціал закладу освіти з інклюзивним навчанням (ЗДО, ЗЗСО)

Завдання для самостійного опрацювання:

1. Опрацювати самостійно питання: Сутність кадрового потенціалу. Завдання управління персоналом. Структура персоналу закладів освіти (ЗДО, ЗЗСО). Посадові обов'язки учасників освітнього процесу (директора, вчителя, вихователя, асистента вчителя, асистента вихователя, вчителя-дефектолога тощо). Підбір кадрів. Розвиток персоналу. Підвищення кваліфікації педагогічних працівників, стажування. Поняття професійного вигорання. Організація діяльності колективу навчального закладу. Методична робота в закладі освіти.
2. Скласти 10 тестових завдань з теми різного рівня складності.

Тема 8. Планування роботи закладу освіти з інклюзивним навчанням (2 год.)

Основні поняття: мета, мета управління, мета управління закладом освіти, функції освітнього процесу, системний підхід, управління, планування, результат, види планування.

Перелік питань на практичне заняття:

1. Мета управління закладом освіти.
2. Основні вимоги до планування роботи закладу освіти.
3. Планування як управлінська діяльність: підходи та принципи.
4. Перспективне планування роботи закладу освіти.
5. Річний план роботи закладу освіти.
6. Планування в роботі вчителя-дефектолога.

Література для вивчення теми: 3; 13; 14; 15; 28.

Тема 9. Організація освітнього процесу в закладі освіти з інклюзивним навчанням (ЗДО, ЗЗСО) (2 год.)

Основні поняття: заклад дошкільної освіти, заклад загальної середньої освіти, інклюзивна група, інклюзивний клас, універсальний дизайн, освітні труднощі, рівні підтримки, освітнє середовище, дитина з особливими освітніми потребами, команда психолого-педагогічного супроводу дитини, технологія навчання, оцінювання.

Перелік питань на практичне заняття:

1. Алгоритм створення інклюзивної групи в закладі дошкільної освіти (ЗДО).
2. Алгоритм створення інклюзивного класу.
3. Універсальний дизайн інклюзивного освітнього середовища.
4. Команда психолого-педагогічного супроводу дитини з ООП.
5. Індивідуальна програма розвитку дитини з ООП.

Література для вивчення теми: 3; 13; 14; 15; 22; 25.

Завдання для самостійного опрацювання:

1. Опрацювати самостійно питання: Класний менеджмент як послідовне продовження шкільного менеджменту (2 год.) (визначення класного менеджменту; основні принципи менеджменту інклюзивного класу; роль класного менеджменту у становленні соціальної компетентності учнів; спеціальні підходи та стратегії для набуття учнями інклюзивного класу соціальної компетентності; соціальна інтеграція учнів з особливими освітніми потребами як невід'ємна умова класного менеджменту; завдання педагога як розробника класного менеджменту; компетентність педагога-менеджера: основні рівні вияву та особистісні характеристики; план класного менеджменту; класні процедури).

2. Складіть карту організації діяльності (менеджменту) команди психолого-педагогічного супроводу використовуючи «Примірне положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладах загальної середньої та дошкільної освіти».

3. Скласти 10 тестових завдань з теми різного рівня складності.

Тема 10. Порядок організації інклюзивного навчання у закладах дошкільної освіти (2 год.)

Основні поняття: заклад дошкільної освіти, інклюзивне навчання, корекційно-розвиткові послуги, індивідуальна програма розвитку, рівні підтримки, освітні труднощі, ресурсна кімната, .

Перелік питань на практичне заняття:

1. Зарахування дітей з особливими освітніми потребами до закладу дошкільної освіти, переведення та відрахування, формування груп.
2. Надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг (допомоги) дітям з особливими освітніми потребами.
3. Індивідуалізації освітнього процесу для дітей з особливими освітніми потребами. Індивідуальна програма розвитку дитини.
4. Рівні підтримки в освітньому процесі в закладах дошкільної освіти.

Література для вивчення теми: 16; 19.

Завдання для самостійного опрацювання:

1. Опрацювати самостійно Порядок організації інклюзивного навчання у закладах дошкільної освіти: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/530-2019-%D0%BF#Text>
2. Скласти 10 тестових завдань з теми різного рівня складності.

Тема 11. Порядок організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти. Класний менеджмент як послідовне продовження шкільного менеджменту (2 год.)

Основні поняття: заклад загальної середньої освіти, інклюзивне навчання, адаптація змісту навчального предмета (інтегрованого курсу), медіатека, модифікація змісту навчального предмета (інтегрованого курсу), оцінка потреби учня в наданні підтримки, рівні підтримки, ресурсна кімната, менеджмент, шкільний менеджмент, класний менеджмент .

Перелік питань на практичне заняття:

1. Зарахування дітей з особливими освітніми потребами до закладу загальної середньої освіти, переведення та відрахування, формування класів.
2. Надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг (допомоги) дітям з особливими освітніми потребами.
3. Індивідуалізації освітнього процесу для дітей з особливими освітніми потребами. Індивідуальна програма розвитку дитини.
4. Рівні підтримки в освітньому процесі.
5. Класний менеджмент як послідовне продовження шкільного менеджменту.

Література для вивчення теми: 1; 12; 23; 27.

Завдання для самостійного опрацювання:

1. Опрацювати самостійно Порядок організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/957-2021-%D0%BF/conv#n13>
2. Скласти 10 тестових завдань з теми різного рівня складності.

Тема 12. Організація та керівництво методичною роботою в інклюзивній освіті (2 год.)

Основні поняття: організація, керівництво, методична робота, методичний кабінет, планування, методист.

Перелік питань на практичне заняття:

1. Поняття «методична робота». Сучасні вимоги до методичної роботи в закладі освіти (ЗДО, ЗЗСО).

2. Методичний кабінет – центр науково-методичної роботи закладу освіти (ЗДО, ЗЗСО).

3. Особливості планування науково-методичної роботи в закладі освіти (ЗО).

4. Форми організації і форми проведення науково-методичної роботи з педагогами на різних рівнях системи ЗО.

5. Поняття алгоритму підготовки і проведення методичних заходів.

6. Особливості планування науково-методичної роботи в ЗО.

7. Роль методиста у контрольній діяльності в ЗО.

Література для вивчення теми: 12; 27.

Тема 13. Соціально-психологічні аспекти менеджменту освіти

Завдання для самостійного опрацювання:

1. Опрацювати самостійно питання: Комунікація. Комунікації в процесі управління. Основні завдання інформаційного забезпечення управлінської діяльності. Модель процесу комунікації. Основні стадії ефективної комунікації. Зовнішні та внутрішні комунікації. Формальні та неформальні комунікації. Інформація. Класифікація управлінської інформації. Вимоги до інформаційного забезпечення управлінської діяльності. Інформатизація освіти. Інформаційно-комунікаційні технології в освіті. Поняття «організаційної культури». Функції організаційної культури. Основні критерії оцінки організаційної культури.

2. Скласти 10 тестових завдань з теми різного рівня складності.

Тема 14. Особливості організації інклюзивного освітнього середовища (ЗДО, ЗЗСО) (2 год.)

Основні поняття: організація, освітнє середовище, ресурсна кімната, допоміжні засоби, спеціальні засоби, освітнє середовище, універсальний дизайн.

Перелік питань на практичне заняття:

1. Поняття «інклюзивне освітнє середовище».

2. Типовий перелік допоміжних засобів для навчання (спеціальних засобів корекції психофізичного розвитку) осіб з особливими освітніми потребами, які навчаються в закладах освіти.

Література для вивчення теми: 3; 18; 24; 26.

Завдання для самостійного опрацювання:

1. Сформуйте каталог нормативних документів, які регулюють питання організації інклюзивного освітнього середовища в ЗДО, ЗЗСО (на вибір).

2. Скласти 10 тестових завдань з теми різного рівня складності.

Тема 15. Індекс інклюзії як інструмент розвитку закладу освіти для забезпечення освітнього процесу і різноманіття (ЗДО, ЗЗСО) (2 год.)

Основні поняття: індекс інклюзії, заклад освіт з інклюзивним навчанням, заклад дошкільної освіти, заклад загальної середньої освіти.

Перелік питань на практичне заняття:

1. Індекс інклюзії як інструмент розвитку ЗДО для забезпечення освітнього процесу і різноманіття.

2. Індекс інклюзії як інструмент розвитку ЗЗСО для забезпечення освітнього процесу і різноманіття.

Література для вивчення теми: 3; 7; 8.

Завдання для самостійного опрацювання:

1. Опрацюйте посібники:

- Індекс інклюзії: загальноосвітній навчальний заклад: Навчально-методичний посібник / Кол. упорядників: Патрикеева О. О., Софій Н. З., Луценко І. В., Василяшко І. П. Під заг. ред. Шинкаренко В. І., К.: ТОВ «Видавничий дім “Плеяди”», 2011. 96 с.

- Індекс інклюзії: дошкільний навчальний заклад: Навчально-методичний посібник / Кол. упорядників: Патрикеева О. О., Дятленко Н. М., Софій Н. З., Найда Ю. М. Під заг. ред. Шинкаренко В. І. К.: ТОВ «Видавничий дім “Плеяди”», 2011. 100 с.

2. Скласти 10 тестових завдань з теми різного рівня складності.

Тема 16. Особливості управління Інклюзивно-ресурсним центром та особливості його діяльності як ресурсу для забезпечення додаткової підтримки закладів освіти з інклюзивним навчанням (2 год.)

Основні поняття управління, інклюзивно-ресурсний центр, партнерство, підтримка.

Перелік питань на практичне заняття:

1. Загальна характеристика інклюзивно-ресурсного центру.

2. Кадрове забезпечення інклюзивно-ресурсного центру.

3. Управління діяльністю інклюзивно-ресурсного центру.

Література для вивчення теми: 3; 17.

Питання для самоконтролю до змістового модуля 1

1. Питання теорії й методології освітнього менеджменту.

2. Державне управління системою освіти в Україні.

3. Нормативно-правова база управління освітою та правові засади регулювання діяльності закладу освіти з інклюзивним навчанням.

4. Заклад освіти з інклюзивним навчанням як об'єкт управління.

5. Система управління закладом освіти з інклюзивним навчанням.

6. Мистецтво управління закладом освіти.

7. Менеджер освітніх організацій.

8. Кадровий потенціал закладу освіти з інклюзивним навчанням (ЗДО, ЗЗСО).

9. Планування роботи закладу освіти з інклюзивним навчанням.

10. Організація освітнього процесу в закладі освіти з інклюзивним навчанням (ЗДО, ЗЗСО).

11. Порядок організації інклюзивного навчання у закладах дошкільної освіти.

12. Порядок організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти.

13. Освітні труднощі та рівні підтримки в закладі освіти.

14. Індивідуальний навчальний план. Індивідуальна програма розвитку.

15. Корекційно-розвиткова робота в закладі освіти.

16. Класний менеджмент як послідовне продовження шкільного менеджменту.

17. Організація та керівництво методичною роботою в інклюзивній освіті.

18. Соціально-психологічні аспекти менеджменту освіти.

19. Особливості організації інклюзивного освітнього середовища (ЗДО, ЗЗСО).

20. Індекс інклюзії як інструмент розвитку закладу освіти для забезпечення освітнього процесу і різноманіття (ЗДО, ЗЗСО).

21. Особливості управління Інклюзивно-ресурсним центром та особливості його діяльності як ресурсу для забезпечення додаткової підтримки закладів освіти з інклюзивним навчанням.

Оцінювання знань здобувачів освіти під час аудиторних занять

Робота на практичному занятті комплексно оцінюється науково-педагогічним працівником, враховуючі такі критерії: правильність одержаних відповідей; повнота та логічність відповіді; наявність висновків та ілюстративних прикладів.

Таблиця 3

Кількість балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень
2 бала	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки
1,5 бала	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки
1 бал	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень. Але при висвітленні окремих питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому неточності, помилки
0,5 бала	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який має фрагментарні знання, здатний відтворити меншу частину навчального матеріалу, під час відповіді припускається фактичних помилок. Практичні завдання виконано, проте наявна значна кількість помилок і неточностей, завдання виконуються несвоєчасно
0 балів	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань

V. ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАУКОВО-ДОСЛІДНЕ ЗАВДАННЯ (ІНДЗ)

Індивідуальне науково-дослідне завдання – це вид науково-дослідної роботи здобувача освіти, яка містить результати дослідницького пошуку, відображає певний рівень його навчальної компетентності.

Мета науково-дослідного завдання: самостійне вивчення частини

програмового матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування теоретичних знань із ОК, удосконалення навичок самостійної науково-дослідної діяльності.

Завдання: підготуйте та проведіть опитування, анкетування на власноруч обрану проблему, що стосується будь-якої теми (проблеми) з ОК. Для цього: сформулюйте проблему, відповідно до обраної теми. Розробіть питальник (анкету). Здійсніть кількісну обробку отриманих даних та проаналізуйте отримані Вами результати опитування (анкетування).

Критерії оцінювання ІНДЗ

Таблиця 4

Максимальна кількість балів	Критерії оцінювання роботи
2 балів	Актуальність обраної проблеми
4 бала	Якість розробленої анкети
8 бала	Якість, чіткість, повнота кількісної обробки отриманих даних та аналізу результатів анкетування
4 балів	Творчий підхід до виконання ІНДЗ
2 балів	Якість оформлення роботи
20 балів	Разом

VI. ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ З ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА (форма контролю – іспит)

Таблиця 5

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка	Оцінка за шкалою ECTS	
		оцінка	пояснення
90–100	Відмінно	A	відмінне виконання
82–89	Дуже добре	B	вище середнього рівня
75–81	Добре	C	загалом хороша робота
67–74	Задовільно	D	непогано
60–66	Достатньо	E	виконання відповідає
1–59	Незадовільно	Fx	Необхідне перескладання

VII. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

1. Асистент учителя в інклюзивному класі: навчально-методичний посібник / Н. М. Дят лен ко, Н. З. Со фій., О. В. Мар тин чук, Ю. М. Най да, під заг. ред. М. Ф. Войцехівського. К.: ТОВ Видавничий дім «Плеяди», 2015. 172 с.

2. Даниленко Л.І. Управління інклюзивною школою на засадах менеджменту освітніх інновацій. Інклюзивна школа: особливості організації та управління: навчально-методичний посібник/Кол.:авторів: Колупаєва А.А., Найда Ю.М., Софій Н.З. та ін. За заг.ред. Даниленко Л.І., К.:2007. 128с.

3. Електронний освітній ресурс: Сидорук І. І. Доступність і універсальний дизайн у закладах спеціальної та інклюзивної освіти. URL: <https://moodle.vnu.edu.ua/course/view.php?id=2535> (дата звернення: 15.07.2023 р.).

4. Закон України «Про дошкільну освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text> (дата звернення: 15.07.2023 р.).

5. Закон України «Про освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 15.07.2023 р.).
6. Закон України «Про повну загальну середню освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> (дата звернення: 15.07.2023 р.).
7. Індекс інклюзії: дошкільний навчальний заклад: Навчально-методичний посібник / кол.упорядників: Патрикєєва О. О., Дятленко Н. М., Софій Н. З., Найда Ю. М. Під заг. ред. Шинкаренко В. І. К.: ТОВ «Видавничий дім “Плеяди”», 2011. 100 с.
8. Індекс інклюзії: розвиток навчання та участі в життєдіяльності шкіл: посіб./ [Тоні Бут]; пер. з англ. К.: ТОВ Видавничий дім «Плеяди», 2015. 190.
9. Лебідь О. В. Управління початковою школою: навч. посіб. 2015. 311 с.
10. Лунячек В. Е. Педагогічний менеджмент : навчальний посібник. 2-е вид., випр. Х. : Вид-во ХарPI НАДУ «Магістр», 2015. 512 с.
11. Мармаза О. І. Інноваційний менеджмент. Х.: ТОВ «Планета-принт», 2016. 197 с.
12. Мартинець Л. А. Управлінська діяльність керівника навчального закладу : [навч. посібн.]. Вінниця, 2018. 196 с.
13. Методичні рекомендації для інклюзивно-ресурсних центрів щодо визначення категорій (типології) освітніх труднощів у осіб з ооп та рівнів підтримки в освітньому процесі. 2021. URL: https://ispukr.org.ua/?page_id=8429 (дата звернення: 15.07.2023 р.).
14. Методичні рекомендації щодо визначення освітніх труднощів та рівнів підтримки у дітей раннього та дошкільного віку. 2022. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/doshkilna/2022/06/23/List.MON-4.1196-22-08.6.2022.pdf> (дата звернення: 15.07.2023 р.).
15. Методичні рекомендації для закладів загальної середньої освіти щодо визначення освітніх труднощів і рівня підтримки в освітньому процесі закладів загальної середньої освіти. 2021. URL: <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2022/01/Metodychni-rekomendatsiyi-dlya-zakladiv-zagalnoyi-serednoyi-osvity-shhodo-vyznachennya-osvitnih-trudnoshhiv-i-rivnya-pidtrymky-v-osvitnomu-protsesi-zakladiv-zagalnoyi-serednoyi-osvity.pdf> (15.07.2023 р.).
16. Компанець Н.М., Луценко І.В., Коваль Л.В. Навчально-методичний посібник «Організаційно-методичний супровід дитини з особливими освітніми потребами в умовах ДНЗ».К.: Видавнича група «Атопол», 2018. с. 100.
17. Організаційно-методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів: навчально-методичний посібник / За заг. ред. М.А. Порошенко та ін. Київ : 2018. 252 с
18. Порошенко М. А. Інклюзивна освіта: навчальний посібник. Київ : ТОВ «Агентство «Україна», 2019. 300 с.
19. Постанова КМУ «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах дошкільної освіти» від 10 квітня 2019 р. № 530: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/530-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення: 15.07.2023 р.).
20. Постановою Кабінету Міністрів «Про затвердження Порядку та умов надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання

державної підтримки особам з особливими освітніми потребами» (від 14.02.2017 № 88). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1324-2021-%D0%BF#Text> (дата звернення: 15.07.2023 р.).

21. Постанова Кабінету Міністрів України від 12 березня 2003 р. № 305 «Про затвердження Положення про заклад дошкільної освіти. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/305-2003-%D0%BF#Text> (дата звернення: 15.07.2023 р.).

22. Постанова Кабінету Міністрів України №530 від 5 вересня 2021 року «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах дошкільної освіти». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/957-2021-%D0%BF#Text> (15.07.2023 р.).

23. Постанова Кабінету Міністрів України №957 від 10 квітня 2019 року «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/957-2021-%D0%BF#Text> (дата звернення: 15.07.2023 р.).

24. Середовище, що належить дітям: порадник для педагогів закладів дошкільної освіти. URL: <https://www.unicef.org/ukraine/media/4726/file> (дата звернення: 15.07.2023 р.).

25. Теорія і практика інклюзивної освіти [навчально-методичний посібник] / Упорядник Бондар К. М. [2–ге вид., доп.]. Проект «Підтримка інклюзивної освіти у м. Кривий Ріг», 2019. 170 с.

26. Типовий перелік допоміжних засобів для навчання (спеціальних засобів корекції психофізичного розвитку) осіб з особливими освітніми потребами, які навчаються в закладах освіти. Наказ МОН України від 23.04.2018 № 414. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/z0582-18> (дата звернення: 15.07.2023 р.).

27. Тягур Р.С., Тягур Т.Р. Менеджмент в освіті: Курс лекцій для студентів вищих навчальних закладів. Івано-Франківськ: ВДВ ЦІТ Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2010. 300 с.

28. Управління закладом освіти: Підручник для здобувачів другого рівня вищої освіти педагогічних університетів / С.Г. Немченко, В.В. Крижко, І.Ф. Шумілова, О.М. Старокошко, О.Б. Голік. 2-е вид.перероб.і допов. Бердянськ: БДПУ, 2020. 603 с.

29. Управління навчальним закладом : підручник для магістрантів педагогічних університетів / С.Г. Немченко, О.Б. Голік, О.А. Кривильова, О.В. Лебідь. Донецьк : ЛАНДОН-XXI, 2012. 516 с.

30. Наказ МОН України від 27.03.2006 № **240/165** «Порядок комплектування дошкільних навчальних закладів (груп) компенсуючого типу». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/z0414-06> (дата звернення: 15.07.2023 р.).

31. Наказ МОНУ від 04.11.2010 №1055 «Про затвердження Типових штатних нормативів дошкільних навчальних закладів». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1157-10#Text> (дата звернення: 15.07.2023 р.).

32. Наказ МОНУ від 06.12.2010 № 1205 «Про затвердження Типових штатних нормативів загальноосвітніх навчальних закладів. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1308-10#Text> (дата звернення: 15.07.2023 р.).

33. Постанова Кабінету Міністрів України від 12.07.2017 № 545 «Про затвердження положення про інклюзивно-ресурсний центр». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/545-2017-%D0%BF#Text> (дата звернення: 15.07.2023 р.).

34. Наказ МОН України від 23.04.2018 № 414 «Про затвердження Типового переліку допоміжних засобів для навчання (спеціальних засобів корекції психофізичного розвитку) осіб з особливими освітніми потребами, які навчаються в закладах освіти». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/z0582-18> (дата звернення: 15.07.2023 р.).

35. Наказ Міністерства освіти і науки України від 08.06.2018 № 609 «Про затвердження Примірною положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої та дошкільної освіти». URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-primirnogo-polozhennya-pro-komandu-psihologo-pedagogichnogo-suprovodu-ditini-z-osoblivimi-osvitnimi-potrebami-v-zakladi-zagalnoyi-serednoyi-ta-doshkilnoyi-osviti> (дата звернення: 15.07.2023 р.).

VIII. ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. **Інформація у формі рішень, розпоряджень й інших документів, необхідних для функціонування системи управління і її розвитку – це:** 1) предмет управлінської праці; 2) знаряддя управлінської праці (засоби управління); 3) продукт управлінської праці; 4) усі варіанти правильні.

2. **Управляти можна:** 1) системами; 2) процесами; 3) людьми; 4) колективом.

3. **Керувати можна:** 1) системами; 2) процесами; 3) людьми; 4) колективом.

4. **Поняття «менеджмент» вживається, коли:** 1) підкреслюється ефективність управління; 2) мова йде про професійну діяльність керівника з відповідною освітою (менеджер); 3) ідеться про науку управління; 4) мова йде про вид діяльності, який забезпечує оптимальне функціонування та розвиток систем, узгоджує та координує діяльність людей щодо досягнення спільної мети.

5. **Яке із запропонованих понять «ширше»?** 1) освітній менеджмент; 2) шкільний менеджмент; 3) педагогічний менеджмент; 4) дидактичний менеджмент.

6. **Забезпечення оптимального співвідношення змісту освіти і запитів особистості; розвиток професіоналізму вчителів через засвоєння нового; забезпечення когнітивного та креативного розвитку учнів; розвиток персонологічного підходу до навчання за індивідуальними проектами; удосконалення науково-методичного забезпечення навчального процесу – це складові такої задачі управління закладом освіти, як:** 1) удосконалення структури та іміджу закладу освіти; 2) підвищення якості змісту освіти; 3) удосконалення організації навчального процесу; 4) удосконалення управлінської діяльності.

7. **Формування мотивації школярів до самовдосконалення; створення умов для переходу до особистісно-орієнтованого навчання; розвиток ділової**

стратегії «вчитель – учень»; засвоєння дослідницького підходу до управління; створення системи стимулювання інноваційної діяльності педагогів – це складові такої задачі управління закладом освіти, як: 1) удосконалення структури та іміджу закладу освіти; 2) підвищення якості змісту освіти; 3) удосконалення організації навчального процесу; 4) удосконалення управлінської діяльності.

8. Вид управлінської діяльності, який забезпечує формування способів управлінського впливу – це визначення поняття: 1) функція управління; 2) засіб управління; 3) принцип управління; 4) метод управління.

9. Функція управління, сутність якої полягає в коригуванні наслідків контролю – це: 1) функція регулювання; 2) контрольна функція; 3) організаційна функція; 4) функція планування; 5) аналітична функція.

10. Колективні форми управлінської діяльності реалізуються через: 1) засідання ради закладу освіти, педагогічної ради, методичної ради, конференції трудового колективу, батьківські збори та ін.; 2) засідання штабу самоврядування, ради старійшин та ін.; 3) індивідуальні бесіди з підлеглими, консультації, поради та ін.; 4) накази, розпорядження, усні і письмові вказівки, директиви тощо.

11. Індивідуальні форми управлінської діяльності реалізуються через: 1) засідання ради закладу освіти, педагогічної ради, методичної ради, конференції трудового колективу, батьківські збори та ін.; 2) засідання штабу самоврядування, ради старійшин та ін.; 3) індивідуальні бесіди з підлеглими, консультації, поради та ін.; 4) накази, розпорядження, усні і письмові вказівки, директиви тощо.

12. Сукупність спеціальних органів (державних і громадських) та посадових осіб, що виконують управлінські функції – це: 1) суб'єкти управління освітою; 2) об'єкти управління освітою; 3) обидва варіанти правильні.

13. Заклади освіти, органи управління освітою, підприємства, установи, організації, їх підрозділи, окремі особи, що зазнають організуючого, регулюючого і контролюючого впливу держави – це: 1) суб'єкти управління освітою; 2) об'єкти управління освітою; 3) обидва варіанти правильні.

14. Існуюча система спеціальних закладів для дітей з обмеженнями здоров'я має вертикально-горизонтальну структуру. Вертикальна структура базується на: 1) вікових особливостях учнів; 2) рівнях загальноосвітніх програм; 3) врахуванні психофізичного розвитку дитини; 4) особливостях пізнавальної діяльності дитини і характері порушень.

15. Існуюча система спеціальних закладів для дітей з обмеженнями здоров'я має вертикально-горизонтальну структуру. Горизонтальна структура освіти враховує: 1) вікові особливості учнів; 2) рівень загальноосвітніх програм; 3) психофізичний розвиток дитини; 4) особливості пізнавальної діяльності дитини і характер порушень.

16. Документ, що визначає основні засади діяльності закладів дошкільної освіти (крім будинків дитини, дитячих будинків інтернатного типу) – це: 1) Положення про заклад дошкільної освіти; 2) Державна національна програма «Освіта»; 3) Примірне положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої та дошкільної освіти; 4) Закон України «Про освіту».

17. Документ, що визначає порядок утворення та припинення, основні засади діяльності, а також правовий статус інклюзивно-ресурсного центру – це: 1) Закон України «Про освіту»; 2) Положення про спеціальну школу та Положення про навчально-реабілітаційний центр; 3) Положення про інклюзивно-ресурсний центр; 4) Типове положення про центр соціально-психологічної реабілітації дітей та молоді з функціональними обмеженнями.

18. Головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики щодо діяльності інклюзивно-ресурсних центрів є: 1) Міністерство освіти і науки України; 2) Кабінет Міністрів України; 3) Верховна Рада України; 4) Міністерство соціальної політики України.

19. Державний стандарт визначає: 1) оптимальний зміст та обсяг навчального навантаження для дітей з особливими освітніми потребами у поєднанні з відповідною корекційно-розвитковою роботою; 2) компетентнісний та соціокультурний підходи; 3) навчання і виховання; 4) стимулювання активної навчально-пізнавальної діяльності дітей.

20. Документ, який окреслює коло знань умінь та навичок, що підлягають засвоєнню з кожного окремого навчального предмету у процесі навчання у закладі загальної середньої освіти, з метою реалізації індивідуальної освітньої траєкторії дитини з особливими освітніми потребами – це: 1) індивідуальна навчальна програма; 2) індивідуальний освітній план; 3) індивідуальні положення про освіту для дітей з ООП.

21. Відповідно до частини п'ятої статті 16 Закону України «Про освіту», тривалість групових корекційно-розвиткових занять для дітей з особливими освітніми потребами, які навчаються в інклюзивних класах, повинна становити: 1) 40-45 хв.; 2) 35-40 хв.; 3) 45 хв.

22. Відповідно до частини п'ятої статті 16 Закону України «Про освіту», тривалість індивідуальних корекційно-розвиткових занять для дітей з особливими освітніми потребами, які навчаються в інклюзивних класах, повинна становити: 1) 25 хв; 2) 20-25 хв; 3) 25-35 хв.

23. Тривалість корекційно-розвиткових занять для дітей з особливими освітніми потребами, які навчаються в інклюзивних класах, становить: 1) групове – 20-25 хв., індивідуальне – 35-40 хв.; 2) групове – 10-15 хв., індивідуальне – 20-25 хвилин; 3) групове – 35-40 хв., індивідуальне – 20-25 хв.; 4) групове – 50-55 хв., індивідуальне – 55-60 хвилин.

24. У зв'язку зі змінами інклюзивного законодавства України, для осіб з освітніми труднощами вводяться: 1) 4 рівні підтримки; 2) 12 рівнів підтримки; 3) 5 рівнів підтримки; 4) 2 рівні підтримки.

25. На якому рівні надання підтримки немає потреби для переведення дитини в інклюзивний клас? 1) I рівень; 2) II рівень; 3) III рівень; 4) IV рівень; 5) V рівень.

26. Відповідно до Типових штатних нормативів закладів загальної середньої освіти у школах, в яких навчання дітей з особливими освітніми потребами організоване в інклюзивних класах, для проведення корекційно-розвиткових занять, що визначені індивідуальною програмою розвитку,

можуть вводитись посади вчителів-дефектологів за наявності навантаження не менше ніж 9 навчальних годин на тиждень, виходячи з норми на ставку: 1) 18 навчальних годин на тиждень; 2) 16 навчальних годин на тиждень; 3) 20 навчальних годин на тиждень; 4) 24 навч. години на тиждень.

27. Асистент вчителя вводитьься у школах, де запроваджене інклюзивне навчання, для роботи з учнями з особливими освітніми потребами з розрахунку: 1) 1 ставка на клас, у якому навчаються такі діти; 2) 0,5 ставки на клас, у якому навчаються такі діти; 3) 0,75 ставки на клас, у якому навчаються такі діти; 4) 0,25 ставки на клас, у якому навчаються діти.

28. Схвалює стратегію розвитку ЗЗСО та річний план роботи, освітню (освітні) програму (програми), зміни до неї (них) та оцінює результати її (їх) виконання, правила внутрішнього розпорядку, розглядає інші питання, віднесені законодавством та/або установчими документами ЗЗСО до її повноважень: 1) педагогічна рада; 2) піклувальна рада; 3) рада закладу освіти; 4) загальні збори (конференція) колективу.

29. Рада професіоналів ЗЗСО, покликана вирішувати питання, безпосередньо пов'язані з організацією освітнього процесу, визначенням шляхів його вдосконалення: 1) педагогічна рада; 2) піклувальна рада; 3) загальні збори (конференція) колективу.

30. Бажаний результат, недосяжний за певний проміжок часу, але доступний для досягнення в майбутньому – це: 1) мета; 2) ціль; 3) стратегія; 4) план.

2.5. Навчально-методичне забезпечення освітнього компонента «ДОСТУПНІСТЬ І УНІВЕРСАЛЬНИЙ ДИЗАЙН У ЗАКЛАДАХ СПЕЦІАЛЬНОЇ ТА ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ»

Автор: Ірина Сидорук

I. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна форма навчання	<p style="text-align: center;">Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка Спеціальність 016 Спеціальна освіта Освітньо-професійна програма Спеціальна освіта. Інклюзивна освіта Освітній рівень: другий (магістерський)</p>	Нормативна
Кількість годин/кредитів <u>120/4</u>		Рік навчання <u>2</u>
ІНДЗ: <u>немає</u>		Семестр <u>3-ий</u>
		Лекції <u>20</u> год.
		Практичні (семінарські) – <u>40</u> год.
		Лабораторні – год. Індивідуальні – год.
		Самостійна робота – <u>52</u> год.
	Консультації – <u>8</u> год.	
	Форма контролю: <u>екзамен</u>	
Мова навчання		Українська

II. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧА

Прізвище, ім'я, по батькові: *Сидорук Ірина Ігорівна*

Науковий ступінь: *доктор педагогічних наук*

Вчене звання: *доцент*

Посада: *професор кафедри спеціальної та інклюзивної освіти*

Контактна інформація: *+380953092902, Sudoryk_Ira@ukr.net*

Дні занять: <http://94.130.69.82/cgi-bin/timetable.cgi>

III. СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Таблиця 2

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.	Форма контролю/Бали
Змістовий модуль 1. Доступність та безбар'єрність у закладах спеціальної та інклюзивної освіти						
Тема 1. Предмет, завдання, цілі ОК «Доступність і універсальний дизайн у закладах спеціальної та інклюзивної освіти»	4	2	2	-	-	УО, ДС, РМГ, ІРС, Т / макс. к-ть балів за практ. заняття – 2
Тема 2. Нормативно-правові акти щодо забезпечення безбар'єрного доступу до закладів	11	2	2	7	-	УО, ДС, РМГ, ІРС, Т / 2

освіти та організації навчання у закладах спеціальної та інклюзивної освіти						
Тема 3. Доступність архітектурного середовища	11	2	4	5	-	УО, ДС, РМГ, ІРС, Т / 4
Тема 4. Транспортна та інформаційна доступність	11	2	4	5	-	УО, ДС, РМГ, ІРС, Т / 4
Тема 5. Організація ресурсної кімнати та інклюзивно-ресурсного центру	11	2	4	5	-	УО, ДС, РМГ, ІРС, Т / 4
Разом за модулем 1	48	10	16	22	-	16
Змістовий модуль 2. Універсальний дизайн у закладах спеціальної та інклюзивної освіти						
Тема 6. Розвиток універсального дизайну. Принципи універсального дизайну	11	2	4	5	-	УО, ДС, РМГ, ІРС, Т / 4
Тема 7. Універсальний дизайн в освіті для сучасних шкіл	11	2	4	5	-	УО, ДС, РМГ, ІРС, Т / 4
Тема 8. Стратегії навчання, що підтримують універсальний дизайн	13	2	4	5	2	УО, ДС, РМГ, ІРС, Т / 4
Тема 9. Допоміжні технології та універсальний дизайн у процесі вивчення окремих навчальних предметів	13	2	4	5	2	УО, ДС, РМГ, ІРС, Т / 4
Тема 10. Використання «розумного пристосування» і допоміжних технологій у роботі з дітьми з різними типами особливих потреб	13	2	4	5	2	УО, ДС, РМГ, ІРС, Т / 4
Тема 11. Стратегії співпраці та універсальний дизайн	11	-	4	5	2	УО, ДС, РМГ, ІРС, Т / 4
Разом за модулем 2	72	10	24	30	8	24
МКР 1						Т/30
МКР 2						Т/30
Всього годин/Балів	120	20	40	52	8	100

Примітки:

^{1/} Moodle, Zoom, Meet – може застосовуватися одна з платформ або їхній симбіоз для здобувачів освіти з індивідуальним планом навчання та/або під час реалізації освітнього процесу в Університеті у дистанційному режимі, відповідно до Положення про електронний курс освітнього компонента у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, Положення про дистанційне навчання у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, наказів ректора.

^{2/} Методи та форми контролю: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач/кейсів, ІНДЗ/ІРС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота здобувача освіти, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, аналітичне есе, УО – усне опитування тощо.

IV. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЗМІСТОВИХ МОДУЛІВ

Змістовий модуль 1. Доступність та безбар’єрність у закладах спеціальної та інклюзивної освіти.

Тема 1. Предмет, завдання, цілі ОК «Доступність і універсальний дизайн у закладах спеціальної та інклюзивної освіти». Зміст понять «доступність», «безбар’єрність» (2 год.)

Основні поняття: доступність, бар’єр, безбар’єрність, людина з інвалідністю, фізичні бар’єри, інформаційні бар’єри, інституційні бар’єри, ментальні бар’єри, фізична безбар’єрність, інформаційна безбар’єрність, цифрова безбар’єрність, суспільна та громадянська безбар’єрність, освітня безбар’єрність, економічна безбар’єрність.

Перелік питань на практичне заняття:

1. Зміст поняття «доступність».
2. Зміст поняття «безбар'єрність»
3. Бар'єри на шляху участі людей з інвалідністю в житті суспільства та шляхи їх подолання.

Література для вивчення теми: 4; 6.

Тема 2. Нормативно-правові акти щодо забезпечення безбар'єрного доступу до закладів освіти та організації навчання у закладах спеціальної та інклюзивної освіти (2 год.)

Основні поняття: інклюзивне навчання, інклюзивне освітнє середовище, розумне пристосування, універсальний дизайн у сфері освіти, засади державної політики у сфері освіти, принципи освітньої діяльності, заклад освіти, територіальна доступність повної загальної середньої освіти, архітектурна доступність, маломобільні групи населення, державні стандарти освіти.

Перелік питань на практичне заняття:

1. Нормативно-правові акти в рамках міжнародних вимог та зобов'язань України щодо запровадження безбар'єрності оточуючого середовища.
2. Нормативно-правові акти України щодо запровадження безбар'єрності оточуючого середовища.
3. Правове забезпечення архітектурної доступності в Україні.

Завдання для самостійного опрацювання:

1. Заповніть таблицю:

Нормативно-правові акти в рамках міжнародних вимог та зобов'язань України щодо запровадження безбар'єрності оточуючого середовища та нормативно-правові акти України. Правове забезпечення архітектурної доступності в Україні.

Нормативний документ	Стаття	Основні позиції, котрі регламентує документ

*Кожному здобувачу освіти опрацювати щонайменше 5 основних документів. Узгодити розподіл між студентами академічної групи, щоб не повторювалися.

2. Скласти 20 тестових завдань з теми практичного заняття різного рівня складності та ключем.

Література для вивчення теми: 3; 4; 11; 12; 13; 14; 16; 17; 18.

Тема 3. Доступність архітектурного середовища (4 год.)

Основні поняття: доступність середовища, архітектурне середовище, доступна візуальна інформація, компенсаторні засоби, допоміжні засоби.

Перелік питань на практичне заняття:

1. Доступність в різних сферах життєдіяльності.
2. Державні будівельні норми та їх структурне наповнення.

3. Вплив компенсаторних та допоміжних засобів на формування доступного середовища.

4. Посібники з питань створення безбар'єрного архітектурного середовища.

Завдання для самостійного опрацювання:

1. Оберіть будь-який заклад освіти (ЗДО з інклюзивним навчанням, ЗЗСО з інклюзивним навчанням, спеціальна школа, НРЦ, ІРЦ) та проаналізуйте його на предмет доступності архітектурного середовища. Проведіть аудит його доступності. Власноруч оберіть параметри (показники) для аналізу та поставте відповідну помітку напроти кожного показника («+» – дотримання, «-» – недотримання показника). За основу можете взяти анкету та таблиці, розміщені в посібнику *Азін В. О., Байда Л. Ю., Грибальський Я. В., Красюкова-Еннс О. В. Доступність та універсальний дизайн : навч.-метод. посіб./ за заг. ред. Байди Л. Ю., Красюкової-Еннс О. В. К., 2013. С. 113-120.*

2. Скласти 20 тестових завдань з теми практичного заняття різного рівня складності та ключем.

Література для вивчення теми: 2; 4; 7.

Тема 4. Транспортна та інформаційна доступність (4 год.)

Основні поняття: транспортна доступність, транспортна інфраструктура, логістика доступних транспортних засобів, інформаційна доступність, доступність інформаційно-комунікаційних технологій для людей з інвалідністю, доступність допоміжних технологій для людей з інвалідністю.

Перелік питань на практичне заняття:

1. Поняття «транспортна доступність».
2. Вимоги щодо доступності транспортної інфраструктури.
3. Сучасна логістика доступних транспортних засобів, послуг та інфраструктури.
4. Поняття «інформаційна доступність».
5. Правове забезпечення інформаційної доступності.
6. Доступність інформаційно-комунікаційних та допоміжних технологій для людей з інвалідністю.

Завдання для самостійного опрацювання:

1. Скласти 20 тестових завдань з теми практичного заняття різного рівня складності та ключем.

Література для вивчення теми: 1; 4.

Тема 5. Організація ресурсної кімнати та інклюзивно-ресурсного центру (4 год.)

Основні поняття: ресурсна кімната, інклюзивно-ресурсний центр, Матеріально-технічна база інклюзивно-ресурсного, ресурсна кімната, кабінет ЛФК, кабінет логопеда, кабінет сурдопедагога, кабінет тифлопедагога, кабінет психолога, кабінет дефектолога.

Перелік питань на практичне заняття:

1. Організація ресурсної кімнати.
2. Організація інклюзивно-ресурсного центру.

Завдання для самостійного опрацювання:

1. Розробіть власну модель (проект) ресурсної кімнати закладу освіти з урахуванням відповідних вимог. Розмір приміщення – 36 м². Основну увагу зосередьте на предметно-просторовому плануванні. Перелік обладнання (меблі, технічне і додаткове обладнання) для ресурсної кімнати надано в «Типовому переліку допоміжних засобів для навчання (спеціальних засобів корекції психофізичного розвитку) осіб з особливими освітніми потребами, які навчаються в закладах освіти», затвердженому наказом Міністерства освіти і науки України від 23.04.2018р. № 414. Роботи можна виконувати як на папері (надсилати фото проекту), або в різних програмах на ПК.

2. Скласти 20 тестових завдань з теми практичного заняття різного рівня складності та ключем.

Література для вивчення теми: 4; 7.

Питання для самоконтролю до змістового модуля 1

1. Зміст понять «доступність», «безбар'єрність».
2. Бар'єри на шляху участі людей з інвалідністю в житті суспільства та шляхи їх подолання.
3. Нормативно-правові акти в рамках міжнародних вимог та зобов'язань України щодо запровадження безбар'єрності оточуючого середовища.
4. Нормативно-правові акти України. Правове забезпечення архітектурної доступності в Україні.
5. Доступність в різних сферах життєдіяльності. Державні будівельні норми та їх структурне наповнення.
6. Вплив компенсаторних та допоміжних засобів на формування доступного середовища.
7. Поняття «транспортна доступність». Вимоги щодо доступності транспортної інфраструктури. Сучасна логістика доступних транспортних засобів, послуг та інфраструктури.
8. Поняття «інформаційна доступність».
9. Правове забезпечення інформаційної доступності.
10. Доступність інформаційно-комунікаційних та допоміжних технологій для людей з інвалідністю.
11. Організація ресурсної кімнати.
12. Організація інклюзивно-ресурсного центру.

Змістовий модуль 2. Універсальний дизайн у закладах спеціальної та інклюзивної освіти

Тема 6. Розвиток універсального дизайну. Принципи універсального дизайну (4 год.)

Основні поняття: універсальний дизайн, принцип, принципи універсального дизайну.

Перелік питань на практичне заняття:

1. Концепція універсального дизайну.
2. Поняття «універсальний дизайн».
3. Становлення концепції «універсального дизайну».
4. Законодавчі і нормативні акти з питань універсального дизайну.
5. Принципи універсального дизайну.

Завдання для самостійного опрацювання:

1. Скласти 20 тестових завдань з теми практичного заняття різного рівня складності та ключем.

Література для вивчення теми: 1; 4; 5; 8; 9; 20; 21; 22; 23.

Тема 7. Універсальний дизайн в освіті для сучасних шкіл (4 год.)

Основні поняття: універсальний дизайн у сфері освіти, викладання, доступність, освітня програма, допоміжні технології.

Перелік питань на практичне заняття:

1. Універсальний дизайн у сфері освіти.
2. Ефективне викладання як невід'ємна складова універсального дизайну.
3. Основні характеристики універсального дизайну.
4. Доступ до загальної навчальної програми.

Завдання для самостійного опрацювання:

1. Спробуйте проаналізувати різні теми в різних класах, щоби переглянути матеріали різного типу.

а. Визначте характеристики навчальних матеріалів, які узгоджуються та які не узгоджуються із принципами універсального дизайну. Опишіть, які зміни можна запропонувати, щоб вони відповідали принципам універсального дизайну (наприклад, що повинен зробити видавець підручників для забезпечення універсального доступу?)

б. Проаналізуйте один навчальний предмет одного класу та опишіть, як школа може забезпечити принципи універсального дизайну в цьому предметі, покращити його доступність, підвищити успішність засвоєння навчальної програми.

2. Скласти 20 тестових завдань з теми практичного заняття різного рівня складності та ключем.

Література для вивчення теми: 4; 15; 19.

Тема 8. Стратегії навчання, що підтримують універсальний дизайн (4 год.)

Основні поняття: освітній процес, навчання, стратегії навчання, диференційоване викладання, кооперативне, тематичне навчання, альтернативне навчання/навчання в громаді, організація навчання, викладання, інклюзивна освіта.

Перелік питань на практичне заняття:

1. Універсальний дизайн у навчанні.
2. Підходи щодо організації освітнього процесу.
3. Стратегії навчання, що підтримують універсальний дизайн (диференційоване викладання, кооперативне, тематичне навчання, альтернативне навчання/навчання в громаді).
4. Стратегії організації навчання.
5. Стратегії викладання в інклюзивній освіті.

Завдання для самостійного опрацювання:

1. Оберіть будь-який типовий урок (план конспект, зазначте предмет, клас). Опишіть кілька підходів, які дають змогу учням з різними типами інтелекту реагувати належним чином, засвоювати матеріал. Використовуючи принципи навчання, що базуються на знаннях про функціонування мозку та різні типи

інтелекту, визначте, яким чином такий урок можна індивідуалізувати для різних учнів, що можна змінити для того, щоб урок дав учням значущий досвід, та які елементи викладання можуть зробити його «безпечним».

2. Скласти 20 тестових завдань з теми практичного заняття різного рівня складності та ключем.

Література для вивчення теми: 4; 10; 15; 19.

Тема 9. Допоміжні технології та універсальний дизайн у процесі вивчення окремих навчальних предметів (4 год.)

Основні поняття:

Перелік питань на практичне заняття: допоміжні технології, універсальний дизайн.

1. Допоміжні технології та універсальний дизайн під час використання навчальних стратегій.

2. Застосування допоміжних технологій під час опанування письма.

3. Застосування допоміжних технологій для вдосконалення читання.

4. Застосування допоміжних технологій у процесі вивчення математики.

5. Застосування допоміжних технологій у спілкуванні.

6. Оцінювання допоміжних технологій відповідно до навчальних предметів.

Завдання для самостійного опрацювання:

1. Опишіть, як допоміжні технології можуть набути ознаки універсального дизайну. Продемонструйте конкретними прикладами, яким чином можна забезпечити доступність навчальних матеріалів і які характеристики цієї доступності належать до універсального дизайну. Порівняйте та знайдіть відмінності в тому, як допоміжні технології можуть використовуватися для забезпечення доступності.

2. Скласти 20 тестових завдань з теми практичного заняття різного рівня складності та ключем.

Література для вивчення теми: 4; 19.

Тема 10. Використання «розумного пристосування» і допоміжних технологій у роботі з дітьми з різними типами особливих потреб (4 год.)

Основні поняття: розумне пристосування, універсальний дизайн, доступність, заклад освіти, діти з порушеннями психофізичного розвитку.

Перелік питань на практичне заняття:

1. Поняття «розумне пристосування», його зв'язок з універсальним дизайном і доступністю.

2. Особливості використання розумного пристосування, методів ефективного викладання й допоміжних технологій у роботі з дітьми з різними типами особливих потреб.

3. Коли у класі навчаються діти з церебральним паралічем.

4. Коли у класі навчаються діти з епілепсією.

5. Коли у класі навчаються діти з порушеннями слуху.

6. Коли у класі навчаються діти з порушеннями зору.

7. Коли у класі навчаються діти з розладами аутистичного спектру.

Завдання для самостійного опрацювання:

1. Скласти 20 тестових завдань з теми практичного заняття різного рівня складності та ключем.

Література для вивчення теми: 4; 15; 19.

Тема 11. Стратегії співпраці та універсальний дизайн (4 год.)

Основні поняття: освітнє середовище, освітня галузь, універсальний дизайн, вчитель-дефектолог, корекційний педагог, соціоосвітнє партнерство, заклад освіти, інклюзивно-ресурсний центр.

Перелік питань на практичне заняття:

1. Організація та функціонування навчального середовища з урахуванням принципів універсального дизайну.

2. Вплив універсального дизайну на освітню галузь.

3. Професійний розвиток у питаннях інклюзивної освіти спеціальних педагогів, вчителів-дефектологів.

4. Соціоосвітнє партнерство у сфері спеціальної та інклюзивної освіти.

5. Розвиток сильних професійних спільнот у закладах освіти, ІРЦ.

Завдання для самостійного опрацювання:

1. Скласти 20 тестових завдань з теми практичного заняття різного рівня складності та ключем.

Література для вивчення теми: 4; 19.

Питання для самоконтролю до змістового модуля 2

1. Концепція універсального дизайну. Поняття «універсальний дизайн».

2. Становлення концепції «універсального дизайну».

3. Законодавчі і нормативні акти з питань універсального дизайну.

4. Від «забезпечення доступності» до «дизайну для всіх». Принципи універсального дизайну.

5. Універсальний дизайн у сфері освіти.

6. Ефективне викладання як невід'ємна складова універсального дизайну.

7. Основні характеристики універсального дизайну.

8. Доступ до загальної навчальної програми.

9. Універсальний дизайн у навчанні. Підходи щодо організації освітнього процесу.

10. Стратегії навчання, що підтримують універсальний дизайн (диференційоване викладання, кооперативне, тематичне навчання, альтернативне навчання/навчання в громаді).

11. Стратегії організації навчання. Стратегії викладання в інклюзивній освіті.

12. Допоміжні технології та універсальний дизайн під час використання навчальних стратегій.

13. Застосування допоміжних технологій під час опанування письма.

14. Застосування допоміжних технологій для вдосконалення читання.

15. Застосування допоміжних технологій у процесі вивчення математики.

16. Застосування допоміжних технологій у спілкуванні.

17. Оцінювання допоміжних технологій відповідно до навчальних предметів.

18. Поняття «розумне пристосування», його зв'язок з універсальним дизайном і доступністю.

19. Особливості використання розумного пристосування, методів ефективного викладання й допоміжних технологій у роботі з дітьми з різними типами особливих потреб. Коли у класі навчаються діти з церебральним паралічем.

20. Особливості використання розумного пристосування, методів ефективного викладання й допоміжних технологій у роботі з дітьми з різними типами особливих потреб. Коли у класі навчаються діти з епілепсією.

21. Особливості використання розумного пристосування, методів ефективного викладання й допоміжних технологій у роботі з дітьми з різними типами особливих потреб. Коли у класі навчаються діти з порушеннями слуху.

22. Особливості використання розумного пристосування, методів ефективного викладання й допоміжних технологій у роботі з дітьми з різними типами особливих потреб. Коли у класі навчаються діти з порушеннями зору.

23. Особливості використання розумного пристосування, методів ефективного викладання й допоміжних технологій у роботі з дітьми з різними типами особливих потреб. Коли у класі навчаються діти з розладами аутистичного спектру.

24. Організація та функціонування навчального середовища з урахуванням принципів універсального дизайну.

25. Вплив універсального дизайну на освітню галузь.

26. Професійний розвиток у питаннях інклюзивної освіти спеціальних педагогів, вчителів-дефектологів.

27. Соціоосвітнє партнерство у сфері спеціальної та інклюзивної освіти.

28. Розвиток сильних професійних спільнот у закладах освіти, ІРЦ.

Оцінювання знань здобувачів освіти під час аудиторних занять

Робота на практичному занятті комплексно оцінюється науково-педагогічним працівником, враховуючі такі критерії: правильність одержаних відповідей; повнота та логічність відповіді; наявність висновків та ілюстративних прикладів.

Таблиця 3

К-ть балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень
2 бала	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки. Завдання для самостійної роботи виконані
1,5 бала	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки. Завдання для самостійної роботи виконані
1 бал	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень. Але при висвітленні окремих питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому неточності,

	помилки. Завдання для самостійної роботи виконані частково
0,5 бала	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який має фрагментарні знання, здатний відтворити меншу частину навчального матеріалу, під час відповіді припускається фактичних помилок. Практичні завдання виконано, проте наявна значна кількість помилок і неточностей, завдання виконуються несвоєчасно. Завдання для самостійної роботи не виконані.
0 балів	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань. Завдання для самостійної роботи не виконані

V. ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ З ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА (форма контролю – іспит)

Таблиця 4

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка	Оцінка за шкалою ECTS	
		оцінка	пояснення
90–100	Відмінно	A	відмінне виконання
82–89	Дуже добре	B	вище середнього рівня
75–81	Добре	C	загалом хороша робота
67–74	Задовільно	D	непогано
60–66	Достатньо	E	виконання відповідає мінімальним
1–59	Незадовільно	Fx	Необхідне перескладання

VI. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

1. Азін В. О., Байда Л. Ю., Грибальський Я. В., Красюкова-Еннс О. В. Доступність та універсальний дизайн : навч.-метод. посіб./ за заг. ред. Байди Л. Ю., Красюкової-Еннс О. В. К., 2013. 128с.
2. Архітектурна доступність шкіл: навч.-метод. посіб./за заг. ред. Байди Л. Ю., Красюкової-Еннс О. В; колек. авторів: Азін В.О., Грибальський Я.В., Байда Л.Ю., Красюкова-Еннс О.В. К: 2012. 88 с.
3. Державні будівельні норми України В.2.2-40:2018. Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення. URL: <https://dreamdim.ua/wp-content/uploads/2019/03/DBN-V2240-2018.pdf> (дата звернення: 15.07.2023 р.).
4. Електронний освітній ресурс: Сидорук І. І. Доступність і універсальний дизайн у закладах спеціальної та інклюзивної освіти. URL: <https://moodle.vnu.edu.ua/course/view.php?id=2575#section-3> (рекомендовано науково-методичною радою Університету, протокол № 10 від 21 червня 2023 р.).
5. Методичні рекомендації щодо впровадження принципів універсального дизайну. Дніпропетровськ 2015. URL: <https://adm.dp.gov.ua/storage/app/media/Pro%20oblast/Rozvytok%20rehionu/Dostupna%20Ukrayina/Dostupnist%20obyektiv%20dlya%20osib%20z%20invalidnistyu%20Dnipropetrovskoyi%20oblasti/metodychni-rekomendatsiyi-po-universalnomu-dyzaynudoc-min.pdf> (дата звернення: 15.07.2023 р.).
6. Національна стратегія із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/366-2021-%D1%80/conv#Text> (дата звернення: 15.07.2023 р.).
7. Нечепорчук А. Новий освітній простір. Безбар'єрність/За заг. ред. Седоченко А. 2019. 150 с.

8. Норми та стандарти України. URL: <https://ud.org.ua/zakonodavstvo/normi-ta-standarti-ukrajini> (дата звернення: 15.07.2023 р.).
9. Освіта. URL: <https://ud.org.ua/prikladi/navchalni-zakladi> (дата звернення: 15.07.2023 р.).
10. Порошенко М.А. Інклюзивна освіта: навчальний посібник. Київ : ТОВ «Агенство «Україна». 2019. 300 с.
11. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Технічного регламенту будівельних виробів, будівель і споруд» від 20.12.2006 № 1764. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1764-2006-%D0%BF#Text> (дата звернення: 15.07.2023 р.).
12. Постанова Кабінету Міністрів України від 10.04.2019 № 530 «Про затвердження Порядку організації діяльності інклюзивних груп у закладах дошкільної освіти». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/530-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення: 15.07.2023 р.).
13. Постанова Кабінету Міністрів України від 15 вересня 2021 р. № 957 «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/957-2021-%D0%BF#Text> (дата звернення: 15.07.2023 р.).
14. Постанова Кабінету Міністрів України від 21.08.2019 № 779 «Про організацію інклюзивного навчання в закладах позашкільної освіти». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/779-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення: 15.07.2023 р.).
15. Теорія і практика інклюзивної освіти [навчально-методичний посібник] / Упорядник Бондар К. М. [2–ге вид., доп.]. Проект «Підтримка інклюзивної освіти у м. Кривий Ріг», 2019. 170 с.
16. Указ Президента України від 02 березня 2009 р. № 113/2009 «Про першочергові заходи щодо поліпшення становища осіб з вадами зору». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/113/2009#Text> (дата звернення: 15.07.2023 р.).
17. Указ Президента України від 18 грудня 2007 р. № 1228/2007 «Про додаткові невідкладні заходи щодо створення сприятливих умов для життєдіяльності осіб з обмеженими фізичними можливостями». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1228/2007#Text> (дата звернення: 15.07.2023 р.).
18. Указ Президента України від 19 травня 2011 р. № 588/2011 «Про заходи щодо розв'язання актуальних проблем осіб з обмеженими фізичними можливостями». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/588/2011#Text> (дата звернення: 15.07.2023 р.).
19. Універсальний дизайн в освіті: посібник / Під заг. ред. Софій Н. З., К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2015. 76 с.
20. Універсальний дизайн, галузеві накази. URL: <https://ud.org.ua/zakonodavstvo/galuzevi-nakazi> (дата звернення: 15.07.2023 р.).
21. Універсальний дизайн, закони та укази. URL: <https://ud.org.ua/zakonodavstvo/ukazi-ta-zakoni> (дата звернення: 15.07.2023 р.).
22. Універсальний дизайн, Міжнародні документи та стандарти. URL: <https://ud.org.ua/zakonodavstvo/mizhnarodni-dokumenty-ta-standarti> (дата звернення: 15.07.2023 р.).

23. Універсальний дизайн, постанови та розпорядження. URL: <https://ud.org.ua/zakonodavstvo/postanovi-ta-rozporyadzhennya> (дата звернення: 15.07.2023 р.).

Неформальна освіта:

24. <https://prometheus.org.ua/partnership/>

25. <https://vseosvita.ua/>

26. <https://vumonline.ua/>

27. <https://www.ed-era.com/>

VII. ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Національна стратегія із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року передбачає, що «...Усі об'єкти фізичного оточення доступні для всіх соціальних груп незалежно від віку, стану здоров'я, інвалідності, майнового стану, статі, місця проживання та інших ознак...». Це візія: 1) фізичної безбар'єрності; 2) інформаційної безбар'єрності; 3) цифрової безбар'єрності; 4) суспільної та громадянської безбар'єрності; 5) освітньої безбар'єрності; 6) економічної безбар'єрності.

2. Поняття «доступність» у широкому розумінні включає усунення існуючих бар'єрів, які заважають людині скористатися своїм правом на: 1) освіту; 2) працевлаштування; 3) відпочинок; 4) охорону здоров'я; 5) інформацію.

3. Сукупність умов, способів і засобів їх реалізації для спільного навчання, виховання та розвитку здобувачів освіти з урахуванням їхніх потреб та можливостей – це: 1) інклюзивне навчання; 2) інклюзивне освітнє середовище; 3) розумне пристосування; 4) універсальний дизайн у сфері освіти.

4. Запровадження, якщо це потрібно в конкретному випадку, необхідних модифікацій і адаптацій з метою забезпечення реалізації особами з особливими освітніми потребами конституційного права на освіту нарівні з іншими особами – це: 1) інклюзивне навчання; 2) інклюзивне освітнє середовище; 3) розумне пристосування; 4) універсальний дизайн у сфері освіти.

5. Дизайн предметів, навколишнього середовища, освітніх програм та послуг, що забезпечує їх максимальну придатність для використання всіма особами без необхідної адаптації чи спеціального дизайну – це: 1) інклюзивне навчання; 2) інклюзивне освітнє середовище; 3) розумне пристосування; 4) універсальний дизайн у сфері освіти.

6. Інформуюче позначення приміщень повинно бути продубльовано тактильними знаками і розміщуватися поряд з дверима: 1) з боку дверних ручок; 2) на протилежній стороні від дверних ручок; 3) безпосередньо на дверях; 4) над дверима.

7. Бажана висота знака з підвищеною тактильною інформацією має розміщуватися на висоті (ДСТУ Б ISO 21542:2013_п.40.10): 1) між 1,2 м і 1,6 м.; 2) до 1 м.; 3) від 2 м.

8. Мінімальна ширина проходу вхідних дверей для вільного доступу осіб на кріслах колісних має бути: 1) не менше 0,9 м.; 2) не менше 0,8 м.; 3) не менше 1 м.

9. Засоби, які повністю (або значною мірою) компенсують втрачені/ослаблені функції організму і якими споживач вимушений користуватись постійно, та без яких неможливе (значно ускладнене) пересування, сприйняття зовнішньої (сенсорної) інформації чиздійснення інших соціальних функцій – це: 1) компенсаторні засоби; 2) допоміжні засоби; 3) обидва варіанти правильні.

10. Засоби, які необхідні користувачу для спрощення процесу самообслуговування, або з метою підвищення безпеки та комфорту при переміщенні чи здійсненні інших соціальних функцій – це: 1) компенсаторні засоби; 2) допоміжні засоби; 3) обидва варіанти правильні.

11. До компенсаторних засобів, які використовують люди з порушенням опорно-рухового апарату, належать: 1) коляски інвалідні; 2) протези та ортези (фіксатори суглобів); 3) тростини опорні; 4) милиці; 5) ходунки опорні; 6) пристосування для туалетів і ванних кімнат: стільці та спеціальні сидіння; 7) платформи підйомні сходові та вертикальні, з електро- або механічним приводом; 8) індивідуальні пристрої для підйому людини у візку сходами (скаломобілі); 9) «подовжувач руки».

12. До допоміжних засобів, які використовують люди з порушенням опорно-рухового апарату, належать: 1) коляски інвалідні; 2) протезита ортези (фіксатори суглобів); 3) тростини опорні; 4) милиці; 5) ходунки опорні; 6) пристосування для туалетів і ванних кімнат: стільці та спеціальні сидіння; 7) платформи підйомні сходові та вертикальні, з електро- або механічним приводом; 8) індивідуальні пристрої для підйому людини у візку сходами (скаломобілі); 9) «подовжувач руки».

13. До компенсаторних засобів, які використовують особи з ураженням зору (з порушенням зору та тотально незрячі), належать: 1) окуляри та контактні лінзи; 2) тростина (палиця) тактильна; 3) тростина (палиця) опорно-тактильна; 4) собака-поводир; 5) світлофори, дубльовані звуковим сигналом; 6) звукові маячки при вході до будівель та споруд; 7) тактильні (рельєфні) направляючі та попереджувальні лінії; 8) диктофони; 9) принтери зі шрифтом Брайля.

14. До допоміжних засобів, які використовують особи з ураженням зору (з порушенням зору та тотально незрячі), належать: 1) окуляри та контактні лінзи; 2) тростина (палиця) тактильна; 3) тростина (палиця) опорно-тактильна; 4) собака-поводир; 5) світлофори, дубльовані звуковим сигналом; 6) звукові маячки при вході до будівель та споруд; 7) тактильні (рельєфні) направляючі та попереджувальні лінії; 8) диктофони; 9) принтери зі шрифтом Брайля.

15. До компенсаторних засобів, які використовують особи з порушенням слуху, належать: 1) слухові апарати; 2) мова жестів; 3) кохлеарні імпланти; 4) перекладач з/на мову жестів; 5) спеціально пристосовані мобільні телефони; 6) титри.

16. До допоміжних засобів, які використовують особи з порушенням слуху, належать: 1) слухові апарати; 2) мова жестів; 3) кохлеарні імпланти; 4) перекладач з/на мову жестів; 5) спеціально пристосовані мобільні телефони; 6) титри.

17. Спеціально організований простір для розвитку дитини та гармонізації її психоемоційного стану – це: 1) ресурсна кімната; 2) інклюзивно-ресурсний центр; 3) методичний кабінет; 5) навчально-реабілітаційний центр.

18. Розмір приміщення ресурсної кімнати в умовах реконструкції має бути: 1) не менше 36 м²; 2) не менше 60 м².

19. Назвіть принцип універсального дизайну, що забезпечує надання однакових засобів для всіх користувачів (для уникнення відособлення окремих груп): 1) рівності та доступності використання; 2) гнучкості використання; 3) простого та зручного використання; 4) сприйняття інформації, незважаючи на сенсорні можливості користувачів; 5) припустимості помилок; 6) низького рівня фізичних зусиль; 7) наявності необхідного розміру і простору.

20. Назвіть принцип універсального дизайну, що забезпечує наявність широкого переліку індивідуальних налаштувань та можливостей з врахуванням потреб користувачів: 1) рівності та доступності використання; 2) гнучкості використання; 3) простого та зручного використання; 4) сприйняття інформації, незважаючи на сенсорні можливості користувачів; 5) припустимості помилок; 6) низького рівня фізичних зусиль; 7) наявності необхідного розміру і простору.

21. Назвіть принцип універсального дизайну, що забезпечує простоту та інтуїтивність використання незалежно від досвіду, освіти, мовного рівня та віку користувачів: 1) рівності та доступності використання; 2) гнучкості використання; 3) простого та зручного використання; 4) сприйняття інформації, незважаючи на сенсорні можливості користувачів; 5) припустимості помилок; 6) низького рівня фізичних зусиль; 7) наявності необхідного розміру і простору.

22. Оберіть правильне твердження: Універсальний дизайн у сфері освіти: 1) формує філософію освіти, освітнього процесу, середовища, яка враховує потреби всіх користувачів; 2) НЕ змінює стереотипи й підходи до викладання та навчання; 3) визнає право кожної людини на освіту без будь-яких розмежувань; 4) змінює освітній процес і середовище, а не учня.

23. Оберіть правильне твердження: Універсальний дизайн у сфері освіти: 1) НЕ підтримує міждисциплінарний підхід за участі широкого кола фахівців; 2) вимагає від учителів, адміністрацій шкіл, фахівців розуміння того, яким чином краще інтегрувати нові навчальні методика, допоміжні технології в практику та щоденне функціонування закладу освіти; 3) підтримує гнучкість програм, різні навчальні методика та проведення відповідного оцінювання, зважаючи на різноманіття потреб учнів/ студентів та підготовки їх до опанування матеріалу; 4) НЕ є «розміром, який пасує всім», «не панацея»; насамперед, це гнучкість і пошук альтернативних рішень; процес, який підтримує усіх учнів, які навчаються у загальноосвітньому закладі.

24. Для універсального дизайну головними є такі характеристики: 1) інтегровані інструменти, які забезпечують доступність для великої кількості учнів; 2) гнучке викладання загальної навчальної програми, яке може задовольнити потреби конкретних учнів; 3) інтегровані інструменти, які забезпечують доступність лише для дітей з ООП.

25. Пристрій або послуга визначається допоміжною технологією, що використовується у структурі універсального дизайну, тоді, коли: 1) існує її необхідність у процесі навчання; 2) коли немає іншого способу виконати завдання, тільки як за допомогою цієї послуги; 3) існує її необхідність у процесі навчання для урізноманітнення діяльності учнів з ООП на уроці.

26. Рішення й визначення категорії допоміжних технологій, їх зв'язок з конкретними функціями учня, цілями та завданнями індивідуальної програми розвитку здійснює: 1) команда, яка розробляє ІПР; 2) вчитель; 3) асистент вчителя.

27. Стратегіями універсального дизайну є: 1) розширення можливостей навчання з використанням тематичних досліджень, музики, рольових ігор, спільного навчання, практичних занять, екскурсій, запрошених доповідачів, веб-комунікацій тощо; 2) вибір форм навчання, надаючи можливості для індивідуальної, парної і групової роботи, а також дистанційно; 3) адаптація і модифікація освітнього середовища.

28. Оберіть допоміжні технології, які покращують техніку письма: 1) розлінований папір, використання затискувача разом із традиційним олівцем або ручкою; 2) підняття поверхні для письма, створення нахилу та використання спеціальних сенсорних ручок, за допомогою яких учень здатен усвідомлювати взаємодію між ручкою та папером; 3) графічні органайзери (малювання графіків, аналіз завдання, пошук ідей в Інтернеті, визначення стратегій та ін.).

29. Допоміжними технологіями, які сприяють покращенню розуміння прочитаного є: 1) пристрої, які читають уголос друковані книжки, «книжки, що розмовляють»; 2) комп'ютерні програми, що пропонують виконувати вправи повторно й по кілька разів кожного дня; 3) спеціальні комп'ютерні програми, які допомагають учням читати слова вголос, підкреслюють певні слова, сполучення слів для візуального підсилення, використовують пісні, казки для покращення базових навичок, містять мовні моделі, знайомі вірші та яскраву графіку.

30. Допоміжні технології, які підтримують можливість висловлюватись: 1) комунікативні дошки з малюнками, дошки з вибором, дошки з абеткою; 2) інтерактивні комп'ютерні програми, слухові апарати, звукопідсилювальна апаратура; 3) підключення сумісних інтерфейсів, можливість бачити на екрані шрифт різного розміру.

3. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАКТИК

3.1. НАСКРІЗНА ПРОГРАМА ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

Автор: Зоряна Мацюк

I. ОПИС НАСКРІЗНОЇ ПРАКТИКИ

Таблиця 1

№ з/п	Назва практики	Вид практики	Терміни проведення		Вид контролю	Кількість годин/кредитів	Самостійна робота	Консультації
			Семестр	Тижні				
1	«Навчальна (організаційно-методична) практика в спеціальних закладах освіти, закладах освіти з інклюзивним навчанням, інклюзивно-ресурсних центрах»	Навчальна	1	4-14	Залік	90/3	84	6
2	Виробнича (педагогічна) практика на посаді вчителя-дефектолога, фахівця (консультанта) інклюзивно-ресурсного центру	Виробнича	1	15-18	Залік	180/6	168	12
3	«Виробнича (адміністративно-управлінська) практика у закладах освіти з інклюзивним навчанням, інклюзивно-ресурсних центрах»	Виробнича	2	4-10	Залік	180/6	168	12
4	Науково-дослідницька практика	Виробнича	3	14-17	Залік	180/6	168	12
5	Переддипломна практика	Виробнича	3	13-16	Залік	180/6	168	12

II. ІНФОРМАЦІЯ ПРО КЕРІВНИКІВ ПРАКТИКИ

Прізвище, ім'я, по батькові: Сидорук Ірина Ігорівна

Науковий ступінь: доктор педагогічних наук

Вчене звання: доцент

Посада: професор кафедри спеціальної та інклюзивної освіти

Контактна інформація: +380953092902, Sudoryk_Ira@ukr.net

Дні занять: <http://94.130.69.82/cgi-bin/timetable.cgi>

Терміни практики: протягом семестру (4-14 т.)

Прізвище, ім'я, по батькові: Мацюк Зоряна Сергіївна

Науковий ступінь: кандидат філологічних наук

Вчене звання: доцент

Посада: доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти

Контактна інформація: +380663727954, Maciuk.Zoriana@vnu.edu.ua

Дні занять: <http://94.130.69.82/cgi-bin/timetable.cgi>

Терміни практики: 15-18 т.

Прізвище, ім'я, по батькові: *Сергеева Валентина Федорівна*
 Науковий ступінь: *кандидат педагогічних наук*
 Вчене звання: *доцент*
 Посада: *доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти*
 Контактна інформація: *0501087179, valentina.sergeeva@live.com*
 Дні занять: <http://94.130.69.82/cgi-bin/timetable.cgi>
 Терміни практики: *протягом семестру (4-10 т.)*

Прізвище, ім'я, по батькові: *Брушневська Ірина Миколаївна*
 Науковий ступінь: *кандидат педагогічних наук*
 Вчене звання: *доцент*
 Посада: *доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти*
 Контактна інформація: *0508762003, Brushnevsk.Iryna@vnu.edu.ua*
 Дні занять: <http://94.130.69.82/cgi-bin/timetable.cgi>
 Терміни практики: *14-17 т.*

III. ОПИС ПРАКТИК

Наскрізний силабус практики є основним навчально-методичним документом, що забезпечує комплексний підхід до організації практичної підготовки, системність, безперервність та послідовність змісту і завдань навчальної і виробничих практик спеціальності 016 Спеціальна освіта галузі знань 01 Освіта / Педагогіка. Наскрізний силабус практичної підготовки складена на основі освітньо-професійної програми Спеціальна освіта. Інклюзивна освіта підготовки здобувачів освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 016 Спеціальна освіта галузі знань 01 Освіта / Педагогіка.

Комплекс навчальної і виробничих практик спрямований на формування умінь, навичок, компетенцій, що відповідають кваліфікації, яку отримує здобувач вищої освіти на кожному освітньому рівні.

Навчальна (організаційно-методична) практика в спеціальних закладах освіти, закладах освіти з інклюзивним навчанням, інклюзивно-ресурсних центрах проводиться на I курсі в 1 семестрі протягом семестру.

Метою *Навчальної (організаційно-методичної) практики в спеціальних закладах освіти, закладах освіти з інклюзивним навчанням, інклюзивно-ресурсних центрах* є формування у здобувачів вищої освіти цілісне уявлення про функціонування спеціальних закладів освіти (НРЦ), закладів освіти з інклюзивним навчанням (дошкільної, загальної середньої освіти), інклюзивно-ресурсних центрів (ІРЦ); особливості організації роботи закладу (бази практики) та управління освітнім, корекційно-розвивальним процесами в них; ознайомити здобувачів вищої освіти зі специфікою роботи корекційного педагога, вчителя-дефектолога, фахівця (консультанта) ІРЦ, методиста, керівника (директора) в закладах різного спрямування; підвищити інтерес до організаційно-методичної діяльності; закріпити теоретичні знання, отримані здобувачами освіти під час навчання, формування у них професійних умінь, компетентностей (відповідно до ОПП) для прийняття самостійних рішень у конкретних умовах фахової діяльності. Практика здобувачів

освіти передбачає безперервність і послідовність її проведення при одержанні практичних знань та вмінь.

Завдання практики:

- сформувати уявлення здобувачів освіти про сфери їхньої майбутньої професійної діяльності;
- ознайомити з різними типами закладів освіти (дошкільних з інклюзивним навчанням, загальної середньої освіти з інклюзивним навчанням тощо), центрів (НРЦ, ІРЦ);
- мотивувати здобувачів вищої освіти до розвитку професійно значущих якостей, формування стійких моральних поглядів на професію, бажання працювати в закладах освіти / центрах (НРЦ, ІРЦ), з дітьми з порушеннями психофізичного розвитку;
- закріпити, поглибити та розширити знання, уміння й навички здобувачів вищої освіти щодо особливостей організації діяльності спеціальних закладів освіти / закладів освіти з інклюзивним навчанням / інклюзивно-ресурсних центрів;
- сприяти оволодінню організаційно-методичною діяльністю у закладі (базі практики);
- створити умови для осмислення отриманого досвіду діяльності, вироблення впевненості у своїх діях, зацікавленості майбутньою професійною діяльністю;
- вправляти у презентації й захисті результатів організаційно-методичної практики;
- розвивати навички самоосвіти і самовдосконалення, творчий підхід до розробки та проведення заходів організаційно-методичної роботи у ситуаціях, що характеризуються невизначеністю умов і вимог;
- ознайомити здобувачів освіти із формами, методами та змістом роботи відповідних фахівців (керівника бази практики, методиста, вчителя-дефектолога, фахівця (консультанта) інклюзивно-ресурсного центру);
- формувати інтегральну, загальні та спеціальні компетентності, визначені силабусом ОК;
- досягти визначених силабусом ОК результатів навчання; розвинути у здобувачів освіти здатність до професійного саморозвитку.

Виробнича (педагогічна) практика на посаді вчителя-дефектолога, фахівця (консультанта) інклюзивно-ресурсного центру проводиться на I курсі в I семестрі.

Метою *Виробничої (педагогічної) практики на посаді вчителя-дефектолога, фахівця (консультанта) інклюзивно-ресурсного центру* є: узагальнити знання здобувачів освіти про сучасну систему корекційних послуг для дітей із порушеннями психофізичного розвитку, зміст професійної діяльності вчителів-дефектологів, фахівців (консультантів) інклюзивно-ресурсних центрів; виховувати професійні якості, уміння та навички відповідно до вимог кваліфікаційної характеристики; реалізувати можливість практичної діяльності здобувачів освіти в інклюзивно-ресурсних, навчально-реабілітаційних центрах, закладах освіти для

даної категорії дітей; опанувати сучасні методи та форми організації праці у сфері їх майбутньої професійної діяльності, формувати професійні вміння та навички, які допоможуть сформувати у здобувачів вищої освіти цілісне уявлення про функціонування закладів освіти для дітей різних вікових груп з порушеннями психофізичного розвитку. Практика здобувачів освіти передбачає безперервність і послідовність її проведення при одержанні практичних знань та вмінь.

Завдання практики:

- закріпити, поглибити та розширити знання, уміння й навички здобувачів вищої освіти щодо особливостей організації діяльності спеціальних закладів освіти / закладів освіти з інклюзивним навчанням / інклюзивно-ресурсних центрів;
- навчити здобувачів освіти застосовувати набуті теоретичні знання на практиці;
- виховувати у здобувачів освіти професійний інтерес, формувати творче ставлення до професії вчителя-дефектолога, фахівця (консультанта) інклюзивно-ресурсних центрів;
- формувати професійну мотивацію, необхідні якості особистості майбутніх вчителів-дефектологів, фахівців (консультантів) інклюзивно-ресурсних центрів;
- забезпечити набуття здобувачами освіти практичних навичок організації навчальної та корекційно-виховної роботи;
- розвивати навички спілкування з дітьми з порушеннями психофізичного розвитку, педагогічним колективом;
- формувати вміння здійснювати індивідуальний та диференційований підхід до дітей з порушеннями психофізичного розвитку;
- навчити використовувати методи: спостереження, бесіда, вивчення та аналіз методичних матеріалів, іншої документації;
- формувати вміння планувати діяльність (допомога вчителю-дефектологу, фахівцю (консультанту) інклюзивно-ресурсних центрів у підготовці конспекту заняття та проведенні дидактичних, рухливих, сюжетно-рольових ігор, виховних заходів, консультацій, заходів методичного характеру), виготовляти наочні посібники.
- удосконалити теоретичних знань і встановити їх зв'язок із практичною діяльністю вчителя-дефектолога;
- розвивати навички самоосвіти і самовдосконалення, творчий підхід до розробки та проведення заходів організаційно-методичної роботи у ситуаціях, що характеризуються невизначеністю умов і вимог;
- формувати інтегральну, загальні та спеціальні компетентності, визначені силабусом ОК;
- досягти визначених силабусом ОК результатів навчання.

Виробнича (адміністративно-управлінська) практика у закладах освіти з інклюзивним навчанням, інклюзивно-ресурсних центрах проводиться на I курсі в 2 семестрі.

Метою *Виробничої (адміністративно-управлінської) практики у закладах освіти з інклюзивним навчанням, інклюзивно-ресурсних центрах* є підготовка

здобувачів вищої освіти до ґрунтовного аналізу актуальних завдань адміністративно-управлінської діяльності в системі інклюзивної освіти; ознайомлення з особливостями організації управління різними видами діяльності у закладах освіти з інклюзивним навчанням, інклюзивно-ресурсних центрах, а також керівництва інклюзивної освітою на рівних рівнях; формування у здобувачів вищої освіти готовності до реалізації завдань управління закладами освіти з інклюзивним навчанням, інклюзивно-ресурсними центрами.

Завдання практики:

1. Ознайомити здобувачів вищої освіти із закладами освіти з інклюзивним навчанням, інклюзивно-ресурсними центрами, принципами створення та комплектування груп (класів), специфікою організації та здійснення навчально-корекційного процесу з різними віковими групами осіб із ООП.

2. Формувати вміння спостерігати, аналізувати та оцінювати навчально-виховний процес освітнього закладу з інклюзивним навчанням, як закладу, що забезпечує корекційний вплив на розвиток особистості дитини.

3. Удосконалити організаційні, діагностичні, дидактичні, аналітичні, проектувальні, комунікативні уміння та навички

4. Формувати вміння спілкуватися з дітьми, враховуючи їх вікові та психофізичні особливості.

5. Проектувати власну адміністративно-управлінську діяльність для вирішення конкретних фахових проблем.

6. Розвивати теоретичний пошук в методичній роботі, виробляти потребу в самоосвіті, самоідентифікації себе як професіонала конкретної сфери корекційно-навчальної роботи.

7. Формувати інтегральну, загальні та спеціальні компетентності, визначені силабусом ОК.

8. Досягти визначених силабусом ОК результатів навчання.

9. Розвинути у здобувачів освіти здатність до професійного саморозвитку.

Науково-дослідницька практика проводиться на II курсі в 1 семестрі. Базою практики може бути профільна кафедра (у даному випадку – кафедра спеціальної та інклюзивної освіти), до науково-дослідної діяльності якої залучається здобувач освіти і на якій в межах відповідної загальнонаукової проблеми здійснює власне наукове дослідження.

Метою *Науково-дослідницької практики* є опанування методики науково-дослідної роботи та формування навичок її організації і проведення; розширення наукового світогляду; поглиблення теоретичних знань у сфері спеціальної та інклюзивної освіти; формування у здобувачів освіти творчого і дослідницького підходів до професійної діяльності; в цілому забезпечення якісної фахової підготовки.

Завдання практики:

- поглиблення й удосконалення теоретичних знань і встановлення їхнього зв'язку з практичною діяльністю;

- ознайомлення зі структурою, науковою проблематикою та результатами наукової роботи базової кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки;

- залучення здобувачів освіти до різних форм та видів науково-дослідної роботи у закладі вищої освіти; набуття досвіду самостійного дослідження актуальної наукової проблеми;
- формування вмінь і навичок опрацювання наукових та інформаційних джерел, засвоєння структури та логіки науково-педагогічного дослідження;
- розвиток умінь презентації власного наукового пошуку під час участі у наукових конференціях, семінарах, круглих столах, публікаціях у наукових виданнях тощо;
- створення умов для розвитку здібностей і самореалізації здобувача освіти, для формування його власного стилю діяльності;
- розвиток навичок професійної рефлексії;
- формування готовності до свідомого професійного самовдосконалення;
- спрямування, коригування дослідницької роботи магістрантів;
- вправлення у презентації й захисті результатів науково-дослідницької практики;
- забезпечення формування професійних компетентностей – інтегральної, загальних та спеціальних – магістра спеціальної освіти, що визначені силабусом ОК;
- досягнення визначених силабусом ОК результатів навчання.

Переддипломна практика проводиться на II курсі в 1 семестрі. Базою практики може бути профільна кафедра (у даному випадку – кафедра спеціальної та інклюзивної освіти), до науково-дослідної діяльності якої залучається здобувач освіти і на якій в межах відповідної загальнонаукової проблеми здійснює власне наукове дослідження.

Мета *Переддипломної практики* є залучення здобувачів освіти зі спеціальності 016 Спеціальна освіта до організації і забезпечення освітньо-корекційного процесу у закладах спеціальної та інклюзивної освіти, ІРЦ; оволодіння видами професійної діяльності на рівні, що відповідає кваліфікації магістра; формування готовності здобувачів освіти до професійної діяльності у спеціальному або інклюзивному освітньому середовищі; розширення наукового світогляду здобувачів освіти; формування навичок організації і проведення науково-дослідної роботи; в цілому забезпечення якісної фахової підготовки; завершення роботи над педагогічним дослідженням та оформленням кваліфікаційної роботи.

Завдання практики:

- розв’язання складної задачі чи проблеми у сфері інклюзивної та/або спеціальної освіти, що передбачає проведення досліджень;
- формування професійної компетентності фахівців зі спеціальної та інклюзивної освіти;
- поглиблення й удосконалення теоретичних знань і встановлення їхнього зв’язку з практичною діяльністю;
- розвиток методичної та організаційної готовності здобувачів освіти щодо розвитку спеціального та інклюзивного навчання;

- створення умов для розвитку здібностей і самореалізації здобувача освіти, для формування його власного стилю діяльності;
- формування у здобувачів освіти творчого і дослідницького підходів до професійної діяльності;
- розвиток навичок професійної рефлексії;
- формування умінь застосовувати діагностичні методики в практичній діяльності та в процесі проведення дослідження та/або здійснення інновацій;
- розвиток умінь застосовувати знання з педагогіки, корекційної педагогіки, спеціальної психології тощо та методик спеціальної освіти в конкретних педагогічних ситуаціях;
- удосконалення умінь й навичок організації самостійного наукового дослідження;
- формування готовності до свідомого професійного самовдосконалення;
- спрямування, коригування дослідницької роботи здобувачів освіти.

IV. ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРАКТИКИ

Таблиця 1

Зміст роботи, що оцінюється	К-ть балів
1. Теоретична підготовка: <ul style="list-style-type: none"> – знання предметів професійно-орієнтованої підготовки; – володіння матеріалом. 	10
2. Соціально-педагогічна майстерність: <ul style="list-style-type: none"> – педагогічний такт; – комунікабельність; – емоційна стабільність; – емпатійність; – не конфліктність; – культура мовлення тощо. 	10
3. Особистісні характеристики: <ul style="list-style-type: none"> – дисциплінованість під час проходження практики; – ініціативність; – самостійність; – професійна спрямованість; – інноваційність тощо. 	5
4. Оцінювання процесу проходження практики: <ul style="list-style-type: none"> – проведення професійної підготовки майбутніх фахівців; – організація індивідуальної, групової роботи з різними групами дітей з ООП; – застосування фахових технологій; – формування документації, облікової звітності на базах практики тощо. 	25
5. Оцінювання звітної документації: <ul style="list-style-type: none"> – індивідуальний план проходження практики та рівень його виконання; – характеристика бази практики і посадових обов'язків керівника практики від бази практики; – характеристика про роботу студента-практиканта з бази практики; – рівень виконання завдань практики. 	20

6. Оцінювання допоміжної документації : – загальне оформлення щоденника; – оформлення допоміжної документації (соціальний паспорт класу, наочний матеріал, схеми, знімки тощо).	5
7. Захист практики.	25
Сума	100

Критерії оцінювання проходження здобувачами освіти виробничої практики:

Загальна кількість балів, яку може отримати здобувач освіти за проходження виробничої практики – 100.

100-90 балів – здобувач освіти підготував усі необхідні матеріали, оформив їх відповідно до вимог. На захисті практики допустив незначні помилки під час відповіді на запитання, що не впливають на розуміння програмового матеріалу та вміння ним оперувати.

89-82 бали – здобувач освіти підготував усі необхідні матеріали практики, оформив їх відповідно до вимог. Але при цьому вони мають незначні неточності, які не впливають на загальну структуру; є незначні недоліки при підготовці звіту; у відповідях на запитання на захисті практики спостерігається часткове нерозуміння матеріалу, труднощі при оперуванні ним.

81-75 балів – здобувач освіти підготував усі необхідні матеріали практики, оформив їх відповідно до вимог. Але при цьому є недоліки у звітній документації; у відповідях на запитання спостерігається часткове неусвідомлення матеріалу, труднощі оперування ним.

74-67 балів – здобувач освіти підготував усі необхідні матеріали практики. При оформленні звітної документації спостерігаються помилки; у щоденнику недостатньо спостережень, висновків про проведення запланованих видів робіт/завдань; зміст звіту недостатньо аргументований; у відповідях на запитання відчувається недостатній рівень знань.

66-60 балів – здобувач вищої освіти підготував усі необхідні матеріали практики, проте є суттєві зауваження щодо якості їхнього оформлення; спостерігаються помилки, які вказують на недостатнє усвідомлення завдань практики; щоденник, звіт оформлені неправильно; у відповідях на запитання спостерігаються помилки, що свідчать про значні прогалини у знаннях.

65-0 – здобувач освіти підготував частину матеріалів практики, при оформленні яких спостерігаються грубі помилки, які вказують на нерозуміння завдань практики; неправильно оформлені щоденник, звіт; при відповіді на запитання допускаються грубі помилки, що свідчать про нерозуміння програмового матеріалу. Характеристика керівника від бази практики має позитивну оцінку, проте у ній є зауваження щодо проходження практики даним здобувачем освіти.

Шкала оцінювання

Таблиця 2

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90–100	Зараховано
82–89	
75–81	
67–74	
60–66	
1–59	Незараховано (необхідне перескладання)

V. ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

Після закінчення практики у тижневий термін (або до дати вказаної як дедлайн) кожен здобувач освіти повинен подати керівнику практики для захисту пакет звітної документації. Після перевірки керівником практики документації практики, поданої здобувачем освіти, відбувається захист у присутності комісії. Здобувач освіти готує виступ, виставку матеріалів, що презентують хід і результати практики. На підсумкову конференцію запрошуються групові керівники, що разом із керівниками практики підводять підсумки роботи здобувачів освіти, висловлюють зауваження і побажання. Практиканти, у формі усних виступів фактично здійснюють обмін інформацією про специфіку діяльності соціальних педагогів.

Терміни проведення заліку, а також терміни ліквідації академічної заборгованості визначаються розкладом заліково-екзаменаційної сесії. У разі неотримання заліку, здобувач освіти може перездати його двічі. У відомості, індивідуальному навчальному плані (заліковій книжці) здобувача освіти записується підсумкова кількість балів за практику.

Форми звітності здобувача освіти за практику:

- щоденник практики, у якому подається індивідуальний план роботи, щоденні спостереження, результати. У щоденнику відображається робота практиканта по дням.
- характеристика, яку складає керівник практики від бази практики, з його підписом та печаткою установи;
- творчий звіт за результатами проходження практики;
- пакет матеріалів, відповідно до завдань практики;
- фотоматеріали, що демонструють проведення різних форм роботи.
- надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

VI. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

Основна:

1. Положення про проведення практики студентів Волинського національного університет імені Лесі Українки. URL: https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/08/2022_%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D0%BF%D1%80%D0%BE_%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%BA%D1%83_%D1%80%D0%B5%D0%B4.pdf.

2. Методичні рекомендації до проведення практики для здобувачів освіти спеціальності 016 Спеціальна освіта галузі знань 01 Освіта / Педагогіка: навчально-методичний посібник [Електронний ресурс] / [кол. авторів І.М. Брушневська, І.Б. Кузава, З.С. Мацюк, В.Ф. Сергеева, І.І. Сидорук за заг. ред. Брушневської І.М.]. Луцьк: Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2023. 142 с., (1,4 автор. арк. С.16-25, 70-79; 102-111) <https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/21722>

3.2. Навчально-методичне забезпечення освітнього компонента «НАВЧАЛЬНА (ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНА) ПРАКТИКА В СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ, ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ З ІНКЛЮЗИВНИМ НАВЧАННЯМ, ІНКЛЮЗИВНО-РЕСУРСНИХ ЦЕНТРАХ»

Автор: Ірина Сидорук

I. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна форма навчання	Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка Спеціальність 016 Спеціальна освіта Освітньо-професійна програма Спеціальна освіта. Інклюзивна освіта Освітній рівень: другий (магістерський)	Навчальна
		Рік навчання <u>-1-й</u>
		Семестр – <u>1-ий</u>
		Консультації – <u>6 год.</u>
Кількість годин/кредитів <u>90/3</u>		Самостійна робота – <u>84 год.</u>
		Форма контролю: <u>залік</u>
Мова навчання		Українська

II. ІНФОРМАЦІЯ ПРО КЕРІВНИКА ПРАКТИКИ

Прізвище, ім'я, по батькові: *Сидорук Ірина Ігорівна*

Науковий ступінь: *доктор педагогічних наук*

Вчене звання: *доцент*

Посада: *професор кафедри спеціальної та інклюзивної освіти*

Контактна інформація: *+380953092902, Sudoryk_Ira@ukr.net*

Дні занять: <http://94.130.69.82/cgi-bin/timetable.cgi>

Терміни практики: *протягом семестру (4-14 т.)*

III. ОПИС ПРАКТИКИ

Анотація практики. Навчальна (організаційно-методична) практика в спеціальних закладах освіти, закладах освіти з інклюзивним навчанням, інклюзивно-ресурсних центрах є обов'язковою частиною освітнього процесу, невід'ємним складником ОПП. На цьому етапі відбувається практичне знайомство з майбутньою професійною діяльністю у спеціальних закладах освіти, навчально-реабілітаційних центрах, закладах дошкільної освіти та загальної середньої освіти з інклюзивним навчанням, інклюзивно-ресурсних центрах, формування уявлень в здобувачів освіти про особливості їхньої роботи, функції, принципи комплектування, штатний розпис, матеріально-технічну базу, організацію роботи відповідних фахівців тощо.

Навчальна (організаційно-методична) практика за змістом та формами роботи надзвичайно різнопланова та складна, так як здобувачу освіти треба

випробувати себе у ролі корекційного педагога/вчителя-дефектолога/фахівця (консультанта) інклюзивно-ресурсного центра, методиста, керівника (директора) бази практики (залежно від бази практики).

Упродовж навчальної (організаційно-методичної) практики здобувачі освіти набувають вмінь організовувати різноманітні форми методичної роботи, ефективно взаємодіяти з фахівцями, дітьми з ООП та їх батьками, мають можливість ознайомитися з сучасними електронними ресурсами закладу – бази практики: сайтом, документообігом та іншими інформаційно-комунікаційними технологіями, детально вивчають процес внутрішньої організації освітньо-корекційного процесу в закладі освіти, особливостями надання послуг ІРЦ, систему планування та моніторингу ефективності освітнього процесу дітей з порушеннями психофізичного розвитку, управлінську та методичну роботу фахівців бази практики.

Мета – сформувати у здобувачів вищої освіти цілісне уявлення про функціонування спеціальних закладів освіти (НРЦ), закладів освіти з інклюзивним навчанням (дошкільної, загальної середньої освіти), інклюзивно-ресурсних центрів (ІРЦ); особливості організації роботи закладу (бази практики) та управління освітнім, корекційно-розвивальним процесами в них; ознайомити здобувачів вищої освіти зі специфікою роботи корекційного педагога, вчителя-дефектолога, фахівця (консультанта) ІРЦ, методиста, керівника (директора) в закладах різного спрямування; підвищити інтерес до організаційно-методичної діяльності; закріпити теоретичні знання, отримані здобувачами освіти під час навчання, формування у них професійних умінь, компетентностей (відповідно до ОПП) для прийняття самостійних рішень у конкретних умовах фахової діяльності. Практика здобувачів освіти передбачає безперервність і послідовність її проведення при одержанні практичних знань та вмінь.

Завдання практики:

- сформувати уявлення здобувачів освіти про сфери їхньої майбутньої професійної діяльності;
- ознайомити з різними типами закладів освіти (дошкільних з інклюзивним навчанням, загальної середньої освіти з інклюзивним навчанням тощо), центрів (НРЦ, ІРЦ);
- мотивувати здобувачів вищої освіти до розвитку професійно значущих якостей, формування стійких моральних поглядів на професію, бажання працювати в закладах освіти / центрах (НРЦ, ІРЦ), з дітьми з порушеннями психофізичного розвитку;
- закріпити, поглибити та розширити знання, уміння й навички здобувачів вищої освіти щодо особливостей організації діяльності спеціальних закладів освіти / закладів освіти з інклюзивним навчанням / інклюзивно-ресурсних центрів;
- сприяти оволодінню організаційно-методичною діяльністю у закладі (базі практики);
- створити умови для осмислення отриманого досвіду діяльності, вироблення впевненості у своїх діях, зацікавленості майбутньою професійною діяльністю;

- вправляти у презентації й захисті результатів організаційно-методичної практики;
- розвивати навички самоосвіти і самовдосконалення, творчий підхід до розробки та проведення заходів організаційно-методичної роботи у ситуаціях, що характеризуються невизначеністю умов і вимог;
- ознайомити здобувачів освіти із формами, методами та змістом роботи відповідних фахівців (керівника бази практики, методиста, вчителя-дефектолога, фахівця (консультанта) інклюзивно-ресурсного центру);
- формувати інтегральну, загальні та спеціальні компетентності, визначені силябусом ОК;
- досягти визначених силябусом ОК результатів навчання; розвинути у здобувачів освіти здатність до професійного саморозвитку.

IV. ЕТАПИ ПРАКТИКИ

Таблиця 2

Етапи	Зміст, основні завдання, тривалість
1. Підготовчий	Розв'язання організаційних питань.
2. Ознайомлювальний	Участь у настановній конференції з метою ознайомлення з методикою та організацією проходження навчальної (організаційно-методичної) практики в спеціальних закладах освіти, закладах освіти з інклюзивним навчанням, інклюзивно-ресурсних центрах. Знайомство з керівниками навчальної практики від кафедри спеціальної та інклюзивної освіти. Ознайомлення з правами й обов'язками здобувачів освіти під час проходження практики. Інструктаж з техніки безпеки. Деталізація змісту, уточнення термінів проведення практики, форм звітності. Знайомство з завданнями, програмою і звітною документацією з практики, розподілом по її об'єктах. Складання індивідуального графіку роботи на період проходження практики
3. Основний	Вивчення структури закладу – бази практики (відомості), основні напрями діяльності, склад фахівців, їхні професійні обов'язки. Вивчення та аналіз нормативних документів, що визначають професійні обов'язки працівників закладу – бази практики (директора, методиста, фахівця (консультанта) ІРЦ, вчителя-дефектолога, асистента вчителя (вихователя) закладу освіти з інклюзивним навчанням). Аналіз плану роботи цих фахівців. Комплексне вивчення системи організації освітнього процесу в закладі – базі практики; організації процесу проведення комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку дитини, надання психолого-педагогічних, корекційно-розвиткових послуг та забезпечення дітей з особливими освітніми потребами системного кваліфікованого супроводу

	<p>Знайомство з основними принципами, вивчення та аналіз завдань та функцій, змісту та напрямів роботи, складу, порядку організації діяльності команди психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами.</p> <p>Ознайомлення зі специфікою організаційно-методичної роботи у закладі – базі практики.</p> <p>Аналіз системи роботи керівника (директора), методиста, фахівця (консультанта) інклюзивно-ресурсного центру, вчителя-дефектолога, асистентів вчителя (вихователя) з дітьми та педагогами. Спостереження здобувачами освіти практичних заходів (різних типів занять, консультацій, практикумів, круглих столів тощо)</p>
4. Підсумковий	<p>Підготовка звітної документації та захист результатів навчальної (організаційно-методичної) практики в спеціальних закладах освіти, закладах освіти з інклюзивним навчанням, інклюзивно-ресурсних центрах. Оформлення у відповідності до визначених вимог індивідуального плану проходження практики, щоденника педагогічних спостережень, конспектів проведення залікових форм роботи та звіту про проходження практики, що є основною формою звітності здобувача освіти і має містити відомості про виконання практикантом усіх розділів програми практики, аналіз її результатів, мати висновки та пропозиції.</p> <p>Презентація результатів навчальної (організаційно-методичної) практики в спеціальних закладах освіти, закладах освіти з інклюзивним навчанням, інклюзивно-ресурсних центрах на підсумковій конференції. Захист практики на підсумковій конференції</p>

V. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ під час навчальної (організаційно-методичної) практики в спеціальних закладах освіти, закладах освіти з інклюзивним навчанням, інклюзивно-ресурсних центрах

Таблиця 3

№ з/п	Напрями практики/завдання	К-сть годин
1. Ознайомлювальний		
1.1.	Скласти індивідуальний графіку роботи (план та графік відвідування закладу – бази практики) на період проходження практики	2
1.2.	Ознайомитись з базою практики, її історією, традиціями, керівником	2
2. Основний		
2.1.	Вивчити структуру закладу – бази практики (відомості). Ознайомитися з матеріально-технічною базою	2
2.2.	Вивчити основні напрями діяльності, склад фахівців закладу (кадрове забезпечення) – бази практики	6
2.3.	Вивчити та проаналізувати нормативно-правові документи закладу, річний план роботи, Статут тощо, нормативні документи, що визначають професійні обов'язки працівників закладу – бази практики (директора, методиста, фахівця (консультанта) ІРЦ, вчителя-дефектолога, асистента	8

	вчителя (вихователя) закладу освіти з інклюзивним навчанням). проаналізувати план роботи цих фахівців; посадові інструкції (аналіз)	
2.4.	Комплексно вивчити систему організації освітньо-корекційного процесу в закладі – базі практики. Вивчити, які послуги надаються дітям з порушеннями психофізичного розвитку в закладі	5
2.5.	Ознайомитися з тим, яка категорія дітей отримує послуги в закладі – базі практики. Охарактеризувати ці послуги. Представити план дій, заходи, етапи надання цих послуг	4
2.6.	Вивчити організацію процесу проведення комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку дитини, надання психолого-педагогічних, корекційно-розвиткових послуг та забезпечення дітей з особливими освітніми потребами системного кваліфікованого супроводу	10
2.7.	Ознайомитися з основними принципами, вивчити та проаналізувати завдання та функції, зміст та напрями роботи, склад, порядок організації діяльності команди психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами. Визначити форми та методи, котрі використовують фахівці у своїй роботі	10
2.8.	Ознайомитися зі специфікою організаційно-методичної роботи у закладі – базі практики, змістом документації, яку веде методист. Сформулювати пакет матеріалів діяльності за результатами роботи. Визначити форми та методи організаційно-методичної роботи	10
2.9.	Проаналізувати систему роботи керівника (директора), методиста, фахівця (консультанта) інклюзивно-ресурсного центру, вчителя-дефектолога, асистентів вчителя (вихователя) з дітьми та педагогами	8
2.10.	Спостерігати практичні заходи (різних типів занять, консультацій, практикумів, круглих столів тощо)	10
3. Підсумковий		
3.1.	Оформити щоденник практики та здійснювати в ньому систематичні особисті записи	6
3.2.	Підготувати звіт про проведену роботу в закладі під час проходження практики	4
Всього		84

Перелік звітної документації: на захист звіту про проходження навчальної (організаційно-методичної) практики в спеціальних закладах освіти, закладах освіти з інклюзивним навчанням, інклюзивно-ресурсних центрах здобувач освіти повинен надати наступні звітні матеріали:

- звіт з практики;
- індивідуальний план проходження навчальної (організаційно-методичної) практики в спеціальних закладах освіти, закладах освіти з інклюзивним навчанням, інклюзивно-ресурсних центрах з позначками про виконання/невиконання його пунктів;
- календарно-тематичний план проходження практики;
- звіт про виконання індивідуального завдання;
- відгук керівника практики про результати і якість проходження здобувачем освіти навчальної (організаційно-методичної) практики в спеціальних закладах освіти, закладах освіти з інклюзивним навчанням, інклюзивно-ресурсних центрах;
- додатки (супровідні матеріали, світлини проходження практики чи інше, що, на думку здобувача освіти, підтверджує якість проходження практики);

Здобувач освіти, який не надав звітної документації, вважається таким, що не пройшов навчальну практику.

Вимоги до звіту з практики: навчальна (організаційно-методична) практика в спеціальних закладах освіти, закладах освіти з інклюзивним навчанням, інклюзивно-ресурсних центрах вважається завершеною за умови виконання здобувачами освіти всіх вимог програми практики. Виконання практики завершується підготовкою та захистом звіту про проходження практики. Звіт має містити відомості про виконання усіх розділів індивідуального плану проходження навчальної практики та індивідуального завдання, мати висновки і пропозиції.

Орієнтовний план звіту про проходження навчальної (організаційно-методичної) практики в спеціальних закладах освіти, закладах освіти з інклюзивним навчанням, інклюзивно-ресурсних центрах:

1. Вступ, в якому зазначаються: календарні терміни проходження практики; місце проходження практики; мета та завдання практики.

2. Зміст видів практичної роботи здобувача вищої освіти під час практики та стислий аналіз роботи практиканта – відповідно до теми, мети і завдань практики.

3. Оцінка повноти виконання поставлених практикою завдань.

4. Висновки за результатами практики: знання, уміння, навички, отримані та вдосконалені під час практики; труднощі, що виникли у процесі практичної діяльності, їх причини; пропозиції щодо вдосконалення процесу організації та керівництва практикою здобувачів вищої освіти.

5. Додатки.

Текст звіту ілюструється відповідними фото або відеофрагментами, розрахунками, таблицями, схемами, рисунками тощо.

Звіт оформлюється на аркушах формату А-4 з полями: ліве – 30 мм; праве, верхнє, нижнє – 20 мм. Шрифт Times New Roman – 14 pt з міжрядковим інтервалом 1,5, нумерація сторінок – вгорі праворуч (2-3 сторінки). Звіт скріплюється, підписується практикантом. Далі звіт подається керівникові практики від кафедри для написання у «Щоденнику практики» висновку про проходження практики.

Звіт про проходження навчальної (організаційно-методичної) практики в спеціальних закладах освіти, закладах освіти з інклюзивним навчанням, інклюзивно-ресурсних центрах захищається здобувачем освіти у комісії, призначеній завідувачем кафедри. До складу комісії входять викладачі кафедри і, за можливості, педагоги від бази практики. За результатами захисту і наявності повного комплексу звітних матеріалів виставляється оцінка за навчальну (організаційно-методичну) практику, яка заноситься до залікової відомості і до індивідуального навчального плану здобувача освіти. Підсумки практики підводяться на звітній конференції.

VI. ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРАКТИКИ

Здобувач освіти, який не виконав програму практики без поважних причин, отримав негативний відгук на засіданні кафедри про виконану роботу або не набрав достатньої кількості балів, рішенням вченої ради факультету може бути надано право проходження практики повторно при виконанні умов, визначених фаховою кафедрою.

Підсумки проведення навчальної (організаційно-методичної) практики в спеціальних закладах освіти, закладах освіти з інклюзивним навчанням, інклюзивно-ресурсних центрах обговорюються на засіданні кафедри, а загальні результати практики підводяться на засіданні вченої ради факультету педагогічної освіти та соціальної роботи Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Таблиця 4

Зміст роботи, що оцінюється	Кількість балів
1. Підготовка до проведення практики, окреслення організації та структури практики	5
2. Виконання основних завдань практики. Теоретична підготовка, психолого-педагогічна майстерність (педагогічний такт, комунікабельність, емпатійність тощо), особистісні характеристики (дисциплінованість під час проходження практики, ініціативність, самостійність, професійна спрямованість, інноваційність), оцінювання процесу проходження практики	60
3. Підготовка звітної документації	10
4. Захист результатів навчальної (організаційно-методичної) практики в спеціальних закладах освіти, закладах освіти з інклюзивним навчанням, інклюзивно-ресурсних центрах	25
Сума	100

Критерії оцінювання під час проходження практики

Таблиця 5

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
«Відмінно» – рівень А (90-100 б.).	Оцінка «відмінно» виставляється за виконання здобувачем вищої освіти усіх завдань на високому рівні. Здобувач освіти вільно володіє знаннями щодо організаційно-методичної роботи в спеціальному закладі освіти / НРЦ / закладі освіти з інклюзивним навчанням / ІРЦ відповідно до мети і завдань практики. Активно включається у роботу, що вимагає методичної професійної діяльності. Здобувач вищої освіти проявляє себе організованим, сумлінним, ініціативним, винахідливим у виборі форм, методів, технологій діяльності. На високому рівні володіє професійними компетенціями: успішно здійснює аналіз практичного досвіду фахівців в галузі спеціальної та інклюзивної освіти, власної професійної діяльності. Одержав високу оцінку керівника практики. Здав оформлену відповідно до вимог звітну документацію у визначений термін. Підсумкова кількість балів за усі види робіт складає не менше 90 балів
«Дуже добре» – рівень В (82 – 89 балів); «Добре» – рівень С (75 – 81 балів).	Оцінка «добре» виставляється за виконання здобувачем вищої освіти усіх завдань на належному рівні. Здобувач вищої освіти проявляє себе організованим, старанним, наполегливим, відповідальним. На достатньому рівні володіє професійними компетенціями: здійснює аналіз практичного досвіду фахівців в галузі спеціальної та інклюзивної освіти, власної професійної діяльності Одержав оцінку «добре» керівника практики.

	Здав у визначений термін і у повному обсязі правильно оформлену документацію. Підсумкова кількість балів за усі види робіт складає не менше 75 балів
«Задовільно» – рівень Д (67 -74 балів); «Достатньо» – рівень Е (60 – 66 балів).	Оцінка «задовільно» виставляється в разі неповного виконання завдань. Знання здобувача вищої освіти несистемні. Рівень володіння професійними компетенціями низький: не вміє самостійно аналізувати практичний досвід фахівців в галузі спеціальної та інклюзивної освіти, власну діяльність. Для виконання завдань практики потребує значної допомоги керівника. Проявив себе як недостатньо організований, відповідальний, безініціативний. Одержав задовільну характеристику керівника практики. Звітна документація оформлена з порушеннями. Підсумкова кількість балів за усі види робіт складає не менше 60 балів
«Незадовільно» – рівень FХ (1 – 59 балів)	Оцінка «незадовільно» виставляється в разі неповного виконання завдань. Знання здобувача вищої освіти фрагментарні. Виявив незадовільний рівень володіння професійними компетенціями, зокрема вміннями аналізувати практичний досвід фахівців в галузі спеціальної та інклюзивної освіти, власну діяльність, без допомоги керівника не спроможний виконувати практичну діяльність. Здобувач вищої освіти пропускав заняття, проявив себе як невідповідальний, недисциплінований. Одержав незадовільну характеристику керівника практики. Виявляє значні прогалини у знаннях. Звітна документація представлена не у повному обсязі. Підсумкова кількість балів за усі види робіт складає не менше 50 балів

Шкала оцінювання

Таблиця 6

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка
90 – 100	Зараховано
82 – 89	
75 – 81	
67 – 74	
60 – 66	
1 – 59	Незараховано (з можливістю повторного складання)

VII. ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

Оцінювання знань здобувачів освіти здійснюється під час *поточного контролю* за результатами виконання тих видів робіт, які передбачені силабусом освітнього компонента «Навчальна (організаційно-методична) практика в спеціальних закладах освіти, закладах освіти з інклюзивним навчанням, інклюзивно-ресурсних центрах» в діапазоні від 0 до 100 балів. Мінімальна позитивна кількість балів – 60.

Кожен здобувач освіти повинен подати керівнику практики для захисту пакет звітної документації у визначений термін. Захист практики відбувається на засіданні комісії із захисту практики не пізніше ніж через 2 тижні після її завершення. На залік з навчальної практики студент має представити весь пакет

документів, передбачених програмою (силабусом) практики (щоденник практики, результати виконання індивідуального завдання, конспекти занять, письмовий звіт про проходження практики тощо). На захист практики здобувач освіти готує виступ, виставку матеріалів, що презентують хід і результати практики. На підсумкову конференцію запрошуються групові керівники, що разом із керівниками практики підводять підсумки роботи студентів, висловлюють зауваження і побажання. Практиканти, у формі усних виступів, фактично здійснюють обмін інформацією

Терміни проведення заліку, а також терміни ліквідації академічної заборгованості визначаються розкладом заліково-екзаменаційної сесії. У разі отримання незадовільної оцінки під час складання заліку здобувачу освіти надається можливість повторного складання заліку за умови доопрацювання звіту й індивідуального завдання. За умови отримання незадовільної оцінки з практики під час ліквідації заборгованості комісії здобувач освіти відраховується з Університету.

VIII. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

Основна:

1. Бірта Г.О., Бургу Ю. Г. Методологія і організація наукових досліджень : навч. посіб. Київ : «Центр учбової літератури», 2014. 142 с.
2. Положення про проведення практики студентів Волинського національного університет імені Лесі Українки. URL: https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/08/2022_%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D0%BF%D1%80%D0%BE_%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%BA%D1%83_%D1%80%D0%B5%D0%B4.pdf.
3. Методичні рекомендації до проведення практики для здобувачів освіти спеціальності 016 Спеціальна освіта галузі знань 01 Освіта / Педагогіка: навчально-методичний посібник [Електронний ресурс] / [кол. авторів І.М. Брушневська, І.Б. Кузава, З.С. Мацюк, В.Ф. Сергеева, І.І. Сидорук за заг. ред. Брушневської І.М.]. Луцьк: Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2023. 142 с., (1,4 автор. арк. С.16-25, 70-79; 102-111) <https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/21722>

Додаткова:

4. Колупаєва А. А. Діти з особливими потребами та організація їх навчання: навч.-метод. посіб. / А. А. Колупаєва, Л. О. Савчук. Київ : АТОПОЛ, 2011. 273 с.
5. Організаційно-методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів : навч.-метод. посіб. / за заг. ред. М. А. Порошенко та ін. Київ: 2018. 252 с.
6. Постанова Кабінету міністрів України «Про затвердження Положення про інклюзивно-ресурсний центр» : від 12 липня 2017 р. № 545 зі змінами і доповненнями, внесеними постановою Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2018 року № 617 URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KP170545.html.
7. Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 15.09.2021 № 957. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/957-2021-%D0%BF>.

8. Про затвердження Примірного положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої та дошкільної освіти: Наказ Міністерства освіти і науки України від 08.06.2018 № 609. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-primirnogo-polozhennya-pro-komandu-psiologo-pedagogichnogo-suprovodu-ditini-z-osoblivimi-osvitnimi-potrebami-v-zakladi-zagalnoyi-serednoyi-ta-doshkilnoyi-osviti>.

9. Про затвердження Типового переліку допоміжних засобів для навчання (спеціальних засобів корекції психофізичного розвитку) осіб з особливими освітніми потребами, які навчаються в закладах освіти: Наказ МОН України від 23.04.2018 № 414. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/z0582-18>.

10. Створення індивідуальної програми розвитку для дітей з особливими освітніми потребами: методичний посібник / Під заг. ред. Софій Н. З., К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2015. 66 с.

Інформаційні ресурси:

11. <http://www.education-inclusive.com/>

12. <https://mon.gov.ua>

13. <https://prometheus.org.ua/partnership/>

14. <https://www.ed-era.com/>

ІХ. ЗРАЗКИ ДОПОМІЖНИХ МАТЕРІАЛІВ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра спеціальної та інклюзивної освіти

ЗВІТ ПРО ПРОХОДЖЕННЯ

(назва практики)

спеціальність 016 Спеціальна освіта
освітньо-професійна програма
Спеціальна освіта. Інклюзивна освіта
другий (магістерський) рівень вищої освіти

Термін практики: з __. __. 2023 р. по __. __. 2023 р.
Наказ № __ від __. __. 2023 р.

Здобувача вищої освіти
групи _____
факультету спеціальної освіти та
соціальної роботи,
ПРИЗВИЩЕ, Ім'я, По-батькові

Керівник (методист) практики від бази
практики – _____
(підп.)
Керівник практики від факультету –

3.3. Навчально-методичне забезпечення освітнього компонента «ВИРОБНИЧА (ПЕДАГОГІЧНА) ПРАКТИКА НА ПОСАДІ ВЧИТЕЛЯ-ДЕФЕКТОЛОГА, ФАХІВЦЯ (КОНСУЛЬТАНТА) ІНКЛЮЗИВНО-РЕСУРСНОГО ЦЕНТРУ»

Автор: Зоряна Мацюк

I. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
<u>Денна форма навчання</u>	Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка Спеціальність 016 Спеціальна освіта Освітньо-професійна програма Спеціальна освіта. Інклюзивна освіта Освітній рівень: другий (магістерський)	<u>Навчальна</u>
		<u>Рік навчання -1-й</u>
		<u>Семестр – 1-ий</u>
		<u>Консультації – 12 год.</u>
Кількість годин/кредитів <u>180/6</u>		<u>Самостійна робота – 168 год.</u>
		<u>Форма контролю: залік</u>
Мова навчання		Українська

II. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧІВ

Прізвище, ім'я, по батькові: *Мацюк Зоряна Сергіївна*

Науковий ступінь: *кандидат філологічних наук*

Вчене звання: *доцент*

Посада: *доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти*

Контактна інформація: +380663727954, *Maciuk.Zoriana@vni.edu.ua*,
Zoriana_Matsiuk@ukr.net

Дні занять: <http://94.130.69.82/cgi-bin/timetable.cgi>

Терміни практики: *15-18 т.*

III. Опис освітнього компонента

1. Анотація курсу

Силабус освітнього компонента (далі – ОК) «Виробнича (педагогічна) практика на посаді вчителя-дефектолога, фахівця (консультанта) інклюзивно-ресурсного центру» є нормативним документом Волинського національного університету імені Лесі Українки, який розроблено кафедрою спеціальної та інклюзивної освіти на основі освітньо-професійної програми підготовки здобувачів вищої освіти відповідно до навчального плану для галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальності 016 Спеціальна освіта денної форми навчання. ОК – обов'язкова частина освітнього процесу, невід'ємний складник ОПП. На цьому етапі відбувається практичне знайомство з майбутньою професійною діяльністю у спеціальних закладах освіти, навчально-реабілітаційних центрах, закладах дошкільної освіти та загальної середньої освіти з інклюзивним навчанням,

інклюзивно-ресурсних центрах, формування уявлень в здобувачів освіти про особливості, функції, специфіку, зміст, організацію їхньої майбутньої роботи.

Виробнича (педагогічна) практика є складовою частиною навчально-виховного процесу, що забезпечує поєднання теоретичної підготовки здобувачів освіти із практичною діяльністю закладів для дітей різних вікових груп з порушеннями психофізичного розвитку та сприяє накопиченню особистісного досвіду, необхідного для реалізації творчого підходу в роботі з дітьми з ООП. Педагогічна практика сприяє узагальненню та систематизації набутих і опануванню нових теоретико-практичних знань, умінь студентів щодо організації та проведення діагностичної, навчальної, корекційно-виховної роботи з дітьми з порушенням психофізичного розвитку. Здобувачі освіти продовжують знайомитись із особливостями практичної діяльності вчителів-дефектологів, фахівців (консультантів) ІРЦ, удосконалюють набуті практичні уміння шляхом активного включення у роботу, що передбачає виконання різних видів педагогічної діяльності, зокрема: допомога дефектологам, фахівцям ІРЦ в організації індивідуальної роботи з дітьми з порушеннями психофізичного розвитку, колективу дітей з порушенням психофізичного розвитку; підготовка наочного матеріалу для проведення занять; проведення діагностики, дидактичних, рольових, рухливих ігор, виховних заходів із дітьми з порушенням психофізичного розвитку. Упродовж виробничої (педагогічної) практики здобувачі освіти також набувають вмінь організовувати різноманітні форми методичної роботи, ефективно взаємодіяти з фахівцями, дітьми з ООП та їх батьками, мають можливість ознайомитися з сучасними електронними ресурсами закладу – бази практики.

3. Мета практики: узагальнити знання здобувачів освіти про сучасну систему корекційних послуг для дітей із порушеннями психофізичного розвитку, зміст професійної діяльності вчителів-дефектологів, фахівців (консультантів) інклюзивно-ресурсних центрів; виховувати професійні якості, уміння та навички відповідно до вимог кваліфікаційної характеристики; реалізувати можливість практичної діяльності здобувачів освіти в інклюзивно-ресурсних, навчально-реабілітаційних центрах, закладах освіти для даної категорії дітей; опанувати сучасні методи та форми організації праці у сфері їх майбутньої професійної діяльності, формувати професійні вміння та навички, які допоможуть сформувати у здобувачів вищої освіти цілісне уявлення про функціонування закладів освіти для дітей різних вікових груп з порушеннями психофізичного розвитку. Практика здобувачів освіти передбачає безперервність і послідовність її проведення при одержанні практичних знань та вмінь.

Завдання практики:

– закріпити, поглибити та розширити знання, уміння й навички здобувачів вищої освіти щодо особливостей організації діяльності спеціальних закладів освіти / закладів освіти з інклюзивним навчанням / інклюзивно-ресурсних центрів;

– навчити здобувачів освіти застосовувати набуті теоретичні знання на практиці;

- виховувати у здобувачів освіти професійний інтерес, формувати творче ставлення до професії вчителя-дефектолога, фахівця (консультанта) інклюзивно-ресурсних центрів;
- формувати професійну мотивацію, необхідні якості особистості майбутніх вчителів-дефектологів, фахівців (консультантів) інклюзивно-ресурсних центрів;
- забезпечити набуття здобувачами освіти практичних навичок організації навчальної та корекційно-виховної роботи;
- розвивати навички спілкування з дітьми з порушеннями психофізичного розвитку, педагогічним колективом;
- формувати вміння здійснювати індивідуальний та диференційований підхід до дітей з порушеннями психофізичного розвитку;
- навчити використовувати методи: спостереження, бесіда, вивчення та аналіз методичних матеріалів, іншої документації;
- формувати вміння планувати діяльність (допомога вчителю-дефектологу, фахівцю (консультанту) інклюзивно-ресурсних центрів у підготовці конспекту заняття та проведенні дидактичних, рухливих, сюжетно-рольових ігор, виховних заходів, консультацій, заходів методичного характеру), виготовляти наочні посібники.
- удосконалити теоретичних знань і встановити їх зв'язок із практичною діяльністю вчителя-дефектолога;
- розвивати навички самоосвіти і самовдосконалення, творчий підхід до розробки та проведення заходів організаційно-методичної роботи у ситуаціях, що характеризуються невизначеністю умов і вимог;
- формувати інтегральну, загальні та спеціальні компетентності, визначені силабусом ОК;
- досягти визначених силабусом ОК результатів навчання.

Загальні вимоги до здобувачів освіти

1. Здобувач освіти повинен мати стійкий інтерес та любов до обраної професії, доброзичливе ставлення до дітей із порушеннями психофізичного розвитку.
2. Здобувач освіти повинен володіти високими моральними та громадянськими якостями, переконанням оптимістичного розвитку потенційних можливостей дітей з психофізичними порушеннями.
3. Діяльність та особистісні якості здобувача освіти повинні відповідати вимогам професіограми корекційного педагога, вчителя-дефектолога, фахівця (консультанта) інклюзивно-ресурсного центру.

Загальні вимоги до керівника практики

1. Ознайомити здобувачів освіти із програмою та завданнями практики.
2. Розкрити питання щодо правильної організації діяльності здобувачів освіти під час проходження практики.
3. Детально проаналізувати звітну документацію.
4. Надавати інформаційну допомогу в організаційних та навчально-методичних питаннях, які виникнуть (виникають) у процесі діяльності здобувачів освіти.

Загальні вимоги до керівника практики від бази практики

Відповідно до укладених угод контролює за виконанням обов'язків від бази практики, створює умови для роботи здобувачів освіти.

IV. ЕТАПИ ПРАКТИКИ

Таблиця 3

Етапи	Зміст, основні завдання, тривалість
1. Підготовчий	<p>Участь у настановній конференції з метою ознайомлення з методикою та організацією проходження педагогічної практики вчителя-дефектолога, фахівця (консультанта) інклюзивно-ресурсного центру. Знайомство із керівниками навчальної практики у спеціальних закладах та інклюзивно-ресурсних центрах від кафедри спеціальної та інклюзивної освіти, переліком баз практики</p>
2. Ознайомлювальний	<p>Знайомство із розподілом студентів на педагогічну практику вчителя-дефектолога, фахівця (консультанта) інклюзивно-ресурсного центру. Вивчення прав і обов'язків студентів під час проходження практики. Проведення інструктажу з техніки безпеки.</p> <p>Деталізація змісту, уточнення термінів проведення практики, форм звітності.</p> <p>Знайомство із завданнями, програмою і звітною документацією з практики, розподілом по її об'єктах.</p> <p>Складання індивідуального графіку роботи на період проходження практики</p>
3. Основний	<p>Спостереження та аналіз педагогічної роботи вчителя-дефектолога, фахівця (консультанта) інклюзивно-ресурсного центру, корекційного педагога, його професійними обов'язками. Спостереження та аналіз занять, які проводить фахівець. Здійснення психолого-педагогічного вивчення дітей з порушенням психофізичного розвитку. Самостійне виконання здобувачем освіти обов'язків вчителя-дефектолога, фахівця (консультанта) інклюзивно-ресурсного центру. Вивчення особистості дитини з порушенням психофізичного розвитку та проведення психолого-педагогічної діагностики. Ознайомитися та навчитися дотримуватися основних завдань вчителя-дефектолога, фахівця (консультанта) інклюзивно-ресурсного центру:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ обстеження особливостей розвитку дитини, визначення її здатності до навчання; ▪ проведення корекційної роботи, яка спрямована на компенсацію і корекцію порушень розвитку дітей; ▪ розвиток основних психічних процесів у дітей (сприйняття, уваги, мислення, пам'яті та ін.); ▪ розвиток навичок спілкування і мовної діяльності дітей; ▪ консультування батьків, просвітницька діяльність. <p>Навчитися визначати характерні ознаки дітей раннього віку з порушенням психофізичного розвитку: недорозвинення мовленнєві функції – відсутність фразового мовлення, обмежений словниковий запас, аграматизми, неправильна вимова, утруднення мовленнєвого відтворення; не сформованість навички самообслуговування – дитина не може самостійно одягнутися, неохайна, не вміє користуватися ложкою, серветкою тощо; низький рівень пізнавальних процесів – сприймання, пам'яті, уваги, уяви, мислення; низький рівень і темп</p>

	<p>розвитку ігрової діяльності – примітивність та одноманітність ігрових дій; незрілі моторні функції – виявляються у недорозвитку загальної та дрібної моторики; нездатність до узагальнення й цілісності сприймання, які знижують результативність продуктивних видів діяльності, зокрема малювання та конструювання; недорозвиток емоційно-вольової сфери, що призводить до негативних проявів у поведінці.</p> <p>Розробка конспекту відкритого залікового заняття, виготовлення наочного матеріалу для роботи з дітьми</p>
4. Підсумковий	<p>Проведення відкритих залікових занять; завершення психолого-педагогічного вивчення дітей; оформлення психолого-педагогічної характеристики на дитину (учня) з порушенням психофізичного розвитку, документації практики. Визначення вражень від створення освітнього середовища для виховання і навчання дітей з порушенням психофізичного розвитку. Оформлення звітної документації. Участь у підсумковій конференції.</p> <p>Підготовка звітної документації та захист результатів педагогічної (виробничої) практики. Оформлення у відповідності до визначених вимог індивідуального плану проходження практики, щоденника педагогічних спостережень, конспектів проведення залікових форм роботи та звіту про проходження практики, що є основною формою звітності здобувача освіти і має містити відомості про виконання практикантом усіх розділів програми практики, аналіз її результатів, мати висновки та пропозиції.</p> <p>Презентація результатів виробничої (педагогічної) практики на посаді вчителя-дефектолога, фахівця (консультанта) інклюзивно-ресурсного центру на підсумковій конференції. Захист практики на підсумковій конференції</p>

Перелік звітної документації: на захист звіту про проходження педагогічної (виробничої) на посаді вчителя-дефектолога, фахівця (консультанта) інклюзивно-ресурсного центру здобувач освіти повинен надати наступні звітні матеріали:

- індивідуальний план проходження виробничої (педагогічної) практики на посаді вчителя-дефектолога, фахівця (консультанта) інклюзивно-ресурсного центру із позначками про виконання/невиконання його пунктів;
- календарно-тематичний план проходження практики;
- звіт про виконання індивідуального завдання;
- відгук керівника практики про результати і якість проходження здобувачем освіти виробничої (педагогічної) практики на посаді вчителя-дефектолога, фахівця (консультанта) інклюзивно-ресурсного центру;
- додатки (супровідні матеріали, світлини проходження практики чи інше, що, на думку здобувача освіти, підтверджує якість проходження практики);

Здобувач освіти, який не надав звітної документації, вважається таким, що не пройшов педагогічну (виробничу) практику.

Вимоги до звіту з практики: виробнича (педагогічна) практика на посаді вчителя-дефектолога, фахівця (консультанта) інклюзивно-ресурсного центру вважається завершеною за умови виконання здобувачами освіти всіх вимог програми практики. Виконання практики завершується підготовкою та захистом

звіту про проходження практики. Звіт має містити відомості про виконання усіх розділів індивідуального плану проходження виробничої практики та індивідуального завдання, мати висновки і пропозиції.

Орієнтовний план звіту про проходження виробничої (педагогічної) практики на посаді вчителя-дефектолога, фахівця (консультанта) інклюзивно-ресурсного центру:

1. Вступ, у якому зазначено: календарні терміни проходження практики; місце проходження практики; мета та завдання практики.

2. Зміст видів практичної роботи здобувача вищої освіти під час практики та стислий аналіз роботи практиканта – відповідно до теми, мети і завдань практики.

3. Оцінка повноти виконання поставлених практикою завдань.

4. Висновки за результатами практики: знання, уміння, навички, отримані та вдосконалені під час практики; труднощі, що виникли у процесі практичної діяльності, їх причини; пропозиції щодо вдосконалення процесу організації та керівництва практикою здобувачів вищої освіти.

5. Додатки.

Текст звіту ілюструється відповідними фото або відеофрагментами, розрахунками, таблицями, схемами, рисунками тощо.

Звіт оформлюється на аркушах формату А-4 з полями: ліве – 30 мм; праве, верхнє, нижнє – 20 мм. Шрифт Times New Roman – 14 pt з міжрядковим інтервалом 1,5, нумерація сторінок – вгорі праворуч (3-5 сторінок). Звіт скріплюється, підписується практикантом, керівником практики (від бази практики) та скріплюється печаткою. Далі звіт подається керівникові практики від кафедри для написання у «Щоденнику практики» висновку про проходження практики.

Звіт про проходження педагогічної (виробничої) практики у спеціальних закладах освіти, закладах освіти з інклюзивним навчанням, інклюзивно-ресурсних центрах захищається здобувачем освіти у комісії. До складу комісії входять викладачі кафедри і, за можливості, педагоги від бази практики. За результатами захисту і наявності повного комплексу звітних матеріалів виставляється оцінка за виробничу (педагогічну) практику, яка заноситься до залікової відомості і до індивідуального навчального плану здобувача освіти. Підсумки практики підводяться на звітній конференції.

Здобувач освіти, який не виконав програму практики без поважних причин, отримав негативний відгук на засіданні кафедри про виконану роботу або не набрав достатньої кількості балів, рішенням вченої ради факультету може бути надано право проходження практики повторно при виконанні умов, визначених фаховою кафедрою.

Підсумки проведення виробничої (педагогічної) практики на посаді вчителя-дефектолога, фахівця (консультанта) інклюзивно-ресурсного центру обговорюються на засіданні кафедри, а загальні результати практики підводяться на засіданні вченої ради факультету педагогічної освіти та соціальної роботи Волинського національного університету імені Лесі Українки.

V. ВИДИ (ФОРМИ) ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ

Індивідуальне завдання є однією з форм набуття фахових компетентностей; особистим для кожного здобувача освіти, визначається керівником практики спільно.

Зокрема, впродовж проходження виробничої (педагогічної) практики на посаді вчителя-дефектолога, фахівця (консультанта) інклюзивно-ресурсного центру, здобувачі освіти мають:

1. Вивчити документацію, яку ведуть спеціалісти, проаналізувати її, зробити перелік документації.

2. Провести спостереження за діяльністю вчителя-дефектолога, фахівця (консультанта) інклюзивно-ресурсного центру з метою визначення стилю педагогічної діяльності.

3. Здійснити систематизоване спостереження за особливостями розвитку та поведінки дітей з порушенням психофізичного розвитку в навчально-виховній діяльності.

4. Провести дидактичні, рольові, рухливі ігри та визначити їх корекційної цінності.

5. Взяти участь у розробці та проведенні психолого-педагогічної діагностики.

6. Взяти участь у розробці та проведенні різних заходів, які проводить вчитель-дефектолог, фахівець (консультант) інклюзивно-ресурсного центру, здійснити їх аналіз з позиції корекційно-виховної спрямованості.

7. Проаналізувати заняття та етапи самопідготовки.

Індивідуальні завдання здобувачі освіти виконують самостійно у супроводі керівника практики.

VI. ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРАКТИКИ

Таблиця 4

Зміст роботи, що оцінюється	Кількість балів
1. Підготовка до проведення практики, окреслення організації та структури практики	5
2. Виконання основних завдань практики. Теоретична підготовка, психолого-педагогічна майстерність (педагогічний такт, комунікабельність, емпатійність тощо), особистісні характеристики (дисциплінованість під час проходження практики, ініціативність, самостійність, професійна спрямованість, інноваційність), оцінювання процесу проходження практики	60
3. Підготовка звітної документації	10
3. Захист результатів виробничої (педагогічної) практики на посаді вчителя-дефектолога, фахівця (консультанта) інклюзивно-ресурсного центру	25
Сума	100

Критерії оцінювання під час проходження практики

Таблиця 5

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
«Відмінно» – рівень А	Оцінка «відмінно» виставляється за виконання здобувачем вищої освіти усіх завдань на високому рівні. Здобувач освіти вільно володіє знаннями

<p>(90–100 б.)</p>	<p>щодо організаційно-методичної роботи в спеціальному закладі освіти / НРЦ / закладі освіти з інклюзивним навчанням / ІРЦ відповідно до мети і завдань практики. Активно включається в роботу, що вимагає методичної професійної діяльності. Здобувач вищої освіти проявляє себе організованим, сумлінним, ініціативним, винахідливим у виборі форм, методів, технологій діяльності. На високому рівні володіє професійними компетенціями: успішно здійснює аналіз практичного досвіду фахівців в галузі спеціальної та інклюзивної освіти, власної професійної діяльності.</p> <p>Одержав високу оцінку керівника практики.</p> <p>Здав оформлену відповідно до вимог звітну документацію у визначений термін.</p> <p>Підсумкова кількість балів за усі види робіт складає не менше 90 балів</p>
<p>«Дуже добре» – рівень В (82–89 балів);</p> <p>«Добре» – рівень С (75–81 балів)</p>	<p>Оцінка «добре» виставляється за виконання здобувачем вищої освіти усіх завдань на належному рівні. Здобувач вищої освіти проявляє себе організованим, старанним, наполегливим, відповідальним. На достатньому рівні володіє професійними компетенціями: здійснює аналіз практичного досвіду фахівців в галузі спеціальної та інклюзивної освіти, власної професійної діяльності.</p> <p>Одержав оцінку «добре» керівника практики.</p> <p>Здав у визначений термін і у повному обсязі правильно оформлену документацію.</p> <p>Підсумкова кількість балів за усі види робіт складає не менше 75 балів</p>
<p>«Задовільно» – рівень Д (67–74 балів);</p> <p>«Достатньо» – рівень Е (60–66 балів)</p>	<p>Оцінка «задовільно» виставляється в разі неповного виконання завдань. Знання здобувача вищої освіти несистемні. Рівень володіння професійними компетенціями низький: не вміє самостійно аналізувати практичний досвід фахівців в галузі спеціальної та інклюзивної освіти, власну діяльність. Для виконання завдань практики потребує значної допомоги керівника. Проявив себе як недостатньо організований, відповідальний, безініціативний.</p> <p>Одержав задовільну характеристику керівника практики.</p> <p>Звітна документація оформлена з порушеннями.</p> <p>Підсумкова кількість балів за усі види робіт складає не менше 60 балів</p>
<p>«Незадовільно» – рівень FХ (1–59 балів)</p>	<p>Оцінка «незадовільно» виставляється в разі неповного виконання завдань. Знання здобувача вищої освіти фрагментарні. Виявив незадовільний рівень володіння професійними компетенціями, зокрема вміннями аналізувати практичний досвід фахівців в галузі спеціальної та інклюзивної освіти, власну діяльність, без допомоги керівника не спроможний виконувати практичну діяльність.</p> <p>Здобувач вищої освіти пропускав заняття, проявив себе як невідповідальний, недисциплінований. Одержав незадовільну характеристику керівника практики. Виявляє значні прогалини у знаннях. Звітна документація представлена не у повному обсязі.</p> <p>Підсумкова кількість балів за усі види робіт складає не менше 50 балів</p>

VII. ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Оцінювання знань здобувачів освіти з «Виробнича (педагогічна) практика на посаді вчителя-дефектолога, фахівця (консультанта) інклюзивно-ресурсного центру» здійснюється на основі результатів поточного контролю знань відповідно до Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки від 28.06.2022 р.(URL: <https://v.gd/DgffFL>) за 100-бальною шкалою. Об'єктом оцінювання знань здобувачів освіти є програмовий матеріал з ОК.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практики і має за мету перевірку рівня підготовленості здобувачів освіти до виконання конкретної роботи. Поточний контроль реалізується в різних формах, зокрема опитування, виступи на методичних заходах закладів баз практики, експрес-контроль, перевірка результатів виконання різноманітних індивідуальних науково-дослідних завдань, контроль засвоєння того навчального матеріалу, який заплановано на самостійне опрацювання здобувачем, тощо. Максимальний бал за кожну з форм роботи визначено у *таблиці 3* силабусу освітнього компонента.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Перескладання будь-яких видів робіт, передбачених силабусом ОК, з метою підвищення оцінки не дозволяється. Повторне складання заліку допускається не більше як два рази.

Політика щодо академічної доброчесності. Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання завдань (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної освітньої (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувача освіти є підставою для її незарахування, незалежно від масштабів плагіату чи обману. Списування під час контрольних та самостійних робіт, екзамену – заборонені (зокрема, з використанням мобільних девайсів). Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. У випадку таких подій – реагування відповідно до «[Кодексу академічної доброчесності](#) Волинського національного університету імені Лесі Українки» (URL: <https://v.gd/FJ6BHO>).

Політика щодо відвідування. Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, навчання за програмою подвійного диплома, з використанням елементів дуальної форми здобуття освіти, міжнародне стажування) навчання може відбуватись за індивідуальним графіком, в онлайн режимі (за погодженням із деканом факультету).

Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті, здійснюється на добровільній основі та передбачає підтвердження того, що здобувач досяг результатів навчання, передбачених ОПП, за якою він навчається. Визнанню можуть підлягати такі результати навчання, отримані в неформальній освіті, які за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають і освітньому компоненту в цілому, і його окремому розділу, темі (темам), індивідуальному завданню, тощо, які передбачені програмою (силабусом) ОК. Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті, відбувається в семестрі, що передує семестру початку вивчення освітнього компонента, або першого місяця від початку семестру, враховуючи ймовірність непідтвердження здобувачем результатів такого навчання (Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у ВНУ імені Лесі Українки <https://vnu.edu.ua/uk/normativno-pravova-baza>).

VII. ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

Оцінювання знань здобувачів освіти здійснюється під час *поточного контролю* за результатами виконання тих видів робіт, які передбачені силабусом освітнього компонента «Виробнича (педагогічна) практика на посаді вчителя-дефектолога, фахівця (консультанта) інклюзивно-ресурсного центру» в діапазоні від 0 до 100 балів. Мінімальна позитивна кількість балів – 60.

Захист практики відбувається на засіданні комісії із захисту практики не пізніше ніж через 2 тижні після її завершення.

На залік із виробничої (педагогічної) практики студент має представити весь пакет документів, передбачених програмою (силабусом) практики (щоденник практики, результати виконання індивідуального завдання, конспекти занять, письмовий звіт про проходження практики тощо).

У разі отримання незадовільної оцінки під час складання заліку здобувачу освіти надається можливість повторного складання заліку за умови доопрацювання звіту й індивідуального завдання. За умови отримання незадовільної оцінки з практики під час ліквідації заборгованості комісії здобувач освіти відрховується з Університету.

Шкала оцінювання

Таблиця 6

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка
90 – 100	Зараховано
82 – 89	
75 – 81	
67 – 74	
60 – 66	
1 – 59	Незараховано (з можливістю повторного складання)

VIII. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

Основна:

1. Положення про проведення практики студентів Волинського національного університет імені Лесі Українки. URL: [МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ \(vnu.edu.ua\)](http://www.minedu.gov.ua/)

2. Методичні рекомендації до проведення практики для здобувачів освіти спеціальності 016 Спеціальна освіта галузі знань 01 Освіта / Педагогіка: навчально-методичний посібник [Електронний ресурс] / [кол. авторів І.М. Брушневська, І.Б. Кузава, З.С. Мацюк, В.Ф. Сергеева, І.І. Сидорук за заг. ред. Брушневської І.М.]. Луцьк: Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2023. 142 с., (1,4 автор. арк. С.16-25, 70-79; 102-111) <https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/21722>

Додаткова:

3. Колупаєва А. А. Діти з особливими потребами та організація їх навчання:

навч.-метод. посіб. / А. А. Колупаєва, Л. О. Савчук. Київ : АТОПОЛ, 2011. 273 с.

4. Організаційно-методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів : навч.-метод. посіб. / за заг. ред. М. А. Порошенко та ін. Київ: 2018. 252 с.

5. Постанова Кабінету міністрів України «Про затвердження Положення про інклюзивно-ресурсний центр» : від 12 липня 2017 р. № 545 зі змінами і доповненнями, внесеними постановою Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2018 року № 617 URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KP170545.html.

6. Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 15.09.2021 № 957. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/957-2021-%D0%BF>.

7. Про затвердження Типового переліку допоміжних засобів для навчання (спеціальних засобів корекції психофізичного розвитку) осіб з особливими освітніми потребами, які навчаються в закладах освіти: Наказ МОН України від 23.04.2018 № 414. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/z0582-18>.

8. Створення індивідуальної програми розвитку для дітей з особливими освітніми потребами: методичний посібник / Під заг. ред. Софій Н. З., К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2015. 66 с.

Інформаційні ресурси:

9. <http://www.education-inclusive.com/>

10. <https://prometheus.org.ua/partnership/>

3.4. Навчально-методичне забезпечення освітнього компонента «ВИРОБНИЧА (АДМІНІСТРАТИВНО-УПРАВЛІНСЬКА) ПРАКТИКА У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ З ІНКЛЮЗИВНИМ НАВЧАННЯМ, ІНКЛЮЗИВНО-РЕСУРСНИХ ЦЕНТРАХ»

Автор: Ірина Брушневська

I. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
<u>Денна форма навчання</u>	Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка Спеціальність 016 Спеціальна освіта Освітньо-професійна програма Спеціальна освіта. Інклюзивна освіта Освітній рівень: другий (магістерський)	Навчальна
Кількість годин/кредитів <u>180/6</u>		Рік навчання <u>-1-й</u>
		Семестр <u>– 2-ий</u>
		Консультації <u>– 12 год.</u>
		Самостійна робота <u>– 168 год.</u>
	Форма контролю: <u>залік</u>	
Мова навчання		Українська

II. ІНФОРМАЦІЯ ПРО КЕРІВНИКА ПРАКТИКИ

Прізвище, ім'я, по батькові: *Брушневська Ірина Миколаївна*

Науковий ступінь: *кандидат педагогічних наук*

Вчене звання: *доцент*

Посада: *доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти*

Контактна інформація: *0508762003, Brushnevska.Iryna@vnu.edu.ua*

Дні занять: <http://94.130.69.82/cgi-bin/timetable.cgi>

Терміни практики: *14-17 т.*

III. ОПИС ПРАКТИКИ

Анотація практики. Силабус освітнього компонента (далі – ОК) «Виробнича (адміністративно-управлінська) практика у закладах освіти з інклюзивним навчанням, інклюзивно-ресурсних центрах» є нормативним документом Волинського національного університету імені Лесі Українки, який розроблено кафедрою спеціальної та інклюзивної освіти на основі освітньо-професійної програми «Спеціальна освіта. Інклюзивна освіта» підготовки здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти відповідно до навчального плану для галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальності 016 Спеціальна освіта денної форми навчання. Силабус укладено згідно з вимогами Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (ЄКТС).

Зміст освітнього компонента передбачає надання здобувачам вищої освіти необхідних знань та формування готовності до реалізації управлінських функцій в системі інклюзивної освіти. З огляду на це заплановано адміністративно-

управлінські аспекти розглядати у зв'язку з розкриттям напрямів, завдань та функцій управлінської діяльності на різних рівнях системи інклюзивної освіти, а також в закладах освіти з інклюзивним навчанням, інклюзивно-ресурсних центрах з урахуванням актуальності забезпечення якості інклюзивного навчання.

Мета – підготовка здобувачів вищої освіти до ґрунтовного аналізу актуальних завдань адміністративно-управлінської діяльності в системі інклюзивної освіти; ознайомлення з особливостями організації управління різними видами діяльності у закладах освіти з інклюзивним навчанням, інклюзивно-ресурсних центрах, а також керівництва інклюзивної освітою на різних рівнях; формування у здобувачів вищої освіти готовності до реалізації завдань управління закладами освіти з інклюзивним навчанням, інклюзивно-ресурсними центрами.

Завдання практики:

1. Ознайомити здобувачів вищої освіти із закладами освіти з інклюзивним навчанням, інклюзивно-ресурсними центрами, принципами створення та комплектування груп (класів), специфікою організації та здійснення навчально-корекційного процесу з різними віковими групами осіб із ООП.

2. Формувати вміння спостерігати, аналізувати та оцінювати навчально-виховний процес освітнього закладу з інклюзивним навчанням, як закладу, що забезпечує корекційний вплив на розвиток особистості дитини.

3. Удосконалити організаційні, діагностичні, дидактичні, аналітичні, проектувальні, комунікативні уміння та навички

4. Формувати вміння спілкуватися з дітьми, враховуючи їх вікові та психофізичні особливості.

5. Проектувати власну адміністративно-управлінську діяльність для вирішення конкретних фахових проблем.

6. Розвивати теоретичний пошук в методичній роботі, виробляти потребу в самоосвіті, самоідентифікації себе як професіонала конкретної сфери корекційно-навчальної роботи.

7. Формувати інтегральну, загальні та спеціальні компетентності, визначені силабусом ОК.

8. Досягти визначених силабусом ОК результатів навчання.

9. Розвинути у здобувачів освіти здатність до професійного саморозвитку

IV. ЕТАПИ ПРАКТИКИ

Таблиця 2

Етапи	Зміст, основні завдання, тривалість
1. Підготовчий	Участь у настановній конференції з метою ознайомлення з методикою та організацією проходження виробничої (адміністративно-управлінської) практики у закладах освіти з інклюзивним навчанням, інклюзивно-ресурсних центрах. Знайомство з керівниками виробничої практики від кафедри спеціальної та інклюзивної освіти, переліком баз практики. Ознайомлення з правами й обов'язками здобувачів освіти під час проходження практики. Інструктаж з техніки безпеки. Деталізація змісту, уточнення термінів проведення практики, форм

	<p>звітності.</p> <p>Знайомство з завданнями, програмою і звітною документацією з практики, розподілом по її об'єктах.</p> <p>Складання індивідуального графіку роботи на період проходження практики</p>
2. Ознайомлювальний	<p>Вивчення та аналіз нормативних документів, що визначають основи організації різних видів діяльності керівника закладу освіти з інклюзивним навчанням, інклюзивно-ресурсного центру; нормативно-правової бази щодо організації інклюзивного освітнього середовища.</p> <p>Аналіз плану роботи керівника закладу освіти з інклюзивним навчанням, інклюзивно-ресурсного центру.</p> <p>Відомості про структуру закладу, основні напрями діяльності, склад фахівців, їхні професійні обов'язки</p>
3. Основний	<p>1. Аналіз системи роботи керівника закладу освіти з інклюзивним навчанням, інклюзивно-ресурсного центру щодо менеджменту освітнього процесу:</p> <ul style="list-style-type: none"> - управління на рівні керівництва закладу (спілкування із засновником, координація роботи заступників, педагогічної ради, залучення органів учнівського та батьківського самоврядування, піклувальної ради), - менеджмент закладу освіти (адаптація навчального середовища та організація навчального процесу, реалізація індивідуальних програм розвитку тощо), - формування структур для надання послуг інклюзивної освіти (команда психолого-педагогічного супроводу, ресурсна кімната, ІПР тощо). <p>2. Ознайомлення з алгоритмом створення інклюзивного класу\групи, участь у його реалізації:</p> <ul style="list-style-type: none"> - вивчення документів дітей з ООП, які бажають навчатись у закладі освіти; - вивчення нормативно-правової бази та організаційно-методичного забезпечення інклюзивного навчання; - оцінка можливостей закладу освіти, інклюзивно-ресурсного центру для організації навчання дитини з особливими освітніми потребами; - погодження з департаментом освіти організації навчання в закладі освіти з інклюзивним навчанням, подання необхідної документації. <p>Вирішення питання фінансування введених посад;</p> <ul style="list-style-type: none"> - створення нормативно-правового та методичного забезпечення впровадження інклюзивної освіти на рівні закладу освіти, інклюзивно-ресурсного центру; - створення команди психолого-педагогічного супроводу; - розподіл обов'язків між членами команди, ознайомлення з посадовими інструкціями асистентів вчителів; - складання індивідуальної програми розвитку; - складання індивідуального навчального плану та індивідуальних навчальних програм; - адаптація освітнього середовища до потреб дитини; - оцінювання навчальних досягнень учнів з ООП; - моніторинг якості інклюзивного навчання
4. Підсумковий	Розроблення системи роботи керівника закладу освіти з

	<p>інклюзивним навчанням, інклюзивно-ресурсного центру з батьками дітей з особливими освітніми потребами та педагогами закладу.</p> <p>Оформлення у відповідності до визначених вимог індивідуального плану проходження практики, щоденника педагогічних спостережень, залікових форм роботи та звіту про проходження практики, що є основною формою звітності здобувача освіти і має містити відомості про виконання практикантом усіх розділів програми практики, аналіз її результатів, мати висновки та пропозиції.</p> <p>Презентація результатів виробничої (адміністративно-управлінської) практики у закладах освіти з інклюзивним навчанням, інклюзивно-ресурсних центрах на підсумковій конференції. захист практики на підсумковій конференції</p>
--	---

V. ВИДИ (ФОРМИ) ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ

Індивідуальне завдання є однією з форм набуття фахових компетентностей; особистим для кожного здобувача освіти, визначається керівником практики спільно.

1. На основі вивчення специфіки діяльності керівника закладу освіти з інклюзивним навчанням, інклюзивно-ресурсного центру розробити «План роботи керівника закладу освіти з інклюзивним навчанням/ інклюзивно-ресурсного центру з батьками дітей з особливими освітніми потребами та педагогами закладу».

2. Підготувати та опублікувати **тези доповіді** на тему (за вибором):

✓ «Підготовка педагогів та асистентів вчителя – один з найважливіших чинників якісного інклюзивного навчання у школі»;

✓ «Як організувати якісну роботу команди психолого-педагогічного супроводу»;

✓ «Роль керівника закладу у формуванні команди супроводу»;

✓ «Побудова інклюзії в школі: ролі основних учасників та дієві підходи»;

✓ «Переваги інклюзивної освіти»;

✓ «Інклюзивна освіта: за і проти».

3. На основі опрацювання сучасних педагогічних та фахових періодичних видань створити покажчик статей, в яких висвітлено проблеми, що вирішує інклюзивна освіта (не менше 10 статей).

4. Розробити презентацію або презентаційний буклет щодо діяльності керівника закладу освіти з інклюзивним навчанням, інклюзивно-ресурсного центру (за бажанням).

Перелік звітної документації: на захист звіту про проходження виробничої (адміністративно-управлінської) практики у закладах освіти з інклюзивним навчанням, інклюзивно-ресурсних центрах здобувач освіти повинен надати наступні звітні матеріали:

- індивідуальний план проходження виробничої (адміністративно-управлінської) практики у закладах освіти з інклюзивним навчанням, інклюзивно-ресурсних центрах з позначками про виконання/невиконання його пунктів;

- календарно-тематичний план проходження практики;

- звіт про виконання індивідуального завдання;

- відгук керівника практики про результати і якість проходження здобувачем освіти виробничої (адміністративно-управлінської) практики у закладах освіти з інклюзивним навчанням, інклюзивно-ресурсних центрах;

- додатки (супровідні матеріали, світлини проходження практики чи інше, що, на думку здобувача освіти, підтверджує якість проходження практики);

Здобувач освіти, який не надав звітної документації, вважається таким, що не пройшов виробничу практику.

Вимоги до звіту з практики: виробнича (адміністративно-управлінська) практика у закладах освіти з інклюзивним навчанням, інклюзивно-ресурсних центрах вважається завершеною за умови виконання здобувачами освіти всіх вимог програми практики. Виконання практики завершується підготовкою та захистом звіту про проходження практики. Звіт має містити відомості про виконання усіх розділів індивідуального плану проходження виробничої практики та індивідуального завдання, мати висновки і пропозиції.

Орієнтовний план звіту про проходження виробничої (адміністративно-управлінської) практики у закладах освіти з інклюзивним навчанням, інклюзивно-ресурсних центрах:

1. Вступ, в якому зазначаються: календарні терміни проходження практики; місце проходження практики; мета та завдання практики.

2. Зміст видів практичної роботи здобувача вищої освіти під час практики та стислий аналіз роботи практиканта – відповідно до теми, мети і завдань практики.

3. Оцінка повноти виконання поставлених практикою завдань.

4. Висновки за результатами практики: знання, уміння, навички, отримані та вдосконалені під час практики; труднощі, що виникли у процесі практичної діяльності, їх причини; пропозиції щодо вдосконалення процесу організації та керівництва практикою здобувачів вищої освіти.

5. Додатки.

Текст звіту ілюструється відповідними фото або відеофрагментами, розрахунками, таблицями, схемами, рисунками тощо.

Звіт оформлюється на аркушах формату А-4 з полями: ліве – 30 мм; праве, верхнє, нижнє – 20 мм. Шрифт Times New Roman – 14 pt з міжрядковим інтервалом 1,5, нумерація сторінок – вгорі праворуч (8-10 сторінок). Звіт скріплюється, підписується практикантом, керівником практики (від бази практики) та скріплюється печаткою. Далі звіт подається керівникові практики від кафедри для написання у «Щоденнику практики» висновку про проходження практики.

Звіт про проходження виробничої (адміністративно-управлінської) практики у закладах освіти з інклюзивним навчанням, інклюзивно-ресурсних центрах захищається здобувачем освіти перед комісією, призначеною завідувачем кафедри. До складу комісії входять викладачі кафедри і, за можливості, педагоги від бази практики. За результатами захисту і наявності повного комплексу звітних матеріалів виставляється оцінка за виробничу (адміністративно-управлінську) практику у закладах освіти з інклюзивним навчанням, інклюзивно-ресурсних центрах, яка заноситься до залікової відомості і до індивідуального навчального плану здобувача освіти. Підсумки практики підводяться на звітній конференції.

Здобувачу освіти, який не виконав програму практики без поважних причин, отримав негативний відгук на засіданні кафедри про виконану роботу або не набрав достатньої кількості балів, рішенням вченої ради факультету може бути надано право проходження практики повторно при виконанні умов, визначених фаховою кафедрою.

Підсумки проведення виробничої (адміністративно-управлінської) практики у закладах освіти з інклюзивним навчанням, інклюзивно-ресурсних центрах обговорюються на засіданні кафедри, а загальні результати практики підводяться на засіданні вченої ради факультету педагогічної освіти та соціальної роботи Волинського національного університету імені Лесі Українки.

VI. ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРАКТИКИ

Таблиця 3

Зміст роботи, що оцінюється	К-ть балів
1. Теоретична підготовка: <ul style="list-style-type: none"> – знання основ адміністративно-управлінської діяльності у закладах освіти з інклюзивним навчанням, інклюзивно-ресурсних центрах; – володіння теоретичним та практичним матеріалом під час створення інклюзивного класу/групи тощо 	15
2. Психолого-педагогічна майстерність: <ul style="list-style-type: none"> – педагогічний такт; – комунікабельність; – емпатійність; – неконфліктність тощо 	10
3. Особистісні характеристики: <ul style="list-style-type: none"> – дисциплінованість під час проходження практики; – ініціативність; – самостійність; – професійна спрямованість; – інноваційність тощо 	5
4. Оцінювання процесу проходження практики: <ul style="list-style-type: none"> – проведення заходів щодо створення інклюзивного класу/групи; – формування педагогічної документації, облікової звітності на базах практики тощо 	20
5. Оцінювання звітної документації: <ul style="list-style-type: none"> – план роботи керівника закладу освіти з інклюзивним навчанням, інклюзивно-ресурсного центру з батьками дітей з особливими освітніми потребами та педагогами закладу; – тези доповіді; – покажчик статей; – презентація або презентаційний буклет щодо діяльності керівника закладу з інклюзивним навчанням; – фотозвіт 	20
6. Оцінювання допоміжної документації : <ul style="list-style-type: none"> – загальне оформлення щоденника; – оформлення допоміжної документації (наочний матеріал, схеми, знімки) 	5
7. захист практики.	25
Сума	100

Критерії оцінювання під час проходження практики

Таблиця 4

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
<p>«Відмінно» – рівень А (90-100 б.).</p>	<p>Оцінка «відмінно» виставляється за виконання здобувачем вищої освіти усіх завдань на високому рівні. Студент вільно володіє знаннями й виважено здійснює адміністративно-управлінську діяльність відповідно до мети і завдань практики. Активно включається у роботу, що вимагає методичної професійної діяльності. Здобувач вищої освіти проявляє себе організованим, сумлінним, ініціативним, винахідливим у виборі форм, методів, технологій інклюзивної діяльності. На високому рівні володіє професійними компетенціями: успішно здійснює аналіз практичного досвіду фахівців в галузі інклюзії, власної професійної діяльності. Ознайомлений з алгоритмом створення інклюзивного класу/групи, бере активну участь у його реалізації, використовує закони, правові документи стосовно надання дітям корекційної допомоги.</p> <p>Одержав високу оцінку керівника практики. Демонструє вільне володіння знаннями та вміннями основних методик та технологій професійної діяльності керівника закладу освіти з інклюзивним навчанням, інклюзивно-ресурсного центру. Здав оформлену відповідно до вимог звітну документацію у визначений термін.</p> <p>Підсумкова кількість балів за усі види робіт складає не менше 90 балів</p>
<p>«Дуже добре» – рівень В (82 – 89 балів); «Добре» – рівень С (75 – 81 балів).</p>	<p>Оцінка «добре» виставляється за виконання здобувачем вищої освіти усіх завдань на належному рівні. Здобувач вищої освіти проявляє себе організованим, старанним, наполегливим, відповідальним. На достатньому рівні володіє професійними компетенціями: здійснює аналіз практичного досвіду фахівців в галузі інклюзії, власної професійної діяльності. Ознайомлений з алгоритмом створення інклюзивного класу/групи, бере активну участь у його реалізації, використовує закони, правові документи стосовно надання дітям корекційної допомоги.</p> <p>Одержав оцінку «добре» керівника практики. Аргументує добір методів та технологій професійної діяльності керівника закладу освіти з інклюзивним навчанням, інклюзивно-ресурсного центру, що застосовувались у процесі практики.</p> <p>Здав у визначений термін і у повному обсязі правильно оформлену документацію.</p> <p>Підсумкова кількість балів за усі види робіт складає не менше 75 балів</p>
<p>«Задовільно» – рівень Д (67 -74 балів); «Достатньо» – рівень Е (60 – 66 балів).</p>	<p>Оцінка «задовільно» виставляється в разі неповного виконання завдань змістових модулів. Знання здобувача вищої освіти несистемні. Рівень володіння професійними компетенціями низький: не вміє самостійно аналізувати практичний досвід фахівців в галузі інклюзії, власну діяльність. Для виконання завдань практики потребує значної допомоги керівника. Проявив себе як недостатньо організований, відповідальний, безініціативний.</p> <p>Одержав задовільну характеристику керівника практики. Виявляє невпевненість в аргументації добору методів та технологій професійної діяльності керівника закладу освіти з інклюзивним навчанням, інклюзивно-ресурсного центру. Звітна документація оформлена з порушеннями.</p> <p>Підсумкова кількість балів за усі види робіт складає не менше 60 балів</p>

«Незадовільно»– рівень FX (1 – 59 балів)	Оцінка «незадовільно» виставляється в разі неповного виконання завдань змістових модулів. Знання здобувача вищої освіти фрагментарні. Виявив незадовільний рівень володіння професійними компетенціями, зокрема вміннями аналізувати практичний досвід фахівців в галузі інклюзії, власну діяльність, визначати проблеми створення інклюзивного класу/групи, знаходити шляхи їх вирішення, без допомоги керівника не спроможний виконувати практичну діяльність. Здобувач вищої освіти пропустив заняття, проявив себе як невідповідальний, недисциплінований. Одержав незадовільну характеристику керівника практики. Виявляє значні прогалини у знаннях. Звітна документація представлена не у повному обсязі. Підсумкова кількість балів за усі види робіт складає не менше 50 балів
--	---

Шкала оцінювання

Таблиця 5

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка
90 – 100	Зараховано
82 – 89	
75 – 81	
67 -74	
60 – 66	
1 – 59	

VII. ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

Оцінювання знань здобувачів освіти здійснюється під час *поточного контролю* за результатами виконання тих видів робіт, які передбачені силабусом освітнього компонента «Виробнича (адміністративно-управлінська) практика у закладах освіти з інклюзивним навчанням, інклюзивно-ресурсних центрах» в діапазоні від 0 до 100 балів. Мінімальна позитивна кількість балів – 60.

Захист практики відбувається на засіданні комісії із захисту практики не пізніше ніж через 2 тижні після її завершення.

На залік з виробничої практики здобувач освіти має представити весь пакет документів, передбачених програмою (силабусом) практики (щоденник практики, результати виконання індивідуального завдання, письмовий звіт про проходження практики тощо).

У разі отримання незадовільної оцінки під час складання заліку здобувачу освіти надається можливість повторного складання заліку за умови доопрацювання звіту й індивідуального завдання. За умови отримання незадовільної оцінки з практики під час ліквідації заборгованості комісії здобувач освіти відряджується з Університету.

VIII. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

1. Положення про проведення практики студентів Волинського

національного університет імені Лесі Українки. URL: https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/08/2022_%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D0%BF%D1%80%D0%BE_%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%BA%D1%83_%D1%80%D0%B5%D0%B4.pdf.

2. Методичні рекомендації до проведення практики для здобувачів освіти спеціальності 016 Спеціальна освіта галузі знань 01 Освіта / Педагогіка: навчально-методичний посібник [Електронний ресурс] / [кол. авторів І.М. Брушневська, І.Б. Кузава, З.С. Мацюк, В.Ф. Сергєєва, І.І. Сидорук за заг. ред. Брушневської І.М.]. Луцьк: Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2023. 142 с., (1,4 автор. арк. С.16-25, 70-79; 102-111) <https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/21722>

3. Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо організації навчання осіб з особливими освітніми потребами: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/765-2021-%D0%BF#Text>

4. Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/957-2021-%D0%BF#Text>

5. Як організувати якісне інклюзивне навчання – поради для директора школи. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/yak-organizuvati-yakisne-inklyuzivne-navchannya-poradi-dlya-direktora-shkoli>

6. Щодо забезпечення доступності закладів освіти для осіб з ООП. URL: https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2020/09/1084_vkh_1_9-223.pdf

7. Концепція розвитку інклюзивної освіти. Наказ МОН України від 01.10.2010 р. № 912. URL: <http://firstedu.org.ua/index.php>.

8. Колупаєва А.А. Професійне співробітництво в інклюзивному навчальному закладі: навч.-метод. посіб. / А.А. Колупаєва, Е.А. Данілявічутє, С.В. Литовченко. Київ: Видавнича група «А.С.К.», 2012. 197 с.

9. Миронова С. П. Педагогіка інклюзивної освіти : навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка. Кам'янець-Подільський, 2016. 164 с.

10. Порошенко М. А. Інклюзивна освіта: навчальний посібник. Київ: ТОВ «Агенство «Україна»», 2019. 300 с.

11. Шевців З. Основи інклюзивної педагогіки : підручник. Київ : ЦУЛ, 2017. 248 с.

Інформаційні ресурси:

1. Директорат дошкільної, шкільної, позашкільної та інклюзивної освіти: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/ministerstvo/pro-ministerstvo/direktorati/direktorat-inklyuzivnoyi-ta-pozashkilnoyi-osviti>

2. Інститут модернізації змісту освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://imzo.gov.ua/>

3. https://ispukr.org.ua/?page_id=331

4. <https://prometheus.org.ua/partnership/>

5. <https://www.ed-era.com/>

3.5. Навчально-методичне забезпечення освітнього компонента «НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКА ПРАКТИКА»

Автор: Валентина Сергєєва

I. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна форма навчання	Галузь знань <u>01 Освіта/Педагогіка</u> Спеціальність <u>016 Спеціальна освіта</u> Освітньо-професійна програма Спеціальна освіта. Інклюзивна освіта Освітній рівень: другий (магістерський)	Нормативна
Кількість годин/кредитів <u>180/6</u>		Рік навчання <u>2</u>
ІНДЗ: немає		Семестр <u>3-ий</u>
		Лекції – год.
		Практичні (семінарські) – Лабораторні – год. Індивідуальні – год.
		Самостійна робота – <u>168</u> год.
		Консультації – <u>12</u> год.
Мова навчання		Форма контролю: залік Українська

II. ІНФОРМАЦІЯ ПРО КЕРІВНИКА ПРАКТИКИ

Прізвище, ім'я, по батькові: *Сергєєва Валентина Федорівна*

Науковий ступінь: *кандидат педагогічних наук*

Вчене звання: *доцент*

Посада: *доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти*

Контактна інформація: *0501087179, valentina.sergeeva@live.com*

Дні занять: <http://94.130.69.82/cgi-bin/timetable.cgi>

Терміни практики: *протягом семестру (4-10 т.)*

III. ОПИС ПРАКТИКИ

Анотація практики

Науково-дослідницька практика (навчальна) – вид навчальної роботи, який спрямований на поглиблення та закріплення теоретичних і практичних знань, отриманих здобувачами освіти у процесі навчання, набуття і вдосконалення практичних навичок за обраною магістерською програмою. Виконання магістрантами науково-дослідних завдань у період практики повинно ґрунтуватися на розумінні загальної логіки дослідницької роботи і застосуванні інструментарію, який прийнятий у сучасних наукових дослідженнях. Зазначена практика для здобувачів освіти є однією із форм фахової підготовки у вищій школі і становлення їх як професіоналів-дослідників.

Сутність науково-дослідницької практики полягає у залученні здобувачів

вищої освіти о/с «магістр» до самостійної дослідницької роботи, ґрунтовному опануванні ними методики організації наукового пошуку.

Предметом науково-дослідницької практики є науково-дослідна робота як специфічний вид науково-практичної діяльності в галузі науки й освіти.

Науково-дослідницька практика має відповідати напряму наукових досліджень здобувачів освіти о/с «магістр» і слугує основою підвищення результативності їхніх наукових досліджень.

Під час проходження практики здобувач вищої освіти продовжує роботу над магістерським дослідженням, зокрема опрацьовує наукові, інформаційні, методичні джерела (статті, монографії) та матеріали, які розкривають практику спеціальної та інклюзивної освіти; здійснює підготовку педагогічного експерименту; готує наукові публікації (тези, статті), доповіді на науково-практичні конференції, семінари; виступи на методичні об'єднання у закладах спеціальної та інклюзивної освіти, на засідання та семінари базової кафедри спеціальної та інклюзивної освіти ВНУ імені Лесі Українки тощо.

Зміст практики є доступним для здобувачів освіти освітнього ступеня «магістр» та розрахований на засвоєння його кожним здобувачем освіти.

Мета ОК – опанування методики науково-дослідної роботи та формування навичок її організації і проведення; розширення наукового світогляду; поглиблення теоретичних знань у сфері спеціальної та інклюзивної освіти; формування у здобувачів освіти творчого і дослідницького підходів до професійної діяльності; в цілому забезпечення якісної фахової підготовки.

Завдання ОК:

- поглиблення й удосконалення теоретичних знань і встановлення їхнього зв'язку з практичною діяльністю;
- ознайомлення зі структурою, науковою проблематикою та результатами наукової роботи базової кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки;
- залучення здобувачів освіти до різних форм та видів науково-дослідної роботи у закладі вищої освіти; набуття досвіду самостійного дослідження актуальної наукової проблеми;
- формування вмінь і навичок опрацювання наукових та інформаційних джерел, засвоєння структури та логіки науково-педагогічного дослідження;
- розвиток умінь презентації власного наукового пошуку під час участі у наукових конференціях, семінарах, круглих столах, публікаціях у наукових виданнях тощо;
- створення умов для розвитку здібностей і самореалізації здобувача освіти, для формування його власного стилю діяльності;
- розвиток навичок професійної рефлексії;
- формування готовності до свідомого професійного самовдосконалення;
- спрямування, коригування дослідницької роботи магістрантів;
- вправлення у презентації й захисті результатів науково-дослідницької практики;
- забезпечення формування професійних компетентностей – інтегральної, загальних та спеціальних – магістра спеціальної освіти, що визначені силабусом

ОК;

- досягнення визначених силябусом ОК результатів навчання.

База науково-дослідницької практики

Місце практики призначається кожному здобувачу освіти в індивідуальному порядку за погодженням із науковим керівником і відповідно до затвердженої теми магістерської роботи.

Базою практики може бути профільна кафедра (у даному випадку – кафедра спеціальної та інклюзивної освіти), до науково-дослідної діяльності якої залучається здобувач освіти і на якій в межах відповідної загальнонаукової проблеми здійснює власне наукове дослідження.

IV. ЕТАПИ ПРАКТИКИ

Таблиця 2

Етапи	Зміст, основні завдання, тривалість
Організаційний (підготовчий)	Включає в себе розв'язання всіх організаційних питань. Починається з настановчої конференції, що проводиться представником факультету, який відповідає за організацію і проведення практики, на якій присутні здобувачі освіти, викладачі базової кафедри, представники адміністрації факультету. Магістранти знайомляться з завданнями, програмою і звітною документацією з практики
Поточний (камеральний)	Включає знайомство здобувача освіти з базою практики (базовою кафедрою), де буде проводитись практика, складання кожним практикантом індивідуального плану роботи; практичну діяльність відповідно до цього плану; попередню розробку різних форм та видів роботи; консультації з керівником практики. Здобувач освіти виконує основні завдання практики, аналізує й обговорює з керівниками отримані результати, визначає структуру свого виступу на звітній конференції
Підсумковий	Заключний етап науково-дослідницької практики присвячується узагальненню проведеної здобувачами освіти роботи: підбиваються підсумки, готуються матеріали до звіту, систематизується відповідна документація. Здобувач освіти у встановлений термін оформляє звіт з практики, одержує письмовий відзив керівника, де пропонується оцінка роботи практиканта. Звітні матеріали подаються на захист практики. Під час захисту відбувається презентація результатів практики та оцінювання роботи практиканта

V. САМОСТІЙНА РОБОТА ПІД ЧАС НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ПРАКТИКИ

Зміст самостійної роботи упродовж науково-дослідницької практики визначається загальною концепцією магістерської підготовки за спеціальністю 016 Спеціальна освіта. Він включає в себе освітньо-виховну, освітньо-пізнавальну, практичну і дослідницьку діяльність здобувачів освіти і передбачає системне бачення проблеми з теми кваліфікаційної (магістерської) роботи, а також формування необхідних дослідницьких компетенцій майбутнього магістра спеціальної освіти.

Самостійна робота здобувачів освіти спрямована на:

- формування і розвиток професійних компетенцій здобувачів освіти у галузі

спеціальної та інклюзивної освіти, закріплення набутих теоретичних знань із освітніх компонентів освітньо-професійної програми «Спеціальна освіта. Інклюзивна освіта» другого (магістерського) рівня вищої освіти;

- оволодіння необхідними професійними компетенціями за обраним напрямом фахової підготовки;
- збір і опрацювання фактичного матеріалу для якісної підготовки випускної магістерської роботи;
- презентацію окремих положень, результатів і висновків самостійного науково-дослідницького пошуку.

Основними завданнями самостійної роботи здобувачів освіти під час науково-дослідницької практики є:

- оволодіння сучасною методологією наукового дослідження;
- закріплення знань, умінь і навичок, здобутих у процесі вивчення ОК загальної і професійної підготовки за освітньо-професійною програмою;
- оволодіння сучасними методами збору, аналізу та обробки наукової інформації;
- формування уявлень про сучасні інформаційні технології наукової інформації й навичок їх застосування у процесі науково-дослідної діяльності;
- оволодіння вміннями викладати здобуті наукові результати у вигляді звітів, публікацій, доповідей;
- формування умінь оприлюднювати та упроваджувати результати наукового пошуку та науково-дослідницької практики;
- усвідомлення й дотримання вимог до оформлення результатів науково-дослідної роботи;
- формування навичок самоосвіти і самовдосконалення, сприяння активізації науково-дослідної діяльності здобувачів освіти;
- формування етичних та правових основ наукової діяльності тощо.

Самостійна робота здобувачів освіти під час науково-дослідницької практики організовується відповідно до логіки роботи над магістерським дослідженням. Вони працюють з першоджерелами, монографіями, авторефератами і дисертаційними дослідженнями, аналізують результати досліджень, презентують окремі позиції власного наукового кваліфікаційного дослідження у публікаціях та наукових доповідях, здійснюють наукові розвідки з інших актуальних проблем спеціальної та інклюзивної освіти; консультуються з науковими керівниками і викладачами кафедри тощо.

Кожен здобувач освіти повинен отримати конкретні наукові результати з обраної наукової проблеми, що відображені у формулюванні теми випускної кваліфікаційної роботи.

Самостійна робота здобувачів освіти під час науково-дослідницької практики передбачає такі форми і види:

- формування індивідуального графіку проходження науково-дослідницької практики;
- складання бібліографії джерел з теми магістерської роботи;
- написання оглядового реферату з теоретичної частини магістерської роботи;

- участь у науково-дослідній роботі кафедри та лабораторії спеціальної та інклюзивної освіти;
- участь у науково-практичних конференціях (семінарах тощо);
- написання статей або тез з теми магістерської роботи (або з іншої наукової проблеми);
- виконання індивідуального завдання;
- оформлення звіту про проходження науково-дослідницької практики і його захист.

У процесі самостійної роботи упродовж науково-дослідницької практики здобувачі освіти беруть участь у різних видах наукової, науково-педагогічної або організаційної роботи базової кафедри. При цьому магістранти:

- знайомляться з тематикою наукових досліджень викладачів базової кафедри, тематикою кандидатських і докторських дисертацій; вивчають головні наукові завдання за напрямками наукових досліджень викладачів кафедри;
- ознайомлюються з процесом підготовки до видання збірників наукових праць і часописів;
- готують методичні матеріали для лабораторії спеціальної та інклюзивної освіти;
- вивчають інформаційні ресурси наукових бібліотек з метою їх використання під час написання магістерської кваліфікаційної роботи та подальшої наукової діяльності;
- опановують інноваційні підходи, які реалізуються у практичній діяльності;
- відпрацьовують практичні навички з творчої реалізації поставлених завдань дослідження;
- практично оволодівають методами наукового дослідження;
- реалізують на практиці творчий підхід до методів дослідження;
- здійснюють практичну перевірку своєї готовності до інноваційної діяльності у галузі освіти і науки;
- здійснюють систематизацію теоретичних знань для якісного виконання поставленої у темі випускної роботи науково-практичної задачі;
- вивчають і узагальнюють літературні джерела з теми кваліфікаційної (магістерської) роботи;
- розробляють анкети, тести для проведення експериментального дослідження з теми магістерської роботи;
- виконують індивідуальні науково-практичні завдання, критично осмислюють теоретичну базу з метою якісного виконання випускної кваліфікаційної роботи та її захисту;
- здійснюють підготовку наукової статті (тез) до друку;
- готують доповіді і виступи на методичних семінарах, наукових конференціях тощо.

Завдання для самостійної роботи відповідно до етапів практики:

Таблиця 3

№ з/п	Етапи практики/завдання	К-ть годин
-------	-------------------------	------------

1. Організаційний (підготовчий)		
1.1.	Формування індивідуального графіку проходження науково-дослідницької практики	2
1.2.	Ознайомлення з базою практики, змістом діяльності, історією, традиціями тощо	6
2. Поточний (камеральний)		
2.1.	Складання бібліографії джерел з теми магістерської роботи	6
2.2.	Опрацювання категоріального апарату магістерського дослідження	6
2.3.	Написання оглядового реферату з теоретичної частини магістерської роботи	12
2.4.	Опрацювання алгоритму педагогічного експерименту. Розробка анкет, тестів для проведення експериментального дослідження з теми магістерської роботи	18
2.5.	Участь у науково-дослідній роботі кафедри (допомога у підготовці до видання збірників наукових праць, підготовці і проведенні наукових й науково-методичних заходів, розробці методичних матеріалів для лабораторії спеціальної та інклюзивної освіти тощо)	20
2.6.	Участь у науково-практичних конференціях (семінарах тощо); підготовка доповіді з основних положень кваліфікаційної (магістерської) роботи	20
2.7.	Написання статті або тез з теми кваліфікаційної (магістерської) роботи	20
2.8.	Підготовка тематичного виступу на засідання кафедри спеціальної та інклюзивної освіти	8
2.9.	Підготовка виступу на засідання методичного об'єднання базового закладу освіти	8
2.10.	Виконання індивідуального завдання	24
3. Підсумковий		
3.1.	Оформлення щоденника з практики	6
3.2.	Підготовка звіту про виконане індивідуальне завдання	6
3.3.	Узагальнення матеріалів практики, систематизація відповідної документації і оформлення звіту за результатами практики	6
Всього		168

Зміст самостійної роботи, зокрема завдання, види і форми роботи, у процесі науково-дослідницької практики конкретизується і доповнюється для кожного здобувача освіти залежно від специфіки і характеристики виконуваного наукового дослідження.

Індивідуальне науково-дослідне завдання як одна з форм набуття фахових компетентностей, що має на меті поглиблення, узагальнення та закріплення теоретичних й методичних знань здобувачів освіти, визначається керівником практики спільно з керівником кваліфікаційної (магістерської) роботи. Виконання індивідуального науково-дослідного завдання здобувачами освіти здійснюється з урахуванням обраної теми магістерської роботи в терміни, означені силабусом науково-дослідницької практики. Матеріали індивідуального науково-дослідного завдання включаються до звіту з практики у відповідності з його структурою та обсягом.

Перелік звітної документації

На захист результатів науково-дослідницької практики здобувач освіти повинен надати наступні звітні матеріали:

1. Щоденник з практики, у якому мають бути заповнені всі визначені сторінки, зокрема:

- а) титульна сторінка;
- б) індивідуальний план проходження науково-дослідницької практики з позначками про виконання/невиконання його пунктів;
- в) календарно-тематичний план проходження практики;
- г) власні враження і пропозиції щодо покращення організації науково-дослідницької практики;
- д) відгук керівника практики про результати і якість проходження здобувачем освіти науково-дослідницької практики.

2. Індивідуальний звіт про проходження практики (друкований рукопис довільної форми, 8-10 сторінок)*.

3. Копію опублікованої наукової статті (тез) з проблеми магістерського дослідження.

4. Текст доповіді у науково-методичному семінарі базової кафедри з проблеми, що пов'язана з темою магістерської роботи;

5. Звіт про виконання індивідуального завдання.

6. Додатки (супровідні матеріали, світлини проходження практики чи інше, що, на думку здобувача освіти, підтверджує якість проходження практики).

**Вимоги до індивідуального звіту з науково-дослідницької практики:* звіт має містити відомості про виконання усіх розділів індивідуального плану проходження навчальної практики та індивідуального завдання, мати висновки і пропозиції.

Орієнтовний план індивідуального звіту:

1. Вступ, в якому зазначаються: календарні терміни проходження практики; місце проходження практики; мета та завдання практики.

2. Зміст видів практичної роботи здобувача вищої освіти під час практики та стислий аналіз роботи практиканта – відповідно до теми, мети і завдань практики.

3. Оцінка повноти виконання поставлених практикою завдань.

4. Висновки за результатами практики: знання, уміння, навички, отримані та вдосконалені під час практики; труднощі, що виникли у процесі практичної діяльності, їх причини; пропозиції щодо вдосконалення процесу організації та керівництва практикою здобувачів вищої освіти.

Звіт оформлюється на аркушах формату А-4 з полями: ліве – 30 мм; праве, верхнє, нижнє – 20 мм. Шрифт Times New Roman – 14 pt з міжрядковим інтервалом 1,5, нумерація сторінок – вгорі праворуч. Звіт скріплюється, підписується практикантом. Далі звіт подається керівникові практики від кафедри для констатації у «Щоденнику практики» висновку про результати проходження практики здобувачем освіти.

Здобувач освіти, який не надав звітної документації, вважається таким, що не пройшов науково-дослідницьку практику.

Результати проходження науково-дослідницької практики, що зафіксовані у звітній документації, захищаються здобувачем освіти у заліковій комісії під час роботи звітної конференції. За результатами захисту і наявності повного комплексу звітних матеріалів виставляється оцінка (максимальна кількість 100 балів) за

науково-дослідницьку практику, яка заноситься до залікової відомості і до індивідуального навчального плану здобувача освіти.

Підсумки проведення науково-дослідницької практики обговорюються на засіданні кафедри спеціальної та інклюзивної освіти, а загальні результати практики підводяться на засіданні вченої ради факультету педагогічної освіти та соціальної роботи Волинського національного університету імені Лесі Українки.

VI. ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРАКТИКИ

Таблиця 4

Зміст роботи, що оцінюється	Кількість балів
1. Підготовка до проведення практики, окреслення організації та структури практики	5
2. Виконання основних завдань практики. Теоретична підготовка, психолого-педагогічна майстерність (педагогічний такт, комунікабельність, емпатійність тощо), особистісні характеристики (дисциплінованість під час проходження практики, ініціативність, самостійність, професійна спрямованість, інноваційність), оцінювання процесу проходження практики	60
3. Підготовка звітної документації	10
4. Захист результатів науково-дослідницької практики	25
Сума	100

Критерії оцінювання під час проходження практики

Таблиця 5

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
«Відмінно» – рівень А (90–100 балів)	Всі завдання практики виконано в повному обсязі, виявлено вміння здобувача освіти застосовувати і творчо використовувати педагогічні та методичні знання, пов'язані з особливостями науково-дослідної діяльності. Виявлено вміння застосовувати інноваційні технології педагогічної й науково-дослідної діяльності. Продемонстрована активність та ініціативність у підготовці та проведенні науково-дослідної діяльності. Звіт подано у встановлений термін, який містить всі структурні елементи. У щоденнику практиканта зафіксовано зміст роботи протягом усього періоду проходження науково-дослідницької практики. Характеристика-відгук позитивна, оцінка керівника за практику – «відмінно». Підсумкова кількість балів за усі види робіт складає не менше 90 балів
«Дуже добре» – рівень В (82–89 балів)	Завдання виконані правильно, але недостатньо повно. Виявлено вміння здобувача освіти застосовувати педагогічні та методичні знання, пов'язані з особливостями науково-дослідної діяльності. У процесі науково-дослідної діяльності не виявлено творчого, індивідуального підходу. Звіт подано у встановлений термін, який містить всі структурні елементи. У щоденнику практиканта зафіксовано зміст роботи протягом усього періоду проходження практики. Характеристика-відгук позитивна, оцінка керівника за практику – «дуже добре». Підсумкова кількість балів за усі види робіт складає не менше 82 балів.
«Добре» –	Завдання практики виконано, але неповно, в ході виконання завдань

рівень С (75–81 балів)	практики допускалися незначні помилки. Виявлено вміння здійснювати науково-педагогічне дослідження, але шаблонно. Звітна документація оформлена згідно вимог. У щоденнику практиканта зафіксовано зміст роботи протягом усього періоду проходження практики. Характеристика-відгук позитивна, оцінка керівника за практику – «добре». Підсумкова кількість балів за усі види робіт складає не менше 75 балів
«Задовільно» – рівень Д (67–74 балів)	Завдання практики виконано в неповному обсязі, в ході виконання завдань допускалися помилки. Звітна документація недооформлена або оформлена з помилками. Щоденник оформлено невірно. У характеристиці-відгуку оцінка керівника за практику – «задовільно». Підсумкова кількість балів за усі види робіт складає не менше 67 балів.
«Достатньо» – рівень Е (60–66 балів)	Завдання виконано з помилками. Всі завдання практики виконувалися, але допущені неточності. Документація оформлена неповно, з помилками. Щоденник недооформлено. У характеристиці-відгуку оцінка керівника за практику – «достатньо». Підсумкова кількість балів за усі види робіт складає не менше 60 балів
«Незадовільно» – рівень FХ (1–59 балів)	Завдання не виконані. Виявлені проблеми встановлення контакту, не сформовані вміння проводити відповідні види педагогічної й науково-дослідної діяльності. Звітна документація оформлена з помилками. Відсутній щоденник, характеристика-відгук. Підсумкова кількість балів за усі види робіт складає менше 60 балів

Шкала оцінювання

Таблиця 6

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка
90 – 100	Зараховано
82 – 89	
75 – 81	
67 -74	
60 – 66	
1 – 59	Незараховано (з можливістю повторного складання)

VIII. Підсумковий контроль

Оцінювання знань здобувачів освіти здійснюється під час *поточного контролю* за результатами виконання тих видів робіт, які передбачені силабусом освітнього компонента «Науково-дослідницька практика» в діапазоні від 0 до 100 балів. Мінімальна позитивна кількість балів – 60.

Захист практики відбувається на засіданні комісії із захисту практики не пізніше ніж через 2 тижні після її завершення.

На залік з навчальної практики здобувач освіти має представити весь пакет документів, передбачених силабусом практики (щоденник практики, друкований індивідуальний про проходження практики, результати виконання індивідуального завдання, ілюстративні матеріали тощо).

У разі отримання незадовільної оцінки під час складання заліку здобувачу освіти надається можливість повторного складання заліку за умови доопрацювання

звіту й індивідуального завдання. За умови отримання незадовільної оцінки з практики під час ліквідації заборгованості комісії здобувач освіти відраховується з Університету.

VIII. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

Основна:

1. Бірта Г.О., Бургу Ю.Г. Методологія і організація наукових досліджень : навч. посіб. Київ : «Центр учбової літератури», 2014. 142 с.
 2. Лаврук М.М. Методика науково-педагогічних досліджень : навчально-методичний посібник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2021. 148 с.
 3. Лимар Ю.М. Основи науково-педагогічних досліджень : навчально-методичний посібник. Чернігів: Чернігівський національний педагогічний університет імені Т.Г. Шевченка, 2011. 56 с.
 4. Магістерська робота : методичні рекомендації до написання та захисту для студентів освітнього ступеня «магістр» галузі знань 01 Освіта/Педагогіка спеціальності 016 «Спеціальна освіта», що навчаються за освітньо-професійною програмою «Корекційна психопедагогіка (олігофренопедагогіка)» / Укл. Сергеева В.Ф. Луцьк : ФОП Іванюк В.П., 2021. 25 с. (39 с. з додатками).
 5. Методичні рекомендації до проведення практики для здобувачів освіти спеціальності 016 Спеціальна освіта галузі знань 01 Освіта / Педагогіка: навчально-методичний посібник [Електронний ресурс] / [кол. авторів І.М. Брушневська, І.Б. Кузава, З.С. Мацюк, В.Ф. Сергеева, І.І. Сидорук за заг. ред. Брушневської І.М.]. Луцьк: Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2023. 142 с., (1,4 автор. арк. С.16-25, 70-79; 102-111)
<https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/21722>
 6. Положення про проведення практики студентів Волинського національного університет імені Лесі Українки. URL: https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/08/2022_%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D0%BF%D1%80%D0%BE_%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%BA%D1%83_%D1%80%D0%B5%D0%B4.pdf.
 7. Тверезовська Н.Т., Сидоренко В.К. Методологія педагогічного дослідження. Київ : Центр учб. л-ри, 2014. 440 с.
 8. Саюк В. І. Науково-дослідна практика : програма і методичні рекомендації. К. : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2016. 45 с.
- Додаткова:*
9. Малюта Л.Я., Стойко І.І. Науково-дослідницька практика магістрів. Програма і методичні рекомендації. Для студентів спеціальності 073 «Менеджмент», спеціалізації «Управління інноваційною діяльністю». Тернопіль: ТНТУ імені Івана Пулюя, 2017. 22 с.
 10. Науково-дослідна практика: Методичні вказівки для студентів спеціальності 151 «Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології», спеціалізації «Комп'ютерно-інтегровані технології та системи навігації і керування» [Електронне видання] / Укладач: Ю.В. Сопілка. К. : НТУУ «КПІ», 2016. 25 с.

11. Кучера І. В. Науково-дослідна практика: програма і методичні рекомендації для студентів спеціальності 054 «Соціологія» другий (магістерський) рівень [Електронний ресурс]. Івано-Франківськ, 2019. 23 с.

Інформаційні ресурси:

12. <http://www.education-inclusive.com/>
13. <https://mon.gov.ua>
14. <https://prometheus.org.ua/partnership/>
15. <https://www.ed-era.com/>

ІХ. ДОПОМІЖНІ МАТЕРІАЛИ

1. Організація практики

Настановча конференція з науково-дослідницької практики відбудеться

«_____» _____ 202__ р.

Звітна конференція з науково-дослідницької практики відбудеться

«_____» _____ 202__ р.

1. Здобувач освіти, прибувши до закладу освіти (кафедри, лабораторії), установи – бази практики, повинен подати керівникові практики щоденник, пройти інструктаж з правил внутрішнього розпорядку закладу, техніки безпеки, уточнити план проходження практики, отримати завдання для проведення науково-дослідницької роботи.

2. Під час проходження практики здобувач освіти зобов'язаний:

- суворо додержуватися правил внутрішнього розпорядку закладу освіти (кафедри, лабораторії), установи – бази практики, студент може бути відсутнім лише з дозволу керівників практики;

- сумлінно виконувати завдання практики, передбачені програмою;

- виявляти високу відповідальність, старанність, творчу ініціативу, наполегливість, організованість, дисциплінованість, педагогічний такт і гуманність;

- систематично вносити записи до щоденника з практики та своєчасно подавати на перевірку необхідну документацію.

3. Наприкінці практики здобувач освіти узагальнює і систематизує матеріали практики, оформляє звіт за результатами практики і подає до фахової кафедри необхідну звітну документацію.

4. Підсумки науково-дослідницької практики підбиваються під час захисту практики на звітній конференції. Оцінювання результатів практики є диференційованим і враховується під час призначення стипендії.

5. Здобувачу освіти, який не виконав програму практики без поважних причин, отримав негативний відгук від керівника практики про виконану роботу або не набрав достатню кількість балів, рішенням вченої ради факультету може бути надано право проходження практики повторно при виконанні умов, визначених фаховою кафедрою. Здобувач освіти, який востаннє отримав негативну оцінку з практики, відраховується з університету.

6. Результати практики заслуховуються на засіданні кафедри спеціальної та інклюзивної освіти та оформлюються у встановленому порядку.

2. Зразки окремих сторінок щоденника з науково дослідницької практики здобувача освіти

1-ша сторінка:

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ
ЩОДЕННИК
з науково-дослідницької практики

здобувача освіти _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

факультет педагогічної освіти та соціальної роботи

кафедра спеціальної та інклюзивної освіти

Освітній ступінь: магістр

галузь знань: 01 Освіта / Педагогіка

спеціальність 016 Спеціальна освіта

освітньо-професійна програма Спеціальна освіта. Інклюзивна освіта

курс _____, **група** _____

Луцьк – 2023

2-га сторінка:

Здобувач освіти _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

Згідно наказу ректора (розпорядження по факультету педагогічної освіти та соціальної роботи) Волинського національного університету за № _____ від _____

направляється на **науково-дослідницьку практику**

до _____

(назва закладу освіти, підрозділу (кафедри), установи – бази практики, адреса)

Термін проведення практики: з «_____» _____ 202__ р.

по «_____» _____ 202__ р.

Керівник практики від факультету:

(прізвище, ім'я, по батькові, посада)

Керівник-методист від базової кафедри:

(прізвище, ім'я, по батькові, посада)

Методист від базового закладу (установи):

(прізвище, ім'я, по батькові, посада)

Здобувач освіти прибув до бази практики «_____» _____ 202__ р.

Керівник підрозділу (декан, завідувач кафедри)

_____ (підпис)

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)

МП

Здобувач освіти вибув із бази практики «_____» _____ 202__ р.

Керівник підрозділу (декан, завідувач кафедри)

_____ (підпис)

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)

МП

Інструктаж з техніки безпеки на виробництві пройшов(ла) _____
підпис здобувача освіти)

202__р.

Інструктаж провів

(ПРІЗВИЩЕ, ІМ'Я, ПО БАТЬКОВІ:, посада, підпис представника бази практик)

3. Зразок титульної сторінки звіту з науково-дослідницької практики

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОЄВРОПЕЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ
Факультет педагогічної освіти і соціальної роботи
Кафедра спеціальної та інклюзивної освіти
ЗВІТ

ПРО ПРОХОДЖЕННЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ПРАКТИКИ
Здобувача освіти _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

Освітній ступінь: магістр

галузь знань: 01 Освіта / Педагогіка

спеціальність 016 Спеціальна освіта

освітньо-професійна програма Спеціальна освіта. Інклюзивна освіта

курс _____, **група** _____

Термін проходження практики з _____ **по** _____ **2020 р.**

База практики _____

Керівник практики від факультету _____

(науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові)

Керівник-методист практики від базової кафедри

_____ (прізвище, ім'я, по батькові, посада)

Методист від базового закладу (установи) _____

(прізвище, ім'я, по батькові, посада)

Науковий керівник магістерської роботи

_____ (науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові)

Луцьк – 202_ р.

4. Звітна документація з науково-дослідницької практики

По завершенні науково-дослідницької практики здобувач освіти подає звіт про виконану роботу керівнику-методисту практики від базової кафедри практики. Звіт подається за три дні до проведення звітної (підсумкової) конференції.

Звіт має бути оформлений у такий спосіб – титульна сторінка (згідно зразка), друкована інформація згідно переліку документів звіту (друкований текст (формат А 4, кегль 14, інтервал 1,5); прозора тека з файлами).

Перелік звітної документації студента-практиканта :

1. Сканкопія наказу ректора (розпорядження по факультету педагогічної освіти та соціальної роботи) Волинського національного університету про проведення науково-дослідницької практики.

2. Сканкопія силабусу науково-дослідницької практики.

3. Щоденник науково-дослідницької практики (заповнений відповідно до нормативів ведення щоденника практики).

4. Індивідуальний звіт про проходження практики (друкований рукопис довільної форми, 8-10 сторінок).

5. Текст доповіді (довільна форма) у науково-методичному семінарі базової кафедри з проблеми, що пов'язана з темою магістерської роботи (обґрунтування вибору теми магістерського дослідження, його актуальність).

6. Звіт про виконання індивідуального завдання:

- Інформація щодо ознайомлення з науковою, науково-методичною діяльністю базової кафедри, з нормативно-правовою документацією кафедри (лабораторії) та складання її переліку за рубриками тощо (довільна форма).

- Перелік літературних джерел (бібліографія) до магістерської роботи (оформлений згідно вимог Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015).

- Написання оглядового реферату з теоретичної частини магістерської роботи.

- План-проспект магістерської роботи (експериментальної частини дослідження).

- Окремі навчально-методичні матеріали для лабораторії спеціальної та інклюзивної освіти.

- Результати інших завдань, що були доручені практиканту керівником-методистом.

7. Рукопис тез (статті) з теми магістерського дослідження.

8. Матеріали щодо підтвердження опублікування тез (статті) з теми магістерського дослідження:

1) сканкопія титульної сторінки збірника;

2) сканкопія змісту збірника;

3) сканкопія першої сторінки тез (статті) у збірнику.

9. Додатки (супровідні матеріали, світлини проходження практики чи інше, що, на думку здобувача освіти, підтверджує якість проходження практики).

5. Зразок висновків керівника практики від факультету про роботу здобувача освіти

Завдання НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ПРАКТИКИ (навчальної) виконано на належному науково-методичному рівні з дотриманням усіх методичних вимог.

Аналіз звіту показав, що здобувач освіти – практикант _____ належним чином виконав завдання практики, навчився самостійно планувати

Рекомендована оцінка в балах _____

лінгвістична оцінка _____

3.6. Навчально-методичне забезпечення освітнього компонента «ПЕРЕДДИПЛОМНА ПРАКТИКА»

Автор: Ірина Сидорук

I. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
<u>Денна форма навчання</u>	Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка Спеціальність 016 Спеціальна освіта Освітньо-професійна програма Спеціальна освіта. Інклюзивна освіта Освітній рівень: другий (магістерський)	Виробнича
		Рік навчання <u>2-й</u>
		Семестр <u>3-ий</u>
		Консультації <u>12 год.</u>
Кількість годин/кредитів <u>180/6</u>		Самостійна робота <u>168 год.</u> Форма контролю: <u>залік</u>
Мова навчання		Українська

II. ІНФОРМАЦІЯ ПРО КЕРІВНИКА ПРАКТИКИ

Прізвище, ім'я, по батькові: *Сидорук Ірина Ігорівна*

Науковий ступінь: *доктор педагогічних наук*

Вчене звання: *доцент*

Посада: *професор кафедри спеціальної та інклюзивної освіти*

Контактна інформація: +380953092902, *Sudoryk_Ira@ukr.net*

Дні занять: <http://94.130.69.82/cgi-bin/timetable.cgi>

Терміни практики: *13-16 т.*

III. ОПИС ПРАКТИКИ

Анотація практики. Переддипломна практика є складовою частиною освітнього процесу, заключним етапом теоретичної і практичної підготовки висококваліфікованих фахівців, засобом формування у них навичок педагогічної і наукової діяльності та умінь ефективно працювати в різноманітних виробничих умовах. ОК сприяє удосконаленню всієї системи методичної підготовки, розвитку індивідуальних творчих здібностей майбутніх фахівців, їх ерудиції, вихованню у них подальшої активності і самостійності у набутті професійних перцептивних, проєктувальних, адаптивних, організаційних, пізнавальних вмінь. Практиці передують вивчення курсів з загальної та професійної підготовки здобувачів вищої освіти ступеня магістра. Переддипломна практика сприяє формуванню особистісного педагогічного стилю, об'єктивній оцінці своїх можливостей, відповідних компетентностей для розв'язання складних задач дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері спеціальної та інклюзивної освіти.

Під час проходження практики здобувач вищої освіти повинен завершити самостійне наукове дослідження – кваліфікаційну роботу, творчо застосовуючи теоретичні та практичні знання набуті під час навчання.

Мета освітнього компонента: залучення здобувачів освіти зі спеціальності 016 Спеціальна освіта до організації і забезпечення освітньо-корекційного процесу у закладах спеціальної та інклюзивної освіти, ІРЦ; оволодіння видами професійної діяльності на рівні, що відповідає кваліфікації магістра; формування готовності здобувачів освіти до професійної діяльності у спеціальному або інклюзивному освітньому середовищі; розширення наукового світогляду здобувачів освіти; формування навичок організації і проведення науково-дослідної роботи; в цілому забезпечення якісної фахової підготовки; завершення роботи над педагогічним дослідженням та оформленням кваліфікаційної роботи.

Завдання практики:

- розв’язання складної задачі чи проблеми у сфері інклюзивної та/або спеціальної освіти, що передбачає проведення досліджень;
- формування професійної компетентності фахівців зі спеціальної та інклюзивної освіти;
- поглиблення й удосконалення теоретичних знань і встановлення їхнього зв’язку з практичною діяльністю;
- розвиток методичної та організаційної готовності здобувачів освіти щодо розвитку спеціального та інклюзивного навчання;
- створення умов для розвитку здібностей і самореалізації здобувача освіти, для формування його власного стилю діяльності;
- формування у здобувачів освіти творчого і дослідницького підходів до професійної діяльності;
- розвиток навичок професійної рефлексії;
- формування умінь застосовувати діагностичні методики в практичній діяльності та в процесі проведення дослідження та/або здійснення інновацій;
- розвиток умінь застосовувати знання з педагогіки, корекційної педагогіки, спеціальної психології тощо та методик спеціальної освіти в конкретних педагогічних ситуаціях;
- удосконалення умінь й навичок організації самостійного наукового дослідження;
- формування готовності до свідомого професійного самовдосконалення;
- спрямування, коригування дослідницької роботи здобувачів освіти.

IV. ЕТАПИ ПРАКТИКИ

Таблиця 2

Етапи	Зміст, основні завдання, тривалість
1. Підготовчий	Розв’язання організаційних питань. Участь у настановній конференції з метою ознайомлення з методикою та організацією проходження переддипломної практики. Знайомство з керівниками практики від кафедри спеціальної та інклюзивної освіти, розподілом здобувачів освіти на практику у заклади освіти з інклюзивною формою навчання, спеціальні заклади освіти, інклюзивно-ресурсні центри (ІРЦ).

	<p>Ознайомлення з правами й обов'язками здобувачів освіти під час проходження практики. Інструктаж з техніки безпеки. Деталізація змісту, уточнення термінів проведення практики, форм звітності. Знайомство з завданнями, програмою і звітною документацією з практики, розподілом по її об'єктах. Складання індивідуального графіку роботи на період проходження практики. Підготовчий етап передбачає виконання здобувачами освіти таких завдань:</p> <ul style="list-style-type: none"> - участь у настановчій конференції; - ознайомлення зі змістом та завданнями практики; - ознайомлення з щоденником проходження практики; - ознайомлення з звітною документацією з практики; - складання кожним практикантом індивідуального плану роботи упродовж практики
2. Основний	<p>Практична діяльність здобувачів освіти відповідно до індивідуального плану; завершення роботи над магістерським дослідженням, звіт по наукових та практичних результатах, отриманих в ході написання кваліфікаційної роботи на базі практики та результат його обговорення, перегляд і доопрацювання вступу, формування висновків кваліфікаційної роботи; оформлення списку джерел відповідно до вимог; написання анотацій до кваліфікаційної роботи українською та англійською мовами; перевірка кваліфікаційної роботи на присутність академічного плагіату; робота брошурується; консультація з науковим керівником і керівником практики, педагогами з бази практики; рецензування кваліфікаційної роботи; підготовка доповіді на попередній та публічний захист кваліфікаційної роботи, підготовка презентації з результатами дослідження на публічний захист кваліфікаційної роботи. Здобувач освіти виконує такі основні завдання практики:</p> <ul style="list-style-type: none"> - завершення роботи над магістерським дослідженням; - презентація результатів магістерського дослідження на попередньому захисті та базі практики; - підготовка супровідної документації до магістерського дослідження; - ведення щоденника практики; - виконання індивідуального завдання
3. Підсумковий	<p>Узагальнення проведеної здобувачами освіти роботи: підбиття підсумків, підготовка звітної документації, оформлення звіту з практики; отримання письмового відгуку керівника. Подача звітних матеріалів на захист практики. Захист практики на підсумковій конференції. Здобувач освіти виконує такі завдання практики:</p> <ul style="list-style-type: none"> - підготовка доповіді або виступу про основні результати магістерського дослідження, що має бути репрезентовано під час захисту у екзаменаційній комісії; - узагальнення матеріалів практики і оформлення звіту з практики; - визначення теми й окреслення змісту виступу на заключній конференції; - участь у підсумковій конференції; - ведення щоденника практики; - звіт про виконане індивідуальне завдання

**V. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ПІД ЧАС НАВЧАЛЬНОЇ
(ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНОЇ) ПРАКТИКИ В СПЕЦІАЛЬНИХ
ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ, ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ З ІНКЛЮЗИВНИМ
НАВЧАННЯМ, ІНКЛЮЗИВНО-РЕСУРСНИХ ЦЕНТРАХ**

Таблиця 3

№ з/п	Напрями практики/завдання	К-ть год.
1. Підготовчий		
1.1.	Скласти індивідуальний графіку роботи (план та графік відвідування закладу – бази практики) на період проходження практики	2
2. Основний		
2.1.	Завершити роботу над магістерським дослідженням	45
2.2.	Переглянути і доопрацювання вступу, сформувані висновки до кваліфікаційної роботи. Підготувати звіт (висновки) по наукових та практичних результатах, отриманих в ході написання кваліфікаційної роботи	20
2.3.	Оформити список джерел до кваліфікаційної роботи відповідно до вимог.	5
2.4.	Написати анотації до кваліфікаційної роботи (українською та англійською мовами)	10
2.5.	Перевірити кваліфікаційну роботу на присутність академічного плагіату	4
2.6.	Зброшурувати кваліфікаційну роботу	2
2.7.	Отримати рецензії на кваліфікаційну роботу	2
2.8.	Вести щоденник практики	4
2.9.	Представити та обговорити результати магістерського дослідження на базі практики (звіт)	10
2.10.	Представити результати магістерського дослідження на попередньому захисті кваліфікаційної роботи на кафедрі спеціальної та інклюзивної освіти	2
2.11.	Виконати індивідуальне завдання	20
2.12.	Підготувати супровідну документацію до кваліфікаційної роботи	10
2.13.	Підготовка доповіді або виступу про основні результати магістерського дослідження на підсумкову конференцію	10
2.14.	Підготувати презентацію з результатами дослідження на публічний захист кваліфікаційної роботи	10
3. Підсумковий		
3.1.	Оформити щоденник практики та здійснювати в ньому систематичні особисті записи	6
3.2.	Узагальнити матеріали практики. Підготувати та оформити звіт з практики та звітну документацію	6
3.3.	Підготовка доповіді або виступу про основні результати магістерського дослідження на підсумкову конференцію	4
Всього		168

Види (форми) індивідуальних завдань. Індивідуальне завдання є однією з форм набуття фахових компетентностей, яка має на меті поглиблення, узагальнення та закріплення знань, які здобувачі освіти отримали у процесі теоретичного навчання, та застосування цих знань в практичній діяльності.

Напрями і тематика індивідуальних завдань для здобувачів освіти розробляються на випусковій кафедрі, виходячи з теми і завдань кваліфікаційної роботи, схильностей, здібностей, особливостей здобувачів освіти та їх уподобань.

Індивідуальне завдання є особистим для кожного здобувача освіти, визначається керівником практики спільно з керівником кваліфікаційної роботи та виконується у відповідності до її тематики. Індивідуальні завдання і форми індивідуальної роботи у процесі переддипломної практики конкретизується і доповнюється для кожного магістранта залежно від специфіки і характеристики виконуваної науково-дослідної діяльності.

Зокрема, протягом проходження переддипломної практики здобувачі освіти можуть виконати повідомлення та підготувати публікації або доповіді для участі в науково-методичному семінарі кафедри чи інших наукових заходах кафедри, факультету чи бази практики за темою кваліфікаційної роботи. Індивідуальні завдання і форми індивідуальної роботи у процесі переддипломної практики конкретизуються і доповнюються для кожного здобувача освіти залежно від специфіки і характеру виконуваної науково-дослідної діяльності.

Індивідуальні завдання здобувачі освіти виконують самостійно у супроводі керівника практики.

Перелік звітної документації: на захист звіту про проходження переддипломної практики здобувач освіти повинен надати наступні звітні матеріали:

- індивідуальний план проходження переддипломної практики з позначками про виконання/невиконання його пунктів;
- календарно-тематичний план проходження практики;
- копії таких сторінок рукопису кваліфікаційної роботи: титульна сторінка, зміст, вступ, анотації, висновки, список використаних джерел;
- копію рецензії на кваліфікаційну роботу;
- копію довідки за результатами перевірки на плагіат за допомогою інформаційної онлайн системи «Unicheck»;
- звіт про виконання індивідуального завдання;
- відгук керівника практики про результати і якість проходження здобувачем освіти переддипломної практики;
- додатки (супровідні матеріали, світлини проходження практики чи інше, що, на думку здобувача освіти, підтверджує якість проходження практики);

Здобувач освіти, який не надав звітної документації, вважається таким, що не пройшов переддипломну практику.

Вимоги до звіту з практики: переддипломна практика вважається завершеною за умови виконання здобувачами освіти всіх вимог програми практики. Виконання практики завершується підготовкою та захистом звіту про проходження практики. Звіт має містити відомості про виконання усіх розділів індивідуального плану проходження переддипломної практики та індивідуального завдання, мати висновки і пропозиції.

Матеріали до звіту готують щоденно, а його безпосереднє оформлення здійснюють протягом останнього тижня практики. Здобувач освіти готують звіт

про проходження практики засобами текстового редактора Word і друкують його на стандартних аркушах формату А4 (210x297 мм) (2-3 сторінки).

Звіт про проходження переддипломної практики захищається здобувачем освіти у комісії, призначеній завідувачем кафедри. До складу комісії входять викладачі кафедри і, за можливості, педагоги від бази практики. За результатами захисту і наявності повного комплексу звітних матеріалів виставляється оцінка за переддипломну практику, яка заноситься до залікової відомості і до індивідуального навчального плану здобувача освіти. Підсумки переддипломної практики підводяться на звітній конференції.

Здобувач освіти, який не виконав програму практики без поважних причин, отримав негативний відгук на засіданні кафедри про виконану роботу або не набрав достатньої кількості балів, рішенням вченої ради факультету може бути надано право проходження практики повторно при виконанні умов, визначених фаховою кафедрою.

VI. ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРАКТИКИ

Здобувач освіти, який не виконав програму практики без поважних причин, отримав негативний відгук на засіданні кафедри про виконану роботу або не набрав достатньої кількості балів, рішенням вченої ради факультету може бути надано право проходження практики повторно при виконанні умов, визначених фаховою кафедрою.

Підсумки проведення переддипломної практики обговорюються на засіданні кафедри, а загальні результати практики підводяться на засіданні вченої ради факультету педагогічної освіти та соціальної роботи Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Таблиця 4

Зміст роботи, що оцінюється	Кількість балів
1. Підготовка до проведення практики, окреслення організації та структури практики	5
2. Виконання основних завдань практики. Теоретична підготовка, психолого-педагогічна майстерність (педагогічний такт, комунікабельність, емпатійність тощо), особистісні характеристики (дисциплінованість під час проходження практики, ініціативність, самостійність, професійна спрямованість, інноваційність), оцінювання процесу проходження практики	60
3. Підготовка звітної документації	10
4. Захист результатів переддипломної практики	25
Сума	100

Критерії оцінювання під час проходження практики

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
«Відмінно» – рівень А (90-100 б.).	Усі завдання переддипломної практики виконано в повному обсязі, виявлено вміння здобувача освіти застосовувати і творчо використовувати педагогічні та методичні знання, пов'язані з особливостями і засобами педагогічної та науково-дослідної діяльності. Виявлено вміння застосовувати інноваційні технології педагогічної й

	науково-дослідної діяльності, будувати стосунки з дітьми з особливими освітніми потребами, їхніми батьками та педагогами. Також продемонстрована активність та ініціативність у підготовці та проведенні науково-дослідної діяльності. Звіт подано у встановлений термін. Він містить всі структурні елементи. У щоденнику здобувача освіти зафіксовано зміст роботи протягом усього періоду проходження переддипломної практики. Характеристика-відгук позитивна, оцінка керівника за практику – «відмінно»
«Дуже добре» – рівень В (82 – 89 балів); «Добре» – рівень С (75 – 81 балів).	В (82 – 89 балів). Завдання виконані правильно, але недостатньо повно. Виявлено вміння здобувача освіти застосовувати педагогічні та методичні знання, пов'язані з особливостями і засобами педагогічної й науково-дослідної діяльності. Виявлено вміння здійснювати педагогічний експеримент, але шаблонно. У процесі науково-дослідної діяльності не виявлено творчого, індивідуального підходу. Виявлено вміння встановлювати контакт з дітьми з особливими освітніми потребами, їх батьками, педагогами. Звіт подано у встановлений термін, який містить всі структурні елементи. У щоденнику здобувача освіти зафіксовано зміст роботи протягом усього періоду проходження практики. Характеристика-відгук позитивна, оцінка керівника за практику – «дуже добре». С (75 – 81 балів). Завдання практики виконано, але неповно, в ході виконання завдань практики допускалися незначні помилки. Виявлено вміння проводити педагогічний експеримент, але шаблонно. Звітна документація оформлена згідно вимог. У щоденнику здобувача освіти зафіксовано зміст роботи протягом усього періоду проходження практики. Характеристика-відгук позитивна, оцінка керівника за практику – «добре»
«Задовільно» – рівень Д (67 -74 балів); «Достатньо» – рівень Е (60 – 66 балів).	Д (67 -74 балів). Завдання практики виконано в неповному обсязі, в ході виконання завдань допускалися помилки. Звітна документація недооформлена або оформлена з помилками. Щоденник оформлено невірно. У характеристиці-відгуку оцінка керівника за практику – «задовільно». Е (60 – 66 балів). Завдання виконано з помилками. Всі завдання практики виконувалися, але допущені неточності. Документація оформлена неповно, з помилками. Щоденник недооформлено. У характеристиці-відгуку оцінка керівника за практику – «задовільно»
«Незадовільно» – рівень FХ (1 – 59 балів)	Завдання не виконані. Виявлені проблеми встановлення контакту, не сформовані вміння проводити відповідні види педагогічної й науково-дослідної діяльності. Звітна документація оформлена з помилками. Відсутній щоденник, характеристика-відгук

Шкала оцінювання

Таблиця 5

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка
90 – 100	Зараховано
82 – 89	
75 – 81	
67 -74	
60 – 66	
1 – 59	Незараховано (з можливістю повторного складання)

VII. ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

Оцінювання знань здобувачів освіти здійснюється під час *поточного контролю* за результатами виконання тих видів робіт, які передбачені силабусом освітнього компонента «Переддипломна практика» в діапазоні від 0 до 100 балів. Мінімальна позитивна кількість балів – 60.

Захист практики відбувається на засіданні комісії із захисту практики не пізніше ніж через 2 тижні після її завершення.

У дату складання заліку викладач записує у відомість суму поточних балів, які здобувач освіти набрав під час поточної роботи (шкала від 0 до 100 балів).

У випадку, якщо здобувач освіти набрав менше ніж 60 балів, він складає залік під час ліквідації академічної заборгованості. У цьому випадку бали, набрані під час поточного оцінювання, анулюються. Максимальна кількість балів під час ліквідації академічної заборгованості з заліку – 100.

VIII. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

Основна:

1. Бірта Г.О., Бургу Ю. Г. Методологія і організація наукових досліджень : навч. посіб. Київ : «Центр учбової літератури», 2014. 142 с.

2. Положення про проведення практики студентів Волинського національного університету імені Лесі Українки. URL: https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/08/2022_%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D0%BF%D1%80%D0%BE_%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%BA%D1%83_%D1%80%D0%B5%D0%B4.pdf.

Додаткова:

3. Електронний освітній ресурс: Сидорук І. І. Основи науково-педагогічних досліджень у спеціальній освіті. URL: <https://moodle.vnu.edu.ua/course/view.php?id=1592> (рекомендовано науково-методичною радою Університету, протокол № 6 від 23 лютого 2022 р.).

4. Колупаєва А. А. Діти з особливими потребами та організація їх навчання: навч.-метод. посіб. / А. А. Колупаєва, Л. О. Савчук. Київ : АТОПОЛ, 2011. 273 с.

5. Організаційно-методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів : навч.-метод. посіб. / за заг. ред. М. А. Порошенко та ін. Київ: 2018. 252 с.

6. Постанова Кабінету міністрів України «Про затвердження Положення про інклюзивно-ресурсний центр» : від 12 липня 2017 р. № 545 зі змінами і доповненнями, внесеними постановою Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2018 року № 617 URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KP170545.html.

7. Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 15.09.2021 № 957. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/957-2021-%D0%BF>.

8. [Про затвердження Примірною положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої та дошкільної освіти](#): Наказ Міністерства освіти і науки

України від 08.06.2018 № 609. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-primirnogo-polozhennya-pro-komandu-psihologo-pedagogichnogo-suprovodu-ditini-z-osoblivimi-osvitnimi-potrebami-v-zakladi-zagalnoyi-serednoyi-ta-doshkilnoyi-osviti>.

9. Створення індивідуальної програми розвитку для дітей з особливими освітніми потребами: методичний посібник / Під заг. ред. Софій Н. З., К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2015. 66 с.

Інформаційні ресурси:

10. <http://www.education-inclusive.com/>
11. <https://mon.gov.ua>
12. <https://prometheus.org.ua/partnership/>
13. <https://www.ed-era.com/>

4. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АТЕСТАЦІЇ

4.1. Навчально-методичне забезпечення освітнього компонента «КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА»

Автор: Ірина Сидорук

I. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна форма навчання	Галузь знань <u>01 Освіта/Педагогіка</u> Спеціальність <u>016 Спеціальна освіта</u> Освітньо-професійна програма Спеціальна освіта. Інклюзивна освіта Освітній рівень: другий (<u>магістерський</u>)	Нормативна
Кількість годин/кредитів <u>90/3</u>		Рік навчання – <u>2</u>
		Семестр – <u>3-й</u>
		Самостійна робота – <u>84</u> год. Консультації – <u>6</u> год.
Мова навчання		Форма контролю: публічний захист кваліфікаційної роботи (атестація)
		Українська

II. ІНФОРМАЦІЯ ПРО КЕРІВНИКІВ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Прізвище, ім'я, по батькові: *Кузава Ірина Борисівна*

Науковий ступінь: *доктор педагогічних наук*

Вчене звання: *професор*

Посада: *завідувач кафедри спеціальної та інклюзивної освіти*

Контактна інформація: +38(095) 6062346, *Kuzava.Irina@vnu.edu.ua*

Дні занять: <http://94.130.69.82/cgi-bin/timetable.cgi>

Прізвище, ім'я, по батькові: *Сидорук Ірина Ігорівна*

Науковий ступінь: *доктор педагогічних наук*

Вчене звання: *доцент*

Посада: *професор кафедри спеціальної та інклюзивної освіти*

Контактна інформація: +380953092902, *Sudoryk_Ira@ukr.net*

Дні занять: <http://94.130.69.82/cgi-bin/timetable.cgi>

Прізвище, ім'я, по батькові: *Брушневська Ірина Миколаївна*

Науковий ступінь: *кандидат педагогічних наук*

Вчене звання: *доцент*

Посада: *доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти*

Контактна інформація: 0508762003, *brush-ira@ukr.net*

Дні занять: <http://94.130.69.82/cgi-bin/timetable.cgi>

Прізвище, ім'я, по батькові: *Гац Георгій Опанасович*
 Вчене звання: *кандидат педагогічних наук*
 Науковий ступінь: *доцент*
 Посада: *доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти*
 Контактна інформація: *0954800978, gats.georgiy@vnu.edu.ua*
 Дні занять: <http://94.130.69.82/cgi-bin/timetable.cgi>

Прізвище, ім'я, по батькові: *Мацюк Зоряна Сергіївна*
 Науковий ступінь: *кандидат філологічних наук*
 Вчене звання: *доцент*
 Посада: *доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти*
 Контактна інформація: *+380663727954, Zoriana_Matsiuk@ukr.net*
 Дні занять: <http://94.130.69.82/cgi-bin/timetable.cgi>

Прізвище, ім'я, по батькові: *Сергєєва Валентина Федорівна*
 Науковий ступінь: *кандидат педагогічних наук*
 Вчене звання: *доцент*
 Посада: *доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти*
 Контактна інформація: *0501087179, valentina.sergeeva@live.com*
 Дні занять: <http://94.130.69.82/cgi-bin/timetable.cgi>

Прізвище, ім'я, по батькові: *Стасюк Людмила Павлівна*
 Науковий ступінь: *кандидат педагогічних наук*
 Вчене звання: *доцент*
 Посада: *доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти*
 Контактна інформація: *+380996260162, stasuk.ludmila@vnu.edu.ua*
 Дні занять: <http://94.130.69.82/cgi-bin/timetable.cgi>

Кваліфікаційна робота (далі – КР) – один із видів атестації здобувачів освіти, яку виконують випускники освітнього ступеня магістра; вид наукової роботи, який дає можливість виявити рівень наукової та фахової підготовки здобувача з означеного фаху; самостійно виконана науково-дослідна робота здобувача, головною метою і змістом якої є наукові дослідження з новітніх питань теоретичного або прикладного характеру за профілем підготовки. Через КР здобувач освіти доводить рівень власної кваліфікації, уміння здійснювати науковий пошук і самостійно вирішувати наукові та практичні проблеми.

Виконання КР та її захист перед екзаменаційною комісією (далі – ЕК) – перевірка підготовки фахівця до самостійної діяльності зі спеціальності 016 Спеціальна освіта (освітньо-професійна програма *Спеціальна освіта. Інклюзивна освіта*), його спроможності самостійно аналізувати стан проблем у галузі знань 01 Освіта / Педагогіка, розробляти необхідні пропозиції.

Підготовка та захист кваліфікаційної роботи здійснюється відповідно до Законів України «Про вищу освіту», «Про освіту», Стандарту вищої освіти за спеціальністю 016 Спеціальна освіта для другого (магістерського) рівня вищої освіти (Наказ Міністерства освіти і науки України № 28 від 05.01.2021 р.),

Положення про екзаменаційну комісію щодо атестації осіб, які здобувають перший (бакалаврський) та другий (магістерський) рівні освіти у Волинському національному університеті імені Лесі Українки (Наказ ректора № 220-з від 29.06.2022 р.), Положення про випускні кваліфікаційні роботи (проекти) (Наказ ректора № 220-з від 29.06.2022 р.), Кодексу академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки (від 30.10.2020 р.), Положення про систему запобігання та виявлення академічного плагіату у науково-дослідній діяльності здобувачів вищої освіти і науково-педагогічних працівників Волинського національного університету імені Лесі Українки (від 14.03.2022 р.) та іншими документами.

Кваліфікаційна робота – це самостійне індивідуальне завдання навчально-дослідницького, теоретико-прикладного чи проектно-конструкторського характеру, яке виконує здобувач освіти на завершальному етапі фахової підготовки, і є однією з форм виявлення теоретичних і практичних знань, умінь їх застосовувати для виконання конкретних наукових, технічних, економічних, соціальних та виробничих завдань.

КР повинна представляти закінчену розробку актуальної наукової або прикладної фахової проблеми. Вона повинна:

- бути актуальною, мати новизну, виконуватися на рівні сучасних досягнень науки і техніки;
- мати спрямування на вирішення практичних завдань майбутньої професійної діяльності;
- стимулювати у здобувачів творчий пошук нових пріоритетних наукових рішень;
- вимагати опрацювання спеціальної наукової і методичної літератури;
- передбачати вибір оптимальних рішень на основі застосування математичних методів моделювання з використанням сучасних засобів обчислювальної техніки;
- пов'язуватися з планами наукових досліджень керівника, кафедри спеціальної та інклюзивної освіти, інших наукових підрозділів закладу вищої освіти;
- узагальнювати і розвивати науково-дослідницькі вміння здобувача освіти.

Виконання КР має на меті:

- систематизацію, закріплення та поглиблення теоретичних і практичних знань за відповідним напрямом підготовки, формування навичок застосування цих знань під час розв'язання конкретних практичних, науково-методичних і науково-технічних задач;
- розвиток навичок самостійної науково-дослідної роботи й оволодіння методикою теоретичних, експериментальних та науково-практичних досліджень, використаних під час виконання кваліфікаційної роботи;
- набуття досвіду з аналізу отриманих результатів досліджень, формулювання нових висновків і положень, набуття досвіду з їх прилюдного захисту.

Відповідно до освітньо-професійної програми *Спеціальна освіта. Інклюзивна освіта* у процесі підготовки кваліфікаційної роботи, у здобувачів вищої освіти необхідно сформувати такі **компетентності**:

Інтегральна компетентність (ІК): Здатність розв'язувати складні задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері спеціальної та інклюзивної освіти.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК-1. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК-2. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК-3. Здатність працювати в команді.

ЗК-4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК-5. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК-6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК-7. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК-8. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК-9. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК-10. Здатність до проведення досліджень на відповідному рівні.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

СК-1. Здатність здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем спеціальної та інклюзивної освіти.

СК-2. Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методики і технології корекційно-розвивальної роботи з особами з особливими освітніми потребами (залежно від спеціалізації).

СК-3. Здатність здійснювати діагностико-аналітичну, корекційно-розвивальну, консультативну діяльність з урахуванням особливих освітніх потреб здобувачів.

СК-4. Здатність ефективно взаємодіяти з батьками, колегами, іншими фахівцями у процесі психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами на засадах партнерства.

СК-5. Здатність приймати ефективні рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності.

СК-6. Здатність оцінювати межі власної фахової компетентності, приймати рішення та продовжувати навчання та/або підвищення професійної кваліфікації відповідно до наявних потреб і запитів.

СК-7. Здатність до організації освітнього процесу у спеціальних закладах дошкільної і загальної середньої освіти з використанням сучасних засобів, методів, прийомів, технологій.

СК-8. Здатність до організації процесу навчання, виховання й розвитку дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного освітнього середовища.

СК-9. Здатність до організації безпечного і здоров'язбережувального освітнього середовища, у тому числі інклюзивного освітнього середовища.

СК-10. Здатність розробляти і реалізовувати наукові та/або освітні проекти у сфері спеціальної та інклюзивної освіти.

Результати навчання (РН):

РН 1. Здійснювати аналіз еволюційних процесів у сфері освіти осіб з особливими освітніми потребами, обґрунтовувати власне бачення шляхів розв'язання наявних проблем.

РН 2. Здійснювати дослідження та/або провадити інноваційну діяльність з метою отримання нових знань, створення нових та удосконалення традиційних технологій викладання і супроводження та в ширших мультидисциплінарних контекстах.

РН 3. Розробляти та впроваджувати інноваційні методики і технології корекційно-розвивальної роботи з особами з особливими освітніми потребами, генерувати нові ідеї для удосконалення навчання, виховання, розвитку та соціалізації цих осіб.

РН 4. Добирати та застосовувати ефективні методики комплексного оцінювання розвитку дітей, рефлексувати та критично аналізувати достовірність одержаних результатів оцінювання, визначати на основі їх інтерпретації особливі освітні потреби дітей та рівень освітньої підтримки.

РН 5. Аргументувати, планувати та надавати психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги (допомогу) відповідно до рівня функціонування, обмеження життєдіяльності та розвитку дитини з особливими освітніми потребами, забезпечувати ефективність власних дій.

РН 6. Встановлювати ефективну взаємодію з батьками, колегами, фахівцями, різними соціальними інституціями з метою забезпечення якості спеціальної та інклюзивної освіти на засадах партнерства.

РН 7. Робити фаховий внесок до професійних знань і практики та оцінювання результатів діяльності команди у сфері психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному освітньому середовищі, мотивувати учасників команди супроводу до досягнення спільних цілей.

РН 8. Приймати ефективні рішення з питань спеціальної та інклюзивної освіти, у тому числі у складних і непередбачуваних умовах; прогнозувати їх розвиток; визначати фактори, що впливають на досягнення поставлених цілей, зокрема, вимоги споживачів; аналізувати і порівнювати альтернативи; оцінювати ризики та імовірні наслідки рішень.

РН 9. Вільно спілкуватись усно і письмово українською та іноземною мовами при обговоренні професійних питань, досліджень та інновацій в сфері спеціальної та інклюзивної освіти.

РН 10. Відшуковувати необхідні дані в науковій літературі, базах даних та інших джерелах, аналізувати та оцінювати ці дані.

РН 11. Здійснювати управління складною діяльністю у сфері спеціальної та інклюзивної освіти та у ширших контекстах, розробляти плани і заходи з їх реалізації, забезпечувати якість освіти, оцінювати ефективність і результативність діяльності.

РН 12. Організовувати та здійснювати методичний супровід процесу навчання, виховання й розвитку дітей з особливими освітніми потребами в умовах спеціальних закладів освіти та інклюзивного освітнього середовища.

РН 13. Розробляти та реалізовувати заходи зі створення безпечного і здоров'язбережувального освітнього середовища, забезпечувати його якість та ефективність освітнього процесу з урахуванням особливих освітніх потреб, можливостей та здібностей дітей.

РН 14. Створювати та реалізовувати наукові розробки та/або освітні проекти, спрямовані на підвищення якості організації освітнього середовища для дітей з особливими освітніми потребами.

II. ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ТЕМ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

1. Організація корекційної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами в умовах закладу загальної середньої освіти.
2. Організація корекційної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивно-ресурсного центру.
3. Індивідуальний підхід у навчанні молодших школярів із порушеннями психофізичного розвитку (за нозологіями).
4. Диференційований підхід у навчанні молодших школярів із порушеннями психофізичного розвитку (за нозологіями).
5. Корекційна робота як умова сенсорного розвитку дітей з порушеннями психофізичного розвитку.
6. Особливості діагностики і корекції порушень психофізичного розвитку у дітей молодшого шкільного віку.
7. Особливості діагностики і корекції порушень психофізичного розвитку у дітей переддошкільного віку.
8. Особливості діагностики і корекції порушень психофізичного розвитку у дітей раннього віку.
9. Роль інклюзивно-ресурсного центру в організації навчання дітей із порушеннями психофізичного розвитку.
10. Психолого-педагогічний супровід сімей, які виховують дітей з особливими освітніми потребами.
11. Психолого-педагогічний супровід дітей з порушеннями психофізичного розвитку (за нозологіями) в умовах закладу освіти з інклюзивним навчанням (ЗДО, ЗЗСО).
12. Особливості корекції мислення дітей старшого дошкільного віку з інтелектуальними порушеннями в умовах інклюзивно-ресурсного центру.
13. Зміст організаційно-методичної роботи вчителя-дефектолога.
14. Зміст корекційно-розвиткової роботи вчителя-дефектолога.
15. Форми корекційно-розвиткової роботи вчителя-дефектолога.
16. Методи корекційно-розвиткової роботи вчителя-дефектолога.
17. Організаційні засади діяльності вчителя-дефектолога в закладі загальної середньої освіти з інклюзивним навчанням.
18. Розвиток пізнавальної сфери дітей з особливими освітніми потребами в умовах закладу загальної середньої освіти.
19. Розвиток пізнавальної сфери дітей з особливими освітніми потребами в умовах закладу дошкільної освіти.

20. Шляхи збагачення сенсорного досвіду дітей з особливими освітніми потребами за допомогою зорових, слухових, дотикових відчуттів в роботі вчителя-дефектолога.

21. Розвиток сприймання, мислення, уваги, уяви, пам'яті дітей з особливими освітніми потребами в роботі вчителя-дефектолога.

22. Організація ігрової діяльності дітей з особливими освітніми потребами в роботі вчителя-дефектолога.

23. Розвиток та вдосконалення моторних функцій дітей з порушеннями психофізичного розвитку.

24. Організація та зміст педагогічної просвіти батьків дітей з особливими освітніми потребами у закладі загальної середньої освіти з інклюзивним навчанням.

25. Організація та зміст педагогічної просвіти батьків дітей з особливими освітніми потребами у закладі дошкільної освіти з інклюзивним навчанням.

26. Особливості організації та управління навчанням учнів з особливими освітніми потребами у закладі загальної середньої освіти.

27. Управління освітнім процесом закладу загальної середньої освіти з інклюзивним навчанням.

28. *Особливості організації та надання корекційно-розвиткових послуг дітям із особливими освітніми потребами в умовах інклюзивно-ресурсного центру.*

29. Особливості створення корекційно-розвивального середовища для дітей з інтелектуальними порушеннями.

30. Особливості організації та управління навчанням учнів з особливими освітніми потребами.

31. Командний підхід та асистування в реалізації інклюзивного навчання.

32. Організаційно-педагогічні умови інклюзивного навчання молодших школярів в закладі загальної середньої освіти.

33. Організаційно-педагогічні умови інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами в закладі дошкільної освіти.

34. Організація супроводу корекційно-розвивального навчання дітей з порушеннями психофізичного розвитку (за нозологіями).

35. Корекційно-розвивальна спрямованість змісту освіти учнів з комплексними порушеннями розвитку.

36. Психолого-педагогічні технології реалізації провідних напрямів корекційно-розвивальної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами.

37. Сенсорний розвиток дітей з порушеннями психофізичного розвитку (за нозологіями)

38. Сенсомоторна корекція розвитку дітей з порушеннями психофізичного розвитку (за нозологіями)

39. Соціальна адаптація дітей з порушеннями психофізичного розвитку (за нозологіями).

40. Соціально-побутове орієнтування дітей з порушеннями психофізичного розвитку (за нозологіями).

41. Шляхи подолання стресових і тривожних станів у дітей з порушеннями психофізичного розвитку та їх батьків в наслідок складних життєвих ситуацій (за нозологіями).

42. Здоров'язберігаючі технології у роботі з дітьми з порушеннями психофізичного розвитку (за нозологіями).

III. ВИМОГИ ДО СТРУКТУРИ ТА ЗМІСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Зміст кваліфікаційної роботи повинен відповідати стандарту вищої освіти зі спеціальності 016 Спеціальна освіта для другого (магістерського) рівня вищої освіти. Робота має бути актуальною, скерованою на новітні методи теоретичного й експериментального дослідження, створення нових технологій тощо, розкривати самостійне дослідження автора, містити елементи наукової новизни та відображати практичне значення одержаних результатів, їх апробацію та впровадження у сферу практичної діяльності. Обсяг КР – не менше 60 сторінок (без урахуванням додатків).

Обов'язковими структурними елементами КР є:

Титульний аркуш (перший лист КР).

Анотація (українською і англійською мовами, кожна обсягом 1 900–2000 знаків з пробілами), ключові слова /словосполучення.

В анотації подають прізвище та ініціали автора і тему роботи; стислий виклад результатів дослідження із зазначенням наукової новизни та наявності практичного значення; ключові слова (подають у називному відмінку, друкують у рядок через кому). Обсяг анотації не повинен перевищувати 3 сторінки.

Зміст. Зміст подають на початку роботи. Він містить найменування та номери початкових сторінок вступу, усіх розділів, підрозділів та пунктів, висновків, списку використаних джерел, додатків.

Перелік умовних позначень, символів, одиниць і термінів. Такий перелік доцільно наводити, якщо в роботі вжито специфічну термінологію, маловідомі скорочення, нові символи тощо. Перелік друкують двома колонками, у яких ліворуч за абеткою наводять скорочення, праворуч – їх детальне розшифрування. Якщо спеціальні терміни, символи, позначення і таке інше повторюються менше трьох разів, перелік не складають, а їх пояснення наводять у тексті при першому згадуванні.

Вступ включає актуальність теми, мету і завдання дослідження, об'єкт і предмет дослідження, практичне значення отриманих результатів, апробацію результатів дослідження. Обсяг вступу не повинен перевищувати 2–4 сторінки.

Актуальність теми. Шляхом критичного аналізу та порівняння з відомими вже підходами до розв'язання проблеми обґрунтовують актуальність і доцільність роботи для розвитку відповідної галузі науки.

Якщо робота виконується у системі досліджень кафедри, коротко визначають зв'язок вибраного напрямку з планами організації, галузевими, державними планами та програмами. Обов'язково потрібно зазначити роль автора у виконанні цих науково-дослідних завдань.

Мета і завдання дослідження. Формулюють мету роботи і конкретні завдання, які необхідно розв'язати для досягнення поставленої мети. Мета – це кінцевий науковий результат, якого прагне досягти автор роботи у процесі власного дослідження. Завдання – це конкретні шляхи, засоби досягнення поставленої мети.

Об'єкт дослідження – це процес або явище, яке породжує проблемну ситуацію.

Предмет дослідження знаходиться в межах об'єкта і становить частину від цілого (тобто об'єкта). Об'єкт і предмет співвідносяться як загальне і часткове. В об'єкті виділяють ту його частину, яка й стане предметом дослідження. Саме на предмет спрямована увага автора, оскільки він має визначити назву роботи.

Практичне значення одержаних результатів. Потрібно подати відомості про використання результатів роботи або рекомендації щодо їх використання із зазначенням певної галузі, теоретичного або практичного навчального курсу; висвітлити практичне застосування отриманих результатів або рекомендації щодо їх використання. Стисло повідомляють про впровадження результатів дослідження, назвавши організації, у яких здійснена реалізація, форми реалізації. Зазвичай впровадження оформлюється актом, підписаним представниками організацій, які використовують впроваджені матеріали.

Апробація результатів та публікації. Якщо автор брав участь у наукових конференціях, семінарах, засіданнях наукового гуртка з оголошенням результатів своєї роботи та має цьому підтвердження (опубліковані тези, статті або програму конференції за темою роботи), то слід зазначити їх назву, рік та місце проведення, а також вказати публікації з теми дослідження.

Основна частина. Складається з розділів, підрозділів, пунктів та підпунктів. Структура основної частини роботи повинна розкривати реалізацію завдань КР. У розділах основної частини подають: огляд літератури за темою і вибір напрямків досліджень, виклад загальної методики та основних напрямів досліджень, експериментальну частину і методику досліджень, проведені теоретичні або експериментальні дослідження, аналіз і узагальнення результатів досліджень.

У змісті першого розділу, як правило, подають теоретичні питання з теми кваліфікаційної роботи, написані з використанням літературних першоджерел. Велике значення має правильне трактування понять теми, їх точність і науковість. Використані терміни мають бути загальноживаними чи подаватися з посиланням на їх автора.

Інші розділи пишуть відповідно до теми роботи і вимог, розроблених випусковою кафедрою факультету. У практичній частині автор із вичерпною повнотою викладає методику проведення та результати власного дослідження. Головні вимоги до наукового викладу результатів – точність, чіткість, стислість.

Кожен розділ починають з нової сторінки. Основному тексту кожного розділу може передувати передмова з коротким описом вибраного напрямку. У кінці кожного розділу формулюють висновки зі стислим викладенням наведених у розділі результатів.

Основні розділи повинні мати бібліографічні посилання на літературу, що дозволяє аналізувати власні дані та порівнювати їх з даними інших джерел літератури.

Висновки повинні містити чіткий виклад найбільш важливих результатів дослідження з пропозиціями та побажаннями щодо подальшого дослідження певної теми. Висновки подають як окремі лаконічні положення чи методичні рекомендації. Їх головна мета – підсумки проведеної роботи. Важливо, щоб сформульовані висновки відповідали поставленим завданням. У висновках необхідно зазначити не тільки позитивне, що вдалося виявити в результаті вивчення теми, але й хиби та проблеми, а також конкретні рекомендації щодо їх усунення.

Список використаних джерел. З кількох можливих способів упорядкування матеріалу у списку (за алфавітом, за порядком згадування, за видом джерела) найбільш вживаним є розміщення прізвищ авторів або назв творів за алфавітом. Кількість використаних джерел, зазвичай, може бути: не менше 50. Бібліографічний опис джерел та літератури складають відповідно до чинних стандартів з бібліотечної або видавничої справи (Інформація та документація. Бібліографічне посилання: Загальні положення та правила складання: ДСТУ 8302:2015 <http://aphd.ua/pryklady-oformlennia-bibliohrafichnoho-opysu-vidpovidno-do-dstu-83022015/>). Якщо список містить посилання на літературу та джерела, записані як кириличними літерами, так і латинськими, то спочатку потрібно подавати ті, які записані кирилицею, а потім латиницею (за абеткою).

Додатки. За необхідності до додатків доцільно включити допоміжний матеріал, необхідний для повноти сприйняття роботи (інструкції, методики, опис алгоритмів дій, конспекти уроків та позакласних заходів тощо); ілюстрації допоміжного характеру (таблиці, діаграми, схеми, графіки, карти, репродукції картин, ілюстрації до творів тощо); формули і розрахунки, зразки анкет, тестів, опитувальних листів та ін. На кожен додаток повинно бути посилання в тексті.

IV. ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ

Оцінювання результатів захисту кваліфікаційних робіт здійснюється відповідно до Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки від 28.06.2022 р.(URL: <https://v.gd/DgfFFL>) за **100-бальною шкалою**.

Таблиця 2

Оцінка в балах за 100- бальною шкалою	Лінгвістична оцінка пояснення	Оцінка за шкалою ECTS	
		оцінка	пояснення
90–100	Відмінно	A	відмінне виконання з незначними помилками
82–89	Дуже добре	B	вище середніх стандартів, але з деякими помилками;
75–81	Добре	C	в цілому змістова робота зі значними помилками;
67–74	Задовільно	D	непослідовно викладений матеріал зі значними недоліками;

60–66	Достатньо	E	виконання відповідає мінімальним критеріям;
1–59	Незадовільно	Fx	незадовільно

Політика щодо академічної доброчесності. Вимоги до академічної доброчесності визначає Положення про систему запобігання та виявлення академічного плагіату у науково-дослідній діяльності здобувачів вищої освіти та науково-педагогічних працівників ВНУ ім. Лесі Українки (http://ra.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/11/polozhennya_antyplagiat.pdf).

Кваліфікаційна робота не повинна містити академічного плагіату, фальсифікації, фабрикації. Кваліфікаційна робота перевіряється на плагіат за допомогою інформаційної онлайн системи «Unichesk» (договір про співпрацю з ТОВ «Антиплагіат» №B06-05/01) та/або програмно-обчислювальним комплексом StrikePlagiarism (договір з ТОВ «Плагіат» № 090922-3 від 09 вересня 2022р.). Електронна копія кваліфікаційної роботи розміщується в закритому фонді кваліфікаційних робіт Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Для інтерпретації розрахованого значення індексу унікальності тексту слід керуватись наступними критеріями:

Таблиця 3

85-100%	– високий рівень унікальності (робота допускається до захисту та/або опублікування);
65–84 %	– середній рівень унікальності (робота потребує уваги з боку наукового керівника (рецензентів); може бути повернута на доопрацювання і повторну перевірку);
50–64 %	– низький рівень унікальності (робота потребує особливої уваги з боку наукового керівника (рецензентів); очевидно, є потреба у доопрацюванні та повторній перевірці);
49 % і нижче	– недопустимо низький рівень унікальності (робота повинна бути відхилена і може бути прийнята до повторного розгляду лише за умов докорінної переробки).

Не допускаються, як правило, до захисту випускні кваліфікаційні роботи з недопустимо низьким індексом унікальності. Винятки можливі лише у випадку самоцитування. Випускні кваліфікаційні роботи студентів з низьким індексом унікальності, як правило, не можуть бути оцінені вище «С».

У випадку прийняття рішення про не допуск роботи до захисту (опублікування) на засіданні кафедри (редакційної колегії тощо) з причини недопустимо низького рівня її унікальності автор має право подати письмову апеляційну заяву на ім'я ректора (для викладачів, аспірантів, докторантів) чи на ім'я декана свого факультету (для студентів). Апеляційна заява подається у триденний термін з моменту, коли автор дізнався чи повинен був дізнатися про прийняття такого рішення.

Строк розгляду апеляційної заяви студента апеляційною комісією не повинен перевищувати 7 днів. Рішення апеляційної комісії може бути оскаржене до ректора.

V. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

Основна:

1. Положення про випускні кваліфікаційні роботи (проекти), затверджене Ректором ВНУ імені Лесі Українки від 29.06.22 р. URL : https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/08/2022_%D0%9F%D0%9E%D0%9B%D0%9E%D0%96%D0%95%D0%9D%D0%9D%D0%AF_%D0%BF%D1%80%D0%BE_%D0%B2%D0%B8%D0%BF%D1%83%D1%81%D0%BA_%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D1%82%D0%B8-%D0%A0%D0%B5%D0%B4-1.pdf (дата звернення: 01.08.2023).

2. Кодекс академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки від 30.10.20 р. URL : <http://ra.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/03/Kodeks-akademichnoyi-dobrochesnosti.pdf> (дата звернення: 01.08.2023).

3. Положення про запобігання та виявлення академічного плагіату у науково-дослідній діяльності Волинського національного університету імені Лесі Українки (від 14.03.2022 р.). URL: <http://ra.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/03/polozhennya-pro-antyplagiat.pdf> (дата звернення: 02.08.2023).

Додаткова:

4. Декларація про дотримання академічної доброчесності учасником процесу реалізації державної політики у сфері якості освіти. URL: https://naqa.gov.ua/wpcontent/uploads/2019/05/Deklar_pro_dobr.pdf (дата звернення: 01.08.2023).

5. Стандарт вищої освіти за спеціальністю 016 Спеціальна освіта. Наказом МОН України № 28 від 05.01.21 р. URL : https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwi05_Wpvq36AhXnkosKHZr3AbcQFnoECA0QAQ&url=https%3A%2F%2Fmon.gov.ua%2Fstorage%2Fapp%2Fmedia%2Fvishcha-osvita%2Fzatverdzeni%2520standarty%2F2021%2F01%2F12%2F016-spetsialna-osvita_mahistr_30.03.doc&usg=AOvVaw31g5LSz4xgELgGXwbrArZG (дата звернення: 01.08.2023).

6. Положення про Комітет з етики наукових досліджень Волинського національного університету імені Лесі Українки (від 31.10.2020 р.). URL : <https://ra.vnu.edu.ua/wpcontent/uploads/2022/03/Komitet-z-etyky-naukovyh-doslidzhen.pdf> (дата звернення: 02.08.2023).

7. Договір про співпрацю з ТОВ Антиплагіат № В06-05/01 від 06.05.2022 р. URL : https://ra.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/05/dogovir-antyplagiat_compressed.pdf (дата звернення: 02.08.2023).

Міністерство освіти і науки України
 Волинський національний університет імені Лесі Українки
НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН

ЗАТВЕРДЖУЮ

Освітній ступінь: **МАГІСТР**

Освітня кваліфікація: **Магістр зі спеціальної освіти**

підготовки **МАГІСТРА**
(нова освітнього ступіня)

галузь знань **01 Освіта / Педагогіка**
(код за міжнародною системою)

Спеціальність **016 Спеціальна освіта**
(код за міжнародною системою)

Ректор 20

Термін навчання - **1 рік 4 місяці**
(повний рік, місяць)

Освітньо-професійна програма: **Спеціальна освіта. Інклюзивна освіта**

На базі НРК 6, НРК 7

(опорний документ про освіту)

Форма навчання **ДЕННА**
(день, заочна)

Курс		Графік освітнього процесу												Зведені дані по тижнях			
1	2	Вересень	Жовтень	Листопад	Грудень	Січень	Лютий	Березень	Квітень	Травень	Червень	Листопад	Серпень	Теоретичне навчання	Підсумкова контроль	Навчальна практика	
1	2	т	т	т	т	т	т	т	т	т	т	т	т	т	т	т	т
1	2	т	т	т	т	т	т	т	т	т	т	т	т	т	т	т	т
														27	5	10	2

Т Теоретичне навчання
 С Експериментальна освіта
 П Навчальна практика
 П Виробнича практика
 А Атестація
 Д Кваліфікаційна робота
 К

№ ОК	НАЗВА ОСВІТЬОГО КОМПОНЕНТА	Семестровий контроль		Загальний обсяг годин	Кредити	Навчальні заняття							Тривалість семестру (тижнів)							
		Екзамен	Залік			Курсова робота (проект)	Практика	Аудиторні години					Поза-аудиторні години	Самостійна робота	1 курс		2 курс			
								Всього аудиторних	Лекції	Практичні (семінарські)	Лабораторні	Індивідуальні заняття			Консультації	Тижневе навантаження	Тижневе навантаження	Тижневе навантаження		
																			Л	Гр. (лаб.)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
1. Цикл загальної підготовки																				
1	Психологія взаємодії		1		90	3	36	10	26				6	48	2.5					
2	Наукова комунікація іноземною мовою		2		90	3	20		20				6	64			1.5			
3	Методика науково-педагогічних досліджень у спеціальній та інклюзивній освіті		2		90	3	36	12	24				6	48			3			
4	Актуальні проблеми теорії та практики спеціальної та інклюзивної освіти	1			90	3	42	22	20				6	42	3					
	Разом	1	3		360	12	134	44	90	0	0	24	202		5.5	4.5	0			
	Всього кредитів за циклом загальної підготовки					12									6	6				
2. Цикл професійної підготовки																				
5	Спеціальна психологія дітей з порушеннями психофізичного розвитку	1			90	3	50	24	26				6	34	3.5					
6	Корекційно-розвивальна робота з дітьми з порушеннями психофізичного розвитку	1			120	4	70	20	26	24			8	42	5					
7	Інклюзивна педагогіка	2			120	4	52	18	16	18			8	60			4			
8	Дидактика інклюзивної освіти	2			90	3	40	16	24				6	44			3			
9	Теорія і практика інклюзивного виховання	3			90	3	50	16	24	10			6	34					5	
10	Освітній менеджмент у закладах із інклюзивним навчанням	2			90	3	32	12	20				6	52			2.5			
																	12	20		

Види і назви практик					
Навчальна			Виробнича		
Назва практики	Термін проведення		Назва практики	Термін проведення	
	Семестр	К-ть тиж.		Семестр	Кількість тижнів
Навчальна (організаційно-методична) практика в спеціальних закладах освіти, закладах освіти з інклюзивним навчанням, інклюзивно-ресурсних центрах	1	Протягом семестру (4-14 т.)	Виробнича (педагогічна) практика на посаді вчителя-дефектолога, фахівця (консультанта) інклюзивно-ресурсного центру	1	4
			Виробнича (адміністративно-управлінська) практика у закладах освіти з інклюзивним навчанням, інклюзивно-ресурсних центрах	2	4
Науково-дослідницька практика	3	Протягом семестру (4-10 т.)	Переддипломна практика	3	4

Атестація		
№ за порядком	Форма атестації	Семестр
1	Публічний захист кваліфікаційної роботи	3

Навчальний план складено у відповідності до Стандарту вищої освіти України за другим (магістерським) рівнем, ступенем магістра, з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка спеціальності 016 Спеціальна освіта (Наказ МОН України від 05.01.21 №28)

Гарант освітньо-професійної програми _____ проф. Сидорук Л.Л.

Завідувач кафедри спеціальної та інклюзивної освіти _____ проф. Кузава І.Б.

Затверджено на засіданні вченої ради факультету педагогічної освіти та соціальної роботи

Протокол №10 від 10 травня 2023 року

Декан факультету педагогічної освіти та соціальної роботи _____ доц. Антонюк В.З.

Погоджено
 Начальник навчального відділу
 Засяк Д.О.
 "18" 05 2023 р.

Погоджено
 Проректор з навчальної роботи та рекрутації
 Давид Ю.В.
 "19" 05 2023 р.

Затверджено
 Рішення Вченої ради
 Волинського національного університету
 імені Лесі Українки
 Протокол №7 від 25.05.2023 р.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА
СПЕЦІАЛЬНА ОСВІТА. ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА
другого (магістерського) рівня вищої освіти
за спеціальністю 016 Спеціальна освіта
галузі знань 01 Освіта / Педагогіка

Освітня кваліфікація: Магістр зі спеціальної освіти

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою Волинського національного
університету імені Лесі Українки

Протокол № 7 від «25» 05 2023 р.

Освітньо-професійна програма вводиться в
дію з 01.09. 2023 р.

Ректор Анатолій ШОСЬ

Наказ № 2193 від «25» 05 2023 р.

Луцьк - 2023

ПЕРЕДМОВА

Освітньо-професійна програма *Спеціальна освіта. Інклюзивна освіта* є нормативним документом, який регламентує нормативні, компетентнісні, кваліфікаційні, організаційні, навчальні та методичні вимоги до підготовки магістрів у галузі знань 01 Освіта / Педагогіка спеціальності 016 Спеціальна освіта.

Освітньо-професійна програма заснована на компетентнісному підході підготовки фахівця відповідно до Стандарту вищої освіти України другого (магістерського) рівня вищої освіти – ступеня магістра – з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка спеціальності 016 Спеціальна освіта¹.

Освітньо-професійна програма *Спеціальна освіта. Інклюзивна освіта* розроблена робочою групою ВНУ імені Лесі Українки у складі:

1. Сидорук Ірини Ігорівни, доктора педагогічних наук, професора кафедри спеціальної та інклюзивної освіти ВНУ імені Лесі Українки (керівник робочої групи, гарант ОПШ на другому (магістерському) рівні вищої освіти).
2. Мацюк Зоряни Сергіївни, кандидата філологічних наук, доцента кафедри спеціальної та інклюзивної освіти ВНУ імені Лесі Українки.
3. Стасюк Людмили Павлівни, кандидата педагогічних наук, доцента кафедри спеціальної та інклюзивної освіти ВНУ імені Лесі Українки.
4. Потрапелюк Нелі Антонівни, директорки комунальної установи «Інклюзивно-ресурсний центр» Рожищенської міської ради Луцького району Волинської області.
5. Демчук Аліни Григорівни, здобувачки другого (магістерського) рівня вищої освіти освітньо-професійної програми *Спеціальна освіта. Інклюзивна освіта* спеціальності 016 Спеціальна освіта.

Фахову експертну оцінку освітньо-професійної програми здійснювали стейкхолдери:

1. Пахомова Наталія Георгіївна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка;
2. Мазурик Тамара Володимирівна – завідувач Ресурсного центру підтримки інклюзивної освіти Волинського інституту післядипломної педагогічної освіти;
3. Мрочко Наталія Євгенівна – директор комунальної установи «Інклюзивно-ресурсний центр» Ківерцівської міської ради;
4. Романюк Лариса Сергіївна – директор комунального закладу «Луцький заклад дошкільної освіти (ясла-садок) № 38 комбінованого типу Луцької міської ради»;
5. Балясевич Лариса Ярославівна – заступник директора комунального закладу загальної середньої освіти «Луцький ліцей № 15 Луцької міської ради».

Освітньо-професійна програма погоджена вченою радою факультету педагогічної освіти та соціальної роботи (протокол № 10 від 10.05.2023 р.) та затверджена Вченою радою Волинського національного університету імені Лесі Українки (протокол № 7 від 25.05.2023 р.).

Порядок розробки, експертизи, затвердження і внесення змін в освітню програму регулюється Порядком формування освітніх програм та навчальних планів підготовки фахівців за першим (бакалаврським), другим (магістерським) та третім (освітньо-науковим, освітньо-творчим) рівнями вищої освіти денної (очної) та заочної форм навчання у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, затвердженим Вченою радою ВНУ імені Лесі Українки (наказ № 140-з від 30.03.2023 р.) та Положенням про розроблення, затвердження, моніторинг, перегляд та закриття освітніх програм у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, затвердженим Вченою радою ВНУ імені Лесі Українки (протокол № 15 від 24.12.2020 р.).

Ця освітньо-професійна програма не може бути повністю або частково відтворена, тиражована та розповсюджена без дозволу Волинського національного університету імені Лесі Українки.

¹ https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2021/01/12/016-spetsialna-osvita_mahistr_30.03.doc

ЛИСТ ПОГОДЖЕННЯ

освітньо-професійної програми
СПЕЦІАЛЬНА ОСВІТА. ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА
другого (магістерського) рівня вищої освіти

Голова методичної комісії
факультету педагогічної освіти
та соціальної роботи

Валентина ВІТЮК

Завідувач кафедри спеціальної
та інклюзивної освіти

Ірина КУЗАВА

Гарант ОПП

Ірина СИДОРУК

Затверджено вченою радою
факультету педагогічної освіти та
соціальної роботи
Голова вченої ради

Володимир
АНТОНІУК

Протокол №10 від 10.05.2023 р.

1. ПРОФІЛЬ ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПРОГРАМИ
Спеціальна освіта. Інклюзивна освіта
зі спеціальності 016 Спеціальна освіта

1 – Загальна характеристика	
Повна назва закладу вищої освіти та структурного підрозділу	Волинський національний університет імені Лесі Українки, факультет педагогічної освіти та соціальної роботи, кафедра спеціальної та інклюзивної освіти
Рівень вищої освіти	Другий (магістерський) рівень
Ступінь вищої освіти	Магістр
Освітня кваліфікація	Магістр зі спеціальної освіти
Офіційна назва освітньо-професійної програми	Спеціальна освіта. Інклюзивна освіта
Тип диплому та обсяг освітньо-професійної програми	Диплом магістра, одиничний, 90 кредитів ЄКТС, термін навчання – 1 рік 4 місяці
Наявність акредитації	Первинна
Цикл/рівень	Другий (магістерський) рівень: НРК України – 7 рівень, QF-EHEA – другий цикл, EQF-LLL – 7 рівень
Передумови	Наявність диплому бакалавра, магістра, спеціаліста, НРК 6, НРК 7.
Мова викладання	Українська
Термін дії освітньо-професійної програми	1 рік 4 місяці
Інтернет-адреса постійного розміщення опису освітньо-професійної програми	https://vnu.edu.ua/uk/all-educations/spetsialna-osvita-inklyuzyvna-osvita-2022-r
2 – Мета освітньо-професійної програми	
Метою освітньо-професійної програми є підготовка висококваліфікованих та конкурентоспроможних фахівців, здатних розв'язувати складні задачі сучасної спеціальної та інклюзивної освіти дітей різних вікових груп з порушеннями психофізичного розвитку; проводити освітню, корекційно-розвивальну, організаційно-методичну, адміністративно-управлінську, науково-дослідницьку діяльність у сфері спеціальної та інклюзивної освіти.	
3 – Характеристика освітньо-професійної програми	
Предметна область (галузь знань, спеціальність, спеціалізація (за наявності))	Галузь знань – 01 Освіта / Педагогіка Спеціальність – 016 Спеціальна освіта Спеціалізація – <i>відсутня</i> Об'єкт вивчення: корекційно-розвивальний та реабілітаційний процеси; загальнонаукові педагогічні засади інклюзивної та спеціальної освіти дітей з порушеннями психофізичного розвитку різних вікових груп; способи організації ефективної взаємодії учасників освітнього процесу, зумовлені закономірностями та особливостями змісту корекційно-педагогічної діяльності; організація спеціальної та інклюзивної освіти. Цілі навчання – підготовка фахівців, здатних розв'язувати складні задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері спеціальної та інклюзивної освіти дітей з порушеннями психофізичного розвитку різних вікових груп. Теоретичний зміст предметної області: система наукових

	<p>теорій і концепцій щодо спеціальної та інклюзивної освіти, функціонування, обмеження життєдіяльності, розвитку, навчання, виховання і соціалізації осіб з особливими освітніми потребами; технології розвитку осіб з особливими освітніми потребами.</p> <p>Методи, методики та технології: загальнонаукові (теоретичні, емпіричні, математичні, статистичні), психологічні та педагогічні методи аналізу проблем спеціальної та інклюзивної освіти; інформаційно-комунікаційні технології; методики і технології корекційно-розвивальної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами.</p> <p>Інструменти та обладнання: сучасне інформаційно-комунікаційне обладнання; спеціалізоване програмне забезпечення; інструменти, необхідні у процесі надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг особам з особливими освітніми потребами.</p> <p>Співвідношення обсягів основних компонентів освітньо-професійної програми: освітні компоненти загальної підготовки – 12 кредитів ЄКТС (13,3%), освітні компоненти професійної підготовки – 54 кредити ЄКТС (60%), освітні компоненти за вибором здобувачів вищої освіти – 24 кредити ЄКТС (26,7%).</p>
Орієнтація освітньо-професійної програми	<p>Освітньо-професійна.</p> <p>Освітньо-професійна програма спрямована на набуття академічної кваліфікації для фахівця зі спеціальної освіти та має прикладну орієнтацію. Ґрунтується на наукових та практичних досягненнях у сфері спеціальної педагогіки, інклюзивної педагогіки, спеціальної психології. Акцент робиться на психолого-педагогічній, спеціальній та практичній підготовці фахівців, здатних виконувати складні завдання та розв'язувати проблеми у сфері інклюзивної та спеціальної освіти.</p>
Основний фокус освітньо-професійної програми та спеціалізації	<p>Освітньо-професійна програма спрямована на засвоєння комплексу знань, набуття професійних умінь та навичок, формування компетентностей у сфері спеціальної та інклюзивної освіти для роботи в закладах освіти для дітей з особливими освітніми потребами, закладах освіти з інклюзивним та інтегрованим навчанням, інклюзивно-ресурсних центрах; підготовку фахівців до роботи з дітьми різних вікових груп з порушеннями психофізичного розвитку; здійснення організаційно-методичної, дослідницької діяльності з урахуванням сучасних інноваційних процесів у сфері інклюзивної та спеціальної освіти.</p> <p><i>Ключові слова:</i> спеціальна освіта, інклюзивна освіта, інклюзивне навчання, інклюзивне (корекційно-розвивальне) середовище, діти з особливими освітніми потребами, діти з порушеннями психофізичного розвитку, психолого-педагогічний супровід, освітні послуги, корекційно-розвиткові послуги.</p>
Особливості програми	<p>Міждисциплінарний підхід до формування у здобувачів вищої освіти системи компетентностей у сфері спеціальної та інклюзивної освіти; практична спрямованість, що дає змогу здійснювати підготовку фахівців до провадження</p>

	<p>освітньо-корекційної, організаційно-методичної, адміністративно-управлінської та науково-дослідницької діяльності, виконання комплексних та різносторонніх завдань у сфері спеціальної та інклюзивної освіти на засадах міжгалузевої та міждисциплінарної взаємодії, надання відповідних послуг.</p> <p>Освітньо-професійна програма враховує регіональний аспект підготовки фахівців, який полягає в орієнтації на ринок праці Волинської області, потреби та інтереси стейкхолдерів.</p>
4 – Придатність випускників до працевлаштування та подальшого навчання	
Придатність до працевлаштування	<p>Випускники спеціальності 016 Спеціальна освіта освітнього ступеня магістра можуть працювати у державних, громадських, приватних організаціях і службах, органах місцевого самоврядування та об'єднаних територіальних громад, які надають освітні, психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові, соціально-психологічні, культурно-дозвіллієві послуги різним категоріям осіб із порушеннями психофізичного розвитку та їх родинам.</p> <p>Сфера працевлаштування – інклюзивно-ресурсні центри, заклади дошкільної освіти, заклади загальної середньої освіти, заклади позашкільної освіти (з інклюзивним та інтегрованим навчанням), спеціальні заклади освіти, заклади системи МОН, МОЗ, Міністерства соціальної політики.</p> <p>Професійні назви робіт (згідно з чинною редакцією Національного класифікатора України: Класифікатор професій ДК 003:2010; Зміни № 10 до Національного класифікатора ДК 003:2010 «Класифікатор професій» (25.10.2021р.)):</p> <p>код КП 2340 код ЗКППТР 25160 Вчитель-дефектолог, код КП 2340 Вчитель спеціальної освіти; код КП 2340 Фахівець (консультант) інклюзивно-ресурсного центру, код КП 2351.2 Методист (з інклюзивної освіти), код КП 1229.7 Директор інклюзивно-ресурсного центру, код КП 1210.1 Керівник (директор) інклюзивно-ресурсного центру, а також на інші посади, які надають освітні послуги особам з інвалідністю та дітям з особливими освітніми потребами.</p>
Подальше навчання	<p>Можливість навчання за програмою третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти. Набуття додаткових кваліфікацій в системі післядипломної освіти, освіти дорослих.</p>
5 – Викладання та оцінювання	
Викладання та навчання	<p>Студентоцентроване навчання, самонавчання, проблемно зорієнтоване навчання, інтерактивне, практико орієнтоване навчання.</p> <p>Підходи: компетентнісний, діяльнісний, праксіологічний, особистісно зорієнтований, системний, середовищний, синергетичний, акмеологічний.</p> <p>Методи: традиційні та інноваційні.</p> <p>Практична спрямованість ОПП забезпечується комбінацією лекцій, практичних, лабораторних занять, консультацій, самостійної навчальної і дослідницької роботи з</p>

	<p>використання елементів дистанційного навчання, самопідготовкою на основі освітніх платформ, розв'язування практичних кейсів, майстер-класів, веб-квестів, участю в тренінгах, виконанням проєктів, проходженням навчальної, виробничих, науково-дослідницької практик, підготовки і захисту кваліфікаційної роботи.</p> <p>В освітньому процесі передбачено використання платформ дистанційного навчання (Moodle, Office 365 тощо), врахування результатів академічної мобільності, неформальної та інформальної освіти, дуальної форми здобуття освіти тощо.</p>
Оцінювання	<p>Накопичувальна бально-рейтингова система, що передбачає оцінювання здобувачів освіти за усі види аудиторної та позааудиторної навчальної діяльності, спрямовані на опанування навчального навантаження з освітньої програми: поточний, модульний, підсумковий контроль; письмові, усні екзамени, тестування, презентації, заліки, захист практик, кваліфікаційна робота.</p> <p>Проблемні, інтерактивні, проєктні, інформаційно-комп'ютерні саморозвиваючі, колективні та інтегративні, контекстні технології навчання, усне та письмове опитування, презентація наукових доробків. Оцінювання здійснюється за 100-бальною шкалою з переведенням у лінгвістичну шкалу.</p> <p>Діагностика якості підготовки фахівців здійснюється під час атестації у терміни, передбачені навчальним планом.</p> <p>Атестація випускників освітньо-професійної програми Спеціальна освіта. Інклюзивна освіта спеціальності 016 Спеціальна освіта проводиться у формі публічного захисту кваліфікаційної роботи.</p>
6 – Програмні компетентності	
Інтегральна компетентність (ІК)	Здатність розв'язувати складні задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері спеціальної та інклюзивної освіти.
Загальні компетентності (ЗК)	<p>ЗК-1. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).</p> <p>ЗК-2. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.</p> <p>ЗК-3. Здатність працювати в команді.</p> <p>ЗК-4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.</p> <p>ЗК-5. Здатність спілкуватися іноземною мовою.</p> <p>ЗК-6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.</p> <p>ЗК-7. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.</p> <p>ЗК-8. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК-9. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).</p> <p>ЗК-10. Здатність до проведення досліджень на відповідному рівні.</p>
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)	<p>СК-1. Здатність здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем спеціальної та інклюзивної освіти.</p> <p>СК-2. Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методики і технології корекційно-розвивальної роботи з</p>

	<p>особами з особливими освітніми потребами (залежно від спеціалізації).</p> <p>СК-3. Здатність здійснювати діагностико-аналітичну, корекційно-розвивальну, консультативну діяльність з урахуванням особливих освітніх потреб здобувачів.</p> <p>СК-4. Здатність ефективно взаємодіяти з батьками, колегами, іншими фахівцями у процесі психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами на засадах партнерства.</p> <p>СК-5. Здатність приймати ефективні рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності.</p> <p>СК-6. Здатність оцінювати межі власної фахової компетентності, приймати рішення та продовжувати навчання та/або підвищення професійної кваліфікації відповідно до наявних потреб і запитів.</p> <p>СК-7. Здатність до організації освітнього процесу у спеціальних закладах дошкільної і загальної середньої освіти з використанням сучасних засобів, методів, прийомів, технологій.</p> <p>СК-8. Здатність до організації процесу навчання, виховання й розвитку дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного освітнього середовища.</p> <p>СК-9. Здатність до організації безпечного і здоров'язбережувального освітнього середовища, у тому числі інклюзивного освітнього середовища.</p> <p>СК-10. Здатність розробляти і реалізовувати наукові та/або освітні проекти у сфері спеціальної та інклюзивної освіти.</p>
7. Програмні результати навчання	
Результати навчання (РН)	<p>РН 1. Здійснювати аналіз еволюційних процесів у сфері освіти осіб з особливими освітніми потребами, обґрунтовувати власне бачення шляхів розв'язання наявних проблем.</p> <p>РН 2. Здійснювати дослідження та/або провадити інноваційну діяльність з метою отримання нових знань, створення нових та удосконалення традиційних технологій викладання і супроводження та в ширших мультидисциплінарних контекстах.</p> <p>РН 3. Розробляти та впроваджувати інноваційні методики і технології корекційно-розвивальної роботи з особами з особливими освітніми потребами, генерувати нові ідеї для удосконалення навчання, виховання, розвитку та соціалізації цих осіб.</p> <p>РН 4. Добирати та застосовувати ефективні методики комплексного оцінювання розвитку дітей, рефлексувати та критично аналізувати достовірність одержаних результатів оцінювання, визначати на основі їх інтерпретації особливі освітні потреби дітей та рівень освітньої підтримки.</p> <p>РН 5. Аргументувати, планувати та надавати психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги (допомогу) відповідно до рівня функціонування, обмеження життєдіяльності та розвитку дитини з особливими освітніми потребами, забезпечувати ефективність власних дій.</p> <p>РН 6. Встановлювати ефективну взаємодію з батьками,</p>

	<p>колегами, фахівцями, різними соціальними інституціями з метою забезпечення якості спеціальної та інклюзивної освіти на засадах партнерства.</p> <p>РН 7. Робити фаховий внесок до професійних знань і практики та оцінювання результатів діяльності команди у сфері психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному освітньому середовищі, мотивувати учасників команди супроводу до досягнення спільних цілей.</p> <p>РН 8. Приймати ефективні рішення з питань спеціальної та інклюзивної освіти, у тому числі у складних і непередбачуваних умовах; прогнозувати їх розвиток; визначати фактори, що впливають на досягнення поставлених цілей, зокрема, вимоги споживачів; аналізувати і порівнювати альтернативи; оцінювати ризики та імовірні наслідки рішень.</p> <p>РН 9. Вільно спілкуватись усно і письмово українською та іноземною мовами при обговоренні професійних питань, досліджень та інновацій в сфері спеціальної та інклюзивної освіти.</p> <p>РН 10. Відшукувати необхідні дані в науковій літературі, базах даних та інших джерелах, аналізувати та оцінювати ці дані.</p> <p>РН 11. Здійснювати управління складною діяльністю у сфері спеціальної та інклюзивної освіти та у ширших контекстах, розробляти плани і заходи з їх реалізації, забезпечувати якість освіти, оцінювати ефективність і результативність діяльності.</p> <p>РН 12. Організовувати та здійснювати методичний супровід процесу навчання, виховання й розвитку дітей з особливими освітніми потребами в умовах спеціальних закладів освіти та інклюзивного освітнього середовища.</p> <p>РН 13. Розробляти та реалізовувати заходи зі створення безпечного і здоров'язбережувального освітнього середовища, забезпечувати його якість та ефективність освітнього процесу з урахуванням особливих освітніх потреб, можливостей та здібностей дітей.</p> <p>РН 14. Створювати та реалізовувати наукові розробки та/або освітні проекти, спрямовані на підвищення якості організації освітнього середовища для дітей з особливими освітніми потребами.</p>
--	--

8 – Ресурсне забезпечення реалізації програми

Кадрове забезпечення	<p>Науково-педагогічні працівники, які забезпечують реалізацію цієї програми, відповідають вимогам, визначеним Ліцензійними умовами провадження освітньої діяльності, мають відповідну базову освіту, необхідну кількість публікацій у виданнях Scopus, Web of Science, наукових фахових виданнях, беруть активну участь у науково-практичних конференціях різних рівнів (міжнародних, всеукраїнських, регіональних).</p> <p>Понад 90% професійно орієнтованих освітніх компонентів освітньо-професійної програми забезпечено професорсько-викладацьким складом кафедри спеціальної та інклюзивної освіти факультету педагогічної освіти та соціальної роботи (з них понад 10 % – доктори наук). До викладання окремих</p>
----------------------	--

	<p>освітніх компонентів відповідно до їх компетенції та досвіду залучений професорсько-викладацький склад кафедр іноземних мов гуманітарних спеціальностей (факультет іноземної філології) і загальної та клінічної психології (факультет психології).</p> <p>Практична спрямованість освітньо-професійної програми передбачає залучення до освітнього процесу педагогів-практиків у галузі спеціальної та інклюзивної освіти, що підсилює синергетичний зв'язок теоретичної та практичної підготовки.</p> <p>Науково-педагогічні працівники, які забезпечують реалізацію програми, відповідно до затвердженого плану, проходять один раз на 5 років підвищення кваліфікації в закладах вищої освіти та науково-дослідних установах, у тому числі й закордонних.</p>
Матеріально-технічні ресурси	<p>Освітній процес забезпечений відповідно до ліцензійних умов, навчальними корпусами, приміщеннями для науково-педагогічних працівників, сучасною науковою бібліотекою, гуртожитками, що об'єднані у студентське містечко, спортивними спорудами (спортивно-оздоровчий комплекс, 12 спортивних залів, відкриті спортивні майданчики, 2 стадіони (у т.ч. стадіон імені В. Завацького). У приміщеннях навчальних корпусів працюють їдальні на 560 посадкових місць. Навчальні корпуси облаштовані безпечними укриттями. Функціонують ботанічний сад, агробіостанція, музеї, база відпочинку, центр культури та дозвілля.</p> <p>Викладання освітніх компонентів освітньої програми Спеціальна освіта. Інклюзивна освіта здійснюється у спеціалізованих кабінетах, науково-дослідній лабораторії спеціальної та інклюзивної освіти, інклюзивному ХАБі, локаціях набуття фахових компетентностей, обладнаних апаратним та спеціальним програмним забезпеченням комп'ютерних класів, інформаційно-методичному центрі. Площі приміщень, що використовуються в освітньому процесі, відповідають санітарним нормам, вимогам правил пожежної безпеки, обладнані пандусами для безперешкодного доступу до приміщень осіб із ООП. Встановлено тактильні таблички-вказівники руху шрифтом Брайля, назви аудиторій, кафедри, деканату та громадських місць.</p> <p>Лекційні заняття за навчальним планом підготовки магістрів зі спеціальності 016 Спеціальна освіта проводяться у трьох мультимедійних лекційних аудиторіях, які обладнані мультимедійним обладнанням. Забезпеченість лекційних аудиторій (три з семи) мультимедійним обладнанням становить 42,9 %, що відповідає ліцензійним вимогам.</p>
Інформаційне та навчально-методичне забезпечення	<p>Усі освітні компоненти, що передбачені освітньою програмою, забезпечені навчально-методичними матеріалами (силабуси освітніх компонентів, методичні вказівки, фахова література, електронні ресурси та інтернет-джерела, університетський репозитарій та ін.). Університет має укладені договори про співпрацю з базами практик (понад 260).</p> <p>Здійснюється використання інформаційного пакету навчально-методичних матеріалів у системі управління навчанням Moodle та ін., авторських розробок науково-</p>

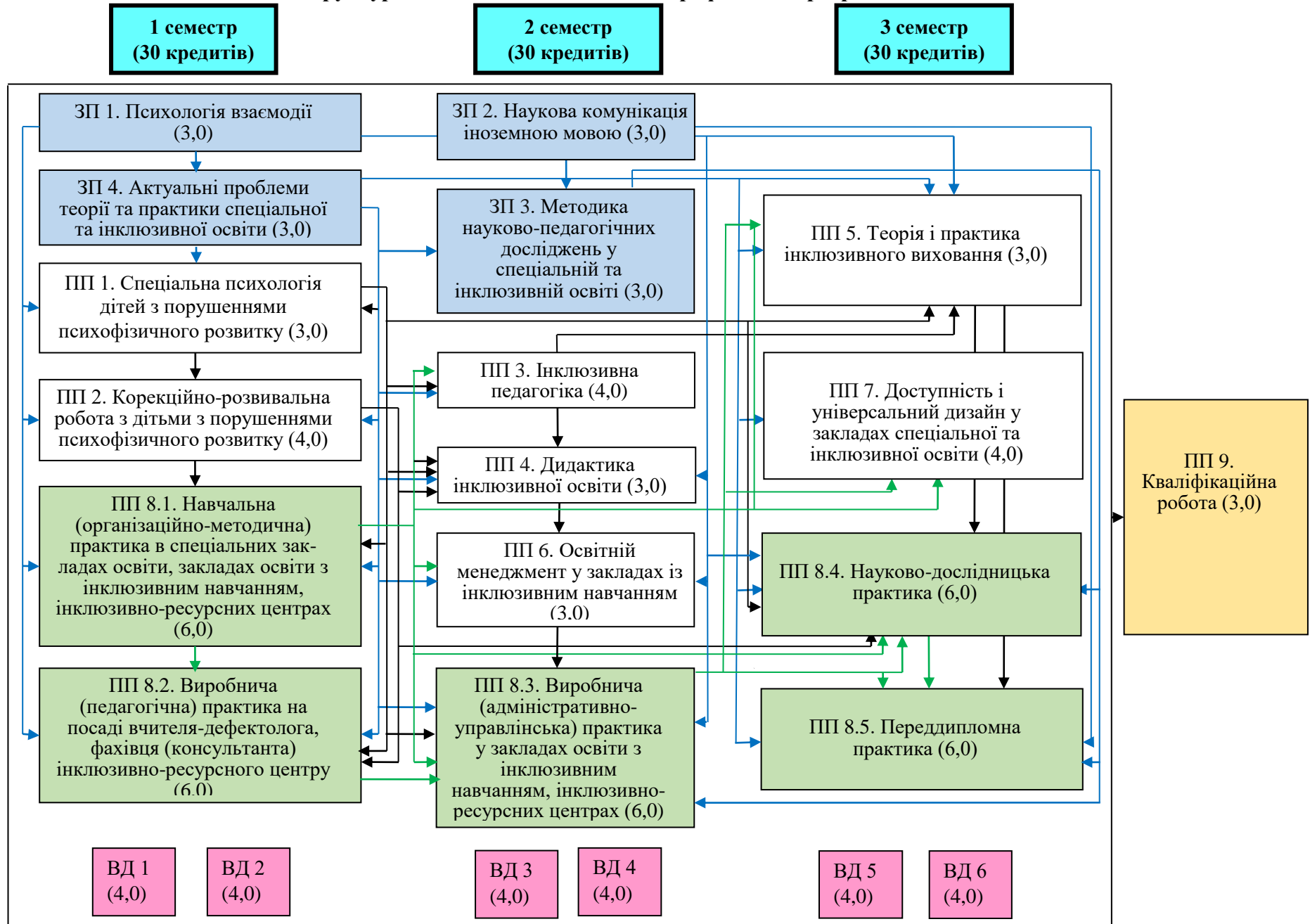
	<p>педагогічних працівників.</p> <p>Наявна бібліотека, загальною площею 6790,3 м², з них читальні зали – 1835,7 м² на 652 місця та загальним фондом понад 838 тисяч примірників. Читальні зали є зоною Wi-Fi. Функціонує університетський електронний репозитарій. Електронний каталог бібліотеки містить понад 538 тис. записів і доступний онлайн у режимі 24/7.</p> <p>Для навчальних цілей в університеті використовуються 22 комп'ютерні лабораторії відділу технічних засобів навчання «Центр інноваційних технологій та комп'ютерного тестування» загальною площею 937,9 м². Усі комп'ютери Центру (293 одиниці) об'єднані у корпоративну мережу з підключенням до глобальної мережі «Інтернет». Парк комп'ютерної техніки університету налічує понад 1000 одиниць. Використовується сучасне програмне забезпечення: Google Maps, Google Earth MS Windows, MS Office, OGIS.</p> <p>Університет має власний вебсайт; https://www.vnu.edu.ua</p>
9 – Академічна мобільність	
Національна кредитна мобільність	<p>На основі двосторонніх договорів між Волинським національним університетом імені Лесі Українки та закладами вищої освіти України.</p> <p>Кредити ЄКТС, отримані в інших ЗВО України, перезараховуються відповідно до затверджених Вченою радою ВНУ імені Лесі Українки Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, Положення про організацію освітнього процесу на першому (бакалаврському) та другому (магістерському) рівнях у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність учасників освітнього процесу Волинського національного університет імені Лесі Українки.</p>
Міжнародна кредитна мобільність	<p>На основі двосторонніх договорів між Волинським національним університетом імені Лесі Українки та закладами вищої освіти закордонних країн-партнерів, зокрема, відповідно до угод про співпрацю з університетами Польщі: Гуманітарно-природничий університет імені Яна Длугоша в Ченстохові; Університет економіки в Бидгощі; Університет Марії Кюрі-Склодовської в Любліні; Поморська академія в Слупську (https://vnu.edu.ua/uk/faculties-and-institutions/fakultet-pedagogichnoi-osviti-ta-socialnoi-roboti).</p>
Навчання іноземних здобувачів вищої освіти	Можливе за умови володіння українською мовою.

2. Перелік компонентів освітньо-професійної програми та їхня логічна послідовність

2.1. Перелік компонентів ОП

Шифр за ОПП	Компоненти освітньої програми	Кількість кредитів	Форма підсумкового контролю
1	2	3	4
Цикл загальної підготовки			
ЗП 1	Психологія взаємодії	3,0	Залік
ЗП 2	Наукова комунікація іноземною мовою	3,0	Залік
ЗП 3	Методика науково-педагогічних досліджень у спеціальній та інклюзивній освіті	3,0	Залік
ЗП 4	Актуальні проблеми теорії та практики спеціальної та інклюзивної освіти	3,0	Екзамен
Цикл професійної підготовки			
ПП 1	Спеціальна психологія дітей з порушеннями психофізичного розвитку	3,0	Екзамен
ПП 2	Корекційно-розвивальна робота з дітьми з порушеннями психофізичного розвитку	4,0	Екзамен
ПП 3	Інклюзивна педагогіка	4,0	Екзамен
ПП 4	Дидактика інклюзивної освіти	3,0	Екзамен
ПП 5	Теорія і практика інклюзивного виховання	3,0	Екзамен
ПП 6	Освітній менеджмент у закладах із інклюзивним навчанням	3,0	Екзамен
ПП 7	Доступність і універсальний дизайн у закладах спеціальної та інклюзивної освіти	4,0	Екзамен
ПП 8	Практики		
ПП 8.1	Навчальна (організаційно-методична) практика в спеціальних закладах освіти, закладах освіти з інклюзивним навчанням, інклюзивно-ресурсних центрах	3,0	Залік
ПП 8.2	Виробнича (педагогічна) практика на посаді вчителя-дефектолога, фахівця (консультанта) інклюзивно-ресурсного центру	6,0	Залік
ПП 8.3	Виробнича (адміністративно-управлінська) практика у закладах освіти з інклюзивним навчанням, інклюзивно-ресурсних центрах	6,0	Залік
ПП 8.4	Науково-дослідницька практика	6,0	Залік
ПП 8.5	Переддипломна практика	6,0	Залік
ПП 9	Кваліфікаційна робота	3,0	
Цикл вибіркового освітніх компонентів			
ВД 1	Вибірковий освітній компонент 1	4,0	Залік
ВД 2	Вибірковий освітній компонент 2	4,0	Залік
ВД 3	Вибірковий освітній компонент 3	4,0	Залік
ВД 4	Вибірковий освітній компонент 4	4,0	Залік
ВД 5	Вибірковий освітній компонент 5	4,0	Залік
ВД 6	Вибірковий освітній компонент 6	4,0	Залік
Загальний обсяг обов'язкових компонентів		66 кредитів ECTS	
Загальний обсяг вибіркового компонентів		24 кредити ECTS	
Загальний обсяг освітньої програми		90 кредитів ECTS	

2.2. Структурно-логічна схема освітньо-професійної програми

3. Форма атестації здобувачів вищої освіти

Форма атестації здобувачів вищої освіти	Атестація випускників освітньо-професійної програми Спеціальна освіта. Інклюзивна освіта другого (магістерського) рівня вищої освіти здійснюється у формі публічного захисту кваліфікаційної роботи.
Вимоги до кваліфікаційної роботи	У кваліфікаційній роботі має бути розв'язана складна задача чи проблема у сфері спеціальної та/або інклюзивної освіти, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій і характеризується невизначеністю умов та вимог. Кваліфікаційна робота не повинна містити академічного плагіату, фальсифікації, фабрикації. Кваліфікаційна робота перевіряється на плагіат за допомогою інформаційної онлайн-системи «Unicheck» (договір про співпрацю з ТОВ «Антиплагіат» №В06-05/01) та/або програмно-обчислювальним комплексом StrikePlagiarism (договір з ТОВ «Плагіат» № 090922-3 від 09 вересня 2022 р.). Електронна копія кваліфікаційної роботи розміщується в закритому фонді кваліфікаційних робіт Волинського національного університету імені Лесі Українки.
Атестація завершується	Видачею документа встановленого зразка про присудження освітнього ступеня магістра із присвоєнням освітньої кваліфікації: магістр зі спеціальної освіти.

Гарант ОПП

Ірина Сидорук

Таблиця 1

4. Матриця відповідності визначених Стандартом компетентностей / результатів навчання дескрипторам НРК

Класифікація компетентностей (результатів навчання) за НРК	Знання Зн1 Спеціалізовані концептуальні знання, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності або галузі знань і є основою для оригінального мислення та проведення досліджень Зн2 Критичне осмислення проблем у галузі та на межі галузей знань	Уміння/Навички Ум1 Спеціалізовані уміння/навички розв'язання проблем, необхідні для проведення досліджень та/або провадження інноваційної діяльності з метою розвитку нових знань та процедур Ум2 Здатність інтегрувати знання та розв'язувати складні задачі у широких або мультидисциплінарних контекстах Ум3 Здатність розв'язувати проблеми у нових або незнайомих середовищах за наявності неповної або обмеженої інформації з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності	Комунікація К1 Зрозуміле і недвозначне донесення власних знань, висновків та аргументації до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються	Відповідальність і автономія АВ1 Управління робочими або навчальними процесами, які є складними, непередбачуваними та потребують нових стратегічних підходів АВ2 Відповідальність за внесок до професійних знань і практики та/або оцінювання результатів діяльності команд та колективів АВ3 Здатність продовжувати навчання з високим ступенем автономії
Загальні компетентності				
ЗК1	Зн1	Ум3	К1	АВ2
ЗК2		Ум3		АВ2
ЗК3		Ум2	К1	АВ2
ЗК4			К1	
ЗК5				
ЗК6	Зн1	Ум1	К1	АВ1, АВ2
ЗК7	Зн2	Ум3		АВ3
ЗК8		Ум2		
ЗК9		Ум3		АВ1
ЗК10	Зн1	Ум1	К1	
Спеціальні (фахові) компетентності				
СК1	Зн2			
СК2	Зн1	Ум1	К1	АВ1
СК3		Ум2, Ум3		АВ3
СК4	Зн1	Ум2, Ум3	К1	АВ2
СК5	Зн2	Ум3	К1	АВ1
СК6				АВ3
СК7	Зн1	Ум2	К1	АВ1, АВ2
СК8	Зн1	Ум2	К1	АВ1, АВ2
СК9	Зн1	Ум1, Ум2	К1	АВ1, АВ2
СК10	Зн1, Зн2	Ум1, Ум3	К1,	АВ1, АВ2

Таблиця 3

**6. Матриця відповідності програмних компетентностей
компонентам освітньо-професійної програми**

Компоненти ОПП Програмні компетентності	Компоненти ОПП																
	ЗП 1	ЗП 2	ЗП 3	ЗП 4	ПП 1	ПП 2	ПП 3	ПП 4	ПП 5	ПП 6	ПП 7	ПП 8.1	ПП 8.2	ПП 8.3	ПП 8.4	ПП 8.5	ПП 9
ІК	+		+		+		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
ЗК 1	+		+			+	+	+	+	+	+		+	+	+	+	+
ЗК 2	+		+		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
ЗК 3	+						+	+	+	+	+	+	+	+		+	+
ЗК 4	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
ЗК 5		+													+	+	+
ЗК 6					+	+		+	+	+			+	+	+	+	+
ЗК 7	+	+	+	+							+			+	+		+
ЗК 8	+		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
ЗК 9			+			+	+						+		+		+
ЗК 10		+	+	+			+	+		+					+	+	+
СК 1			+	+			+	+	+	+	+				+	+	+
СК 2						+	+	+	+			+	+	+	+	+	+
СК 3					+	+	+	+			+	+	+	+	+	+	+
СК 4	+				+	+	+					+	+	+		+	+
СК 5	+				+	+	+	+		+	+	+	+	+		+	+
СК 6	+	+				+		+				+	+	+	+	+	+
СК 7					+			+	+	+	+			+		+	+
СК 8				+	+		+	+	+	+	+	+		+		+	+
СК 9					+		+		+	+	+	+		+		+	+
СК 10			+				+					+		+	+	+	+

Таблиця 4

7. Матриця забезпечення програмних результатів навчання (РН) відповідними компонентами освітньо-професійної програми

Компоненти ОПП Результати навчання	ЗП 1	ЗП 2	ЗП 3	ЗП 4	ПП 1	ПП 2	ПП 3	ПП 4	ПП 5	ПП 6	ПП 7	ПП 8.1	ПП 8.2	ПП 8.3	ПП 8.4	ПП 8.5	ПП 9
РН1			+	+			+	+		+	+				+	+	+
РН2			+		+		+					+		+	+	+	+
РН3					+	+	+	+	+			+	+	+	+	+	+
РН4					+	+		+				+	+	+	+	+	+
РН5					+	+	+	+	+				+	+			+
РН6	+				+	+	+			+		+	+	+			+
РН7				+	+	+	+		+			+	+	+			+
РН8				+	+	+	+	+		+	+	+	+	+		+	+
РН9		+					+					+	+	+	+	+	+
РН10		+	+	+			+					+			+	+	+
РН11			+		+		+			+	+			+	+	+	+
РН12					+		+	+		+			+	+	+		+
РН13					+		+		+	+	+	+		+		+	+
РН14			+	+	+		+			+				+	+	+	+

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

Брушневська Ірина Миколаївна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки

Кузава Ірина Борисівна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки

Мацюк Зоряна Сергіївна – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки

Сергеєва Валентина Федорівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки

Сидорук Ірина Ігорівна – доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки

Стасюк Людмила Павлівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки

Наукове видання

Навчально-методичний посібник

Спеціальна освіта :

навчально-методичне забезпечення ОПП Спеціальна освіта.

Інклюзивна освіта освітнього ступеня магістра

Друкується в авторській редакції

Обсяг 11,52 ум. авт. арк. (електронний варіант)